

รายงานการศึกษา วิจัยภาพรวม อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป 2 5 5 8

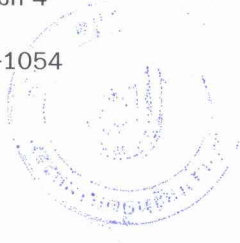
จัดทำโดย ส่วนพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

กองพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา 2 (กพข2.กสอ.) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

อาคารสำนักพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน ซอยตรีมิตร ถนนพระรามที่ 4

กล้วยน้ำไท เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ 02-367-8182, 02-367-8194 โทรสาร 02-381-1054

คณะผู้จัดทำ: นางธัญญา ตริังตราจิตกุล
นางวิไลภรณ์ แซ่มประสิทธิ์
น.ส.กุสุมา จิระวงศ์สวัสดิ์
น.ส.ปภาดา เรณูเศรษฐี

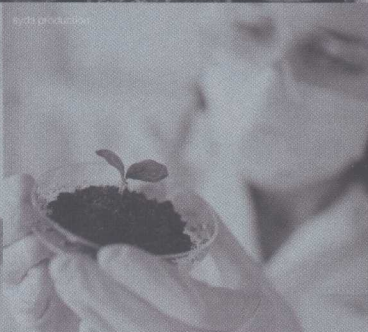
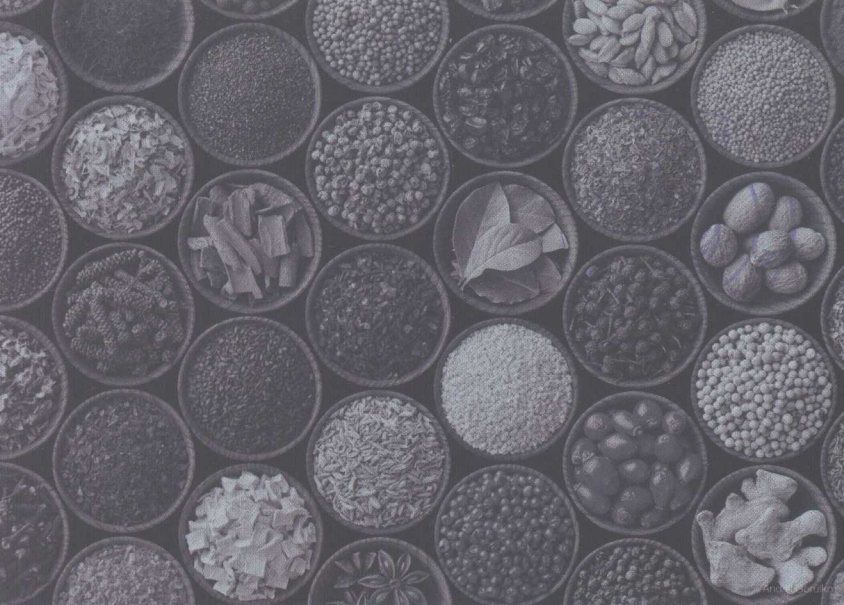
บรรณาธิการ สถาปนิกคีนันแห่งเอเชีย

คณะนักวิจัย: วิชัย ลิ้มปิติกรานนท์, วิวัฒน์ ชุติวณิชกุล, สรินพร แสงประดิษฐ์,
สกลศรี สติยาธิวัฒน์, พณิตนาฏ โรจนะเบญจวงศ์, กชกร อุ่นเมตตาจิต

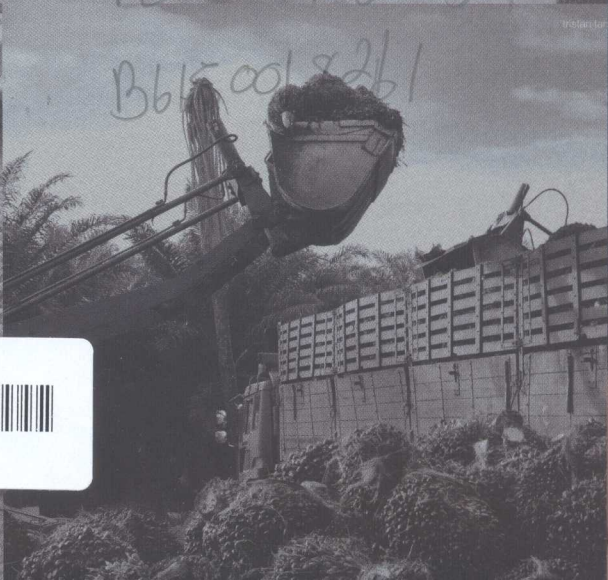
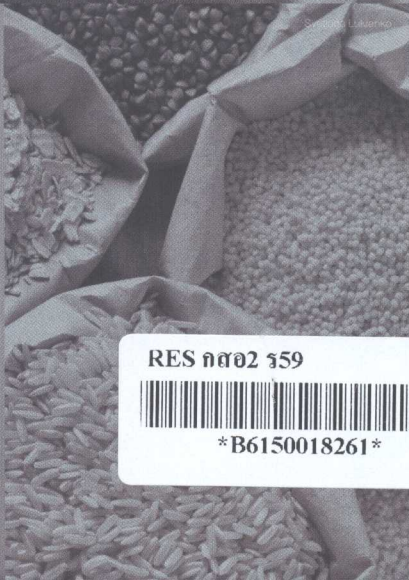
อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ชั้น 2 โซนดี ห้อง 201/2

เลขที่ 60 ถนนรัชดาภิเษกตัดใหม่ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ 02-229-3131 โทรสาร 02-229-3130

รายงานการศึกษา วิจัยภาพรวม
อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป 2 5 5 8

RES กศอ2 ร59

B6150018261

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเกษตรที่มีความสำคัญ ผลิตจากปาล์มน้ำมันที่สกัดได้สามารถนำไปใช้เพื่อการอุปโภค บริโภคในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ น้ำมันพืช นมข้น ไอศกรีม เนยเทียม เนยขาว ครีมน้ำแข็ง อุตสาหกรรมการผลิต เช่น สบู่ เทียนไข ผงซักฟอก ยาสีฟัน รวมถึงนำไปใช้ในภาคพลังงาน ในปี พ.ศ. 2557 ไทยสามารถผลิตน้ำมันปาล์มได้ 2.15 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 3.63 ของผลผลิตปาล์มน้ำมันทั้งหมด โดยไทยเป็นผู้ผลิตน้ำมันปาล์มมากเป็นอันดับสามของโลก รองจากอินโดนีเซียที่สามารถผลิตได้ 31.00 ล้านตัน และ มาเลเซีย ที่สามารถผลิตได้ 22.86 ล้านตัน

ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน แบ่งออกเป็น 6 กระบวนการ ได้แก่

- 1) กระบวนการเพาะชำ
- 2) กระบวนการเพาะปลูก
- 3) กระบวนการสกัดน้ำมัน
- 4) กระบวนการกลั่นน้ำมัน
- 5) กระบวนการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
- 6) กระบวนการจัดจำหน่าย

ปัญหาในกระบวนการใช้อุปทาน คือ

- 1) **ปัญหาประสิทธิภาพการผลิตต่ำ** เนื่องจากผลผลิตต่อไร่ต่ำ และ อัตราน้ำมันต่ำ
- 2) **ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง** เนื่องจากเกษตรกรปลูกปาล์มนอกพื้นที่ส่งเสริม และปัจจัยการผลิตมีราคาสูง
- 3) **ปัญหาด้านการตลาด** เนื่องจากราคารับซื้อไม่ได้รับการประเมินอัตราน้ำมันตามคุณภาพ และราคารับซื้อต่ำ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมต่อเนื่องมีน้อย ขาดการบริหารจัดการข้อมูลที่เหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ ส่งผลให้การบริหารจัดการการผลิตให้สอดคล้องกับการตลาดทำได้ยาก และการแข่งขันจากสินค้าทดแทน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำกับดูแลและการใช้มาตรการทางกฎหมาย โดย การผลักดันกฎหมาย กฎระเบียบที่เอื้อต่อการดำเนินการและพัฒนาอุตสาหกรรม อาทิ การผลักดันการยกเว้น ภาษูปศุภผลปาล์ม และน้ำมันปาล์ม และเพิ่มความเข้มงวดในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการกวาดล้าง ควบคุม กำกับดูแล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการ อาทิ จัดตั้งองค์กรอิสระ เพื่อดูแลอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทั้งระบบ และพัฒนาการจัดทำ และการจัดเก็บฐานข้อมูล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต โดยการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ส่งเสริมการเพาะปลูกปาล์มในพื้นที่ที่เหมาะสม สร้างความรู้ซึ่งรุกด้านพันธุ์ปาล์มและการจัดการสวนให้แก่เกษตรกร ผู้ปลูกปาล์ม การลดต้นทุนการผลิต อาทิ การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร การเพิ่มอัตราการผลิตน้ำมัน (OER) โดยให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการดูแลหลังการเก็บเกี่ยว สนับสนุนการพัฒนาการสกัดน้ำมันปาล์มให้แก่โรงสกัดน้ำมันปาล์มขนาดเล็ก การส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐานระดับสากล โดยส่งเสริมการใช้มาตรฐานการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืน (RSPO)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรม อาทิ การศึกษาการใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของปาล์มน้ำมัน และสนับสนุนการขยายอุตสาหกรรมปลายน้ำที่มีมูลค่าสูง

อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

เป็นอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สำคัญของไทย โดยในปี พ.ศ. 2557 ไทยสามารถผลิตมันสำปะหลังได้ 30.9 ล้านตัน ซึ่งถือว่าไทยเป็นผู้ผลิตมันสำปะหลังมากเป็นอันดับสองของโลก โดยในจี่เรียเป็นผู้ผลิตอันดับหนึ่งของโลก

อุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลังประกอบด้วย อุตสาหกรรมมันเส้น หรือมันอัดเม็ด และอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ผลผลิตจากการแปรรูปที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมกาว และอุตสาหกรรมไม้อัด นอกจากนี้ มันสำปะหลังยังสามารถนำมาผลิตเป็นเอทานอล เพื่อใช้เป็นส่วนผสมทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิงได้

ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง ประกอบด้วย

- 1) ขั้นตอนการผลิตและรวบรวมวัตถุดิบ
- 2) ขั้นตอนการแปรรูป
- 3) ขั้นตอนการส่งออก

ปัญหาในกระบวนการใช้อุปทาน คือ

- 1) **ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ** เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการเพาะปลูก ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และหัวมันสำปะหลังมีเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ

2) ขาดการจัดการและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เนื่องจาก ขาดแคลนเทคโนโลยีเครื่องจักรในการเพาะปลูก ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้และนวัตกรรมการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และขาดระบบการจัดการการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

3) การตลาด เนื่องจากราคามินล่ำปะหลังค่อนข้างต่ำและไม่คงที่ ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากต้นทุนด้านแรงงาน และการขาดแคลนแรงงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมมินล่ำปะหลังไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลัก คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต
โดยส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร การลดต้นทุนเพิ่มผลผลิตต่อไร่และเพิ่มเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมัน สนับสนุนการใช้เครื่องจักรกลทดแทนแรงงาน สนับสนุนให้โรงงานมีมาตรฐานการรับซื้อหัวมันล่ำปะหลังที่เป็นธรรม สร้างมาตรฐานปัจจัยส่งเสริมการผลิตที่มีคุณภาพและมีการรับรอง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมด้านการตลาดและการส่งเสริมให้มีการจัดโครงสร้างราคามินล่ำปะหลังสดและมินล่ำปะหลังแปรรูป
โดยจัดให้มีมาตรการอุดหนุนดอกเบี้ยในช่วง มกราคม-มีนาคม ซึ่งเป็นช่วงเก็บเกี่ยว การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ Roadshow และสนับสนุนให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่โดยใช้มินล่ำปะหลังเป็นวัตถุดิบ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการและใช้เทคโนโลยี โดยส่งเสริมการจัดระบบชลประทาน สนับสนุนให้เกษตรกรในท้องถิ่นผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ส่งเสริมให้สหกรณ์ช่วยเหลือเกษตรกรในการรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์มินล่ำปะหลังแปรรูป

อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

ของไทยจัดว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียทางด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเครื่องสำอางอันดับที่ 17 ของโลก และเป็นอันดับที่ 1 ในฐานะผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์สำหรับใช้กับผม และอันดับที่ 12 ในฐานะผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ดูแลผิวพรรณ (สกินแคร์) นอกจากนี้ ไทยยังเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์เพื่ออนามัยของช่องปากอันดับที่ 1 ของอาเซียน มูลค่าการส่งออกของไทยในปี พ.ศ. 2557 เท่ากับ 5.4 หมื่นล้านบาท โดยกลุ่มที่ส่งออกมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์สำหรับใช้กับผม ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกถึง 2.9 หมื่นล้านบาท

ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ประกอบด้วย

- 1) ขั้นตอนการก่อนผลิต
- 2) ขั้นตอนการผลิต
- 3) ขั้นตอนการขนส่ง
- 4) ขั้นตอนการเข้าสู่ตลาด

ปัญหาในกระบวนการโซ่อุปทาน คือ

- 1) ขาดการวิจัยและพัฒนา เนื่องจากงบประมาณในการลงทุนด้านอุปกรณ์ และ ข้อมูลงานวิจัยด้านสมุนไพร สารสกัดต่างๆ ไม่ได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณะ
- 2) ขาดบุคลากร เนื่องจากมหาวิทยาลัยไทยที่เปิดหลักสูตรวิทยาศาสตร์เครื่องสำอางมีอยู่อย่างจำกัด
- 3) การรับรองมาตรฐานวัตถุดิบ เนื่องจากผู้ประกอบการสนใจวัตถุดิบที่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานที่ยุ่งยากและค่าใช้จ่ายสูง

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลัก คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนามาตรฐานโดยส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลงานวิจัยด้านวัตถุดิบและการยกระดับมาตรฐานวัตถุดิบและแหล่งผลิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และการพัฒนาการบริหารจัดการ โดย สร้างความพร้อมในการแข่งขันและการเข้าถึงข้อมูลการฝึกอบรมและงานแสดงสินค้า ปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การสนับสนุนการตลาดภายในประเทศและต่างประเทศสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย โดยปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจรายย่อย การกำกับดูแลผู้ประกอบการเมื่อออกสู่ตลาดต่างประเทศ สร้างองค์ความรู้เชิงลึกสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานอินทรีย์สำหรับเครื่องสำอาง

อุตสาหกรรมสมุนไพร

ประเทศไทยมีสมุนไพรเป็นจำนวนมากกว่า 13,000 ชนิด และเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพของสมุนไพร จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขพบว่าในปี พ.ศ. 2555 มีมูลค่าตลาดสูงกว่า 60,000 ล้านบาท โดยสามารถจำแนกเป็น เครื่องสำอางมูลค่า 18,000 ล้านบาท อาหารเสริมมูลค่า 13,000 ล้านบาท และ เครื่องดื่มมูลค่า 11,000 ล้านบาท ส่วนที่เหลือเป็นยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการบำบัด อบรม ประคบ อุตสาหกรรมสมุนไพรเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบต้นน้ำของหลายๆ อุตสาหกรรม อาทิ อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง อุตสาหกรรมอาหาร

ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมสมุนไพร ประกอบด้วย

- 1) ขั้นตอนการเพาะปลูกพืชสมุนไพร
- 2) ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบก่อนการผลิต
- 3) ขั้นตอนการผลิต
- 4) ขั้นตอนการกระจายสินค้า
- 5) ขั้นตอนการจำหน่ายแก่ผู้บริโภค

ปัญหาในกระบวนการโซ่คุณค่า คือ

- 1) ขาดการวิจัยด้านพืชสมุนไพร ด้านคุณสมบัติ กรรมวิธีการสกัดสาร และการรวบรวมผลงานวิจัยเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะอย่างเป็นระบบและทั่วถึง
- 2) ขาดการรับรองมาตรฐานการผลิต เนื่องจากผู้ประกอบการยังขาดความรู้ในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานการผลิตที่ดี และไม่บังคับปริมาณเพียงพอที่จะลงทุนซื้อเครื่องจักร เครื่องมือ และ อุปกรณ์ที่ทันสมัย
- 3) ขาดความรู้ด้านกฎระเบียบการค้า การส่งออกและนำเข้าในแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์ ชนิดสมุนไพร และความแตกต่างของข้อตกลงทางการค้าในประเทศคู่ค้าแต่ละประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำกับดูแลและการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย** โดยปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจรายย่อยด้านยาสมุนไพรและเครื่องสำอางสมุนไพร
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรม** โดยการส่งเสริมการวิจัยและการเข้าถึงแหล่งข้อมูลงานวิจัยด้านสมุนไพร การจับคู่ระหว่างผู้สกัดสารสมุนไพรและผู้ผลิตสินค้าสมุนไพร การอบรมเพื่อการปรับปรุงโรงงานเพื่อการรับรองมาตรฐานการผลิตที่ดี (GMP) ตามหลักเกณฑ์ PIC/S สำหรับสินค้าสมุนไพร

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการตลาด โดยการสร้างเว็บไซต์เพื่อแนะนำข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศต่างๆ สำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าไปยังตลาดต่างประเทศ และการสนับสนุนในการออกงานแสดงสินค้าในตลาดต่างประเทศสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมสมุนไพร

อุตสาหกรรมปื๊ยและเกษตรอินทรีย์

ผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์สามารถจำแนกได้เป็นหมวดหมู่ต่างๆ เช่น ข้าวและธัญพืช ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ เครื่องปรุงอาหารสำเร็จรูป ยาสมุนไพร ผักและผลไม้ เครื่องสำอางและสปา อาหารสุขภาพ และปัจจัยการผลิต เป็นต้น ซึ่งอุตสาหกรรมปื๊ยและเกษตรอินทรีย์เป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปส่วนใหญ่ โดยในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์อยู่ทั้งสิ้น 33,840 เฮกเตอร์ เป็นอันดับที่ 59 จาก 179 อันดับ จากรายงานของมูลนิธิสายใยแผ่นดิน (2556) ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 48,578.5 ตัน ด้วยมูลค่าผลผลิตรวม 1,842.5 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่มีการส่งออกหลัก คือ ข้าว ผัก ผลไม้ ข้าวโพด สมุนไพรและเครื่องเทศ เป็นต้น โดยส่งออกไปยัง สหภาพยุโรป รองลงมาคือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ ตามลำดับ

ห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย

- 1) กระบวนการเตรียมการก่อนการผลิต
- 2) กระบวนการผลิต
- 3) กระบวนการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
- 4) กระบวนการจัดจำหน่าย
- 5) กระบวนการตรวจรับรองมาตรฐาน

ปัญหาในกระบวนการโซ่คุณค่า คือ

- 1) ด้านการผลิต เนื่องจากการผลิตเกษตรอินทรีย์ยังคงเป็นการผลิตในขนาดเล็ก ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ
- 2) ด้านการตลาด จำนวนผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ในประเทศมีน้อย เกษตรกรและผู้บริโภคยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้อง
- 3) ด้านความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ เนื่องจากขาดเอกภาพทางนโยบายและความสอดคล้องในการทำงานของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และปัญหาการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ที่มีหลายหน่วยงานให้การรับรองมาตรฐาน ตลอดจนไม่มีการกำหนดองค์กรใดองค์กรหนึ่งขึ้นมาเป็นเจ้าภาพในการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัเกษตรอินทรีย์ จึงทำให้การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยขาดทิศทางที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน
อุตสาหกรรมปืเยและเกษตรอินทรีย์ไทย เพื่อเตรียมความพร้อม
ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำกับดูแลและการบังคับใช้มาตรการ

ทางกฎหมาย โดยการจัดตั้งเจ้าภาพเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมนโยบาย
เกษตรอินทรีย์ การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริม
มาตรการทางภาษีแก่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการ

และการตลาด โดยการขยายตลาดและสร้างความตระหนัก การพัฒนา
ความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร การขยายช่องทางการ
จัดจำหน่ายของสินค้าเกษตรอินทรีย์/การตลาด การลดต้นทุน
โลจิสติกส์ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุน
เกษตรกรรุ่นใหม่ การส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต

ของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย โดยการพัฒนาและส่งเสริมทักษะ
แรงงาน การส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตในด้านแหล่งเงินทุน การ
พัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตและคุณภาพของสินค้า การส่งเสริม
การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิตผลิตผล
เกษตรอินทรีย์

สารอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีภารกิจในการพัฒนาศักยภาพภาคอุตสาหกรรมไทย ทั้งในด้านการเพิ่มผลิตภาพในกระบวนการผลิต การยกระดับคุณภาพสินค้า การพัฒนาผู้ประกอบการ การสนับสนุนการใช้งานวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าอุตสาหกรรมซึ่งจะนำไปสู่ความได้เปรียบแข่งขันในตลาดภายในประเทศและตลาดโลก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้หลักให้แก่ประเทศคิดเป็นมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2557 ไม่ต่ำกว่า 830 ล้านบาท (ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้จัดทำกิจกรรมศึกษาวิจัยภาพรวมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและสร้างเครือข่ายนำร่องเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป 5 สาขา ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง เครื่องสำอาง สมุนไพร ปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการจัดประชุมกลุ่มย่อยผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมทั้ง 5 สาขานี้ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สะท้อนความต้องการของผู้ประกอบการ สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนทางการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการทั้งห้าสาขาดังกล่าว เพื่อสร้างความได้เปรียบแข่งขัน รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ AEC ต่อไป

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนองตอบนโยบายของรัฐบาลในด้านการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในลักษณะเครือข่าย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในฐานะหน่วยงานหลักในการส่งเสริมอุตสาหกรรม ยังได้นำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริม SMES ในรูปแบบคลัสเตอร์ เพื่อสนับสนุนให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถแข่งขันได้ภายใต้สภาวะปัจจุบันที่เศรษฐกิจถดถอยและมีการแข่งขันที่รุนแรง

ผมขอขอบคุณผู้บริหาร ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกองพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา 2 ที่ปฏิบัติงานอย่างทุ่มเท ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้ง ขอขอบคุณผู้ประกอบการและหน่วยงานสนับสนุนต่างๆ ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานข้างต้นของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากองพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา 2 จะเป็นที่พักพิงของผู้ประกอบการสาขาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและมีความเข้มแข็งสืบไป

(นายสมชาย หาญหิรัญ)
อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

A photograph showing two workers harvesting oil palm fruit. They are standing on a large pile of harvested fruit, which is a mix of brown husks and red-orange fruit. One worker in the foreground is wearing a grey shirt and blue pants, holding a long pole. The other worker in the background is wearing a dark shirt, blue pants, and a straw hat, also holding a pole. The ground is dark and muddy, with many fallen fruit and husks scattered around. The sky is a pale blue with some light clouds.

อุตสาหกรรม ปาล์มน้ำมัน

Oil Palm Industry

สารบัญ

บทที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและการตลาด	12
บทที่ 2 ห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน	19
ปัญหาในกระบวนการโซ่อุปทาน	20
ปัจจัยทางโครงสร้าง (Structural Factors)	22
ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)	23
บทที่ 3 ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส และผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย	24
3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย	25
3.2 โอกาสและผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย	26
3.3 มาตรการรองรับผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย	26
3.4 โอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย	26
3.5 มาตรการรองรับผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย	27
บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน	28
4.1 นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของภาครัฐ	28
4.2 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน	29
4.3 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน	30
4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน	31
4.5 องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน	31
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย	
เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	32
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำกับดูแลและการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย	32
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ	32
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต	33
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา	33
บรรณานุกรม	34

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน มาเลเซีย – ไทย ปี พ.ศ. 2556	13
ตารางที่ 1.2 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ปาล์มน้ำมันของไทย ปี พ.ศ. 2553–2558	15
ตารางที่ 1.3 ปาล์มน้ำมัน: เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี พ.ศ. 2555–2557 (ปี พ.ศ. 2557 พยากรณ์ไตรมาสที่ 3 เดือนกันยายน 2557)	15
ตารางที่ 1.4 บัญชีสมดุลน้ำมันปาล์มดิบของไทย ปี พ.ศ. 2553–2558	16
ตารางที่ 1.5 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2555–2557	17
ตารางที่ 1.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2555–2557	18
ตารางที่ 2.1 ผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน การสนับสนุน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	23
ตารางที่ 3.1 อัตราภาษี ปริมาณเปิดตลาด การบริหารการนำเข้า และหนังสือรับรองการอนุญาตนำเข้าสินค้าปาล์มปาล์ม และน้ำมันเนือในเมล็ดปาล์ม ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย	25
ตารางที่ 3.2 สรุปผลกระทบของการเปิดเสรีน้ำมันปาล์มภายใต้กรอบ AFTA	26
ตารางที่ 4.1 การคาดการณ์ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	30

สารบัญรูป

รูปที่ 1.1 ลัดส่วนประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2557	13
รูปที่ 1.2 แผนผังโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของประเทศไทย	14
รูปที่ 2.1 ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน	20
รูปที่ 2.2 ต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันของไทย ปี พ.ศ. 2553–2558	21
รูปที่ 2.3 ราคาน้ำมันก๊วเหลืองและน้ำมันปาล์ม	22
รูปที่ 4.1 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล และผลผลิตปาล์มน้ำมันปี พ.ศ. 2548–2558	30
รูปที่ 4.2 ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศของไทย ปี พ.ศ. 2549–2558	30
รูปที่ 4.3 การใช้ไบโอดีเซลและสัดส่วนการใช้น้ำมันปาล์มในภาคพลังงาน ปี พ.ศ. 2553–2558*	30
รูปที่ 4.4 ยุทธศาสตร์ (Roadmap) ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม	31
รูปที่ 5.1 แผนที่แสดงพื้นที่กำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน ตามบัญชีแนบท้ายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	33

01

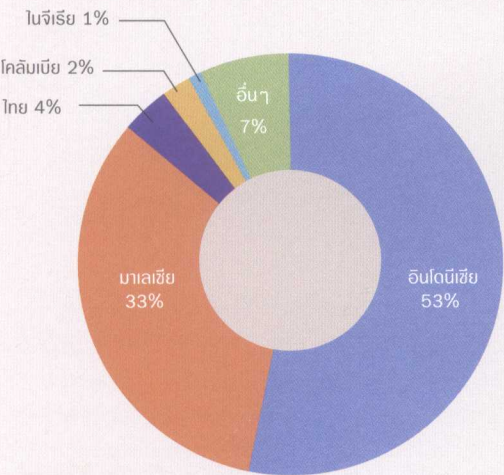
ข้อมูลพื้นฐาน อุตสาหกรรม ปาล์มน้ำมัน และการตลาด

อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเกษตรที่มีความสำคัญระดับโลก ผลผลิตจากปาล์มน้ำมันที่สกัดได้สามารถนำไปใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ น้ำมันพืช นมข้น ไอศกรีม เนยเทียม เนยขาว ครีมเทียม อุตสาหกรรมการผลิต เช่น สบู่ เทียนไข ผงซักฟอก ยาสีฟัน รวมถึงนำไปใช้ในภาคพลังงาน ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมโพลีโอเลฟินิล เพื่อผลิตเมทิลเอสเทอร์ นำไปใช้เป็นไบโอดีเซล เป็นต้น การผลิตน้ำมันปาล์มขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2557 ผลผลิตน้ำมันปาล์มของโลกเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.02 ต่อปี ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2557 มีผลผลิตน้ำมันปาล์มทั่วโลก 59.30 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 55.97 ล้านตันในปี พ.ศ. 2556 เนื่องจากแหล่งผลิตปาล์มน้ำมันหลักของโลก ได้แก่ อินโดนีเซียและมาเลเซีย ขยายเนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น โดยอินโดนีเซียสามารถผลิตน้ำมันปาล์มได้ 31.00 ล้านตัน รองลงมาคือ มาเลเซีย ผลิตได้ 22.86 ล้านตัน ทั้งสองประเทศนี้มีสัดส่วนการผลิตคิดเป็นร้อยละ 90.00 ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก สำหรับไทยสามารถผลิตได้ 2.15 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 3.63 ของผลผลิตน้ำมันปาล์มทั้งหมด ถือเป็นประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์มมากเป็นอันดับสามของโลก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557, สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2558) ประเทศผู้ผลิตอื่นๆ ได้แก่ โคลัมเบีย ไนจีเรีย ปาปัวนิวกินี และเอกวาดอร์

รูปที่ 1.1 สัดส่วนประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2557

ที่มา: กระทรวงเกษตร สหรัฐอเมริกา (มีนาคม 2556/57), องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (2555), ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย 1 เมษายน 2557

สำหรับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทย ในปี พ.ศ. 2556 เมื่อเทียบกับมาเลเซียพบว่า พื้นที่เก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันของมาเลเซียมีมากกว่าไทย 7.5 เท่า ผลผลิตปาล์มสดได้มากกว่าไทยประมาณ 7.9 เท่า และผลิตน้ำมันปาล์มดิบได้มากกว่าไทย 9 เท่า แต่เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมันในด้านผลผลิตต่อไร่พบว่า ไทยอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับมาเลเซีย (3.28 ตัน/ไร่ และ 3.38 ตัน/ไร่ ตามลำดับ) ในขณะที่ประสิทธิภาพการผลิตในด้านอัตราน้ำมัน มาเลเซียอยู่ในระดับที่สูงกว่าไทยประมาณร้อยละ 3 (ร้อยละ 20 และร้อยละ 17.5 ตามลำดับ) และจากการที่มาเลเซียมีอัตราน้ำมันที่สูง ส่งผลโดยตรงต่อราคาซื้อขายผลผลิต ที่สามารถซื้อจากเกษตรกรได้ในราคาที่สูงกว่าไทย ด้านกำลังการผลิตของโรงสกัดน้ำมันปาล์ม มาเลเซียมีกำลังการผลิตจริงประมาณร้อยละ 91 ในขณะที่ไทยมีกำลังการผลิตจริงประมาณร้อยละ 55 เนื่องจากมาเลเซียสามารถคัดผลปาล์มสุกเข้าโรงงานได้ ทำให้มีต้นทุนในการสกัดน้ำมันปาล์มต่ำกว่าไทยและสามารถจำหน่ายน้ำมันปาล์มดิบในราคาที่สูงกว่าจากการที่มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำกว่า

สาเหตุสำคัญที่ทำให้มาเลเซียมีศักยภาพการผลิตที่สูงกว่าไทย เนื่องจากมีการทำสวนปาล์มแปลงขนาดใหญ่ ผ่านการบริหารจัดการสวนที่ดี และยังมีการสกัดน้ำมันแยกระหว่างเนื้อปาล์มและเนื้อในเมล็ดปาล์ม (Palm Kernel) ซึ่งช่วยให้อัตราการให้น้ำมันมีมากขึ้น ต่างจากการผลิตของไทยที่ส่วนใหญ่เป็นการสกัดน้ำมันปาล์มทั้งเปลือกไม่ได้แยกเนื้อใน

ตารางที่ 1.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน มาเลเซีย - ไทย ปี พ.ศ. 2556

รายการ	มาเลเซีย	ไทย	เปรียบเทียบ
1. การผลิต			
1.1 พื้นที่เก็บเกี่ยว (ล้านไร่)	28.29	3.77	7.50 (เท่า)
1.2 การถือครองที่ดินปลูกปาล์มของเกษตรกรรายย่อย (ร้อยละ)	14.00	58.00	- 44.00 (ส่วนต่าง)
2. ผลผลิต			
2.1 ผลปาล์มสด (ล้านตัน)	95.73	12.17	7.87 (เท่า)
2.2 น้ำมันปาล์มดิบ (ล้านตัน)	19.22	2.14	9.00 (เท่า)
3 โรงงาน			
3.1 จำนวนโรงงานสกัดปาล์มน้ำมัน (โรง)	436	145	3.01 (เท่า)
3.2 จำนวนโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์ม (โรง)	56	14	4.00 (เท่า)
3.3 จำนวนโรงงานแปรรูปไอศกรีม (โรง)	20	14	1.43 (เท่า)
3.4 กำลังการผลิตของโรงงานสกัดปาล์ม (ล้านตันต่อปี)	105.18	22.79	4.62 (เท่า)
3.5 กำลังการผลิตของโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์ม (ล้านตันต่อปี)	26.15	2.38	10.99 (เท่า)
3.6 จำนวนศูนย์เพาะพันธุ์ปาล์ม	700	161	4.35 (เท่า)
4. ประสิทธิภาพการผลิต			
4.1 ผลปาล์มสดต่อไร่ (กก.ต่อไร่)	3,384	3,285	99.00 (ส่วนต่าง)
4.2 น้ำมันปาล์มดิบต่อไร่ (กก.ต่อไร่)	679.31	566.31	113.00 (ส่วนต่าง)
4.3 อัตราน้ำมัน (ร้อยละ)	20.07	17.54	2.53 (ส่วนต่าง)
4.4 กำลังการผลิตจริงของโรงงานสกัดปาล์ม (ร้อยละ)	91.19	54.85	36.34 (ส่วนต่าง)
4.5 กำลังการผลิตจริงของโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์ม (ร้อยละ)	69.69	41.95	27.74 (ส่วนต่าง)
4.6 จำนวนโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบต่อพื้นที่เก็บเกี่ยว (โรง/ไร่)	64,885	26,000	38,885.32 (ส่วนต่าง)
5. ราคา			
5.1 ราคาผลปาล์มสด (บาทต่อ กิโลกรัม)	4.82	3.54	1.28 (ส่วนต่าง)
5.2 ราคาผลปาล์มสด 1 % OER (บาท)	0.24	0.20	0.04 (ส่วนต่าง)
5.3 ราคาน้ำมันปาล์มดิบ (บาทต่อ กิโลกรัม)	23.71	25.24	- 1.53 (ส่วนต่าง)
5.4 ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (บาทต่อ กิโลกรัม)	24.93	28.03	- 3.10 (ส่วนต่าง)
6. สต็อก			
6.1 สต็อกน้ำมันปาล์มดิบ (ล้านตัน)	1.955	0.204	9.59 (เท่า)
6.2 สต็อกน้ำมันปาล์มดิบต่อผลผลิต (ร้อยละ)	10.17	9.56	0.62 (ส่วนต่าง)

ที่มา: ราตรี เม่นประเสริฐ, 2558, สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

ด้านการบริโภค ระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2557 ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.83 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2557 มีความต้องการใช้น้ำมันปาล์ม 56.98 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 54.49 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2556 เนื่องจากความต้องการด้านอาหารและด้านพลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น ประเทศผู้ใช้น้ำมันปาล์มที่สำคัญในปี พ.ศ. 2557 ได้แก่ อินโดนีเซีย 9.77 ล้านตัน รองลงมา คือ อินเดีย 8.34 ล้านตัน จีน 6.38 ล้านตัน และสหภาพยุโรป 6.15 ล้านตัน ตามลำดับ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557)

ในส่วนของไทย ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่ช่วยสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร และด้านพลังงานของประเทศ มูลค่าทางเศรษฐกิจของปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มมีไม่ต่ำกว่า 64,000 ล้านบาท (ศูนย์พันธุวิศวกรรมเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, 2556) และมีการเติบโตของอุตสาหกรรมอยู่ในเกณฑ์สูงที่สุดในบรรดาพืชน้ำมันทั้งหมด อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทย มีผู้เกี่ยวข้องหลัก 4 ฝ่าย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแต่ละฝ่ายจะส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน ได้แก่

1. เกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม (การผลิตวัตถุดิบน้ำ)

สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ บริษัทเอกชนผู้ปลูกปาล์ม เกษตรกรในกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันหรือนิคมสร้างตนเอง และเกษตรกรรายย่อยอิสระ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 1.88 แสนครัวเรือน มีผลผลิตคือ ทะลายปาล์มสด (Fresh Fruit Bunch : FFB)

2. โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (อุตสาหกรรมแปรรูปกลางน้ำ)

เป็นแหล่งรองรับผลผลิตทะลายปาล์มสด มาสกัดเป็นน้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil : CPO) ปัจจุบันมีโรงสกัดน้ำมันปาล์ม 145 โรงงาน

3. โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (อุตสาหกรรมแปรรูปปลายน้ำ)

เป็นแหล่งใหญ่ในการรองรับน้ำมันปาล์มดิบที่ผลิตได้เกือบทั้งหมดเพื่อมาทำการกลั่นให้บริสุทธิ์ และจำหน่ายให้ผู้บริโภคหรือลูกค้าอุตสาหกรรมในรูปของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์และน้ำมันปาล์มโอเลอินบริสุทธิ์ ปัจจุบันมีโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ทั่วประเทศ 14 ราย

4. อุตสาหกรรมต่อเนื่อง

จำแนกออกได้เป็น 8 ประเภทคือ อุตสาหกรรมเพื่อการบริโภคในรูปของน้ำมันพืช อุตสาหกรรมสบู่ อุตสาหกรรมของว่างและขนมขบเคี้ยว อุตสาหกรรมขนมที่มีทั้งสำเร็จรูป อุตสาหกรรมนมข้นหวานและนมจืด อุตสาหกรรมครีมเทียม อุตสาหกรรมเนยขาวและเนยเทียม และอุตสาหกรรมอุปโภคอื่นๆ เช่น พลาสติก เครื่องสำอาง น้ำมันหล่อลื่น ยางรถยนต์ เป็นต้น

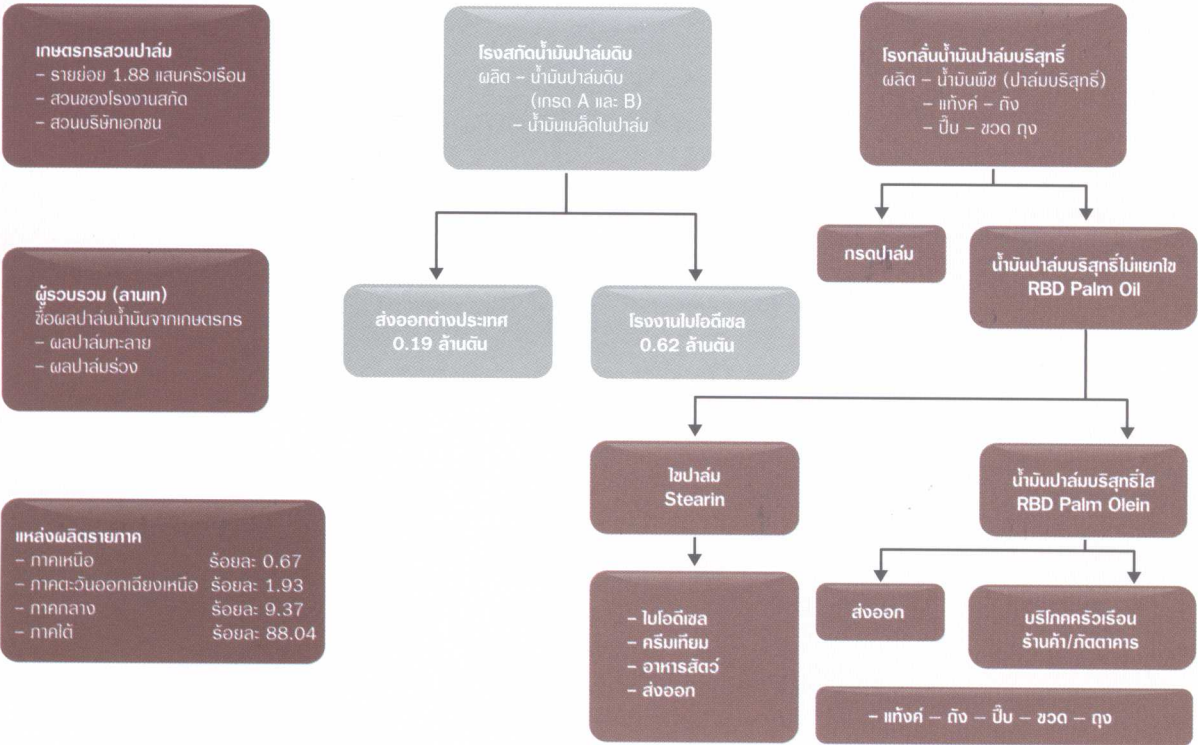
นอกจากนี้ ยังมีผู้เกี่ยวข้องรองซึ่งเข้ามามีบทบาทต่ออุตสาหกรรมอีก 3 ฝ่าย ได้แก่

1. ผู้รวบรวม (หรือ ลานเท หรือ แล้ม) ทำหน้าที่เป็นคนกลางรับซื้อทะลายปาล์มสดจากเกษตรกรเพื่อรวบรวมส่งโรงงาน หรือนำปาล์มไปทึบน้ำมันแล้วจำหน่ายแก่โรงงานในรูปน้ำมันปาล์มดิบ ปัจจุบันมีลานเทจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 2,000 แห่งทั่วประเทศ (บริษัทสหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน), 2556, รายงานประจำปี 2556)

2. คลังรับฝากน้ำมัน มีหน้าที่รับฝากน้ำมันปาล์มดิบสำหรับโรงงานที่มีถึงเก็บไม่เพียงพอ ปัจจุบันมีคลังของเอกชนอยู่ 2 ราย

3. องค์วิชาชีพ ชมรม สมาคมที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวมตัวของเกษตรกรผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม เช่น สมาคมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มแห่งประเทศไทย สมาคมโรงสกัดน้ำมันปาล์ม สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม สมาพันธ์ชาวสวนปาล์มน้ำมันแห่งประเทศไทย สมาคมชาวสวนปาล์มจังหวัด เช่น สมาคมชาวสวนปาล์มนครศรีธรรมราช สมาคมชาวสวนปาล์มน้ำมันจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมนุมสหกรณ์ชาวสวน เช่น ชุมนุมสหกรณ์ชาวสวนปาล์มน้ำมันจังหวัดกระบี่ ชมรมปาล์มน้ำมันทุ่งรังสิต รวมถึง กลุ่มชาวสวนปาล์มน้ำมันระพีพัฒน์ ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรเอง เพื่อรวบรวมผลผลิต เป็นต้น

รูปที่ 1.2 แผนผังโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของประเทศไทย

ที่มา: สมาคมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มแห่งประเทศไทย (เดือนกุมภาพันธ์ 2556)

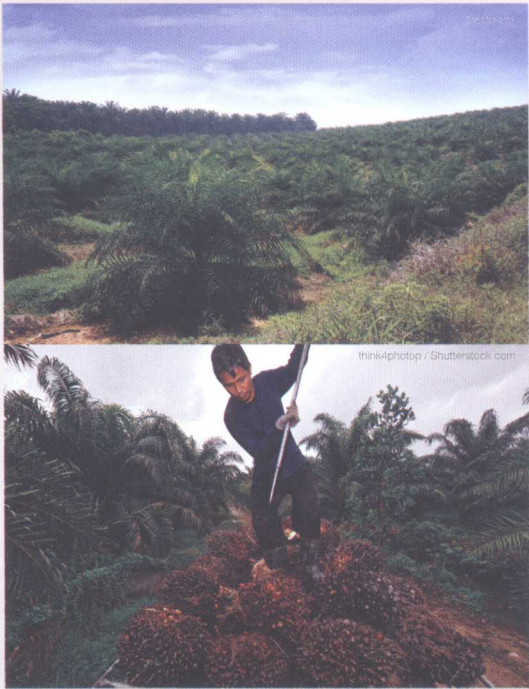
เนื้อที่ปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2557 มีเนื้อที่เพาะปลูกรวม 4.40 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจาก 3.90 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 3.43 พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต มีจำนวน 4.15 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจาก 3.38 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 4.79 ผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ได้ มีจำนวน 13.33 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 8.23 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 11.67 เฉลี่ยผลผลิตต่อไร่ 3,213 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.64 จากปี พ.ศ. 2553 ที่มีผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 2,431 กิโลกรัม (ตารางที่ 1.2) การขยายตัวดังกล่าว ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ภาครัฐได้มีการดำเนินยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันในช่วงปี พ.ศ. 2551-2555 เพื่อเร่งผลักดันให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน เพิ่มผลผลิต และผลิตภาพการผลิตน้ำมันปาล์มดิบเพื่อรองรับกับยุทธศาสตร์พลังงานทดแทน และลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ ประกอบกับราคาผลปาล์มดิบในช่วงปี พ.ศ. 2552-2555 ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่การเพาะปลูก

ตารางที่ 1.2 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ปาล์มน้ำมันของไทย ปี พ.ศ. 2553-2558

ปี (พ.ศ.)	เนื้อที่ยืนต้น (ล้านไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ล้านไร่)	ผลผลิต (ล้านตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)
2553	3.90	3.38	8.23	2,431
2554	4.09	3.56	10.76	3,018
2555	4.41	3.71	11.35	3,056
2556	4.50	3.77	12.37	3,284
2557 ^{1/}	4.40	4.15	13.33	3,213
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	3.43	4.79	11.67	6.64
2558 ^{2/}	4.42	4.35	13.64	3,138

หมายเหตุ : ^{1/} ข้อมูลเบื้องต้น ^{2/} ข้อมูลคาดการณ์
ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

แหล่งเพาะปลูกปาล์มน้ำมันของไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม โดยจังหวัดที่มีผลผลิตมากที่สุดในไทยสามลำดับแรก คือ สุราษฎร์ธานี กระบี่ และชุมพร ตามลำดับ ซึ่งปัจจุบันมีการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมากขึ้น (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 ปาล์มน้ำมัน: เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี พ.ศ. 2555-2557 (ปี พ.ศ. 2557 พยากรณ์ไตรมาสที่ 3 เดือนกันยายน 2557)

จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)			เนื้อที่ให้ผล (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล (กก.)		
	2555	2556	2557	2555	2556	2557	2555	2556	2557	2555	2556	2557
รวมทั้งประเทศ	4,406,110	4,503,946	-	3,714,967	3,767,336	4,148,168	11,353,067	12,374,489	13,327,260	3,056	3,285	3,213
ภาคเหนือ	44,047	49,744	-	8,945	12,364	35,825	9,134	13,775	24,926	1,021	1,114	696
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	101,337	112,796	-	36,628	44,765	77,849	58,516	65,977	86,662	1,598	1,474	1,113
ภาคกลาง	423,939	442,932	-	321,523	330,360	378,530	809,563	870,809	965,021	2,518	2,636	2,549
ภาคใต้	3,836,787	3,898,474	-	3,347,871	3,379,848	3,655,964	10,475,854	11,423,928	12,250,651	3,129	3,380	3,351

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ปรับปรุงข้อมูล วันที่ 24 กันยายน 2557)

ด้านการใช้น้ำมันปาล์ม ในปี พ.ศ. 2557 มีปริมาณน้ำมันปาล์มที่ใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศประมาณ 1.77 ล้านตัน แบ่งเป็นการนำไปผลิตเป็นน้ำมันพืช ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ประมาณ 0.94 ล้านตัน และนำไปผลิตไบโอดีเซล 0.83 ล้านตัน การใช้น้ำมันปาล์มในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคพลังงาน ซึ่งมีการใช้น้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2553 ถึงร้อยละ 25.57 เปรียบเทียบกับการใช้เพื่อการบริโภคอื่นๆ ซึ่งมีอัตราการใช้ที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.50 ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2558 จะมีการนำน้ำมันปาล์มไปผลิตไบโอดีเซลสูงถึง 1.05 ล้านตัน (ตารางที่ 1.4)

ตารางที่ 1.4 บัญชีสมดุลน้ำมันปาล์มดิบของไทย ปี พ.ศ.2553-2558

หน่วย: ตัน

ปี	สต็อกต้นปี (1)	ผลผลิต (2)	นำเข้า (3)	รวม (4)	ส่งออก (5)	บริโภคภายใน (6)		สต็อกปลายปี (7)	รวม (8)
						บริโภค	ผลิตไบโอดีเซล		
2553	135,518	1,287,509	–	1,423,027	158,501	814,511	382,228	67,787	1,423,027
2554	67,787	1,832,151	59,668	1,959,606	388,940	896,463	376,617	297,586	1,959,606
2555	297,586	1,892,552	40,056	2,230,194	307,386	932,258	626,380	364,170	2,230,194
2556	364,170	2,135,183	–	2,499,353	565,423	957,887	772,043	204,000	2,499,353
2557 ^{1/}	204,000	2,194,842	–	2,398,842	295,902	936,045	833,542	333,353	2,398,842
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	28.39	12.97		13.74	17.62	3.50	25.57	32.42	13.74
2558 ^{2/}	333,353	2,387,423	–	2,720,776	350,000	994,127	1,050,000	326,649	2,720,776

หมายเหตุ: ^{1/}ข้อมูลเบื้องต้น
^{2/}ประมาณการ

ที่มา: (1) (2) (6) (7) กรมการค้าภายใน
(3) (5) กรมศุลกากร (5) ปรับให้สมดุล

แม้ว่าในปัจจุบัน ไทยจะสามารถผลิตน้ำมันปาล์มได้เพียงพอต่อความต้องการใช้ในด้านต่างๆ ภายในประเทศ แต่การเจริญเติบโตและผลผลิตของปาล์มน้ำมันขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยเฉพาะปัจจัยด้านภูมิอากาศ ที่มีความเสี่ยงจากสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย ซึ่งจะทำให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อต้นน้อย และปริมาณน้ำมันดิบที่สกัดได้จากผลปาล์มสดอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ในบางปี ไทยต้องนำเข้าน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มจากต่างประเทศ ซึ่งน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มครอบคลุมพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนাইซ์ (Harmonized System: HS) ดังนี้

พิกัด	รายละเอียด
1511.10	น้ำมันปาล์มดิบ และเศษของน้ำมันปาล์มดิบ ไม่ดัดแปลงทางเคมี
1511.90	น้ำมันปาล์ม และเศษของน้ำมันปาล์ม (ไม่รวมน้ำมันปาล์มดิบและเศษของน้ำมันปาล์มดิบ) ไม่ดัดแปลงทางเคมี
1513.21	น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม น้ำมันบาสสุ ที่เป็นน้ำมันดิบ และเศษของน้ำมันดังกล่าว ไม่ดัดแปลงทางเคมี
1513.29	น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม น้ำมันบาสสุ และเศษของน้ำมันดังกล่าว (ไม่รวมน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม น้ำมันบาสสุ ที่เป็นน้ำมันดิบ และเศษของน้ำมันดังกล่าว) ไม่ดัดแปลงทางเคมี
1516.20.12	ไขมันและน้ำมันที่ผ่านกรรมวิธีไฮโดรจิเนชันและเศษของของดังกล่าว จากน้ำมันดิบที่ได้จากผลของปาล์มน้ำมัน
1516.20.13	ไขมันและน้ำมันที่ผ่านกรรมวิธีไฮโดรจิเนชันและเศษของของดังกล่าว จากน้ำมันที่ได้จากผลของปาล์มน้ำมัน นอกจากน้ำมันปาล์มดิบ
1516.20.15	ไขมันและน้ำมันที่ผ่านกรรมวิธีไฮโดรจิเนชันและเศษของของดังกล่าว จากน้ำมันดิบที่ได้จากเนื้อในเมล็ดปาล์ม
1516.20.16	ไขมันและน้ำมันที่ผ่านกรรมวิธีไฮโดรจิเนชันและเศษของของดังกล่าว จากน้ำมันที่ได้จากเนื้อในเมล็ดปาล์ม ที่ทำให้บริสุทธิ์ ฟอก และกำจัดกลิ่น (อาร์บีด)
1516.20.51	ปาล์มสเตียรีนที่มีค่าไอโอดีนไม่เกิน 48 ที่ทำให้บริสุทธิ์
1516.20.52	ปาล์มสเตียรีนที่มีค่าไอโอดีนไม่เกิน 48 ที่ทำให้บริสุทธิ์ ฟอกและกำจัดกลิ่น (อาร์บีด)
1516.20.96	สเตียรีนของเนื้อในเมล็ดปาล์มที่ทำให้บริสุทธิ์ ฟอกและกำจัดกลิ่น (อาร์บีด)
1516.20.97	โอเลอินหรือสเตียรีนของเนื้อในเมล็ดปาล์มที่ผ่านกรรมวิธีไฮโดรจิเนชันและทำให้บริสุทธิ์ ฟอกและกำจัดกลิ่น (อาร์บีด)
1517.10.00	เนยเทียม ไม่รวมถึงเนยเทียมเหลว
1517.90.43	ซอร์เทนิง
2106.90.30	ครีมเทียม

จากสถิติการนำเข้าน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มของกระทรวงพาณิชย์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2557 มีปริมาณการนำเข้าน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มรวม 150,272.93 ตัน มูลค่า 6,123 ล้านบาท ปริมาณเพิ่มขึ้นจาก 132,057.78 ตัน ในปี พ.ศ. 2556 ร้อยละ 13.79 ในขณะที่มูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 4,612 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2556 ร้อยละ 32.76 สินค้าที่ไทยมีการนำเข้าเป็นปริมาณสูงที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2555 -2557 คือ สินค้าพิกัด 1513.29 (น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม น้ำมันบาสสุ และเศษของน้ำมันดังกล่าว (ไม่รวมน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม น้ำมันบาสสุ ที่เป็นน้ำมันดิบ และเศษของน้ำมันดังกล่าว) ไม่ได้ดัดแปลงทางเคมี) มีปริมาณการนำเข้ารวมมากกว่า 150,000 ตัน คิดเป็นมูลค่ามากกว่า 4,825 ล้านบาท โดยเป็นการนำเข้าจากอินโดนีเซียเป็นหลัก รองลงมาคือสินค้าพิกัด 1516.20.97 (โอเลอินหรือสเดयरินของเนื้อในเมล็ดปาล์ม ที่ผ่านกรรมวิธีไฮโดรจิเนชันและที่ทำให้บริสุทธิ์ ฟอกและกำจัดกลิ่น (อาร์บีดี)) และ สินค้าพิกัด 2106.90.30 (ครีมเทียม) ซึ่งมีปริมาณการนำเข้ารวมประมาณ 108,000 ตัน และ 70,000 ตัน ตามลำดับ ทั้งนี้ สินค้าพิกัด 1516.20.97

ส่วนใหญ่นำเข้าจากมาเลเซีย ส่วนสินค้าพิกัด 2106.90.30 มากกว่าร้อยละ 60 นำเข้าจากจีน เป็นที่น่าสังเกตว่า สินค้าที่มีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2555 -2557 ได้แก่ สินค้าพิกัด 1516.20.52 (ปาล์มสเดयरินที่มีค่าไอโอดีนไม่เกิน 48 ที่ทำให้บริสุทธิ์ ฟอกและกำจัดกลิ่น (อาร์บีดี)) ซึ่งมีปริมาณการนำเข้าในปี พ.ศ. 2557 2,879.50 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 1,121.00 ตัน ในปี พ.ศ. 2555 ร้อยละ 156.86 คิดเป็นมูลค่า 87.93 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 39.63 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2555 ร้อยละ 121.88 โดยเป็นการนำเข้าจากอินโดนีเซียเป็นหลัก (ตารางที่ 1.5)

ตารางที่ 1.5 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2555-2557

การนำเข้า	ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
1511.10	-	-	18.82	942,873	-	-
1511.90	44,194.24	1,392,639,958	92.30	3,584,597	23,585.85	671,229,836
1513.21	3.06	169,850	12.24	639,960	-	-
1513.29	38,773.87	1,311,147,300	67,989.85	1,774,511,988	50,343.43	1,739,590,716
1516.20.12	2,176.42	88,925,347	1,493.74	48,986,303	1,574.90	56,243,675
1516.20.13	0.04	1,767	50.70	1,451,292	109.48	4,560,901
1516.20.15	5,034.48	205,850,239	88.00	8,271,244	164.79	21,586,618
1516.20.16	27,479.52	1,061,605,183	0.00	320	6.06	759,134
1516.20.51	-	-	-	-	-	-
1516.20.52	1,121.00	39,630,104	1,904.50	51,277,134	2,879.50	87,932,689
1516.20.96	22.35	1,110,291	0.04	38,376	0.68	312,250
1516.20.97	33,757.81	1,437,329,800	32,654.41	1,032,985,391	41,550.51	1,851,720,987
1517.10.00	2,404.37	136,859,988	2,470.56	139,806,368	1,587.20	106,401,520
1517.90.43	1,717.45	60,889,228	1,502.95	46,896,856	4,594.14	146,039,000
2106.90.30	21,714.73	1,397,438,873	23,779.67	1,502,774,334	23,876.39	1,437,287,097
รวม	178,399.34	7,133,597,928	132,057.78	4,612,167,036	150,272.93	6,123,664,423

สำหรับสถิติการส่งออกน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มของกระทรวงพาณิชย์ ในปี พ.ศ. 2557 มีปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มรวม 481,556.13 ตัน มูลค่า 18,337 ล้านบาท ปริมาณลดลงจาก 816,131.84 ตัน ในปี พ.ศ. 2556 ร้อยละ 41 มูลค่าลดลงจาก 22,668 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2556 ร้อยละ 19.11 สินค้าที่ไทยมีการส่งออกเป็นปริมาณสูงที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2555 — 2557 คือ สินค้าพิกัด 1511.10 (น้ำมันปาล์มดิบ และเศษของน้ำมันปาล์มดิบ ไม่ตัดแปลงทางเคมี) มีปริมาณการส่งออกรวมมากกว่า 860,000 ตัน คิดเป็นมูลค่ามากกว่า 21,815 ล้านบาท โดยเป็นการส่งออกไปยังอินเดีย เยอรมนี และมาเลเซียเป็นหลัก รองลงมาคือ สินค้าพิกัด 2106.90.30 (ครีมเทียม) และ สินค้าพิกัด 1511.90 (น้ำมันปาล์ม และเศษของน้ำมันปาล์ม (ไม่รวมน้ำมันปาล์มดิบและเศษของน้ำมันปาล์มดิบ) ไม่ตัดแปลงทางเคมี) ซึ่งมีปริมาณการส่งออกรวมประมาณ 428,780 ตัน และ 201,770 ตัน ตามลำดับ สินค้าพิกัด 2106.90.30 มีตลาดส่งออกหลัก คือ เมียนมาร์ และฟิลิปปินส์ คิดเป็นปริมาณ 1 ใน 3 ของปริมาณการส่งออกรวม ส่วนสินค้าพิกัด 1511.90 มากกว่าร้อยละ 80 ส่งออกไปยังเมียนมาร์และจีน ทั้งนี้ หากพิจารณาปริมาณและมูลค่าการส่งออกรวมในช่วงปี พ.ศ. 2555 — 2557 ของสินค้าพิกัด 1511.10 และสินค้าพิกัด 2106.90.30 พบว่า สินค้าพิกัด 1511.10 มีปริมาณการส่งออกที่มากกว่าสินค้าพิกัด 2106.90.30 แต่เมื่อคิดเป็นมูลค่าแล้ว กลับมีมูลค่าการส่งออกน้อยกว่า ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การส่งออกในปี พ.ศ. 2557 สินค้าพิกัด 1511.10 มีปริมาณการส่งออกประมาณ 163,700 ตัน คิดเป็น

มูลค่าประมาณ 4,355 ล้านบาท ในขณะที่สินค้าพิกัด 2106.90.30 มีปริมาณการส่งออกเพียง 145,000 ตัน แต่กลับมีมูลค่าสูงถึง 7,753 ล้านบาท สินค้าที่มีปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2555 — 2557 ได้แก่ สินค้าพิกัด 1513.21 (น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม น้ำมันบาบาสสุ ที่เป็นน้ำมันดิบ และเศษของน้ำมันดังกล่าว ไม่ตัดแปลงทางเคมี) ซึ่งมีปริมาณการส่งออกในปี พ.ศ. 2557 48,812 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 17,536.63 ตัน ในปี พ.ศ. 2555 ร้อยละ 178.35 คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,761.17 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 646.58 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2555 ร้อยละ 172.38 โดยส่งออกไปยังมาเลเซียเป็นหลัก ส่วนสินค้าที่มีปริมาณและมูลค่าการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2555 — 2557 ได้แก่ สินค้าพิกัด 1511.90 ซึ่งมีปริมาณการส่งออกในปี พ.ศ. 2557 ประมาณ 58,236.91 ตัน ลดลงจาก 74,401.80 ตัน ในปี พ.ศ. 2555 ร้อยละ 21.72 คิดเป็นมูลค่าประมาณ 2,099.33 ล้านบาท ลดลงจาก 2,877.48 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2555 ร้อยละ 27.04 (ตารางที่ 1.6) สาเหตุมาจากการลดลงของปริมาณสินค้าที่ส่งออกไปยังเมียนมาร์ จีน และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศนำเข้าหลัก แต่ที่น่าสนใจคือ ปริมาณการส่งออกสินค้านี้ดูนี้ไปยังลาวมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2555 — 2557 สินค้าพิกัด 2106.90.30 เป็นสินค้านิดเดียวที่มีทั้งปริมาณการนำเข้าและการส่งออกสูงสุดติดลำดับ 1 ใน 3 โดยมีปริมาณการส่งออกรวม (428,780 ตัน) มากกว่าปริมาณการนำเข้ารวม (70,000 ตัน)

ตารางที่ 1.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2555-2557

การส่งออก	ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
1511.10	218,428.54	6,593,397,348	480,082.75	10,866,538,232	163,691.94	4,355,314,868
1511.90	74,401.80	2,877,489,163	69,130.57	2,221,444,764	58,236.91	2,099,335,941
1513.21	17,536.63	646,580,809	31,228.19	683,735,965	48,812.00	1,761,174,014
1513.29	53,459.26	1,760,804,885	82,073.53	1,830,780,930	44,436.53	1,614,185,367
1516.20.12	10,025.58	278,602,576	11,430.57	246,373,718	10,425.93	362,554,999
1516.20.13	1,153.63	38,395,934	888.05	17,532,011	2,592.44	57,275,401
1516.20.15	78.02	3,467,427	158.87	4,974,135	242.22	8,007,822
1516.20.16	51.73	2,503,378	1,762.00	54,275,550	3,067.49	105,609,618
1516.20.51	-	-	-	-	-	-
1516.20.52	0.01	3,180	441.00	11,732,317	63.00	1,685,070
1516.20.96	746.03	25,184,642	468.55	13,184,887	585.32	18,475,230
1516.20.97	691.66	24,557,809	215.62	6,472,312	135.44	5,269,519
1517.10.00	2,434.01	121,196,821	1,752.18	88,240,349	2,180.03	116,942,499
1517.90.43	721.75	30,863,150	1,857.70	68,792,478	1,912.18	78,338,974
2106.90.30	148,964.24	7,699,358,692	134,642.26	6,554,432,649	145,174.70	7,753,141,746
รวม	528,692.89	20,102,405,814	816,131.84	22,668,510,297	481,556.13	18,337,311,068

02

ห่วงโซ่คุณค่า อุตสาหกรรม ปาล์มน้ำมัน

อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน เป็นอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่ประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต ทั้งจากภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม รวมถึงมีผู้ให้บริการสนับสนุนด้านต่างๆ ที่ส่งเสริมให้กระบวนการในอุตสาหกรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องสมบูรณ์ ดังแสดงในรูปที่ 2.1 กระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 กระบวนการ ได้แก่

- 1) กระบวนการเพาะชำ
- 2) กระบวนการเพาะปลูก
- 3) กระบวนการสกัดน้ำมัน
- 4) กระบวนการกลั่นน้ำมัน
- 5) กระบวนการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และ
- 6) กระบวนการจัดจำหน่าย

มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละกระบวนการ ดังนี้

กระบวนการที่ 1 กระบวนการเพาะชำ

เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นเมล็ดพันธุ์ควบคุม ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เกษตรกรจึงสามารถซื้อเมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้าปาล์มน้ำมันสำหรับเพาะปลูกจากแหล่งดังต่อไปนี้

- ผู้ประกอบการเพาะชำเมล็ดพันธุ์ปาล์มน้ำมันและต้นกล้าปาล์มน้ำมันเพื่อการค้าที่จดทะเบียนและมีใบอนุญาตรวบรวมเมล็ดพันธุ์ควบคุมเพื่อการค้า ในบางกรณี บริษัทเอกชนรายใหญ่มีการนำเข้าต้นพันธุ์ปาล์มน้ำมันจากต่างประเทศ และนำมาพัฒนาปรับปรุงพันธุ์เพื่อจำหน่าย หรือเพื่อใช้ในกิจการของธุรกิจเอง
- หน่วยงานภาครัฐ เช่น ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันกระบี่ และศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีการศึกษาวิจัยปรับปรุงพันธุ์ปาล์มน้ำมัน จนสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ปาล์มน้ำมันและต้นกล้าพันธุ์ปาล์มน้ำมันลูกผสม ชื่อว่าพันธุ์ปาล์มน้ำมัน ลูกผสมสุราษฎร์ธานี 1 - 8

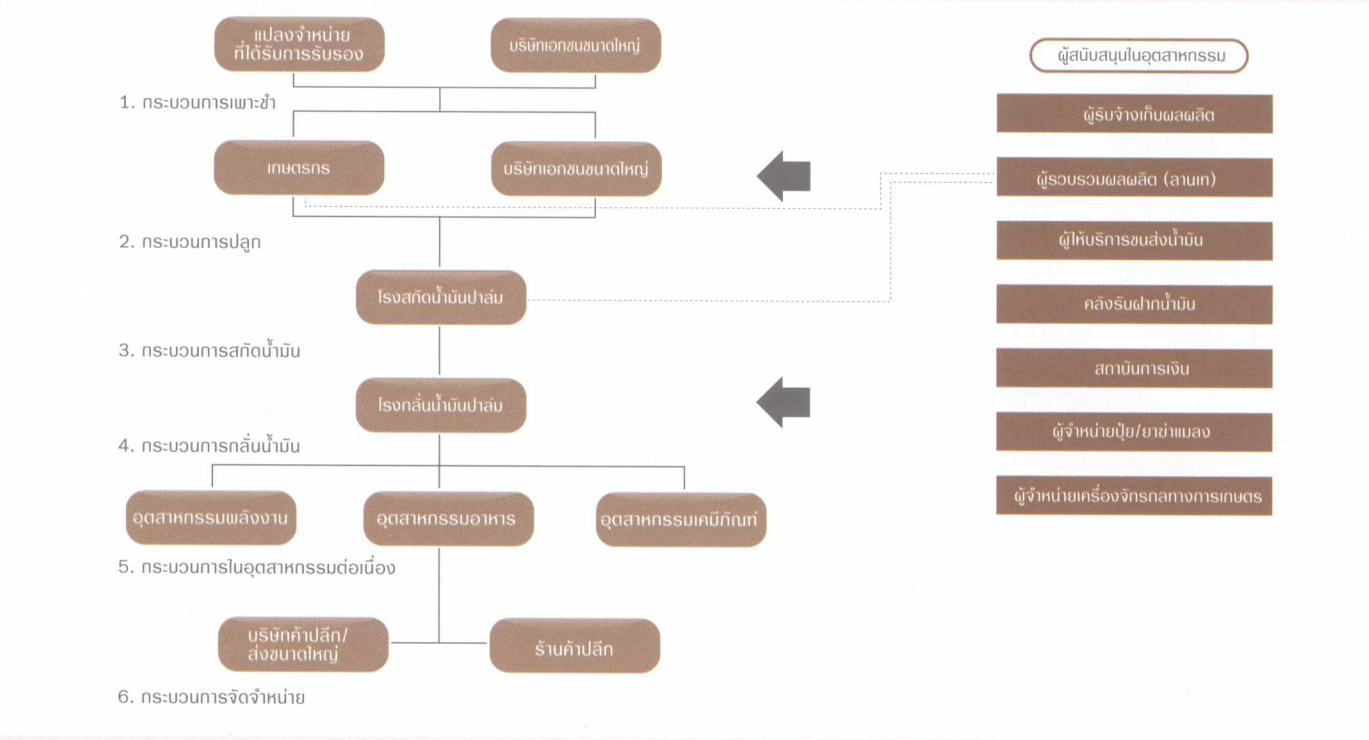
กระบวนการที่ 2 กระบวนการเพาะปลูก

กระบวนการนี้เริ่มตั้งแต่การปลูก การดูแลจัดการสวน และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

- เกษตรกรรายย่อยอิสระ ซึ่งกระจายอยู่ใน 70 จังหวัดทั่วประเทศ เป็นเกษตรกรที่มีสวนปาล์มไม่เกิน 50 ไร่
- เกษตรกรในกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันหรือนิคมสร้างตนเอง เกษตรกรกลุ่มนี้จะจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมันให้แก่สหกรณ์ที่ตนเองสังกัด
- บริษัทเอกชนผู้ปลูกปาล์ม ซึ่งจะดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับธุรกิจโรงสกัดน้ำมันปาล์มของตนเอง

รูปที่ 2.1 ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

กระบวนการที่ 3 กระบวนการสกัดน้ำมัน

เมื่อผลผลิตปาล์มน้ำมันถึงเวลาเก็บเกี่ยวแล้ว ผลปาล์มสดจะถูกส่งมายังโรงสกัดน้ำมันปาล์มภายใน 24 ชั่วโมงหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งโรงสกัดน้ำมันปาล์มจะรับซื้อโดยให้ราคาตามอัตราน้ำมันที่ประเมินได้ ปัจจุบันโรงสกัดน้ำมันแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

- โรงงานเกรดเอ คือ โรงงานขนาดใหญ่ที่ใช้ไอน้ำในกระบวนการสกัดน้ำมันปาล์ม ช่วยให้ผลปาล์มหลุดออกจากทะลายได้ง่าย และทำให้เนื้อปาล์มหลุดจากกะลาเมล็ดในปาล์ม สามารถแยกสกัดน้ำมันระหว่างเปลือกและเมล็ดใน ทำให้ได้ทั้งน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันเมล็ดในปาล์มดิบที่มีคุณภาพ
- โรงงานเกรดบี เป็นโรงงานขนาดเล็กที่นำทะลายปาล์มไปอบแห้ง และหีบปาล์มทั้งเมล็ด โดยไม่มีการแยกส่วน น้ำมันปาล์มดิบที่ได้จึงเป็นน้ำมันรวมระหว่างเนื้อปาล์มกับเมล็ดในปาล์ม ซึ่งมีคุณภาพต่ำกว่า

กระบวนการที่ 4 กระบวนการกลั่นน้ำมัน

น้ำมันปาล์มดิบที่สกัดได้ จะถูกส่งต่อไปยังโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคกลาง โรงกลั่นน้ำมันปาล์มรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบจากโรงสกัดน้ำมันปาล์ม โดยมีการกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของน้ำมัน เช่น ค่ากรด สี และน้ำมากลั่นให้เป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ เพื่อการบริโภค ทั้งนี้ ในกระบวนการกลั่นน้ำมันปาล์มดิบยังมีผลผลิตพลอยได้อื่นๆ เช่น กรดไขมันปาล์ม ซึ่งนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น เช่น อาหาร เครื่องสำอาง และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น

กระบวนการที่ 5 กระบวนการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

ผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มที่ผ่านกระบวนการสกัด/กลั่นแล้ว จะถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมผลิตสบู่ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมพลังงาน โดยการนำผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มไปใช้ในภาคพลังงานนั้น โรงงานไบโอดีเซล จะรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบหรือ สดหรือน้ำมันปาล์มผสมกับสารเคมี เพื่อผลิตเป็นไบโอดีเซลให้ได้ตามมาตรฐานของกรมธุรกิจพลังงาน ซึ่งจะมีผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา 7 นำไปผสมกับน้ำมันดีเซลในสัดส่วนที่รัฐบาลกำหนดต่อไป

กระบวนการที่ 6 กระบวนการจัดจำหน่าย

สินค้าในกระบวนการขั้นสุดท้าย เช่น น้ำมันปาล์มบรรจุขวด หรือสินค้าอื่นที่มีส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มจะถูกวางจำหน่ายในช่องทางต่างๆ เช่น บริษัทค้าปลีก/ส่งขนาดใหญ่ หรือร้านค้าปลีก

ปัญหาในกระบวนการใช้อุปทาน

ในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน มีประเด็นปัญหาหลักอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง และการตลาด ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้ล้วนมีสาเหตุจากหลายปัจจัย ดังต่อไปนี้

ปัญหาประสิทธิภาพการผลิตต่ำ

- 1.1 ผลผลิตต่อไร่ต่ำ สาเหตุเกิดจาก
 - 1.1.1 พันธุ์ปาล์มที่ไม่มีคุณภาพมาตรฐาน ในอดีต เกษตรกรจะเก็บเมล็ดปาล์มที่ร่วงใต้โคนต้นปาล์มที่ให้ผลผลิตดีและมีอัตราน้ำมันมาก เนื่องจากเชื่อว่าถ้านำมาเมล็ดนั้นมาปลูก ก็จะทำให้ผลผลิตที่สูงเช่นเดียวกัน ในความเป็นจริงแล้ว หากเป็นการปลูกโดยใช้เมล็ดและปล่อยให้ปาล์มมีการผสมเกสรตามธรรมชาติ หรือเป็นการผสมระหว่างพันธุ์ผสมด้วยกันเอง ประสิทธิภาพของผลผลิต ซึ่งรวมถึงจำนวนผลผลิตและอัตราน้ำมัน จะลดน้อยลง แต่ปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวได้ลดน้อยลงเนื่องจากเกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น
- 1.2 การขาดการบริหารจัดการสวนที่ดี ทั้งการจัดการดิน ปุ๋ยและแหล่งน้ำ เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ต้องการน้ำและปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอ การบริหารจัดการที่ถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันได้เป็นอย่างดี แม้กระนั้นเกษตรกรบางรายขาดเงินทุนในการซื้อปุ๋ยเมื่อถึงรอบกำหนดใส่ปุ๋ย ทำให้พืชไม่ได้รับธาตุอาหารที่จำเป็น อีกทั้งการขาดการบำรุงดิน และการขาดการให้น้ำที่เพียงพอ ล้วนส่งผลให้ปาล์มน้ำมันมีผลผลิตที่ลดลง
- 1.3 การขยายพื้นที่ปลูกอย่างไม่ทิศทาง พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน ตามประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มี 26 จังหวัด ตั้งอยู่ใน 3 ภาค แบ่งเป็นภาคใต้ 14 จังหวัด ภาคตะวันออก 7 จังหวัด และภาคกลาง 5 จังหวัด แต่ในปัจจุบัน จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มีการปลูกปาล์มน้ำมันกระจายอยู่ทั่วไปใน 70 จังหวัดทั่วประเทศ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 ภาคตามประกาศ พบว่า กว่าร้อยละ 50 เป็นการปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสมเล็กน้อย พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมจนถึงพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย การขยายพื้นที่ปลูกปาล์มดังกล่าวนี้ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แล้ว ยังส่งผลให้ปริมาณผลผลิตที่น้อย เนื่องจากการปลูกในสภาพดินที่ไม่เหมาะสมหรืออยู่ห่างไกลแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณผลผลิต

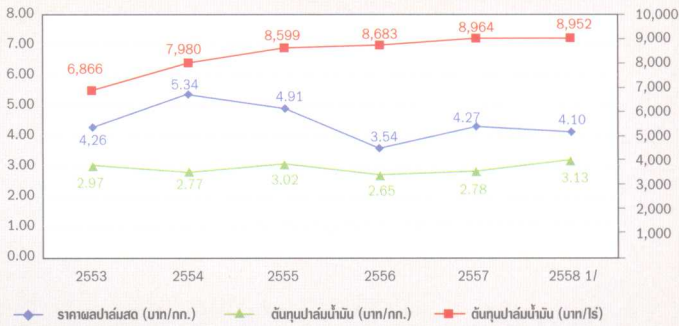
2. อัตราน้ำมันต่ำ สาเหตุเกิดจาก

- 2.1 การเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนเวลาที่เหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่มักขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดในขั้นตอนการเก็บเกี่ยวผลผลิต มักปล่อยให้ผู้รับจ้างทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตเอง ซึ่งผู้รับจ้างจะคิดค่าจ้างตามปริมาณน้ำหนักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ หากผลผลิตที่เก็บเกี่ยวมา มีปริมาณน้อยผู้รับจ้างจะเก็บเกี่ยวผลผลิตเพิ่มเติมให้ได้เต็มคันรถ เพื่อให้คุ้มกับค่าขนส่งซึ่งหมายถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ยังไม่สุกเต็มที่ด้วย
- 2.2 ขาดมาตรการควบคุมลานเท ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการควบคุมลานเทอย่างจริงจัง มีเพียงมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีของลานเท (มกษ. 9037-2555) ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเท่านั้น วิธีปฏิบัติของลานเทที่ส่งผลต่ออัตราน้ำมันในปาล์มน้ำมัน คือ
- 2.2.1 การแยกกลู่วางออกจากทะเลย เนื่องจากการรับซื้อผลผลิตของโรงสกัดจะรับซื้อตามน้ำหนักของผลผลิต โดยแบ่งเป็นปาล์มทะเลยและปาล์มร่วง ซึ่งราคาของปาล์มร่วง จะสูงกว่าราคาของปาล์มทะเลยประมาณ 0.5 -3 บาท ทำให้ลานเทบางแห่งมีการแยกกลู่วางออกจากทะเลย โดยวิธีการรดน้ำก่อนนำผลปาล์มที่ร่วงไปจำหน่ายแก่โรงสกัดน้ำมันปาล์ม หรือมีการผสมทรายเพื่อเพิ่มน้ำหนักทะเลย
- 2.2.2 การเก็บผลปาล์มไว้เกินกว่า 24 ชั่วโมง เพื่อรอรวบรวมให้ได้ปริมาณเต็มคันรถก่อนส่งไปจำหน่ายให้แก่โรงสกัดน้ำมันปาล์ม
- 2.2.3 การรับซื้อผลปาล์มที่ยังไม่สุกเต็มที่ เนื่องจากลานเทเองขาดวัตถุดิบที่จะส่งจำหน่ายให้แก่โรงสกัดน้ำมันปาล์ม หรือรับซื้อเนื่องจากรู้จักคุ้นเคยกับเกษตรกรซึ่งเป็นคู่ค้ากันมานาน ลานเทบางแห่งนำผลปาล์มที่ยังไม่สุกเต็มที่นั้นไปตากแดด เพื่อให้ปาล์มเปลี่ยนสีจนดูเหมือนปาล์มสุก (สุกแดด)
- 2.3 โรงสกัดน้ำมันปาล์ม ไม่มีการควบคุมคุณภาพในการรับซื้อ จากการที่ในบางพื้นที่ มีสัดส่วนโรงสกัดน้ำมันปาล์มมากกว่าปริมาณผลผลิตปาล์ม ทำให้เกิดการแย่งซื้อวัตถุดิบ รวมถึงมีการรับซื้อผลปาล์มที่ยังไม่สุกดีจากเกษตรกรหรือจากลานเท เพื่อป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต เนื่องจากโรงสกัดน้ำมันปาล์มเองก็ประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบที่จะป้อนเข้าสู่โรงงาน ประกอบกับโรงงานบางแห่งยังใช้วิธีการสกัดน้ำมันแบบเดิม ทำให้สูญเสียอัตราน้ำมันในระหว่างการผลิต
- 2.4 ขาดการบังคับใช้มาตรฐานทะเลยปาล์ม แม้ว่าจะมีการกำหนดมาตรฐานทะเลยปาล์มน้ำมัน (มกษ. 5702-2552) โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ แต่ยังเป็นมาตรฐานแบบสมัครใจ ซึ่งหมายถึงการซื้อขายทะเลยปาล์มที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากมาตรฐานดังกล่าวนี้ก็ไม่ถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายแต่อย่างใด

ปัญหาด้านทุนการผลิตสูง

1. เกษตรกรปลูกปาล์มนอกพื้นที่ส่งเสริม ทำให้ต้องลงทุนสูงขึ้น เพื่อเพิ่มปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มเพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุน นอกจากนี้ การขยายพื้นที่เพาะปลูกไปยังภาคอื่นๆ เช่น ภาคเหนือ หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีต้นทุนค่าขนส่งผลปาล์มเพิ่มขึ้น เนื่องจากไม่มีโรงงานในพื้นที่รองรับ จากการที่โรงสกัดน้ำมันปาล์มส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในภาคใต้ หรือมีจำนวนโรงงานในพื้นที่ที่ไม่เพียงพอต่อผลผลิตที่ได้
2. ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง จากข้อมูลของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ในปี พ.ศ. 2558 พบว่า ต้นทุนที่สูงที่สุด 2 ลำดับแรกในการผลิตปาล์มน้ำมัน คือ ค่าปุ๋ยและสารเคมี (ร้อยละ 37) และค่าแรงงาน (ร้อยละ 34) เนื่องจากราคาปุ๋ยเคมีที่สูงขึ้น และเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยในอัตราที่มากเกินไปจนเกินความต้องการของพืช ทั้งนี้ ต้นทุนการผลิตปาล์มต่อไร่ (บาท/ไร่) ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2558 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 6.37 ต่อปี แต่ต้นทุนการผลิตปาล์มต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม) ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2558 มีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 1.75 ต่อปี เนื่องจากผลผลิตต่อไร่ที่เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2558 มีการคาดการณ์ว่า ต้นทุนการผลิตปาล์มจะอยู่ที่ 8.952 บาท/ไร่ หรือ 3.13 บาท/กก. (รูปที่ 2.2)

รูปที่ 2.2 ต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันของไทย ปี พ.ศ. 2553-2558

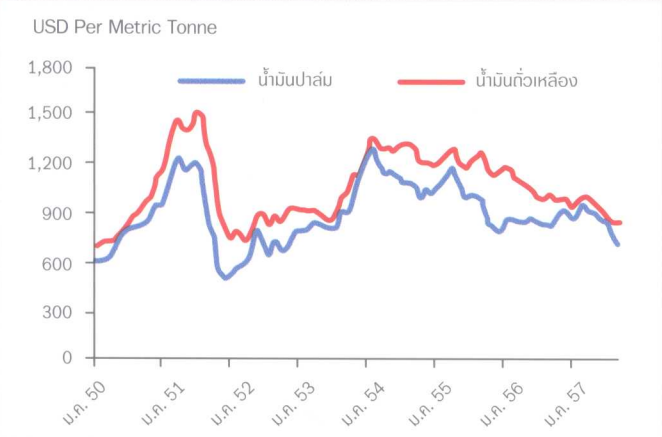

ที่มา: กฤษฎีการานนท์, ดร., 2558, สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

ปัญหาด้านการตลาด

1. ราคา การรับซื้อผลปาล์มของโรงสกัดน้ำมันปาล์มในปัจจุบัน จะพิจารณาด้วยสายตาจากลักษณะภายนอกเพื่อประเมินอัตราน้ำมันในผลปาล์มและให้ราคามูลค่าแบบไม่แยกเกรด (ราคาเฉลี่ย) ซึ่งเป็นการประเมินอัตราน้ำมันที่ไม่เป็นไปตามคุณภาพส่งผลให้เกษตรกรต้นน้ำได้รับผลตอบแทนที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากรัฐบาลไม่มีการกำหนดราคาซื้อผลปาล์มของโรงสกัดน้ำมันปาล์ม แต่มีการควบคุมเพดานราคาน้ำมันพืช เพื่อการบริโภคบรรจขวด (42 บาทต่อขวด) รวมถึงการกำหนดราคาเพดานวัตถุดิบในสูตรโครงสร้างราคาประกาศใบโอดีเซลที่ใช้อ้างอิง ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจึงจำเป็นต้องควบคุมต้นทุนในการผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรต้นน้ำซึ่งเป็นผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
2. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมต่อเนื่องมีน้อย ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระบวนการสกัด / กลั่นน้ำมันปาล์มในไทยยังเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นต้นที่ใช้ในอุตสาหกรรมทั่วไป ทั้งที่ในน้ำมันปาล์มมีวิตามินและสารต่างๆ ที่สามารถนำมาสกัดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ได้ นอกจากนี้การเพิ่มปริมาณการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อพลังงานยังมีข้อจำกัด เนื่องจากปัจจุบันผู้ผลิตรถยนต์ยอมรับให้มีการผสมไบโอดีเซลลงในน้ำมันดีเซลในอัตราเพียงร้อยละ 7 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ผู้ผลิตรถยนต์รับรองว่าไม่ส่งผลกระทบต่อเครื่องยนต์
3. ขาดการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นย่านและทันต่อสถานการณ์ ทำให้การบริหารจัดการการผลิตให้สอดคล้องกับการตลาดทำได้ยาก และขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่น ขาดการควบคุมการนำน้ำมันใช้แล้วมาใช้บริโภคซ้ำ ขาดมาตรการติดตาม ตรวจสอบการนำเข้า และมีปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์ม (ราตรี เม่นประเสริฐ, 2558)
4. การแข่งขันจากสินค้าทดแทน น้ำมันถั่วเหลืองเป็นคู่แข่งที่สำคัญของน้ำมันปาล์มทั้งในตลาดโลกและตลาดในประเทศ การที่ปริมาณผลผลิตถั่วเหลืองทั่วโลกออกสู่ตลาดมากขึ้น ทำให้ราคาน้ำมันถั่วเหลืองลดลง ผู้บริโภคจึงหันมานิยมบริโภคน้ำมันถั่วเหลืองมากขึ้น ส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มลดลง เมื่อราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกลดลง ราคาน้ำมันปาล์มของไทยก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ประกอบกับการที่ภาครัฐเห็นชอบให้มีการนำเข้าถั่วเหลืองเพื่อทดแทนการปลูกถั่วเหลืองในประเทศที่มีแนวโน้มลดลง และมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการใช้ในในประเทศ ยิ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันมากยิ่งขึ้น

รูปที่ 2.3 ราคาน้ำมันถั่วเหลืองและน้ำมันปาล์ม

ที่มา: Oil World อ้างอิงใน พวงเพชร อังคิษฐ์วงศ์, 2557, น้ำมันถั่วเหลือง สินค้าทดแทนที่สำคัญของน้ำมันปาล์ม

การวิเคราะห์ปัจจัยและความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของธุรกิจต่างๆ ในห่วงโซ่อุปทาน

ปัจจัยทางโครงสร้าง (Structural Factors)

ผู้บริโภค (End User)

ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมันของไทยส่วนใหญ่ เป็นผู้บริโภคภายในประเทศ (ร้อยละ 77) ในสัดส่วนนี้ แบ่งเป็นการบริโภคในภาคอุปโภคบริโภค (ร้อยละ 41) และภาคพลังงานทดแทน (ร้อยละ 36) เนื่องจากผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมันสามารถนำไปเป็นส่วนประกอบในอุตสาหกรรมเพื่อการอุปโภคบริโภคได้หลากหลาย จึงแบ่งผู้บริโภคภายในประเทศออกเป็น

1. **ผู้บริโภครายย่อย** ซึ่งเป็นผู้บริโภคน้ำมันปาล์ม (น้ำมันพืช) คิดเป็นร้อยละ 60 ของการบริโภคภายในประเทศ
2. **ผู้บริโภคอุตสาหกรรม** เป็นโรงงานหรือธุรกิจภาคการผลิตที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมันเป็นส่วนประกอบในอุตสาหกรรม ตัวอย่างอุตสาหกรรมเพื่อการบริโภคที่ใช้ผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมัน เช่น อุตสาหกรรมสบู่ อุตสาหกรรมขนมขบเคี้ยว อุตสาหกรรมบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป อุตสาหกรรมนมข้นหวานและนมจืด อุตสาหกรรมครีมเทียม อุตสาหกรรมเนยแข็งและเนยเทียม และตัวอย่างอุตสาหกรรมอุปโภคที่ใช้ผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมัน เช่น พลาสติก เครื่องสำอาง น้ำมันหล่อลื่น ยางรถยนต์ ผู้บริโภคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 40 ของการบริโภคภายในประเทศ
3. **ผู้บริโภคในภาคพลังงานทดแทน** เป็นผู้ใช้ไบโอดีเซล รวมถึงน้ำมันดีเซลที่ใช้ในรถยนต์ เนื่องจากปัจจุบันมีการผสมไบโอดีเซลลงในน้ำมันดีเซล ตามประกาศของรัฐบาล

นอกเหนือจากนี้ เป็นผู้บริโภคในต่างประเทศ โดยภูมิภาคที่มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมันของไทย ที่สำคัญได้แก่ อาเซียน (ร้อยละ 54) สหภาพยุโรป (ร้อยละ 16) และอื่นๆ (ร้อยละ 30)

สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยธุรกิจ (Enabling Environment)

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ต่างสนับสนุนให้มีการใช้ “มาตรฐานการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืน Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO)” ซึ่งมีหลักการสำหรับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่อุปทานจำแนกเป็น 2 ฉบับ ได้แก่

1. RSPO Principles and Criteria for Sustainable Palm Oil Production-Guidance Document (RSPO P&C), April 2013 (ฉบับล่าสุด) หรือหลักการการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืนฉบับสากล ซึ่งเป็นหลักการสำหรับกลุ่มต้นน้ำในห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและโรงสกัดน้ำมันปาล์ม โดยหลักการนี้คำนึงถึงกระบวนการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืน โดยครอบคลุมทั้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่น คนงานในสวนปาล์ม เกษตรกรรายย่อย การบุกรุกพื้นที่ป่า รวมถึงกระบวนการผลิตในโรงงานและสวนปาล์ม

ที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทย ได้มีการพัฒนาหลักการและเกณฑ์กำหนดของประเทศไทย (TH-NI)-การผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืนตามกรอบ RSPO อนุมัติโดยคณะกรรมการบริหารของ RSPO เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2554 เพื่อใช้เป็นแนวทางของประเทศไทย (สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ, 2556)

2. RSPO Supply Chain Certification Standard (RSPO SCCS) 2011 หรือมาตรฐานการรับรองการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืนในห่วงโซ่อุปทาน ที่มีผลกระทบต่อโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม ผู้ใช้ปาล์มน้ำมัน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่อุปทาน เช่น ผู้ค้า นักลงทุน ผู้ขนส่ง เป็นต้น (สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ, 2556)

ในประเทศไทย มีกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ยกตัวอย่างเช่น

- ปาล์มน้ำมันเป็นเมล็ดพันธุ์ควบคุม ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- มาตรฐาน คุณภาพ และวิธีเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ควบคุมปาล์มน้ำมัน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- การจดทะเบียนต้นพืชมงคลแม่พันธุ์ปาล์มน้ำมัน โดยกรมวิชาการเกษตร
- การจดทะเบียนผู้เพาะชำปาล์มน้ำมัน โดยกรมวิชาการเกษตร
- การจดทะเบียนแปลงเพาะต้นกล้าปาล์มน้ำมัน โดยกรมวิชาการเกษตร
- มาตรฐานทะเลสาบปาล์มน้ำมัน (มกษ. 5702-2552) โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
- การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับปาล์มน้ำมัน (มกษ. 5904-2553) โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
- การปฏิบัติที่ดีสำหรับลานทะเลสาบปาล์มน้ำมัน (มกษ. 9037-2555) โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
- ประกาศเรื่องน้ำมันปาล์ม โดยกระทรวงสาธารณสุข
- การนำปาล์มน้ำมันและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มเข้ามาในราชอาณาจักรตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยกระทรวงพาณิชย์
- หลักเกณฑ์ และวิธีการจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้าเข้าสินค้าปาล์มน้ำมันและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม สำหรับภาษีนอกโควตา โดยกรมการค้าต่างประเทศ
- การกำหนดมาตรการในการนำเข้าและการนำเข้าเพื่อการส่งออกและหลักเกณฑ์วิธีการในการออกหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีตามความตกลงการค้าเสรีภายใต้การการค้าโลก (WTO) สำหรับภาษีนอกโควตาสินค้าน้ำมันปาล์ม และน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม โดยกระทรวงพาณิชย์
- การควบคุมการขนย้ายน้ำมันปาล์ม โดยคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ
- หลักเกณฑ์และวิธีการในการขออนุญาต การอนุญาต แบบหนังสืออนุญาต และวิธีการขนย้ายน้ำมันปาล์ม โดยสำนักงานคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ
- การแจ้งปริมาณ สถานที่เก็บ และจัดทำบัญชีสินค้าปาล์มน้ำมัน โดยคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ
- กำหนดหลักฐานประกอบคำร้องขอซื้อน้ำมันปาล์มดิบ และข้อมูลประกอบการพิจารณา โดยสำนักงานคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์แนวดิ่ง (Inter-firm Cooperation: Vertical Linkages)

ความสัมพันธ์แนวดิ่งเริ่มตั้งแต่เกษตรกรต้นน้ำ ผู้รวบรวมผลผลิต โรงสกัดน้ำมันปาล์ม ผู้ให้บริการขนส่งน้ำมันปาล์ม โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม โรงผลิตไบโอดีเซลทางค้าส่ง / ปลีก ผู้ค้าน้ำมัน และผู้บริโภคปลายน้ำ ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันในอุตสาหกรรม โรงสกัดน้ำมันปาล์มมีการทำงานร่วมกับเกษตรกรต้นน้ำที่จำหน่ายผลผลิตให้แก่โรงงาน โดยการจำหน่ายพันธุ์ปาล์มที่พัฒนาขึ้น การให้คำแนะนำในการดูแลจัดการสวนปาล์ม การรับวิเคราะห์ดิน และการรับซื้อผลผลิตในราคาที่ดีเหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตในภาพรวม

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์แนวนอน (Inter-firm Cooperation: Horizontal Linkages)

ในระดับประเทศ มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา รวมถึงผลักดันนโยบายและมาตรการต่างๆ แก่รัฐบาล เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน สังกัดสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มแห่งประเทศไทย สมาคมโรงสกัดน้ำมันปาล์ม สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม และสมาคมผู้ผลิตไบโอดีเซล เป็นต้น

ในระดับท้องถิ่น เกษตรกรมีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ซึ่งทำหน้าที่รับซื้อผลผลิตจากสมาชิก รวมรวมเพื่อจำหน่ายให้แก่โรงสกัดน้ำมันปาล์ม นอกจากนี้ เกษตรกรสวนปาล์มในพื้นที่ต่างๆ ยังมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างกัน เช่น ชมรมสหกรณ์ปาล์มน้ำมันกระบี่ คลัสเตอร์อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันกระบี่ ชมรมชาวสวนปาล์มทุ่งรังสิต ชมรมสหกรณ์ผู้รวบรวมปาล์มน้ำมันจังหวัดตรัง สมาคมชาวสวนปาล์มในจังหวัดต่างๆ เช่น สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และตรัง แม้ว่ากลุ่มเหล่านี้จะก่อตั้งขึ้นในระดับท้องถิ่น แต่มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวระดับประเทศเพื่อสนับสนุนเกษตรกรต้นน้ำ

ตลาด (อุตสาหกรรม) สนับสนุน (Supporting Market)

ตลาดจำเพาะเจาะจง (Sector specific)

- ผู้รับจ้างเก็บผลผลิต เป็นผู้รับจ้างตัดผลปาล์ม และขนส่งผลผลิตปาล์มสดไปจำหน่ายให้แก่ผู้รวบรวม (ลานเท) หรือโรงงาน แทนเกษตรกร โดยคิดค่าจ้างตามน้ำหนักผลผลิตที่เก็บได้
- ผู้รวบรวมผลผลิต (ลานเท) เป็นผู้รับซื้อผลปาล์มสดจากเกษตรกร ในกรณีที่เกษตรกรมีผลผลิตในปริมาณที่ไม่มาก หรือสวนตั้งอยู่ห่างจากโรงสกัดน้ำมันปาล์ม ลานเทบางแห่งจะเข้าไปรับซื้อผลผลิตในสวนของเกษตรกรโดยตรง รวมถึงรับจ้างเก็บเกี่ยวผลผลิต และลานเทจะเป็นผู้จำหน่ายผลผลิตต่อไปยังโรงสกัดน้ำมันปาล์ม
- ผู้ให้บริการขนส่ง เป็นผู้ให้บริการขนส่งน้ำมันปาล์มจากโรงสกัดน้ำมันปาล์มไปยังโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม
- คลัสรับฝากน้ำมัน มีหน้าที่รับฝากน้ำมันปาล์มดิบสำหรับโรงงานที่มิได้เก็บไม่เพียงพอ

ตลาดไม่เฉพาะเจาะจง (Cross-cutting)

- ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เครื่องจักรกลทางการเกษตร

ตลาดการเงิน (Financial)

- สถาบันการเงิน เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม

ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)

การยกระดับธุรกิจและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Firm Level Upgrading)

ผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ควรได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน การสนับสนุน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้เล่น	การสนับสนุน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เกษตรกรต้นน้ำ	- การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ - การเพิ่มอัตราน้ำมัน - การควบคุมการขยายพื้นที่เพาะปลูก และส่งเสริมการเพาะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสม - ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร - ส่งเสริมมาตรฐานการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืน (RSPO) - ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อ	- กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย - ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ลานเท	- กวดขันการใช้หลักปฏิบัติของลานเท - กวดขันการรับซื้อปาล์มน้ำมันตามเกณฑ์มาตรฐาน - ควบคุมการขยายจำนวนลานเท	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงพาณิชย์

สินค้า	การสนับสนุน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
โรงสกัดน้ำมันปาล์ม	- ควบคุมการขยายจำนวนโรงงาน - กวดขันการรับซื้อปาล์มน้ำมันตามเกณฑ์มาตรฐาน - การเพิ่มอัตราการผลิต - การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า - จัดทำมาตรฐานใบรับรองวิชาชีพผู้คัดแยกผลผลิต (เกรดเดอร์)	- กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม	- การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า - การเพิ่มช่องทางการใช้ประโยชน์	- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

อำนาจ (Power)

จำนวนของลานเทและโรงสกัดน้ำมันปาล์มมีอยู่มาก เมื่อเทียบกับจำนวนผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้ ความสัมพันธ์ของแต่ละฝ่าย จึงเป็นไปในลักษณะพันธมิตรทางธุรกิจ กล่าวคือ เกษตรกรพึ่งลานเทและโรงสกัดน้ำมันปาล์มในการรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมัน ส่วนลานเทและโรงสกัดน้ำมันปาล์มเอง เนื่องด้วยมีการแข่งขันกันในธุรกิจจากการที่มีลานเทและโรงสกัดน้ำมันปาล์มเปิดดำเนินการจำนวนมาก อีกทั้งยังใช้กำลังการผลิตในธุรกิจไม่เต็มที่ จึงมีการใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการชักจูงให้เกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่ายให้ เช่น การรับซื้อผลผลิตในราคาที่สูง การบริการเก็บเกี่ยวและขนส่ง การให้คำแนะนำในการดูแลจัดการสวนปาล์ม เป็นต้น

การเข้าถึงการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning)

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ ความชำนาญในการเพาะปลูก และดูแลจัดการสวนปาล์ม แต่ยังมีเกษตรกรบางกลุ่มที่เพิ่งเริ่มหันมาปลูกปาล์ม เนื่องจากได้รับผลตอบแทนที่ต่ำกว่าการทำนาข้าว สวนผลไม้ หรือสวนยางพารา ซึ่งผู้ที่ให้การสนับสนุนด้านความรู้และเทคโนโลยีแก่เกษตรกร มีตั้งแต่สถาบันการศึกษา ศูนย์วิจัยปาล์ม และโรงสกัดน้ำมันปาล์มเอกชน ซึ่งธุรกิจขนาดใหญ่บางแห่งมีหน่วยงานวิจัยในการปรับปรุงพันธุ์ปาล์มเป็นของตนเอง รวมถึงมีเครื่องมือเครื่องจักร และเทคโนโลยีในการดูแลจัดการสวนปาล์ม

การกระจายผลประโยชน์ของผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน (Benefits)

จากข้อมูลของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรโดยเฉลี่ย ในไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ. 2558 อยู่ที่ 3.13 บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ราคารับซื้อผลผลิตของลานเทและ โรงสกัดน้ำมันปาล์มโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเมื่อคำนวณผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ ยังถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำ ด้วยเหตุที่เกษตรกรสวนปาล์มในไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้มีต้นทุนต่อหน่วยสูง เกษตรกรจึงมีการรวมตัวกันเป็นสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งช่วยลดต้นทุนในการผลิตและเงินต้นทุน

ในส่วนของโรงสกัดน้ำมันปาล์ม จะได้จากจากการรับซื้อผลปาล์มที่มีอัตราน้ำมันสูง ในราคาที่ต่ำ ด้วยในปัจจุบัน อัตราน้ำมันโดยเฉลี่ยของผลผลิตปาล์มในไทยอยู่ที่ร้อยละ 17 ในขณะที่โรงสกัดน้ำมันปาล์มมีรายได้จากการจำหน่ายน้ำมันปาล์มดิบให้แก่โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 ในราคา 30 บาทต่อกิโลกรัม ดังนั้น ต้นทุนวัตถุดิบของโรงสกัดสามารถสูงได้ถึง 5.10 บาทต่อกิโลกรัม (30 x 17%) ขณะที่ในความเป็นจริง โรงสกัดน้ำมันปาล์มมีต้นทุนวัตถุดิบเพียง 3.50 บาทต่อกิโลกรัม ตามราคาที่ได้รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร จึงยังมีส่วนต่างในการทำกำไรพอสมควร

สำหรับโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม เมื่อเทียบกับผู้เล่นอื่นในห่วงโซ่คุณค่า พบว่าได้รับผลกระทบในอุตสาหกรรมในระดับต่ำ แม้ว่ารัฐบาลได้มีการควบคุมเพดานราคาจำหน่ายน้ำมันพืช เพื่อการบริโภคบรรจขวด อยู่ที่ 42 บาทต่อขวด เพราะเมื่อน้ำมันปาล์มดิบในประเทศมีราคาสูง โรงกลั่นน้ำมันปาล์มจะชะลอการกลั่นน้ำมัน เพื่อเป็นการควบคุมต้นทุนวัตถุดิบ หากวัตถุดิบภายในประเทศขาดแคลนนั้นหมายถึงรัฐบาลจะนำเข้าน้ำมันปาล์มจากต่างประเทศ ซึ่งมีราคาต่ำกว่าที่จำหน่ายในประเทศ โรงกลั่นน้ำมันปาล์มเองก็จะได้รับประโยชน์จากการมีต้นทุนวัตถุดิบที่ต่ำลง

03

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส และผลกระทบ ของประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน ต่ออุตสาหกรรม ปาล์มน้ำมันไทย

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) เป็นเครื่องมือทางการค้าสำคัญที่ประเทศต่างๆ ใช้เพื่อขยายโอกาสในการค้า สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้แก่สินค้าของตน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2552) ซึ่งที่ผ่านมา ไทยมีการเจรจาการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ ทั้งการเจรจาการค้าสองฝ่ายหรือทวิภาคี (Bilateral Trade Negotiation) และการเจรจาการค้าหลายฝ่ายหรือพหุภาคี (Multilateral Trade Negotiation) เพื่อให้เกิดการเปิดเสรีทางการค้าเพิ่มมากขึ้น

สินค้าปาล์มน้ำมันมีการผูกพันที่ไทยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของเวทีระดับโลก คือ องค์การการค้าโลก หรือ WTO (World Trade Organization) รวมถึง FTA ต่างๆ ที่ไทยได้ทำความตกลงไว้กับคู่เจรจา เช่น ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN FTA: AFTA) ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลี (ASEAN-Republic of Korea FTA: AKFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) เป็นต้น ทั้ง WTO และ FTA มีวัตถุประสงค์คล้ายกัน คือ การลดอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะทางด้านภาษี ซึ่งภายใต้ข้อผูกพันของอาเซียน น้ำมันปาล์มไทยได้ทยอยลดภาษีนำเข้าจนเหลือศูนย์แล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 และจะต้องทยอยลด เลิกมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีให้หมดไป เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรีเมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี พ.ศ. 2558

3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย

ข้อผูกพันระหว่างประเทศในการเปิดเสรีการนำเข้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มจากต่างประเทศ ซึ่งไทยต้องปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าที่ได้ผูกพันไว้ ปรากฏอยู่ในตารางที่ 3.1 ทั้งนี้ ข้อตกลงภายใต้กรอบการค้าองค์การการค้าโลก (WTO) AFTA (AEC) และกรอบการค้าเสรีพหุภาคีต่างๆ (FTA) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (WTO)

ได้ผูกพันการนำเข้าน้ำมันปาล์มโดยโควตาภาษี ซึ่งปัจจุบันได้คงปริมาณและภาษีนำเข้าตามปี พ.ศ. 2547 ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2556 คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) มีมติเห็นชอบให้เปิดตลาดน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (WTO) ปี พ.ศ. 2556 และ 2557 ตามข้อผูกพัน คือ ปริมาณในโควตา 4,860 ตัน อัตราภาษีในโควตา ร้อยละ 20 นอกโควตาร้อยละ 143 และการบริหารการนำเข้าปริมาณในโควตา ให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) เป็นผู้นำเข้าในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้นและกระจายให้ผู้ผลิตภายในประเทศตามที่สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์มเป็นผู้จัดสรร ส่วนปริมาณนอกโควตา ผู้นำเข้าต้องเป็นโรงสกัดน้ำมันปาล์มหรือโรงกลั่นน้ำมันปาล์มหรือนิติบุคคลที่มีประวัติการค้าน้ำมันปาล์มเท่านั้น

2. ภายใต้กรอบการค้า AFTA และ FTA

เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2556 กนป. มีมติเห็นชอบให้เปิดตลาดน้ำมันปาล์มและน้ำมันเมล็ดในปาล์ม ปี พ.ศ. 2556 และ 2557 ตามข้อผูกพันของทุกกรอบการค้า ซึ่งกรอบการค้า AFTA ได้เปิดเสรีการนำเข้าให้อัตราภาษีนำเข้าเป็นศูนย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และทุกกรอบการค้าให้มีการบริหารการนำเข้าเช่นเดียวกับ WTO คือให้ อคส. เป็นผู้นำเข้าในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น และกระจายให้ผู้ผลผลิตภายในประเทศตามที่สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์มเป็นผู้จัดสรร

ตารางที่ 3.1 อัตราภาษี ปริมาณเปิดตลาด การบริหารการนำเข้า และหนังสือรับรองการอนุญาตนำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย

ความตกลง	อัตราภาษี (ร้อยละ)		ปริมาณเปิดตลาด (ตัน)	การบริหารการนำเข้า	หนังสือรับรอง	
	ในโควตา	นอกโควตา			ในโควตา	นอกโควตา
WTO	20	143	4,860	ให้องค์การคลังสินค้านำเข้าแต่ผู้เดียว	s.2	s.4
TAFTA	0		ยกเว้นการกำหนดปริมาณนำเข้า	ไม่ต้องขออนุญาตนำเข้า ไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรการบริหารการนำเข้า	-	-
TNZCEP						
JTEPA	3.64 (1 เม.ย. 2558 – 31 มี.ค. 2559)	143	ตาม WTO	เป็นผู้ได้รับสิทธินำเข้าตาม WTO	ด.2	s.4
AJCEP (เฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิงในเมล็ดปาล์ม)	5.50 (1 เม.ย. 2558 – 31 มี.ค. 2559)	143	ตาม WTO	เป็นผู้ได้รับสิทธินำเข้าตาม WTO (เฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิงในเมล็ดปาล์ม พิกัด 1513)	ด.2	s.4
AKFTA	2.22 (1 เม.ย. 2558 – 31 มี.ค. 2559)	143	ตาม WTO	เป็นผู้ได้รับสิทธินำเข้าตาม WTO	ด.2	s.4
AFTA	0		เปิดเสรี	ให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้มีสิทธินำเข้าแต่ผู้เดียว	-	
ประเทศนอกความตกลงข้างต้น	ตามสภาพ 2.50 บาทต่อลิตร		-	ขออนุญาตนำเข้าตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้าบาโรราชอาณาจักร (ฉบับที่ 69) พ.ศ. 2532	ใบอนุญาตนำเข้า ข.2	

หมายเหตุ:
(1) ขอบเขตสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มที่อยู่ในข่ายต้องขอหนังสือรับรองใช้สิทธิการนำเข้า มีดังนี้
(1.1) น้ำมันปาล์ม หมายความว่า น้ำมันปาล์มและแฟรกชันของน้ำมันปาล์ม จะทำให้บริสุทธิ์หรือไม่ ก็ตามแต่ต้องไม่คิดแปลงทางเคมี ตามพิกัดอัตราศุลกากรนำเข้าประเภทย่อยที่ 1511.10.00 1511.90.11 1511.90.19 1511.90.91 1511.90.92 และ 1511.90.99
(1.2) น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม หมายความว่าน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มและแฟรกชันของน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม ตามพิกัดอัตราศุลกากรนำเข้าประเภทย่อยที่ 1513.21.10 1513.21.90 1513.29.11 1513.29.12 1513.29.13 1513.29.14 1513.29.91 1513.29.92 1513.29.94 1513.29.95 1513.29.96 และ 1513.29.97
(2) ที่มา: การนำเข้าสินค้าเกษตรตามพันธกรณีความตกลงระหว่างประเทศ พ.ศ. 2556 สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2556

จะเห็นว่า แม้ว่าภาษีนำเข้าจะปรับลดลงหรือเป็นศูนย์แล้วในบางกรอบของการเจรจา แต่ได้กำหนดให้มีการบริหารการนำเข้าโดยองค์การคลังสินค้า (อคส.) เป็นผู้นำเข้าในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้นและกระจายให้ผู้ผลิตภายในประเทศตามที่สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์มเป็นผู้จัดสรร เพื่อให้กระทบต่อเกษตรกรในประเทศ

3.2 โอกาสและผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย

แม้ว่าการเปิดเสรีสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเชื้อเพลิงในเมล็ดปาล์ม ภายใต้ AFTA เมื่อปี พ.ศ. 2553 จะเป็นการขยายช่องทางการส่งออกน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปาล์มของไทยไปยังประเทศสมาชิกอาเซียน แต่ในภาพรวมของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทยนั้น ได้รับผลกระทบจากการเปิดตลาดดังกล่าว กล่าวคือ มีการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์มจากมาเลเซียที่มีราคาถูกกว่าน้ำมันปาล์มของไทย เนื่องมาจากต้นทุนการผลิตของประเทศไทยอยู่ในระดับที่สูงกว่า นอกจากนี้ จากการที่น้ำมันปาล์มของมาเลเซียส่วนใหญ่มีราคาถูกกว่าของไทยค่อนข้างมาก ยังจูงใจผู้ประกอบการให้ทำการค้าน้ำมันปาล์มจากมาเลเซียโดยไม่ถูกต้องอีกหลายวิธี เช่น การนำเข้าโดยปรุงแต่งน้ำมันปาล์มด้วยสารเคมีเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีนำเข้า รวมทั้งการขนผ่านแดนประเทศไทยไปยังประเทศที่สาม (ถ่ายลำ) (ฐานเศรษฐกิจ, 2555) ดังนั้น การปรับลดภาษีนำเข้าน้ำมันปาล์มจึงส่งผลกระทบต่อการผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม

พันธกรณีภายใต้ AFTA ทำให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทย ที่เคยได้รับการคุ้มครองมาอย่างต่อเนื่อง ต้องเผชิญกับการแข่งขันจากน้ำมันปาล์มที่นำเข้าจากประเทศอาเซียน ซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทย และเป็นผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลก เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ผลกระทบจากการเปิดเสรีน้ำมันปาล์มภายใต้กรอบ AFTA ส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม ดังสรุปในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 สรุปผลกระทบของการเปิดเสรีน้ำมันปาล์มภายใต้กรอบ AFTA

ผู้เกี่ยวข้อง	ผลกระทบ	สถานการณ์ภายหลังการเปิดเสรีสินค้าน้ำมันปาล์ม
เกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม	-/-	ราคาผลปาล์มสดในประเทศ มีแนวโน้มลดลง เกษตรกรจะมีรายได้ต่ำลง จนอาจไม่คุ้มกับต้นทุนการผลิต นอกจากนั้นการแข่งขันจากน้ำมันปาล์มดิบนำเข้าที่มีราคาถูกกว่าที่ผลิตได้ในประเทศจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ซึ่งย่อมมีผลต่อเนื่องทำให้ความต้องการใช้ผลปาล์มสดในประเทศลดน้อยลง
โรงสกัดน้ำมันปาล์ม	-/-	โรงสกัดน้ำมันปาล์มของไทยจะต้องประสบกับการแข่งขันที่รุนแรงจากน้ำมันปาล์มดิบที่นำเข้า ผลกระทบจะมีมากขึ้นสำหรับโรงงานขนาดเล็ก ซึ่งไม่สามารถแข่งขันได้ในด้านต้นทุน และประสิทธิภาพการผลิต และอาจต้องออกจากอุตสาหกรรมนี้ไป หากไม่สามารถแข่งขันได้
โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม	+/-	โรงกลั่นน้ำมันปาล์มจะได้รับประโยชน์ จากการที่ราคาน้ำมันปาล์มดิบนำเข้าต่ำกว่าน้ำมันปาล์มดิบในประเทศ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของโรงงานในประเทศลดลง นอกจากนี้ ยังได้รับผลดีในด้านของปริมาณวัตถุดิบ คือ น้ำมันปาล์มดิบมีเพียงพอ ตามความต้องการอยู่เสมออีกด้วย เนื่องจากสามารถนำเข้าได้อย่างเสรี อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรีน้ำมันปาล์มจะทำให้ราคาน้ำมันปาล์มสำเร็จรูปจากต่างประเทศสามารถเข้ามาแข่งขันกับสินค้าในประเทศได้มากขึ้น ทั้งน้ำมันปาล์มและน้ำมันพืชอื่น ๆ ดังนั้นหากน้ำมันปาล์มหรือน้ำมันพืชประเภทอื่นของไทยไม่สามารถแข่งขันได้ในด้านราคา ก็จะถูกน้ำมันปาล์มนำเข้าแย่งส่วนแบ่งตลาดไป
อุตสาหกรรมต่อเนื่อง	+/+	อุตสาหกรรมต่อเนื่องจะได้รับประโยชน์จากการที่วัตถุดิบมีราคาต่ำลง อีกทั้งยังมีวัตถุดิบเพียงพอสามารถผลิตได้เต็มกำลังการผลิต
ผู้บริโภค	+/+	ผู้บริโภคมีทางเลือกในการบริโภคสินค้าได้หลากหลายมากขึ้น สินค้ามีคุณภาพสูงขึ้น และมีราคาถูกลง

ที่มา : http://www.foodmarketexchange.com/datacenter/industry/article_th/8_other/detail_th_43_06_1.htm
อ้างอิงใน http://www.krabi.doe.go.th/1/pages/pagesbanner/pagesbanner5_kmpalm/kmpalm_year52/002/002_1.pdf

3.3 มาตรการรองรับผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย

หน่วยงานภาครัฐของไทยมีการดำเนินมาตรการในการรองรับการเปิดเสรีภายใต้ AFTA โดยใช้การบริหารจัดการภายในในการนำเข้าสินค้าเพื่อกำกับดูแลการนำเข้าสินค้าที่อาจมีผลกระทบจากการเปิดตลาดได้ มาตรการหลัก ๆ ได้แก่

1. การบริหารการนำเข้า
 - 1.1 กำหนดให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) ในฐานะหน่วยงานของรัฐ โดยการกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) เป็นผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มในอัตราภาษีเป็นศูนย์ ได้เพียงหน่วยงานเดียว ซึ่งจะให้นำเข้าเฉพาะกรณี ขาดแคลนน้ำมันปาล์มบริโภคเท่านั้น และกรรมการค้าภายในเป็นผู้จัดสรรน้ำมันปาล์มดิบให้แก่สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม
 - 1.2 ผู้นำเข้านอกโควตา ต้องเป็นโรงสกัดน้ำมันปาล์ม หรือโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม หรือนิติบุคคลที่มีประวัติการค้าน้ำมันปาล์มหรือน้ำมันเชื้อเพลิงในเมล็ดปาล์ม และต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้นำเข้ากับกรมการค้าต่างประเทศเท่านั้น
 - 1.3 การนำเข้าเพื่อส่งออก ผู้นำเข้าต้องรับซื้อผลผลิตภายใน 1 ส่วน ต่อการนำเข้า 1 ส่วน และส่งออกทั้ง 2 ส่วน ภายใน 30 วัน

2. การจัดตั้งระบบการติดตาม ตรวจสอบการนำเข้า เช่น การรายงานการนำเข้า รายงานการนำไปใช้

3. กำหนดการใช้มาตรการด้านคุณภาพต่างๆ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น มาตรฐานด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) การกำหนดปริมาณสารพิษตกค้าง ความเข้มงวดด้านการตรวจสอบแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin: ROO) เป็นต้น

4. จัดตั้งกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ หรือ กองทุน FTA

โดยสนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือเกษตรกรให้ปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรในรูปแบบของการสนับสนุนสินเชื่อ บัณฑิตการผลิต และเทคโนโลยี การสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนา การให้ความรู้ฝึกอบรมและดูงาน การให้การสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร และการปรับเปลี่ยนอาชีพ ทั้งนี้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2557 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลกองทุน FTA ได้ให้การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ผ่านโครงการ 2 โครงการ ได้แก่

- 4.1 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมัน ปี พ.ศ. 2550 งบประมาณ 19.95 ล้านบาท ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการเกษตรในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมันให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของโรงงาน ลดต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมัน และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร เป็นการอบรมเกษตรกรจำนวน 10,000 รายต่อปี (รวม 5 ปี 50,000 ราย) ในพื้นที่เป้าหมาย 23 จังหวัด แหล่งผลิต ได้แก่ ภาคใต้ 14 จังหวัด ภาคตะวันออก 7 จังหวัด ภาคตะวันตก 1 จังหวัด และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 จังหวัด ผลการดำเนินงานเกษตรกรในโครงการได้รับผลผลิตเฉลี่ย 3,737 กิโลกรัมต่อไร่ สูงกว่าเกษตรกรนอกโครงการที่ได้รับผลผลิต 3,184 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้สุทธิของเกษตรกรในโครงการ เท่ากับ 7,555.44 บาทต่อไร่ ในขณะที่นอกโครงการมีรายได้สุทธิ 5,289.53 บาทต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ไม่ปรากฏวันที่)
- 4.2 โครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันพันธุ์ดีทดแทนสวนเก่าเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า AFTA ปี พ.ศ. 2554 งบประมาณ 100.90 ล้านบาท เป็นการดำเนินการปลูกปาล์มพันธุ์ดีทดแทนสวนเก่าพื้นที่ 30,000 ไร่ ใน 5 จังหวัด คือ กระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร ตรัง และสตูล

3.4 โอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย

การก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งไทย ต้องทยอยปรับลดภาษี และลด/เลิกมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ เพื่อให้สินค้าและบริการมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี ซึ่งข้อผูกพันดังกล่าว ส่งผลให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทยมีความเสี่ยง เนื่องจากไทย

ยังมีจุดอ่อนทางด้านศักยภาพการผลิต หากเทียบกับผู้ผลิตรายใหญ่ออย่างเช่น อินโดนีเซีย และมาเลเซีย อาจมีความเป็นไปได้ที่จะมีผลผลิตส่วนเกินเข้ามาจำหน่ายในไทยเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ตามประกาศกรมศุลกากรว่าด้วยพิธีการถ่ายลำลงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2547 กำหนดให้ของถ่ายลำที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อทำการถ่ายเปลี่ยนยานพาหนะออกไปยังต่างประเทศ โดยไม่ต้องเสียภาษีอากรขาเข้า ให้กระทำได้ทุกรูปแบบของการขนส่ง โดยมีได้ระบุชนิดสินค้า ด้านนำเข้า และเส้นทางขนส่ง นอกจากนี้ ยังมีกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit) ที่ให้สิทธิในการขนส่งสินค้าผ่านแดนไปยังประเทศที่สาม โดยประเทศที่ถูกผ่านแดนจะต้องอำนวยความสะดวกให้ ส่งผลให้มาเลเซียสามารถขนส่งสินค้าผ่านไทยได้โดยไม่จำกัดชนิดและปริมาณ ทำให้มาเลเซียขนส่งสินค้าทุกชนิด รวมถึงน้ำมันปาล์ม เข้าไปแข่งขันแย่งตลาดสินค้าไทยได้โดยง่าย โดยใช้การขนส่งทางบกเข้ามาทางด้านศุลกากรภาคใต้ แล้วส่งออกทางด้านศุลกากรชายแดนติดประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเมียนมาร์ / จีน ซึ่งเป็นตลาดหลักของการส่งออกถึงร้อยละ 90 ของทั้งหมด ส่งผลให้ตลาดส่งออกน้ำมันปาล์มของไทยมีต้นทุนสูงกว่า มีตลาดแคบลง และจะกระทบต่อราคาผลปาล์มที่เกษตรกรได้รับ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) ในส่วนของการนำเข้า ในทางปฏิบัตินั้น ไทยยังคงสงวนการนำเข้าภายใต้เงื่อนไขการคลังสินค้า (อคส.) เหมือนกับการนำเข้าภายใต้ AFTA ซึ่งเป็นมาตรการในการช่วยเหลืออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันภายในประเทศ

อย่างไรก็ดี การเปิด AEC ถือเป็นโอกาสที่สำคัญสำหรับไทย ที่จะขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกันอย่างเช่น เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา โดยจากงานศึกษาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ประภาพร กิตติเสนาชัย, ไม่ปรากฏวันที่) ได้สรุปแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมในประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงสิทธิประโยชน์ที่นักลงทุนจะได้รับ ดังนี้

- แหล่งปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศเมียนมาร์ ได้แก่ รัฐตะนาวศรี (Tanintharyi) และ รัฐกะเหรี่ยง (Kayah) โดยสิทธิประโยชน์ที่นักลงทุนจะได้รับคือ การจ่ายค่าเช่าในอัตราพิเศษ การชำระภาษี ในอัตราเดียวกับชาวเมียนมาร์ ค่าจ้างแรงงานที่มีราคาต่ำ นโยบายส่งเสริมจากภาครัฐ และต้นทุนการขนส่งที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ เป็นต้น
- พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศลาว ได้แก่ แขวงสาละวัน (Saravane) แขวงจำปาสัก (Champasack) แขวงอัตตะปือ (Attapeu) และแขวงเซกอง (Sekong) โดยสิทธิประโยชน์ที่นักลงทุนจะได้รับคือ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 2 - 4 ปี ยกเว้นภาษีส่งออกสำหรับสินค้าส่งออก ยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตเพื่อการส่งออก มีที่ดินว่างจำนวนมาก มีแหล่งน้ำมาก แรงงานสามารถฝึกฝนได้ ค่าจ้างแรงงานราคาถูก และนโยบายส่งเสริมการลงทุน เช่น นโยบายส่งเสริมการเกษตร และ Contract Farming เป็นต้น
- พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศกัมพูชา ได้แก่ เมืองพระตะบอง (Battambang) เมืองโพลิน (Pailin) และเมืองเกาะกง (Koh kong) โดยสิทธิประโยชน์ที่นักลงทุนจะได้รับคือ ยกเว้นภาษีเงินได้ ลดภาษีเงินได้ภายหลังจากการยกเว้นภาษีเงินได้ ยกเว้นอากรนำเข้าเครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์และวัสดุก่อสร้างสำหรับโครงการที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าวัตถุดิบ ยกเว้นอากรส่งออก มีนโยบายส่งเสริมการลงทุน และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ เป็นต้น

3.5 มาตรการรองรับผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.)

เพื่อกำหนดนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาปาล์มน้ำมันของประเทศให้มีความต่อเนื่อง เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ โดยในโครงสร้าง กนป. มีการแบ่งการบริหารงานออกเป็น 2 ส่วน โดยคณะอนุกรรมการ 4 คณะ ได้แก่

- 1) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย โดย
 - คณะอนุกรรมการยกร่างแผนพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2556-2560
 - คณะอนุกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม
- 2) การแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมันให้เกิดความคล่องตัวและทันต่อเหตุการณ์ โดย
 - คณะอนุกรรมการเพื่อบริหารจัดการปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม (ด้านการผลิต)
 - คณะอนุกรรมการเพื่อบริหารจัดการปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม (ด้านการตลาด)

2. การกำหนดให้ผลปาล์มและน้ำมันปาล์มเป็นสินค้าควบคุม โดยมีระเบียบปฏิบัติในแต่ละกรณี ดังนี้

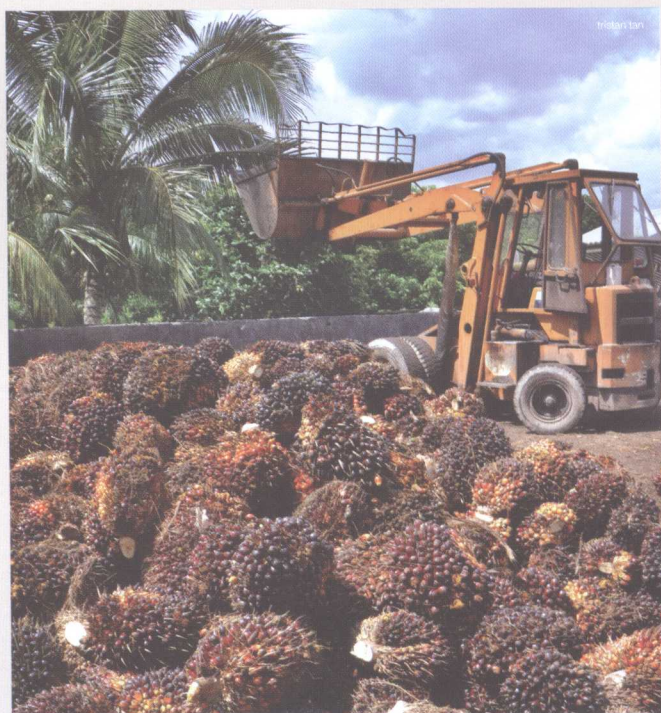
- 1) กรณีที่เป็นผลปาล์ม ในภาวะปกติ กำหนดให้ผู้รับซื้อผลปาล์มต้องปิดป้ายราคารับซื้อในที่ๆ สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ในภาวะที่ราคาไม่เป็นไปตามกลไกตลาด จะมีการกำหนดมาตรการทางการบริหารต่อไป
- 2) กรณีที่เป็นน้ำมันปาล์ม มีการกำหนดมาตรการ ดังนี้
 - การแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บ และการจัดทำบัญชีคัมสินค้าน้ำมันปาล์ม กำหนดให้ผู้ผลิตน้ำมันปาล์มดิบ (โรงงานสกัด) ผู้ผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (โรงงานกลั่น) ผู้ผลิตไบโอดีเซล (ไบโอดีเซล / ปี 100) และผู้นำเข้าน้ำมันปาล์ม ต้องแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บ และจัดทำบัญชีคัมสินค้าน้ำมันปาล์ม ตามแบบที่กำหนดตามประกาศคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) เป็นประจำทุกเดือน ภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป
 - การควบคุมการขนย้ายน้ำมันปาล์ม ห้ามบุคคลใดขนย้ายน้ำมันปาล์ม ตั้งแต่ 25 กิโลกรัม ขึ้นไป เข้า/ออกนอกพื้นที่ 15 จังหวัดภาคใต้ หรือเข้ามาในพื้นที่ 30 จังหวัดติดทะเล / ประเทศเพื่อนบ้าน เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาต

3. กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

จัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. 2534 เพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรทั้งระบบและครอบคลุมสินค้าเกษตรทุกชนิด เฉพาะในกรณีนี้

- 1) ช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการตลาด เพื่อรักษาระดับราคา หรือยกระดับราคาสินค้าเกษตร
- 2) พัฒนาโครงสร้างการผลิต และการปรับปรุงคุณภาพสินค้าเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร
- 3) ช่วยเหลือเกษตรกรในด้านสินเชื่อ และการดำเนินงานของกองทุนที่ดิน

เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) มีมติอนุมัติวงเงินจากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร วงเงิน 2,952.896 ล้านบาท ให้องค์การคลังสินค้าเป็นค่าใช้จ่ายในการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ปริมาณ 100,000 ตัน จากโรงสกัดน้ำมันปาล์ม ในราคา กิโลกรัมละ 26.20 บาท เพื่อเก็บสต็อก เมื่อราคาผลปาล์ม (อัตราน้ำมันร้อยละ 17) ที่เกษตรกรขายได้ต่ำกว่าหรือมีแนวโน้มต่ำกว่ากิโลกรัมละ 4.20 บาท ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการรักษาเสถียรภาพราคาปาล์มน้ำมัน

04

ยุทธศาสตร์ การพัฒนา อุตสาหกรรม ปาล์มน้ำมัน

ที่ผ่านมา รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาปาล์มน้ำมันทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้อยู่ภายใต้การบริหารจัดการเชิงนโยบายของคณะกรรมการนโยบาย ปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) ผ่านแผนพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มปี พ.ศ. 2551 – 2555 โดยมีเป้าหมายในการขยายพื้นที่ปลูกปาล์ม 2.5 ล้านไร่ ปลูกทดแทน สวนปาล์มเก่า ด้วยพันธุ์ดี 0.50 ล้านไร่ เพิ่มผลผลิตจาก 3.0 ตันต่อไร่ต่อปี เป็น 3.50 ตันต่อไร่ต่อปี อัตราน้ำมันจากร้อยละ 17 เป็นร้อยละ 18.5 อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ดังกล่าว มีความคืบหน้าในระดับหนึ่ง เท่านั้น แต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

4.1 นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรม ปาล์มน้ำมันของภาครัฐ

ด้านคุณภาพมาตรฐานปาล์มน้ำมัน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกมาตรฐานสินค้า เกษตรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพมาตรฐานปาล์มน้ำมัน จำนวน 3 ฉบับ ซึ่งในปัจจุบัน มาตรฐานเหล่านี้ยังคงเป็น เพียงมาตรฐานสมัครใจ แต่ภายใต้ยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมัน และน้ำมันปาล์มของไทยปี พ.ศ. 2558-2569 จะมีการ บังคับใช้มาตรฐานทั้ง 3 ฉบับนี้อย่างเป็นรูปธรรม มาตรฐานสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพมาตรฐาน ปาล์มน้ำมัน มีดังนี้

1.1 มาตรฐานทะเลาะปาล์มน้ำมัน (มกษ. 5702-2552) เพื่อให้ได้ทะเลาะปาล์มน้ำมันที่มีคุณภาพดี ปลอดภัย เหมาะสำหรับการเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตน้ำมันปาล์ม

แบ่งชั้น คุณภาพ	ทะเลาะ ปาล์มสูง (ร้อยละ)	ทะเลาะ ปาล์มถึงสูง (ร้อยละ)	สัดส่วนน้ำมัน ต่อทะเลาะ (ร้อยละ)
ชั้นพิเศษ (extra class)	ไม่น้อยกว่า 90	ไม่เกิน 10	ไม่น้อยกว่า 24
ชั้นหนึ่ง (class I)	ไม่น้อยกว่า 80	ไม่เกิน 20	ไม่น้อยกว่า 22
ชั้นสอง (class II)	ไม่น้อยกว่า 70	ไม่เกิน 30	ไม่น้อยกว่า 20

1.2 มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ ปาล์มน้ำมัน (มกษ. 5904-2553) กำหนดเกณฑ์การ ปฏิบัติที่ดีในการผลิตปาล์มน้ำมัน ครอบคลุมตั้งแต่แปลง ปลูกจนถึงการขนส่งทะเลาะปาล์มน้ำมันไปยังแหล่งรวบรวม

รวมผลผลิตผล (ลานเท) หรือโรงสกัดน้ำมันปาล์ม ซึ่งช่วย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

1.3 มาตรฐานการปฏิบัติที่ดีสำหรับลานทะเลาะ ปาล์มน้ำมัน (มกษ. 9037-2555) กำหนดเกณฑ์การ ปฏิบัติที่ดีสำหรับลานทะเลาะปาล์มน้ำมัน ตั้งแต่ การรับทะเลาะปาล์มน้ำมัน การเก็บรักษา รวมถึง กระบวนการขนส่งทะเลาะปาล์มน้ำมันไปยังโรงสกัด น้ำมันปาล์ม เพื่อให้ทะเลาะปาล์มน้ำมันมีคุณภาพ ปลอดภัย เหมาะแก่การใช้เป็นวัตถุดิบในโรงสกัดน้ำมันปาล์ม

ด้านการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมัน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศเขตเหมาะสม สำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 โดยวิเคราะห์ความเหมาะสมของที่ดิน กับ ปัจจัยความต้องการของพืช ตามสภาพที่มีการเพาะ ปลูกพืช ร่วมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น เขตป่าไม้ ตามกฎหมาย เขตพื้นที่โครงการชลประทาน โดยเขต เหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในพื้นที่ 26 จังหวัด กระจายอยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคกลาง นอกจากนี้ กองทุนส่งเสริมการทำสวนยางได้มี มาตรการจูงใจชาวสวนยางเพื่อลดปริมาณผลผลิตยาง ภายในประเทศ โดยหนุนให้เกษตรกรโค่นยางพารามา ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ได้วางแผนเพิ่มพื้นที่เป้าหมาย 4 แสนไร่ โดยเฉพาะใน พื้นที่นอกเขตโซนนิ่งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ลุ่มต่ำของภาคใต้ ในเขตจังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี กระบี่ พังงา และระนอง โดยให้อัตราเงินสงเคราะห์เพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน 2.6 หมื่นบาทต่อไร่ เทียบกับการปลูกยางพาราที่จะได้ รับเงินสงเคราะห์ 1.6 หมื่นบาทต่อไร่

ด้านราคาปาล์มน้ำมันและการรักษาเสถียรภาพราคาปาล์มน้ำมัน

จากการประชุม คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) ครั้งที่ 3 (20 พฤษภาคม พ.ศ. 2558) ได้เห็นชอบแนวทางการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน ระยะสั้น (3 เดือน) และระยะยาว ดังนี้

มาตรการเร่งด่วน ให้กรมการค้าภายในกำหนดราคาแนะนำในการรับซื้อผลปาล์มทะเลลาย ผลปาล์มร่วง และน้ำมันปาล์มดิบ โดยออกประกาศสำนักงานคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (สกก.) ให้รับซื้อผลปาล์มทะเลลาย และผลปาล์มร่วง ในราคาเดียวกัน อัตราน้ำมันร้อยละ 17 ไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 4.20 บาท ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กจร.) เป็นผู้กำหนดค่าใช้จ่ายและค่าขนส่งที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายทั้งระบบ อย่างไรก็ตาม หากเกษตรกรขายผลปาล์มที่มีอัตราน้ำมันสูงกว่าร้อยละ 17 ทุกร้อยละ 1 ที่เพิ่มขึ้น จะได้ราคาเพิ่มขึ้นอีก 0.30 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ผลปาล์มที่มีอัตราน้ำมันต่ำกว่าร้อยละ 17 ทุกร้อยละ 1 จะลดราคา กิโลกรัมละ 0.25 บาท

นอกจากนี้ กำหนดให้โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม โรงผลิตไบโอดีเซล และผู้รับซื้อน้ำมันดิบทั่วไปรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ ในราคาไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 26.20 บาท ณ หน้าคลังผู้รับซื้อในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เพื่อให้ราคาขายปลีกน้ำมันพืชปาล์มบรรจุขวด ไม่สูงกว่าราคาเพดาน คือ ไม่เกินลิตรละ 42 บาท โดยกรมการค้าภายในติดตามประเมินผลในระยะเวลา 3 เดือน เพื่อนำเสนอต่อ คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) พิจารณาให้ความเห็นชอบออกเป็นประกาศเมื่อสิ้นสุด 3 เดือนที่กำหนด (พฤษภาคม - กรกฎาคม พ.ศ. 2558) ทั้งนี้ มอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาเกษตรกร ในการร่วมตรวจสอบสต็อกน้ำมันปาล์ม เป็นรายโรงงาน ทุกเดือน

มาตรการระยะ 3 เดือน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด กำกับดูแลให้การรับซื้อปาล์มของลานเทเป็นไปตามประกาศของ สกก. และบริหารจัดการให้ลานเทเป็นเครือข่ายของโรงสกัดน้ำมันปาล์ม หรือให้โรงสกัดน้ำมันปาล์มกำหนดพื้นที่รับผิดชอบในการรับซื้อผลผลิต และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการตรวจสอบพื้นที่เพาะปลูกปาล์มของเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลการผลิตที่ถูกต้อง

มาตรการระยะยาว ให้กระทรวงอุตสาหกรรม ส่งเสริมให้โรงงานสกัดเกรดบีพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้สามารถสกัดปาล์มทะเลลายได้ รวมถึงเร่งรัดการดำเนินการยกเว้น พ.ร.บ. ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม และพิจารณาทบทวนต้นทุนการผลิตและนำเสนอวิธีการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

ด้านพลังงานทดแทน

กระทรวงพลังงานได้ดำเนินนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมการใช้น้ำมันปาล์มในภาคพลังงาน ดังนี้

- จัดทำแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกร้อยละ 25 ใน 10 ปี (พ.ศ. 2555-2564) โดยมีเป้าหมายการใช้ไบโอดีเซลในภาคขนส่ง ในปี พ.ศ. 2564 7.72 ล้านลิตรต่อวัน
- กำหนดให้น้ำมันดีเซลหมุนเร็วต้องผสมด้วยไบโอดีเซลในอัตราส่วนร้อยละ 4.5 - 5.0 คิดเป็นปริมาณการใช้ไบโอดีเซลประมาณ 2.5 ล้านลิตรต่อวัน หรือปริมาณการใช้น้ำมันปาล์มดิบ 2,174 ตันต่อวัน
- ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) รับซื้อน้ำมันปาล์มดิบมาใช้เป็นเชื้อเพลิงร่วมกับน้ำมันเตาในการผลิตไฟฟ้าที่โรงไฟฟ้ากระบี่ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาน้ำมันปาล์มดิบล้นตลาด และราคาตกต่ำ
- ส่งเสริมการผลิตไบโอดีเซลด้วยเทคโนโลยีอื่นๆ เช่น การผลิตไบโอดีเซลด้วยเทคโนโลยี BHD ที่สามารถผสมในน้ำมันดีเซลได้ในสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 20 โดยไม่ต้องมีการปรับมาตรฐานน้ำมันดีเซล

4.2 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

จุดแข็ง

- ประเทศไทยเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่สามารถเพาะปลูกปาล์มน้ำมันได้ และมีฐานะเป็นผู้ผลิตปาล์มน้ำมันรายใหญ่อันดับ 3 ของโลก
- มาตรฐานการผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของไทยถือได้ว่าสูงสุดในอาเซียน เนื่องจากน้ำมันที่ได้มีลักษณะใส ไม่มีตะกอน และไม่เป็นไข
- ประเทศไทยมีพื้นที่ขนาดใหญ่ สามารถขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันได้อีกมาก
- ประเทศไทยตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน มีความได้เปรียบด้านโลจิสติกส์ทั้งทางบก และทางทะเล ที่สามารถเชื่อมต่อไปยังประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคได้

จุดอ่อน

- ต้นทุนการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันของไทยอยู่ในระดับสูง เนื่องจากชาวสวนปาล์มส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมีขนาดเล็ก ขาดเงินทุนสนับสนุนในการปลูกทดแทน และปรับปรุงสวน ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ
- ต้นทุนน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของไทยยังสูงกว่ามาเลเซีย เนื่องจากการผลิตของไทยส่วนใหญ่เน้นเพื่อบริโภคโดยตรง จึงต้องแยกไขมากกว่าน้ำมันปาล์มที่ผลิตในมาเลเซีย ซึ่งเน้นใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นหลัก
- ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ของจำนวนผลผลิตน้ำมันปาล์มที่เข้าสู่ตลาดในแต่ละช่วงของปี การขยายพื้นที่เพาะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสม การควบคุมการขยายพื้นที่จัดตั้งโรงสกัดน้ำมันปาล์ม ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมใช้กำลังการผลิตเพียงร้อยละ 50
- เกษตรกรและแรงงานในภาคเกษตรยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้พันธุ์ปาล์มที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพาะปลูก การดูแลและเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ถูกต้อง
- ขาดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในอุตสาหกรรม เช่น การสกัดน้ำมัน การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์ม
- โรงงานสกัดขาดการพัฒนาเครื่องจักรอย่างต่อเนื่อง ยังคงใช้กระบวนการผลิตแบบรวม (ไม่แยกเนื้อไข) ทำให้เกิดการสูญเสียอัตราน้ำมันในผลปาล์ม

โอกาส

- ความต้องการผลิตภัณฑ์ส่วนเหลือจากการผลิตน้ำมันปาล์ม เช่น กะลาปาล์ม และทะลายปาล์ม เพื่อใช้ในการผลิตไฟฟ้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายส่วนเหลือจากการผลิตน้ำมันปาล์ม
- ความต้องการน้ำมันปาล์มเพื่อใช้ในการบริโภคและพลังงานขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทุกปี

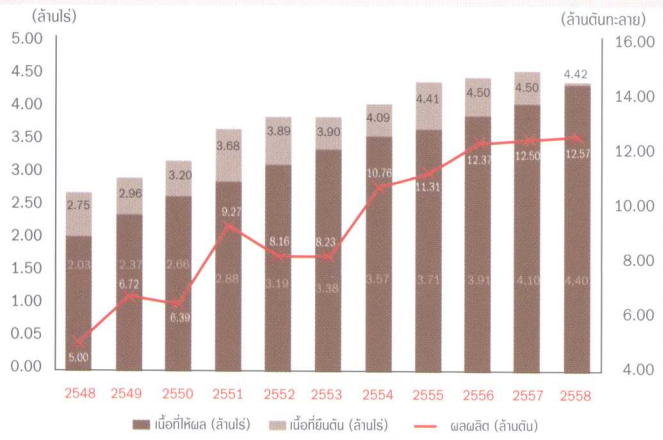
อุปสรรค

- พันธกรณีตามข้อตกลงต่างๆ เช่น WTO, FTAs และ AEC ส่งผลให้เกิดการแข่งขันเสรีในตลาด ประเทศไทยอาจเสียเปรียบประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ เช่น อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ที่มีประสิทธิภาพการผลิตที่สูงกว่า
- ผู้ผลิตรถยนต์ (สมาคมอุตสาหกรรมยานยนต์ไทย) ยังไม่รับรองการปรับเพิ่มสัดส่วนผสมไบโอดีเซลในน้ำมันดีเซลหมุนเร็วที่เกินกว่าร้อยละ 7
- หน่วยงานต่างๆ ขาดความเป็นเอกภาพในการพัฒนา เนื่องจากขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ส่งผลให้ขาดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน
- หน่วยงานของรัฐขาดความเข้มงวดในการควบคุม กำกับดูแล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม และละเลยผู้ที่ทำผิดกฎหมาย
- น้ำมันถั่วเหลือง ซึ่งเป็นสินค้าทดแทนน้ำมันปาล์ม มีราคาต่ำลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่ลดลงจากการตัดแต่งพันธุกรรม ทำให้ผู้บริโภคหันไปบริโภคน้ำมันถั่วเหลืองมากขึ้น

4.3 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทย มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากรูปที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.34 ต่อปี พื้นที่ให้ผลผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.76 ต่อปี และมีผลผลิตปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.24 ต่อปี เฉพาะในปี พ.ศ. 2558 มีพื้นที่ให้ผลผลิต 4.40 ล้านไร่ ให้ผลผลิตปาล์มน้ำมัน 12.57 ล้านตันทะลาย

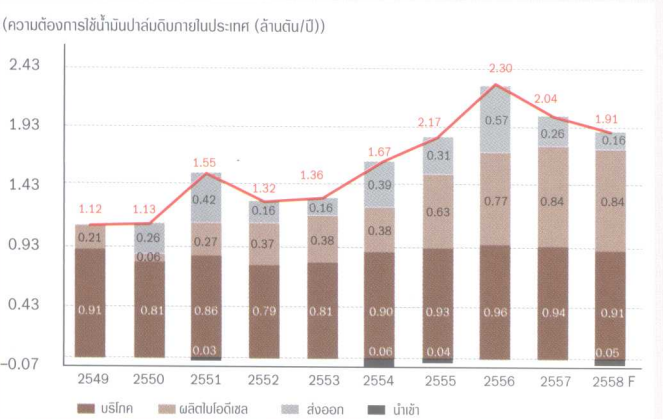
รูปที่ 4.1 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล และผลผลิตปาล์มน้ำมันปี พ.ศ. 2548-2558

หมายเหตุ: ปี พ.ศ. 2558 ประมาณการ ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2558
ที่มา: กฤษฎีการานนท์, ดร., 2558. การศึกษาด้านภาพลักษณ์ด้านเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) กรณีศึกษาสินค้าปาล์มน้ำมัน. งานประชุมวิชาการกรมพัฒนาที่ดิน ปี 2558. 28 เมษายน 2558.

ด้านความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในประเทศ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ความต้องการใช้ในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.86 ต่อปี การบริโภคขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.48 ต่อปี พลังงานทดแทนขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 35.07 ต่อปี การส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.95 ต่อปี สำหรับปี พ.ศ. 2558 คาดการณ์ความต้องการใช้ในประเทศรวม 1.91 ล้านตัน แบ่งเป็นบริโภค 0.91 ล้านตัน ผลิตไบโอดีเซล 0.84 ล้านตัน ส่งออก 0.16 ล้านตัน (รูปที่ 4.2)

รูปที่ 4.2 ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศของไทย ปี พ.ศ. 2549-2558

ที่มา: กฤษฎีการานนท์, ดร., 2558. การศึกษาด้านภาพลักษณ์ด้านเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) กรณีศึกษาสินค้าปาล์มน้ำมัน. งานประชุมวิชาการกรมพัฒนาที่ดิน ปี พ.ศ. 2558. 28 เมษายน 2558.

ตามแผนคาดการณ์ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ปี พ.ศ. 2558-2569 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลผลิตทะลายปาล์มน้ำมันจะสูงขึ้นถึง 21.4 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2569 ซึ่งนำไปสกัดเป็นน้ำมันปาล์มดิบได้ 4.28 ล้านตัน ในจำนวนนี้จะนำไปใช้ในการบริโภค 1.34 ล้านตัน เหลือ 2.93 ล้านตันสำหรับใช้ในภาคพลังงาน รวมถึงเก็บในสต็อก (ตารางที่ 4.1)

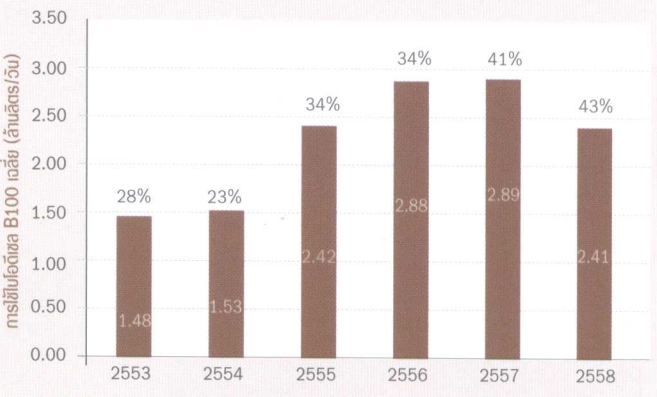
ตารางที่ 4.1 การคาดการณ์ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปี	ผลผลิตทะลายปาล์มน้ำมัน (ตัน)	ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) (ตัน)	บริโภค (ตัน)	น้ำมันปาล์มดิบเหลือสูงสุด (ตัน)	อัตราน้ำมัน (ร้อยละ)
2558	14,335,670	2,580,421	1,017,887	1,562,534	18
2559	14,813,902	2,740,572	1,047,887	1,692,685	18.5
2560	15,397,726	2,925,568	1,077,887	1,847,681	19
2561	15,931,796	3,027,041	1,107,887	1,919,154	19
2562	16,659,877	3,165,377	1,137,887	2,027,490	19
2563	17,220,041	3,271,808	1,167,887	2,103,921	19
2564	17,788,667	3,468,790	1,197,887	2,270,903	19.5
2565	18,377,647	3,583,641	1,227,887	2,355,754	19.5
2566	19,049,602	3,714,672	1,257,887	2,456,785	19.5
2567	19,842,841	3,869,354	1,287,887	2,581,467	19.5
2568	20,594,696	4,015,966	1,317,887	2,698,079	19.5
2569	21,400,415	4,280,083	1,347,887	2,932,196	20

ที่มา: คัดแปลงจาก ทวีป พลเสน, 2558. ศึกษาความต้องการใช้ไบโอดีเซลในอนาคต. การสัมมนาเพื่อชี้แจงและประชาสัมพันธ์มาตรการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ. กระบี่, 24 มิถุนายน 2558.

อย่างไรก็ดี จากการคาดการณ์ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2558 - 2569 ดังกล่าว พบว่า อัตราน้ำมันปาล์มน้ำมันของไทย ในระยะเวลา 12 ปี เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2 คือ จากร้อยละ 18 ในปี พ.ศ. 2558 เป็นร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2569 ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ใช้ระยะเวลาดูแลค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับมาเลเซีย ที่มีอัตราน้ำมันในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20 ด้านการใช้ไบโอดีเซลในภาคพลังงาน จากรูปที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2558 มีปริมาณการใช้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกปี เฉพาะใน 4 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2558 มีปริมาณการใช้ไบโอดีเซลใกล้เคียงกับปริมาณการใช้ในปี พ.ศ. 2555 ตลอดทั้งปี และหากพิจารณาสัดส่วนการใช้น้ำมันปาล์มดิบในภาคพลังงาน โดยคิดการใช้ทั้งหมดจากบริโภค พลังงาน และส่งออก จะเห็นว่าแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2558 มีสัดส่วนการใช้ น้ำมันปาล์มดิบในภาคพลังงานถึงร้อยละ 43

รูปที่ 4.3 การใช้ไบโอดีเซลและสัดส่วนการใช้ น้ำมันปาล์มในภาคพลังงานปี พ.ศ. 2553-2558*

หมายเหตุ: *ปี พ.ศ. 2558 เป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่เดือนมกราคม - เมษายน พ.ศ. 2558
ที่มา: ทวีป พลเสน, 2558. ศึกษาความต้องการใช้ไบโอดีเซลในอนาคต. การสัมมนาเพื่อชี้แจงและประชาสัมพันธ์มาตรการแก้ไขปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ. กระบี่, 24 มิถุนายน พ.ศ. 2558.

4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ร่วมกับภาคเอกชนในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้แทนจากเกษตรกร หรือร่วมกันในการร่างยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2558-2569 โดยคำนึงถึงประเด็นสำคัญ 5 เรื่อง คือ กำหนดเป้าหมายด้านการผลิต การตลาด ต้องชัดเจน และสร้างสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน กำหนดโซนนิ่ง ต้องระบุพื้นที่เกษตรที่เหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องการส่งเสริมการปลูกในพื้นที่ที่ไม่ใช่พื้นที่ป่าหรือพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ งานวิจัยและพัฒนา ให้เน้นการเพิ่มมูลค่าและความต้องการของตลาด การเชื่อมโยงประเด็นการเปิด AEC ซึ่งมีผลต่อการเคลื่อนย้ายของวัตถุดิบเกษตรหรือการลงทุน และการกำหนดระยะเวลาของยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) ซึ่งในขณะนี้ ร่างยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มดังกล่าวอยู่ระหว่างเสนอให้คณะกรรมการการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) พิจารณาเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนงานในลำดับต่อไป ทั้งนี้ สารสำคัญของร่างยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2558-2569 มีดังนี้

วิสัยทัศน์:

อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันมีความยั่งยืน เพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร และพลังงานที่สะอาด เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย แบ่งเป็นด้านอุปทานและอุปสงค์ ดังนี้

- ด้านอุปทาน
- ขยายพื้นที่ปลูกปาล์ม 2.5 แสนไร่ รวม 3 ล้านไร่ หรือเพิ่มขึ้นจาก 4.5 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2558 เป็น 7.5 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2569
 - ปลูกทดแทนสวนเก่าปาล์ม 3 หมื่นไร่ รวม 3.6 แสนไร่ ภายในปี พ.ศ. 2569 ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยเพิ่มขึ้น จาก 3.20 ตัน เป็น 3.50 ตัน ภายในปี พ.ศ. 2569
 - เพิ่มอัตรานํ้ามัน (OER.) เฉลี่ยจากร้อยละ 17 เป็นร้อยละ 20 ภายในปี พ.ศ. 2569

ด้านอุปสงค์

- การใช้นํ้ามันปาล์มเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้นจาก 1.02 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2558 เป็น 1.35 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2569 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี
- การใช้นํ้ามันปาล์มเพื่อเป็นพลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นจาก 1.32 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2558 เป็น 2.60 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2569 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี
- การรักษาระดับการส่งออกนํ้ามันปาล์มที่ 3-7 แสนตันต่อปี

ทั้งนี้ ได้แบ่งมาตรการและแนวทางการดำเนินงาน ออกเป็น 4 ระยะ ดังแสดงในรูปที่ 4.4

รูปที่ 4.4 ยุทธศาสตร์ (Roadmap) ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม

ระยะเร่งด่วน (น้อยกว่า 1 ปี)	ระยะสั้น (1-3 ปี)	ระยะกลาง (3-5 ปี)	ระยะยาว (5-12 ปี)
• กำหนดพื้นที่เหมาะสมเพื่อรองรับการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน • บังคับใช้มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับปาล์มน้ำมัน เพิ่มช่องทางการใช้ • ให้เกษตรกรรับซื้อผลปาล์มปาล์มตามราคาที่กำหนด • ใช้กลไก กนป. ขับเคลื่อนและบริหารจัดการเชิงรุก • ชื่นชมเป็นผู้ใช้ประกอบการในอุตสาหกรรมทั้งระบบ • กำกับ ควบคุม เพาะพันธุ์ และจำหน่าย ลานท และโรงสกัด	• เพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตเหมาะสม • เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต • บริหารการตั้งโรงสกัดใหม่ในพื้นที่ที่มีกำลังผลิตเกินขีดความสามารถ • ปรับระบบการผลิตนํ้ามันปาล์มให้มีความเหมาะสมและมาตรฐาน ASPO • มีมาตรการสนับสนุนการผลิตพลังงานทดแทน • ให้ราคาปาล์มนํ้ามันและผลิตภัณฑ์ ตามกลไกตลาด • ประชาสัมพันธ์ พร.บ. ปาล์มนํ้ามัน • ให้มีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ • R & D	• เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต • ผู้ผลิตในการผลิตปาล์ม นํ้ามันและนํ้ามันปาล์มตามมาตรฐานคุณภาพ ASPO • จัดระบบให้ผลผลิตปาล์ม นํ้ามันเพียงพอกับกำลังการผลิตของโรงงาน สอดคล้องตลอดช่วงการผลิต • ผลักดันการดำเนินการขององค์กรและกองทุนพัฒนาปาล์มนํ้ามันและนํ้ามันปาล์ม • โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมปาล์มนํ้ามัน • R & D	• เจจฯ/สร้างความร่วมมือกับประเทศอาเซียน เพื่อขยายตลาดร่วมกัน • ให้มีมาตรฐาน ASPO และผลิตภัณฑ์สร้างตรา/สัญลักษณ์ • R & D

ที่มา: ราชดี เม่นประเสริฐ, 2558

4.5 องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย ประกอบด้วย

- คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาปาล์มน้ำมันของประเทศ และเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบหรือพิจารณาเพื่อให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ ซึ่งใน กนป. ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน
- กลุ่มอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนในการประสานนโยบายและดำเนินงานระหว่างสมาชิกกลุ่มกับภาครัฐ และส่งเสริมเสถียรภาพและผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมภายในประเทศ ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด 43 บริษัท
- สภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นองค์กรตัวแทนจากภาคเกษตรกรที่สะท้อนถึงปัญหาด้านการเกษตร รวมถึงเป็นตัวแทนเพื่อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอแนะต่างๆ ให้ภาครัฐได้รับทราบโดยตรง ที่สำคัญคือ เกษตรกรสามารถจัดทำแผนแม่บทเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา เพื่อให้การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับภาคเกษตรสามารถแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยในขณะนี้ สภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้จัดสัมมนาสำรวจเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. ฉบับสภาเกษตรกรแห่งชาติ ในจังหวัดต่างๆ ก่อนที่จะยื่นเสนอต่อรัฐบาล
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วยหน่วยงานภายในที่มีหน้าที่ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม และผู้ประกอบการในภาคเกษตร ตั้งแต่การพัฒนาพันธุ์ การตรวจสอบและรับรองพันธุ์ การอบรมการจัดการสวนที่ดี การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร การขึ้นทะเบียนเกษตรกร รวมถึงการศึกษารายละเอียดเชิงเศรษฐกิจ เช่น พื้นที่ที่เหมาะสมในการเพาะปลูก ต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ปริมาณผลผลิตปาล์มสดที่จะออกสู่ตลาด เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลไปใช้สำหรับการวางแผนบริหารจัดการ
- กระทรวงพาณิชย์ ประกอบด้วยหน่วยงานภายในที่มีหน้าที่ควบคุมดูแล และสนับสนุนผู้ประกอบการในเชิงพาณิชย์ เช่น การกำหนด/ควบคุมราคาจำหน่าย-รับซื้อผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากนํ้ามันปาล์ม การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานเครื่องหมาย การควบคุมการขนย้ายนํ้ามันปาล์ม การตรวจสอบสต็อกนํ้ามันปาล์ม การควบคุมดูแลการนำเข้า-ส่งออก เป็นต้น
- กระทรวงอุตสาหกรรม ประกอบด้วยหน่วยงานภายในที่มีหน้าที่ควบคุมดูแล และสนับสนุนผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม ตั้งแต่การพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม การตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย จนถึงการพัฒนาศักยภาพทางการผลิตของโรงสกัดนํ้ามันปาล์ม
- กระทรวงพลังงาน ประกอบด้วยหน่วยงานภายในที่มีหน้าที่สนับสนุน และส่งเสริมการใช้นํ้ามันปาล์มในภาคพลังงาน รวมถึงการกำหนดมาตรฐานไบโอดีเซล โครงสร้างราคาไบโอดีเซล สัดส่วนไบโอดีเซลในนํ้ามันดีเซลหมุนเร็ว และการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตไบโอดีเซล

05

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ในบทนี้ จะเป็นข้อเสนอแนะซึ่งรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม สรุปได้เป็นแผนยุทธศาสตร์ ในการแก้ไขปัญหา และยกระดับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทย รวมถึงผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่นำเสนอได้เรียงลำดับตามความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการและสอดคล้อง กับร่างยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ. 2558-2569

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำกับดูแล และการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย
กลยุทธ์ที่ 1 การผลักดันกฎหมาย กฎระเบียบที่เอื้อต่อการดำเนินการและพัฒนาอุตสาหกรรม การผลักดันการยกร่าง พ.ร.บ. ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม พ.ร.บ. ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม จะช่วยขับเคลื่อนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มให้มีการดำเนินการในทิศทางเดียวกัน ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน รวมถึงช่วยแก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางการบริหารจัดการในอุตสาหกรรมที่ชัดเจน

กลยุทธ์ที่ 2 ความเข้มงวดในการใช้มาตรการทางกฎหมาย การกวาดล้าง ควบคุม กำกับดูแล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม หน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มความเข้มงวดในการดูแล ตรวจสอบ ไม่ให้มีการกระทำความผิดกฎหมายหรือฝ่าฝืนมาตรการที่กำหนดไว้ และมีการกำหนดบทลงโทษในอัตราที่สูง ทั้งการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์ม การรับซื้อผลปาล์มที่ไม่มีคุณภาพ การปรับเปลี่ยนมาตรฐานวัดเครื่องชั่ง โดยหากพบการกระทำความผิด ต้องมีการดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การบริหารจัดการ ที่มีประสิทธิภาพ
กลยุทธ์ที่ 1 การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการ
กิจกรรมที่ 1 จัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อดูแลอุตสาหกรรม ปาล์มน้ำมันทั้งระบบ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นสำนักงานเลขานุการ ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาปาล์มน้ำมันของประเทศ แต่การดำเนินงานดังกล่าวยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน ประกอบกับไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก การจัดตั้งองค์กรอิสระในรูปแบบองค์กรมหาชนแทน กนป. ที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคพลังงานทดแทน และนักวิชาการ ทำหน้าที่บริหารจัดการพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ตั้งแต่การผลิตของเกษตรกร จนถึงผลผลิตขั้นสุดท้าย จะช่วยทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทย

กิจกรรมที่ 2 พัฒนาการจัดทำและการจัดเก็บฐานข้อมูล

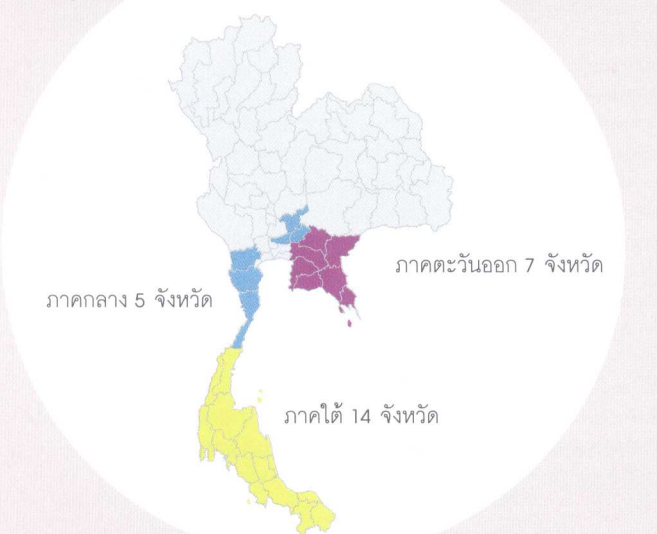
ควรมีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของปาล์มน้ำมันและผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมัน ทั้งปริมาณการผลิต การส่งออก การนำเข้า และราคาผลิตภัณฑ์ จำแนกเป็นรายผลิตภัณฑ์อย่างละเอียด เช่น ข้อมูลน้ำมันปาล์มดิบที่สกัดจากเนื้อปาล์มชั้นนอก และ ข้อมูลน้ำมันปาล์มดิบที่สกัดจากผลปาล์มทั้งลูก รวมถึงจัดเก็บข้อมูลต้นทุนการผลิต ตั้งแต่ระดับการผลิตปาล์มน้ำมัน การสกัดน้ำมันปาล์ม และการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ เพื่อใช้ในการวางแผนบริหารจัดการและพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ทั้งนี้ ข้อมูลที่จัดเก็บต้องมีความถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถเข้าถึงได้

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต

กลยุทธ์ที่ 1 การเพิ่มผลผลิตต่อไร่

กิจกรรมที่ 1 ส่งเสริมการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ที่เหมาะสม การเพิ่มปริมาณผลผลิตทะลายปาล์มสดโดยการขยายพื้นที่เพาะปลูกอาจเป็นไปได้ยากสำหรับเกษตรกรไทยที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งมีข้อจำกัดด้านเงินทุนและแรงงาน ฉะนั้น จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่เหมาะสม (รูปที่ 5.1) เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต อีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากมีปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการเติบโตของปาล์มน้ำมัน

รูปที่ 5.1 แผนที่แสดงพื้นที่กำหนดเขตเหมาะสมสำหรับปลูกปาล์มน้ำมันตามบัญชีแนบท้ายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่มา: กฤษฎา เข็มฐานนท์, ดร., 2558. การศึกษาศักยภาพพัฒนาเกษตรกรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) กรณีศึกษาสินค้าปาล์มน้ำมัน. งานประชุมวิชาการกรมพัฒนาที่ดิน ปี 2558, 28 เมษายน 2558.

ประเทศไทยมีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน อยู่ใน 26 จังหวัด ประกอบด้วย

- ภาคใต้ 14 จังหวัด
- ภาคตะวันออก 7 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว
- ภาคกลาง 5 จังหวัด ได้แก่ นครนายก ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และสระบุรี

กิจกรรมที่ 2 สร้างความรู้เชิงรุกด้านพันธุ์ปาล์มและการจัดการสวนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม

ในปัจจุบัน มีเกษตรกรจำนวนมากหันมาปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่า เมื่อเทียบกับการปลูกพืชชนิดอื่น ความรู้ ความชำนาญในการดูแลจัดการสวนปาล์มจึงอาจยังมีไม่เพียงพอ หรือไม่ถูกต้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าไปให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ทั้งด้านการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดินในพื้นที่ ระยะเวลาในการใส่ปุ๋ยและประเภทของปุ๋ยที่ใส่ในแต่ละช่วงอายุของต้นปาล์ม การตัดแต่งทรงพุ่ม ตลอดจนการวางแผนเพาะปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนต้นเก่าที่มีอายุมาก ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการให้ความรู้แก่เกษตรกร ควรเป็นผู้ที่มีบทบาทเชิงรุกในการแนะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการเพาะปลูกและดูแลสวนปาล์มแก่เกษตรกร

กลยุทธ์ที่ 2 การลดต้นทุนการผลิต

การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร

เนื่องจากผู้ปลูกปาล์มส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย อำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตย่อมอยู่ในระดับต่ำ การรวมกลุ่มกันอาจจัดตั้งเป็นสหกรณ์ผู้ผลิตปาล์มน้ำมัน ดำเนินธุรกิจครบวงจร ตั้งแต่ การผลิต การแปรรูป และการจำหน่าย หรือเป็นการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อจัดซื้อปัจจัยการผลิต ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีร่วมกัน ว่าจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือรวบรวมผลผลิตให้ได้ปริมาณมากเพื่อจำหน่ายให้แก่ลานเทหรือโรงสกัดน้ำมันปาล์ม ก็สามารถลดต้นทุนได้ระดับหนึ่ง

กลยุทธ์ที่ 3 การเพิ่มอัตราการสกัดน้ำมัน (OER.)

กิจกรรมที่ 1 ให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการดูแลหลังการเก็บเกี่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้คำแนะนำเกษตรกร แรงงานภาคการเกษตร และลานเท ถึงลักษณะของทะลายปาล์มที่สุกพร้อมเก็บเกี่ยว วิธีการเก็บเกี่ยว และการขนส่งผลปาล์มที่ถูกต้อง เพื่อให้มีการสูญเสียของอัตราน้ำมันน้อยที่สุด

กิจกรรมที่ 2 สนับสนุนการพัฒนาการสกัดน้ำมันปาล์มให้แก่โรงสกัดน้ำมันปาล์มขนาดเล็ก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนสนับสนุนในการพัฒนาการสกัดน้ำมันแยกระหว่างเนื้อปาล์มและเนื้อในเมล็ดปาล์มของโรงสกัดน้ำมันปาล์มขนาดเล็ก โดยอาจสนับสนุนในรูปแบบของเงินร่วมลงทุน เงินกู้ การพัฒนาเครื่องจักร การส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าไปให้คำแนะนำ เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 4 การส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐานระดับสากล

การส่งเสริมการใช้มาตรฐานการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืน (RSPO) มาตรฐานการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืน (The Roundtable on Sustainable Palm Oil: RSPO) เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของโลก ที่จะช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทั้งระบบ ตั้งแต่เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่เป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ โรงสกัดน้ำมันปาล์มที่เป็นอุตสาหกรรมกลางน้ำ และผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สุดท้ายเพื่อการบริโภคและอุปโภคที่เป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำ ให้เกิดความยั่งยืน โดยครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบัน RSPO มักถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นมาตรการที่ใช้ในการกีดกันทางการค้าในเชิงคุณภาพอีกทางหนึ่งด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรม

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาการใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของปาล์มน้ำมัน ส่วนของเหลือทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น กะลาปาล์ม เส้นใยต่างๆ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งในรูปของการเป็นเชื้อเพลิงและการแปรรูปเพิ่มมูลค่าในรูปแบบต่างๆ การใช้ประโยชน์จากปาล์มน้ำมันหลังสิ้นสุดกระบวนการผลิตน้ำมันปาล์มมีส่วนช่วยเพิ่มมูลค่าปาล์มน้ำมันได้ เช่น การนำไม้ปาล์ม น้ำมันที่ถูกตัดโค่นเพื่อปลูกใหม่ เมื่ออายุครบ 25-30 ปี มาทำเป็นวัสดุแทนไม้ เช่น ไม้แผ่นแปรรูป ไม้ประสาน และแผ่นขึ้นไม้อัด เป็นต้น หรือการนำกากหรือเก้าปาล์มมาใช้ในงานคอนกรีตเพื่อแทนปูนซีเมนต์บางส่วน จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น

กิจกรรมที่ 2 สนับสนุนการขยายอุตสาหกรรมปลายน้ำที่มีมูลค่าสูง

ภาครัฐควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เพิ่มมูลค่าสูง เช่น การสกัดวิตามินเอ และอี อุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคัล เช่น สติธิประโยชน์ในรูปแบบการลดหย่อนภาษี สนับสนุนเงินทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า รวมถึงการเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศผ่านการประชาสัมพันธ์และรณรงค์การใช้งาน เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่มีต้นทุนสูง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2552. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ AFTA (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
ค้นหาจาก: <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/tabid/36/cfi/Details/mid/436/ItemID/5689/Default.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล 23 มกราคม พ.ศ.2558).
- กระทรวงพาณิชย์, 2558. Thailand Trading Report (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์. ค้นหาจาก: <http://www2.ops3.moc.go.th/> (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- กฤษ เอี่ยมฐานนท์, ดร., 2558. การศึกษาศักยภาพสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) กรณีศึกษาสินค้าปาล์มน้ำมัน.
งานประชุมวิชาการกรมพัฒนาที่ดิน ปี 2558, 28 เมษายน 2558 (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
ค้นหาจาก: http://www.idd.go.th/Download/Academic/year_2558/28_10.ppt (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- ฐานเศรษฐกิจ, 2555. 'น้ำมันปาล์ม' จัดระบบนำเข้าแต่ส่งออกเสรี (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: ฐานเศรษฐกิจ.
ค้นหาจาก: http://www.thanonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=116162:2012-04-06-12-56-58#.VqH_V-qpBc (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- ทวีป พลเสน, 2558. ทิศทางความต้องการใช้ไบโอดีเซลในอนาคต. การสัมมนาเพื่อชี้แจงและประชาสัมพันธ์มาตรการแก้ไขปัญหาน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ, กระบี่: 24 มิถุนายน 2558.
- ประภากร กิตติเสนาชัย, ไม่ปรากฏวันที่. น้ำมันปาล์มเมื่อก้าวเข้าสู่ AEC (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า.
ค้นหาจาก: <http://fpo.moc.go.th/img/news/1436-img.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- ราตรี เม่นประเสริฐ, 2558. อนาคตปาล์มน้ำมันไทยในยุค AEC. งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2558, 24 เมษายน 2558 มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, 2556. พันธุ์ปาล์มน้ำมันคุณภาพดี ให้ผลผลิตสูง (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ.
ค้นหาจาก: <http://www.biotech.or.th/th/index.php/announced-thai/news-organization/news-2556/327-2013-11-23-12-59-49> (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- ศูนย์วิจัยกลไกไทย, 2557. สถานการณ์ปาล์ม (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
ค้นหาจาก: http://www.nstda.or.th/nac2014/download/presentation/1April/01_Kewdin.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ, 2556. ติดตามความเคลื่อนไหว มาตรฐาน RSPO (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ.
ค้นหาจาก: http://www.masri.or.th/intelligence_news_details_th.php?id=1074 (วันที่ค้นข้อมูล 23 มกราคม พ.ศ.2558).
- สมาคมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มแห่งประเทศไทย, 2556. อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ไม่ปรากฏวันที่ (ออนไลน์).
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
ค้นหาจาก: <http://eaneo.nesdb.go.th/pdf/ปาล์มน้ำมันในประเทศไทยด้านการแปรรูป-แผนผังโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของประเทศไทย.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม บมจ., 2556. รายงานประจำปี 2556 (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม บมจ.
ค้นหาจาก: http://www.upoic.co.th/assets/pdf/annual_th/upoic_annual_report_th_2556.pdf
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557. สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2558 (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
ค้นหาจาก: http://www.oae.go.th/download/document_tendency/journalofecon2558.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- สำนักมาตการทางการค้า, 2556. การนำเข้าสินค้าเกษตรตามพันธกรณีความตกลงระหว่างประเทศ พ.ศ. 2556 (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์.
ค้นหาจาก: http://www.dft.go.th/Portals/0/ContentManagement/Document_Mod684/TRQ2book2556@25560819-0923032318.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557. สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2558 (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
ค้นหาจาก: http://www.oae.go.th/download/document_tendency/journalofecon2558.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557. สศก. ชูแนวทางโรดแมปปาล์ม 4 ระยะ ดันศักยภาพการแข่งขัน สู่ความยั่งยืนในอุตสาหกรรมปาล์ม (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
ค้นหาจาก: http://www.oae.go.th/ewf_news.php?id=18883&filename=new (วันที่ค้นข้อมูล 2 กรกฎาคม พ.ศ.2558).
- 1 ทศวรรษกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ, ไม่ปรากฏวันที่ (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
ค้นหาจาก: <http://www2.oae.go.th/FTA/PDF/news/10yer.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- http://www.foodmarketexchange.com/datacenter/industry/article_th/8_other/detail_th_43_06_1.htm.
อ้างอิงใน http://www.krabi.doae.go.th/1/pages/pagesbanner/pagesbanner5_kmpalm/kmpalm_year52/002/002_1.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 27 มกราคม พ.ศ.2558).
- Oil World, ไม่ปรากฏวันที่. อ้างอิงใน พวงเพชร อังวิศิษฎ์, 2557. น้ำมันถั่วเหลือง สินค้าทดแทนที่สำคัญของน้ำมันปาล์ม (ออนไลน์). ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้.
ค้นหาจาก <http://www.klangphangnga.go.th/website/attachments/article/465/%E0%B8%98.%E0%B8%84.57.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล 2 กรกฎาคม พ.ศ.2558).

รายชื่อโรงงานอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์ม

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
1	ชุมชนสหกรณ์ชาวสวนปาล์มน้ำมันกระบี่ จำกัด 3-7(1)-16/54กบประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	88 ม.5 ถ.สายพรดินนา-คลองท่อมเหนือ ต.คลองท่อมเหนือ อ.คลองท่อม จ.กระบี่ 81120	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 16,564.00 HP
2	ชุมชนสหกรณ์ชาวสวนปาล์มน้ำมันกระบี่ จำกัด 3-7(1)-5/47กบ ประเภทโรงงาน 7(1),42(1) ISIC 1049 TSIC 10491	39 ม.1 ถ.ห้วยกรวด-เขาแก้ว ต.คลองยา อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ 81110 โทร. 075-628500-48	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 16,709.00 HP
3	ทุ่งขวัญแก้ว จ3-7(1)-10/54นศ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.6 ถ.บ่อลือ-ลำทับ (4151) ต.แม่เจ้าอยู่หัว อ.เชียรใหญ่ จ. นครศรีธรรมราช 80190	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 416.00 HP
4	ทุ่งสูงน้ำมันพืช จ3-7(1)-10/51กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	39 ม.4 ต.เขาใหญ่ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ 81110 โทร. 081-7662056	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 420.00 HP
5	บริษัท กระบี่น้ำมันพืช จำกัด 3-7(1)-1/30กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	249/1 ม.2 ซ.ถ้ำเพชร ถ.เพชรเกษม ต.อ่าวลึกเหนือ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ 81110 โทร. 612231	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 948.95 HP
6	บริษัท กระบี่ปาล์มออยล์ซีดี จำกัด 3-7(1)-7/48กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	67/5 ม.3 ถ.ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 415 ต.นาเหนือ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ 81110 โทร. (075)-618095-6	สกัดน้ำมันปาล์ม	ขนาด 12 ต้นต่อชั่วโมง เครื่องจักร 6,370.32 HP
7	บริษัท กาญจนดิษฐ์น้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-7/47สฎ ประเภทโรงงาน 88,89 ISIC 1049 TSIC 10491	179 ม.1 ต.ท่าอุแท อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี 84160 โทร. 077-274471-4	สกัดน้ำมันปาล์มดิบและผลิตพลังงานไฟฟ้า จากก๊าซชีวภาพ	กำลังการผลิต 2.00 เมกะวัตต์ ผลิตและ จำหน่ายไฟฟ้า เครื่องจักร 5,112.20 HP
8	บริษัท เกษตรลุ่มน้ำ จำกัด 3-7(1)-4/52นศ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	193 ม.3 ถ.นาพรุ-ห้วยสิง ต.ช้างซ้าย อ.พระพรหม จ.นครศรีธรรมราช 80000 โทร. 089-8713326	สกัดน้ำมันปาล์ม	กำลังการผลิต 30 ต้น /ชั่วโมง รวมของเดิมเป็น 75 ต้น/ชั่วโมง เครื่องจักร 5,130.50 HP
9	บริษัท คลองชะอุ่นน้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-9/53สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	9 ม.7 ต.คลองชะอุ่น อ.พนม จ.สุราษฎร์ธานี 84250 โทร. 083-6390891	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 16,566.00 HP
10	บริษัท จิรัชย์ปาล์ม จำกัด 3-7(1)-4/47สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	224 ม.3 ต.บางสวรรค์ อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 19,146.00 HP
11	บริษัท เจริญ น้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-35/56ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	14 ม.5 ถ.เพชรเกษม ต.วังใหม่ อ.เมืองชุมพร จ.ชุมพร 86000 โทร. 081-4761000	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ ขยายในส่วนของผลิต และจำหน่ายก๊าซชีวภาพ	เครื่องจักร 37,116.96 HP
12	บริษัท ชลาลัย ปาล์มออยล์ จำกัด ศ3-7(1)-1/34กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	80/2 ม.9 ถ.เหนือคลอง-เขาติน ต.เขาพนม อ.เขาพนม จ.กระบี่ 81140 โทร. 612728	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 1,742.55 HP
13	บริษัท ชัยชนะ ปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-2/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	270 ม.8 ถ.ทางหลวงสาย 41 (ท่าชนะ-ไชยา) ต.ประสงค์ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี 84170 โทร. 077-381-648	สกัดน้ำมันปาล์มดิบและผลิตก๊าซชีวภาพ เป็นเชื้อเพลิงของหม้อไอน้ำ	เครื่องจักร 14,131.00 HP
14	บริษัท ชุมพร เอส.พี.ปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-3/53ขพ ประเภทโรงงาน 7(1),89 ISIC 1049 TSIC 10491	290 ม.7 ต.ละแม อ.ละแม จ.ชุมพร 86170 โทร. 077-559309	สกัดน้ำมันปาล์มดิบและผลิตก๊าซซึ่งมีใช้ ก๊าซธรรมชาติ ส่งหรือจำหน่ายก๊าซ	เครื่องจักร 670.78 HP
15	บริษัท เชียงตะวัน เนเจอร์รีล ปาล์มออยล์ จำกัด จ3-7(1)-5/57ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	112/1 ม.7 ต.วิสัยเหนือ อ.เมืองชุมพร จ.ชุมพร 86100 โทร. 0909715701	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ และจำหน่ายผลผลิต จากการสกัด	เครื่องจักร 458.47 HP
16	บริษัท ไชยวิมลภา น้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-8/52พง ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.3 ถ.เพชรเกษม ต.คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา 82150	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 20,085.98 HP
17	บริษัท ซีพีพี จำกัด 3-7(1)-12/58ปบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	89/9 ม.9 ต.ทรายทอง อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77170 โทร. 081-7852949	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 32,654.14 HP
18	บริษัท ตราดปาล์มออยล์ จำกัด จ3-7(1)-13/58ตร ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	โหนดที่ดิน 46532 ม.9 ต.เนินทราย อ.เมืองตราด จ.ตราด 23000	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 429.00 HP
19	บริษัท ต้อง ปาล์ม จำกัด จ3-7(1)-31/53นศ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	8/1 ม.8 ต.เขาพระบาท อ.เชียรใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช 80190 โทร. 08-1747-5733	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 87.00 HP
20	บริษัท ทวีปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-2/58กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.4 ต.คลองพน อ.คลองท่อม จ.กระบี่ 81000	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	กำลังการผลิต 60 ต้น ทะลายปาล์มต่อชั่วโมง เครื่องจักร 23,940.81 HP

ร.ร.	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
21	บริษัท ทวีศิลป์ปาล์มออยล์อินดัสทรี จำกัด ศ3-7(1)-2/37ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	48 ม.18 ต.บ้านควน อ.หลังสวน จ.ชุมพร 86110	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 7,337.38 HP
22	บริษัท ทองมั่งคุดอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-19/56ปข ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	21 ม.3 ถ.เพชรเกษม ต.ทองมั่งคุด อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77230 โทร. 032-818567	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 18,197.50 HP
23	บริษัท ทำางสวนปาล์มน้ำมันอุตสาหกรรม จำกัด 3-7(1)-21/47สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.7 ต.เสียด อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี 84150 โทร. (077)277777	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ ผลิตไฟฟ้า และส่งจ่าย โอน้ำ 9.9 เมกะวัตต์	เครื่องจักร 61,295.20 HP
24	บริษัท ทำางน้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-1/45สฎ ประเภทโรงงาน 7 (1) ISIC 1049 TSIC 10491	182,182/1,182/2 ม.12 ถ.เพชรเกษม (สายเอเชีย) ต.คันธุลี อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี 84170 โทร. 077-913999	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ เมล็ดในปาล์มอบแห้ง ผลิตก๊าซชีวภาพจากน้ำเสีย และผลิตกระแสไฟฟ้า ขนาด 4.4 เมกะวัตต์ รวมของเดิมเป็น 9.0 เมกะวัตต์	เครื่องจักร 34,414.96 HP
25	บริษัท ทีพีเอส แมททีเรียล จำกัด จ3-7(1)-14/54นพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	146 ม.8 ถ.บ้านนาพระชัย-บ้านห้วยคอม ต.ดอนเตย อ.นาทม จ.นครพนม 48140	สกัดน้ำมันปาล์มโดยวิธีไม่ใช้น้ำ	เครื่องจักร 126.00 HP
26	บริษัท ฟุ้งทองเกษตรกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด ศ3-7(1)-3/37ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	148 ม.5 ถ.เพชรเกษม ต.ทุ่งตะไคร อ.ทุ่งตะโก จ.ชุมพร 86220	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 5,823.56 HP
27	บริษัท ไทยเจริญน้ำมันปาล์ม จำกัด จ3-7(1)-7/55สส ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	89 ม.6 ต.แพรกหนามแดง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม 75110 โทร. 034-772014	สกัดน้ำมันปาล์มและน้ำมันมะพร้าว	เครื่องจักร 494.00 HP
28	บริษัท ไทยทวีโมปาล์ม จำกัด 3-7(1)-26/54สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	83/3 ม.1 ถ.ทุ่งใหญ่-พระแสง (4110) ต.สินเจริญ อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210 โทร. 081-9271222	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 4,887.50 HP
29	บริษัท ไทยทาโลว์แอนด์ออยล์ จำกัด 3-7(1)-1/32สฎ ประเภทโรงงาน 7(1),88 ISIC 1049 TSIC 10491	11/1 ม.2 ถ.ปลายพระยา-พระแสง ต.บางสวรรค์ อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210 โทร. 077-365300	สกัดน้ำมันปาล์ม, น้ำมันพืช และผลิตกระแสไฟฟ้า	เครื่องจักร 26,647.20 HP
30	บริษัท ไทยทาโลว์แอนด์ออยล์ จำกัด 3-7(1)-10/56นศ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	118 ม.8 ต.การะเกด อ.เข็รใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช 80190	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ ผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ขนาดกำลังการผลิต 8.9 เมกะวัตต์ โดยนำโอน้ำ ส่วนที่เหลือจากการผลิตและก๊าซชีวภาพจากระบบน้ำ เสียมาผลิตกระแสไฟฟ้า	กำลังการผลิต 60 ตัน ทะลายปาล์มต่อชั่วโมง รวมกำลังการผลิต 90 ตัน เครื่องจักร 31,115.30 HP
31	บริษัท ไทยทาโลว์แอนด์ออยล์ จำกัด ศ3-7(1)-1/36สฎ ประเภทโรงงาน 7(1),88 ISIC 1049 TSIC 10491	30 ม.4 ถ.พระแสง-ชัยบุรี ต.โทรซิ่ง อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210 โทร. 077-277200	สกัดน้ำมันปาล์มและผลิตกระแสไฟฟ้าด้วย เชื้อเพลิงก๊าซชีวภาพ	เครื่องจักร 25,178.10 HP
32	บริษัท ไทยศรีทอง จำกัด 3-7(1)-18/52กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	169 ม.4 ต.ลำทับ อ.ลำทับ จ.กระบี่ 81120	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 27,832.57 HP
33	บริษัท ไทยอินโด ปาล์ม ออยล์ แฟคทอรี จำกัด 3-7(1)-1/48กบ ประเภทโรงงาน 7(1),88 ISIC 1049 TSIC 10491	145 ม.2 ต.ลำทับ อ.ลำทับ จ.กระบี่ 81120 โทร. 075-643198	สกัดน้ำมันปาล์ม ขยายในส่วนการผลิตพลังงาน ไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงก๊าซชีวภาพและเชื้อเพลิงชีวมวล กำลังการผลิตเพิ่มขึ้นอีก 3.80 เมกะวัตต์ รวมของเดิมเป็น 6.35 เมกะวัตต์	กำลังการผลิต 30 ตัน ทะลายปาล์มต่อชั่วโมง รวมกำลังการผลิต 90 ตัน เครื่องจักร 16,618.01 HP
34	บริษัท ไทยอีสเทิร์น ทราย จำกัด 3-7(1)-8/57ตร ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	99 ม.9 ต.วังกระแจะ อ.เมืองตรวด จ.ตรวด 23000	สกัดน้ำมันปาล์ม	กำลังการผลิต 90 ตัน ทะลายปาล์มต่อชั่วโมง เครื่องจักร 31,260.98 HP
35	บริษัท ธนาพัฒน์น้ำมันปาล์ม จำกัด ศ3-7(1)-1/39ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.1 ถ.ราษฎร์วิวัฒน์ ต.หงษ์เจริญ อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร 86140	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 954.34 HP
36	บริษัท นครน้ำมันปาล์ม จำกัด จ3-7(1)-2/52นศ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	88/1 ม.8 ต.แม่เจ้าอยู่หัว อ.เข็รใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช 80190 โทร. 075-362688	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 451.00 HP
37	บริษัท นามหงส์น้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-1/45กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	168 ม.2 ถ.เขาพนม-ทุ่งใหญ่ ต.พรตัญญู อ.เขาพนม จ.กระบี่ 81140	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 15,371.53 HP
38	บริษัท แนนทรา วัน จำกัด จ3-7(1)-2/53สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	24/6 ม.4 ถ.เอเชีย ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84130	สกัดน้ำมันปาล์มจากน้ำทะลายปาล์มเปล่า เพื่อจำหน่าย	เครื่องจักร 487.17 HP
39	บริษัท บางกอกปาล์ม จำกัด จ3-7(1)-5/54กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	4 ม.6 ถ.ไทรน้อย-ลาดบัวหลวง จ.สุราษฎร์ธานี อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี 11150	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 114.75 HP
40	บริษัท ปุ๋ยเปี่ยมสิน จำกัด จ3-43(1)-54/55คป ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	โฉนดที่ดินเลขที่ 27712,27713 และ 7723 ม.9 ต.เขาสมอคอน อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี 15180 โทร. 081-9464103	หีบหรือสกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 214.50 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
41	บริษัท บางสวรค่น้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-3/48สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	111 ม.5 ต.บางสวรค อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ
42	บริษัท ป.พานิชรุ่งเรือง ปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-21/52สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	2/1 ม.8 ต.ชัยบุรี อ.ชัยบุรี จ.สุราษฎร์ธานี 84350 โทร. 075-818800	สกัดน้ำมันปาล์มดิบและเมล็ดในอบแห้ง ก๊าซชีวภาพ จากน้ำเสีย กากตะกอนปาล์ม ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า จากเชื้อเพลิงก๊าซชีวภาพ ขนาด 2.134 เมกะวัตต์ รวมของเดิมเป็น 3.334 เมกะวัตต์ เพื่อใช้และจำหน่าย	เครื่องจักร 23,175.74 HP
43	บริษัท ป.พานิชรุ่งเรือง ปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-21/52สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.5 ต.ทับปrik อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่ 81000	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 11,819.95 HP
44	บริษัท ประจกิจปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-19/48รณ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.5 ต.จ.ป.ร. อ.กระบี่ จ.ระนอง 85110	สกัดน้ำมันปาล์มดิบจากพืช	เครื่องจักร 22,295.00 HP
45	บริษัท ปาล์ม ฮาเวลท์ จำกัด 3-7(1)-16/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	50/1 ม.7 ต.เสวียด อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี 84150	สกัดน้ำมันปาล์มดิบและเมล็ดในอบแห้ง โดยขยายในส่วนของการผลิตกระแส ไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงก๊าซชีวภาพและจำหน่ายไฟฟ้า กำลัง 3.2 เมกะวัตต์ ผลิต กระแสไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล ขนาด 1.8 เมกะวัตต์ และเครื่องยนต์ดีเซล ผลิตกระแสไฟฟ้า ขนาด 0.833 เมกะวัตต์ รวมเป็น 5.833 เมกะวัตต์	เครื่องจักร 29,915.90 HP
46	บริษัท ปาล์มดีศรีนคร จำกัด 3-7(1)-31/46นศประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.1 ต.ทรายขาว อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช 80170	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 20,189.90 HP
47	บริษัท ปาล์มทองคำ จำกัด 3-7(1)-1/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	111/1 ม.4 ต.สินปุน อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 16,532.50 HP
48	บริษัท ปาล์มน้ำมันธรรมชาติ (ชุมพร) จำกัด 3-7(1)-1/46ขพ ประเภทโรงงาน 7(1),88 ISIC 1049 TSIC 10491	250 ม.12 ถ.หมายเลข 41 ชุมพร-สวี ต.ครน อ.สวี จ.ชุมพร 86130 โทร. 077-529800	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ และน้ำมันเมล็ดในปาล์ม และผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อจำหน่าย	เครื่องจักร 31,469.74 HP
49	บริษัท ปาล์มน้ำมันธรรมชาติ จำกัด 3-7(1)-2/44สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	29/3 ม.5 ถ.รพช. บางรูป-บางเหริ่ง ต.สินเจริญ อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210 โทร. 077 369167-70	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ ผลิตกระแสไฟฟ้าและ ผลิตไบโอดีเซล	เครื่องจักร 17,015.36 HP
50	บริษัท ปาล์มนิคมพระแสง จำกัด 3-7(1)-2/51สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	224 ม.3 ต.บางสวรค อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 4,500.50 HP
51	บริษัท เจริญ น้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-35/56ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	64 ม.5 ต.ไทรซิง อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210 โทร. 081-3268002	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 3,875.20 HP
52	บริษัท พี.ซี.ปาล์ม (2550) จำกัด 3-7(1)-22/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	32/2 ม.2 ถ.ชนบท ต.ดอนสัก อ.ดอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี 84220	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 16,986.50 HP
53	บริษัท เพชรเนิน ปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-14/50ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.8 ถ.เพชรเกษม ต.เขาไชยราช อ.ปะทิว จ.ชุมพร 86210 โทร. 086-5258008	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 5,072.00 HP
54	บริษัท ภูญาดา จำกัด จ3-7(1)-18/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	5/2 ม.5 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84130	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 199.50 HP
55	บริษัท ภูญาดา จำกัด จ3-7(1)-18/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	112/1 ม.7 ต.วิสัยเหนือ อ.เมืองชุมพร จ.ชุมพร 86100 โทร. 0909715701	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	กำลังการผลิต 1.5 ตัน ต่อชั่วโมง เครื่องจักร 153.53 HP
56	บริษัท มรกต อินดัสตรีส์ จำกัด (มหาชน) 3-7(1)-2/25สฎ ประเภทโรงงาน 7(1),7(4),7(5) ISIC 1049 TSIC 10491	36/1 ม.2 ซ.วัดปู่หรงสนาวาส ถ.ปู่เจ้าสมิงพราย ต.สำโรงใต้ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 โทร. 02-7558122	สกัดน้ำมันปาล์ม ผลิตไขมันพืช มาการีน และกลั่นน้ำมันพืช	เครื่องจักร 6,150.35 HP
57	บริษัท มิตรเจริญปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-13/49ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	110/1 ม.2 ต.หินแก้ว อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร 86190 โทร. 077-508000	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 15,120.00 HP
58	บริษัท ยูนิวานิช น้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) 3-7(1)-1/17กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	592 ถ.อ่าวลึก-ปลายพระยา ต.ปลายพระยา อ.ปลายพระยา จ.กระบี่ 81160 โทร. (075) 611978	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 29,571.57 HP
59	บริษัท ยูนิวานิชน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) 3-7(1)-1/46กบ ประเภทโรงงาน 7(1),88 ISIC 1049 TSIC 10491	142 ม.1 ถ.ไรคอก-ทุ่งทับควาย ต.ทุ่งไทรทอง อ.ลำทับ จ.กระบี่ 81120 โทร. 0475-618141	สกัดน้ำมันปาล์ม ผลิตพลังงานไฟฟ้า กำลังการผลิต 952 กิโลวัตต์	เครื่องจักร 24,536.94 HP
60	บริษัท ยูเนียนปาล์มออยล์ จำกัด จ3-7(1)-3/53กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	น.ส.3ก ที่ดินเลขที่ 2009 เลขที่ดิน 82 และ น.ส.3ก.เลขที่ดิน 2011,85 ม.4 ถ.เหนือคลอง- เขาพนม ต.เขาพนม อ.เขาพนม จ.กระบี่ 81140	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 447.00 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
61	บริษัท รุ่งเจริญปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-5/48กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	31 ม.3 ถ.เหนือคลอง-เขาพนม ต.เขาพนม อ.เขาพนม จ.กระบี่ 81140 โทร. 01-8970704	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 3,606.70 HP
62	บริษัท เลิศเพชร มารีน จำกัด จ3-7(1)-17/56สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.6 ต.คลองชะอุ่น อ.พนม จ.สุราษฎร์ธานี 84250	บีบสกัดน้ำมันปาล์มดิบเกรดบี	เครื่องจักร 18,197.50 HP
63	บริษัท วิจิตรภัณฑ์ปาล์มออยล์ จำกัด 3-7(1)-25/49ขพ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	170 ม.6 ถ.เพชรเกษม ต.ทุ่งคา อ.เมืองชุมพร จ.ชุมพร 86100 โทร. 077-554227	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 19,917.61 HP
64	บริษัท ศรีเจริญ ปาล์ม ออยล์ จำกัด ค3-7(1)-1/37กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	99 ม.3 ถ.เขาพนม-ชัยบุรี ต.เขาดิน อ.เขาพนม จ.กระบี่ 81140 โทร. 075-689822-3	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 25,514.99 HP
65	บริษัท ศิริธรรมราชปาล์มออยล์ จำกัด จ3-7(1)-20/56นศ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	น.ส.3ก. เลขที่ 1304 เลขที่ดิน 6 ม.1 ต.บ้านตุ้ม อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช 80180	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 212.00 HP
66	บริษัท ศรีสุขปาล์ม จำกัด 3-7(1)-15/55ปข ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	2 ม.14 ต.บ่อนอก อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์ จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77000	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 7,130.10 HP
67	บริษัท ศรีโวลปาล์มออยล์ กรุ๊ป จำกัด 3-7(1)-27/47กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	127 ม.1 ถ.เขาพนม-ทุ่งใหญ่ ต.โคกहार อ.เขาพนม จ.กระบี่ 80240 โทร. 075-702358	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 9,486.00 HP
68	บริษัท ศิริรัตน์ ฟู้ด แอนด์ เอ็นเนอร์ยี จำกัด จ3-7(1)-11/54ปข ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	69 ม.5 ต.บางสะพาน อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77170	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 110.95 HP
69	บริษัท สมอทองน้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-8/48สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	119 ม.10 ถ.ชุมพร-สุราษฎร์ธานี ต.ประสงค์ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี 84170 โทร. 077-318093	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 9,162.00 HP
70	บริษัท สมอทองปาล์ม2 จำกัด 3-7(1)-11/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	333 ม.6 ต.คลองชะอุ่น อ.พนม จ.สุราษฎร์ธานี 84250 โทร. 077-951470	สกัดน้ำมันปาล์มดิบและเมล็ดในปาล์มอบแห้ง ผลิตรกระแสไฟฟ้า จาก เชื้อเพลิงก๊าซชีวภาพ ขนาด 2.826 เมกะวัตต์ และ ผลิตรกระแสไฟฟ้า จากเชื้อเพลิงชีวภาพขนาด 1.2 เมกะวัตต์ และเครื่องยดัดใบโกลนผลิต กระแสไฟฟ้าขนาด 0.5 เมกะวัตต์ (ซึ่งเดิมได้รับอนุญาตเรียบร้อยแล้ว) รวมเป็น 4.526 เมกะวัตต์ เพื่อใช้และจำหน่าย	เครื่องจักร 16,801.50 HP
71	บริษัท สยามกลอรี ปาล์มออยล์ จำกัด จ3-7(1)-23/53นศ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.1 ถ.นครศรีฯ - ปากพั้ง ต.ท่าไร่ อ.เมืองนครศรีธรรมราช จ.นครศรีธรรมราช 80000 โทร. 08-5888-1629	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 467.00 HP
72	บริษัท สยามเพชร ปาล์มออยล์ จำกัด จ3-7(1)-32/54สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	โฉนดเลขที่ น.ส.3ก เลขที่ 225,227,261 ม.10 ถ.สุราษฎร์-ตะกั่วป่า ต.ถ้ำสิงขร อ.ศรีวิชัย จ.สุราษฎร์ธานี 84180	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 489.60 HP
73	บริษัท สหยนต์ เอ็นเนอร์ยี จำกัด 3-7(1)-38/56พข ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	9/5 ม.4 ถ.สาย 2219 ต.ประดู่งาม อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ 67170	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 586.50 HP
74	บริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) 3-7(1)-12/47กบประเภทโรงงาน 7(1),88 ISIC 1049 TSIC 10491	98 ม.6 ถ.เหนือคลอง-เขาพนม ต.ห้วยยูง อ.เมืองกระบี่ จ.กระบี่ โทร. 075-621919	บีบน้ำมันปาล์ม สกัดน้ำมันปาล์มจากเมล็ดในปาล์ม และผลิตพลังงานไฟฟ้าเพื่อจำหน่าย กำลังการผลิต 2 เมกะวัตต์	เครื่องจักร 42,878.71 HP
75	บริษัท สุขสมบูรณ์ น้ำมันปาล์ม จำกัด 3-7(1)-2/42ขบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	97 ม.4 ต.ห้างสูง อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี 20190 โทร. 038-442999	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 13,030.00 HP
76	บริษัท สุขสมบูรณ์ น้ำมันปาล์ม บ่อไร่ จำกัด 3-7(1)-21/56ตร ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.1 ต.นันทรี อ.บ่อไร่ จ.ตราด 23140	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 11,362.00 HP
77	บริษัท แสงศิริน้ำมันปาล์ม จำกัด ค3-7(1)-1/37สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	301 ม.1 ถ.พระแสง-เคียนซา ต.อับัน อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210 โทร. 077-250412	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ และน้ำมันเนื้อในเมล็ด ปาล์มดิบ	เครื่องจักร 1,460.00 HP
78	บริษัท อ.โชคดี ปาล์มออยล์ จำกัด จ3-7(1)-21/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	309/2 ม.7 ถ.เขาไทรทอง-เขาน้อย ต.เคียนซา อ.เคียนซา จ.สุราษฎร์ธานี 84260	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 255.40 HP
79	บริษัท อีสเทิร์น ปาล์ม ออยล์ จำกัด จ3-7(1)-1/37ขบ ประเภทโรงงาน 7(1),88(2),89 ISIC 1049 TSIC 10491	157 ม.2 ถ.บ้านบึง-แก่ง ต.เขาขก อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี 20190 โทร. 038-168555	สกัดน้ำมันปาล์มกำลังการผลิต 30 ตันทะเลสาบปาล์มต่อชั่วโมง รวม กำลังการผลิต 60 ตัน ทะเลสาบปาล์มต่อชั่วโมง ผลิตก๊าซชีวภาพใน อุตสาหกรรมปาล์ม ทะเลสาบปาล์ม วัดถุดิบที่สามารผลิตไบโอดีเซลได้ และน้ำที่ผ่านกระบวนการผลิตอื่นๆ ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิง ก๊าซชีวภาพ กำลังการผลิต 4.00 เมกะวัตต์	เครื่องจักร 40,324.00 HP
80	บริษัท อุตสาหกรรมน้ำมันพืชสินเจริญ จำกัด 3-7(1)-3/20สป ประเภทโรงงาน 7(1),8(1),8(5) ISIC 1049 TSIC 10491	117 ม.7 ซ.ถลันเจริญ 1 ถ.สุขสวัสดิ์ ต.บางจาก อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 โทร. 02-4625343	สกัดน้ำมันปาล์ม เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการ อุตสาหกรรมและทำเนยเทียม	เครื่องจักร 564.00 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
81	บริษัท อุดรราชธานี ปาล์ม ออยล์ จำกัด 3-7(1)-11/56อบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	โฉนดที่ดินเลขที่ 33731 ม.4 ถ.วารินชำราบ -สำโรง ต.โนนโพน อ.วารินชำราบ จ.อุดรราชธานี 34190 โทร. 02-9823771	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 3,607.60 HP
82	บริษัท เอเชียนน้ำมันปาล์ม จำกัด ส3-7(1)-1/30กบ ประเภทโรงงาน 7(1),88 ISIC 1049 TSIC 10491	99 ม. 2 ถ.โพธิ์แก้ว ต.อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ 81110 โทร. 075-681354	สกัดน้ำมันปาล์ม ผลิต ส่ง หรือ จำหน่าย พลังงานไฟฟ้า	เครื่องจักร 25,697.05 HP
83	บริษัท เอส ซี เอ็ม ปาล์มออยล์ จำกัด จ3-7(1)-1/40สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	โฉนดที่ดินเลขที่ 24703 ม.4 ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84130 โทร. 0818042091	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 489.60 HP
84	บริษัท เอส.พี.ปาล์ม ออยล์ จำกัด จ3-7(1)-41/56สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	39 ม.5 ต.พะแสง อ.บ้านตาขุน จ.สุราษฎร์ธานี 84230 โทร. 081-3674635	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 188.00 HP
85	บริษัท เอส.พี.โอ อะโกรอินดัสตรีส์ จำกัด 3-7(1)-20/53นศ ประเภทโรงงาน 7(1),88 ISIC 1049 TSIC 10491	ม.4 ถ.แยกทางหลวง 401-บ้านเขาเหล็ก ต.ทุ่งปรัง อ.สิชล จ.นครศรีธรรมราช 80120	สกัดน้ำมันปาล์มดิบและผลิตพลังงานไฟฟ้า จากก๊าซชีวภาพ	เครื่องจักร 31,032.49 HP
86	บริษัท เอส.พี.โอ.อะโกรอินดัสตรีส์ จำกัด 3-7(1)-1/40สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	81 ม.4 ถ.พระแสง-ทุ่งใหญ่ ต.ลิ่นปูน อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210 โทร. 077-913100-49	สกัดน้ำมันปาล์มดิบและผลิตพลังงานไฟฟ้าเพื่อจำหน่าย จากเดิม 1 เมกะวัตต์ เพิ่มขึ้น 0.5 เมกะวัตต์ รวมเป็น 1.5 เมกะวัตต์ ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากหม้อไอน้ำเพื่อ ใช้ในโรงงาน 1 เมกะวัตต์	เครื่องจักร 15,109.36 HP
87	บริษัท เอสที ปาล์ม จำกัด 3-7(1)-23/56พง ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.2 ต.รมณีย์ อ.กะบัง จ.พังงา 82170	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 20,050.36 HP
88	บริษัท โอพีจีเทค จำกัด 3-7(1)-1/54พม ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	252 ม.2 ถ.เพชรเกษม ต.สระพัง อ.เขาชัยย้อย จ.เพชรบุรี 76140 โทร. 081-6689000	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 4,910.50 HP
89	โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มขนาดเล็ก จ3-7(1)-4/54นศ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	23/1 ม.6 ถ.นครศรีธรรมราช-สงขลา ต.ทางปูน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครศรีธรรมราช 80190 โทร. 081-9687675	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 50.00 HP
90	สกัดน้ำมันปาล์มอำนาจอเจริญ จ3-7(1)-15/52อจ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	115 ม.7 ต.นาป่าแขง อ.ปทุมราชวงศา จ.อำนาจเจริญ 37110 โทร. 081-9964265	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 284.00 HP
91	สวนปาล์มอัครวิ จ3-7(1)-13/57ขร ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	22 ม.14 ต.ทุ่งก่อ อ.เวียงเชียงรุ้ง จ.เชียงราย 57210 โทร. 081-8319544	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 244.50 HP
92	สหกรณ์การเกษตรบ้านเขียวหวาน จำกัด จ3-7(1)-26/56สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	16 ม.4 ต.เขาพัง อ.บ้านตาขุน จ.สุราษฎร์ธานี 84230	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 452.00 HP
93	สหกรณ์นิคมอ่าวลึก จำกัด 3-7(1)-24/47กบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	62 ม.3 ถ.อ่าวลึก - ปลายพระยา ต.คีรีวง อ.ปลายพระยา จ.กระบี่ 81160 โทร. 075-611974	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 1,544.15 HP
94	สหกรณ์ปลูกอ้อยและปาล์มน้ำมันจังหวัดชลบุรี จำกัด 3-7(1)-6/58ขบ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	ม.5 ถ.สายปรกฟ้า-หนองใหญ่ ต.วัดสุวรรณ อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี 20270	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 14,549.00 HP
95	บริษัท ภิญดา จำกัด จ3-7(1)-18/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	112/1 ม.7 ต.วิสัยเหนือ อ.เมืองชุมพร จ.ชุมพร 86100 โทร. 0909715701	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	กำลังการผลิต 1.5 ตัน ต่อชั่วโมง เครื่องจักร 153.53 HP
96	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจอร์ แอนด์ วาย (1979) การค้า 3-7(1)-15/58ลย ประเภทโรงงาน 89 ISIC 1049 TSIC 10491	น.ส.3ก. เลขที่ดิน317 318 และ 319 ม.10 ต.วังสะพุง อ.วังสะพุง จ.เลย 42130	สกัดน้ำมันปาล์ม น้ำมันเมล็ดในปาล์ม และผลิตก๊าซชีวภาพ	เครื่องจักร 19,031.52 HP
97	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไพโรจน์ ปาล์ม ออยล์ (โกกัวง) 3-7(1)-20/55สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	171/1 ม.8 ต.สมอทอง อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี 84170 โทร. 087-8923527	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ	เครื่องจักร 1,058.02 HP
98	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เรนโบว์สุราษฎร์ พาราวิวด 3-7(1)-3/52สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	15/2 ม.4 ถ.สายสุราษฎร์-ตะกั่วป่า ต.เขาหัวควาย อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84130 โทร. 077-312733	สกัดน้ำมันปาล์ม	เครื่องจักร 5,892.60 HP
99	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีพนมปาล์มออยล์ 3-7(1)-24/54สฎ ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	108 ม.10 ต.ประสงค อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี 84170 โทร. 077-310906	สกัดน้ำมันปาล์มดิบ เช่น น้ำมันปาล์มดิบ จากผลปาล์มร่วง	เครื่องจักร 1,548.52 HP
100	ห้างหุ้นส่วนสามัญ มงคลเจริญทรัพย์ จ3-7(1)-21/54สส ประเภทโรงงาน 7(1) ISIC 1049 TSIC 10491	29/7 ม.2 ต.บางนกแขวก อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม 75120 โทร. 034-730788	สกัดน้ำมันปาล์ม และน้ำมันมะพร้าว	เครื่องจักร 470.00 HP

อุตสาหกรรม มันสำปะหลัง

Cassava Industry

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี พ.ศ. 2556 – 2558	45
ตารางที่ 1.2 พิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนิซ (Harmonised System: HS) อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง	48
ตารางที่ 1.3 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑมันสำปะหลัง ปี พ.ศ. 2555 – 2557	48
ตารางที่ 1.4 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑมันสำปะหลัง ปี พ.ศ. 2555 – 2557	49
ตารางที่ 2.1 ผู้เล่นหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย	54
ตารางที่ 3.1 พันธกรณีการเปิดตลาดสินค้ามันสำปะหลัง ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย	57

สารบัญรูป

รูปที่ 1.1 สัดส่วนประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ 5 อันดับแรก	44
รูปที่ 1.2 สัดส่วนผลผลิต ในปี พ.ศ. 2557 (ตัน)	45
รูปที่ 1.3 สัดส่วนจำนวนโรงงานแป้งมันสำปะหลังแยกตามภูมิภาค	46
รูปที่ 1.4 สัดส่วนจำนวนโรงอัดมันเบ็ดแยกตามจังหวัด	46
รูปที่ 1.5 จำนวนลานมัน	47
รูปที่ 2.1 แผนภาพห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง	51

01

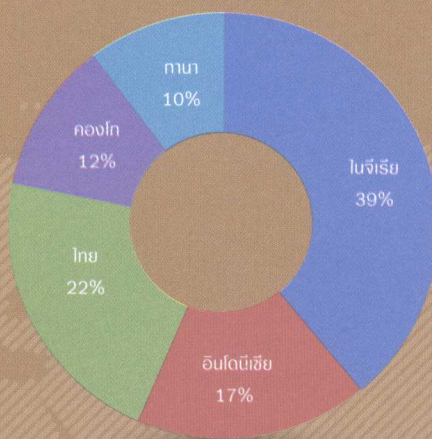

ข้อมูลพื้นฐาน อุตสาหกรรม มันสำปะหลัง และการตลาด

อุตสาหกรรมมันสำปะหลังเป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่มีความสำคัญชนิดหนึ่งของโลก โดยภูมิภาคที่นิยมบริโภคได้แก่ แอฟริกา ละติน อเมริกาและแคริบเบียน รวมทั้งบางส่วนของเอเชีย ด้วยประโยชน์ที่หลากหลายสามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้มากมาย เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลัง และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ผลผลิตจากการแปรรูป อุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลังประกอบด้วย อุตสาหกรรมมันเส้นหรือมันอัดเม็ด และอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ผลผลิตจากการแปรรูปที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมกาว และอุตสาหกรรมไม้อัด นอกจากนี้มันสำปะหลังยังสามารถนำมาผลิตเป็นเอทานอลเพื่อใช้เป็นส่วนผสมทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิงได้ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังหลักในตลาดโลกจะเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ แป้งมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังอัดเม็ด ผลผลิตมันสำปะหลังของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีปริมาณการผลิตกว่า 200 ล้านตันต่อปี ประเทศที่เป็นผู้ผลิตสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ ในจีเรีย อินโดนีเซีย ไทย คองโก และกานา ตามลำดับ (FAO, 2555)

รูปที่ 1.1 สัดส่วนประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ 5 อันดับแรก

ที่มา: FAO (2555)

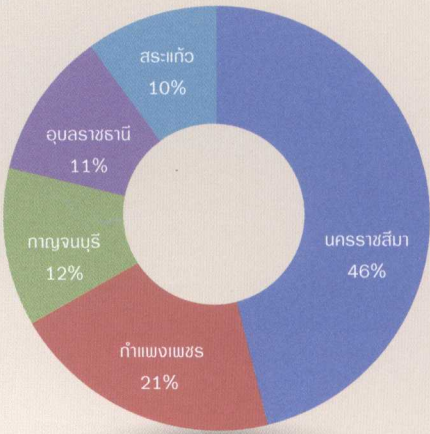
จากรายงานขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO, 2555) พบว่า ในปี พ.ศ. 2555 ไนจีเรีย มีปริมาณการผลิตประมาณ 54 ล้านตัน อินโดนีเซียสามารถผลิตได้ 24.18 ล้านตัน สำหรับไทยสามารถผลิตได้ 29.85 ล้านตัน ซึ่งถือเป็นประเทศผู้ผลิตมันสำปะหลังมากเป็นอันดับสองของโลก คองโกสามารถผลิตได้ 16 ล้านตัน และกานาสามารถผลิตได้ 14.55 ล้านตัน ตามลำดับ

ในส่วนของไทย มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ เกษตรกรนิยมปลูกมันสำปะหลังกันทั่วประเทศ และปลูกกันมากในภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หัวมันสำปะหลังที่ปลูกได้นอกจากจะใช้เป็นวัตถุดิบส่งให้โรงงานทำแป้งมัน สาคุ และโรงงานทำอาหารสัตว์ โดยทำเป็นเส้นหรืออัดเม็ดแล้วยังใช้สำหรับบริโภคเป็นอาหารอีกด้วย เนื่องจากมันสำปะหลังเป็นพืชซึ่งปลูกได้ง่าย ปลูกได้ตลอดปี ทนความแห้งแล้งได้ดี มีโรคและแมลงทำความเสียหายให้น้อย และเจริญเติบโตได้ดีในประเทศไทย เกษตรกรไทยจึงนิยมปลูกมันสำปะหลังเป็นการค้ากันมาก

ในปี พ.ศ. 2557 จากข้อมูลของศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2558) ประเทศไทยมีเนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังทั้งหมดประมาณ 8.7 ล้านไร่ ลดลงจากปี พ.ศ. 2556 ประมาณร้อยละ 3.70 มีจำนวนเนื้อที่เก็บเกี่ยวประมาณ 8.43 ล้านไร่ ลดลงร้อยละ 2.61 จากปี พ.ศ. 2556 ทางสำนักงานเศรษฐกิจและการเกษตร คาดหวังว่าเนื้อที่เก็บเกี่ยวจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.90 ในปี พ.ศ. 2558 และจากข้อมูลในตาราง ผลผลิตมันสำปะหลังในประเทศรวมทั้งประมาณ 30.02 ล้านตัน ลดลงจากปี พ.ศ. 2556 ประมาณร้อยละ 0.68 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2558 ผลผลิตจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.96 โดยประเทศไทยมีผลผลิตต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวประมาณ 3.56 ตัน ในปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2556 ประมาณร้อยละ 1.98 และคาดว่าในปี พ.ศ. 2558 จะเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 1.04

มันสำปะหลังส่วนใหญ่ปลูกอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ จังหวัดที่มีเนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว และผลผลิตมากที่สุด 5 อันดับแรกของประเทศ ได้แก่ นครราชสีมา กำแพงเพชร กาญจนบุรี อุบลราชธานี และสระแก้ว โดยในปี พ.ศ. 2557 นครราชสีมา มีเนื้อที่เพาะปลูก 1,518,480 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 1,536,026 ไร่ และผลผลิต 5,776,880 ตัน กำแพงเพชร มีเนื้อที่เพาะปลูก 650,876 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 646,264 ไร่ และผลผลิต 2,557,765 ตัน กาญจนบุรีมีเนื้อที่เพาะปลูก 416,727 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 460,146 ไร่ และผลผลิต 1,530,105 ตัน อุบลราชธานี มีเนื้อที่เพาะปลูก 401,875 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 401,561 ไร่ และผลผลิต 1,365,801 ตัน สระแก้ว มีเนื้อที่เพาะปลูก 386,815 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 366,477 ไร่ และผลผลิต 1,233,331 ตัน (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558)

รูปที่ 1.2 สัดส่วนผลผลิต ในปี พ.ศ. 2557 (ตัน)

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2558)

ตารางที่ 1.1 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี พ.ศ. 2556 - 2558 (ปี พ.ศ. 2557 - 2558 พยากรณ์ไตรมาสที่ 4 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2557)

จังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)			เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยว (กก.)		
	2556	2557	2558	2556	2557	2558	2556	2557	2558	2556	2557	2558
รวมทั้งประเทศ	9,037,273	8,702,764	-	8,656,942	8,431,223	8,591,761	30,227,542	30,022,052	30,909,720	3,492	3,561	3,598
ภาคเหนือ	1,947,213	1,908,441	-	1,876,311	1,843,080	1,887,776	6,714,546	6,700,328	6,930,341	3,579	3,635	3,671
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4,714,713	4,541,560	-	4,493,264	4,359,677	4,458,954	15,387,256	15,465,916	16,019,083	3,425	3,547	3,593
ภาคกลาง	2,375,347	2,252,763	-	2,287,367	2,228,466	2,245,031	8,125,740	7,855,808	7,960,296	3,552	3,525	3,546
นครราชสีมา	1,598,405	1,518,480	-	1,546,076	1,536,026	1,580,724	5,643,177	5,776,880	6,032,218	3,650	3,761	3,816
กำแพงเพชร	669,667	650,876	-	667,225	646,264	654,859	2,561,214	2,557,765	2,624,778	3,839	3,958	4,008
กาญจนบุรี	452,758	416,727	-	443,241	460,146	463,597	1,461,682	1,530,105	1,551,679	3,298	3,325	3,347
อุบลราชธานี	424,132	401,875	-	400,152	401,561	415,214	1,283,224	1,365,801	1,432,725	3,207	3,401	3,451
สระแก้ว	430,019	386,815	-	379,215	366,477	376,115	1,362,393	1,233,331	1,282,788	3,430	3,365	3,411

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ปรับปรุงข้อมูลล่าสุด 13 มกราคม พ.ศ. 2558)

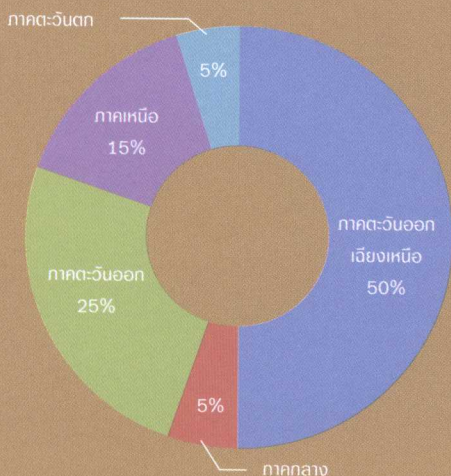
โรงงานในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

1. โรงงานแปรงมันสำปะหลัง

เป็นโรงงานที่ผลิตแปรงมันสำปะหลังใช้ในการบริโภค หรือในอุตสาหกรรมผลิตแปรงโดยใช้หัวมันสำปะหลังสดมาล้างน้ำ แล้วไม่ให้แห้งจะได้มันแปรงและกากจากน้ำแป้งก็ทำการแยกแปรงออกจากน้ำโดยการทิ้งให้แปรงตกตะกอน หรือเข้าเครื่องแยกโดยตรง แปรงที่ได้นำมาทำให้แห้งโดยใช้ความร้อนแล้วบดให้ละเอียด เป็นแปรงมันสำปะหลัง

จากข้อมูลสมาคมแปรงมันสำปะหลังไทย (2558) ในปี พ.ศ. 2558 โรงงานแปรงมันสำปะหลังที่ใช้หัวมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบมีจำนวนทั้งหมด 87 แห่ง ซึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 44 แห่ง ภาคกลาง 4 แห่ง ภาคตะวันออก 22 แห่ง ภาคเหนือ 13 แห่ง และภาคตะวันตก 4 แห่ง

รูปที่ 1.3 สัดส่วนจำนวนโรงงานแปรงมันสำปะหลังแยกตามภูมิภาค

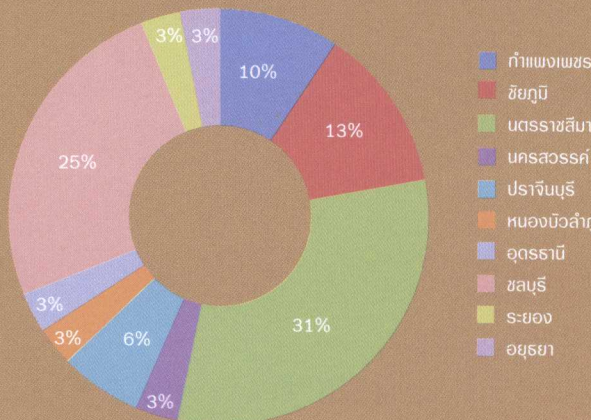
ที่มา: สมาคมแปรงมันสำปะหลังไทย (2558)

2. โรงอัดมันเบ็ด

มันอัดเม็ดเป็นการแปรงมันเส้นเพื่อลดปริมาณตรงซึ่งสะดวกในการเก็บรักษา และลดค่าขนส่งให้ถูกลง โดยใช้มันเส้นเป็นวัตถุดิบตั้งต้น นำมาผ่านเครื่องอัดภายใต้สภาวะความร้อนและความดัน หลังจากอัดแล้วจะมีลักษณะเป็นท่อนยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร ความชื้นประมาณร้อยละ 14 ซึ่งจะส่งออกไปต่างประเทศเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอาหารสัตว์ เนื่องจากมันอัดเม็ดจะมีปริมาณแป้งสูง (มากกว่าร้อยละ 65) จึงใช้เป็นแหล่งอาหารให้พลังงานของสัตว์ ปัจจุบันมีศักยภาพในการผลิตร่วมกับสมาชิกกลุ่มมันเส้นสะอาดวันละ 300-400 ตัน

จากข้อมูลโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2555) และสมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย (2557) โรงอัดมันเบ็ดมีจำนวน 32 แห่ง ซึ่งอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร 3 แห่ง จังหวัดชัยภูมิ 4 แห่ง จังหวัดนครราชสีมา 10 แห่ง จังหวัดนครสวรรค์ 1 แห่ง จังหวัดปราจีนบุรี 2 แห่ง จังหวัดหนองบัวลำภู 1 แห่ง จังหวัดอุดรธานี 1 แห่ง จังหวัดชลบุรี 8 แห่ง จังหวัดระยอง 1 แห่ง และจังหวัดอยุธยา 1 แห่ง

รูปที่ 1.4 สัดส่วนจำนวนโรงอัดมันเบ็ดแยกตามจังหวัด

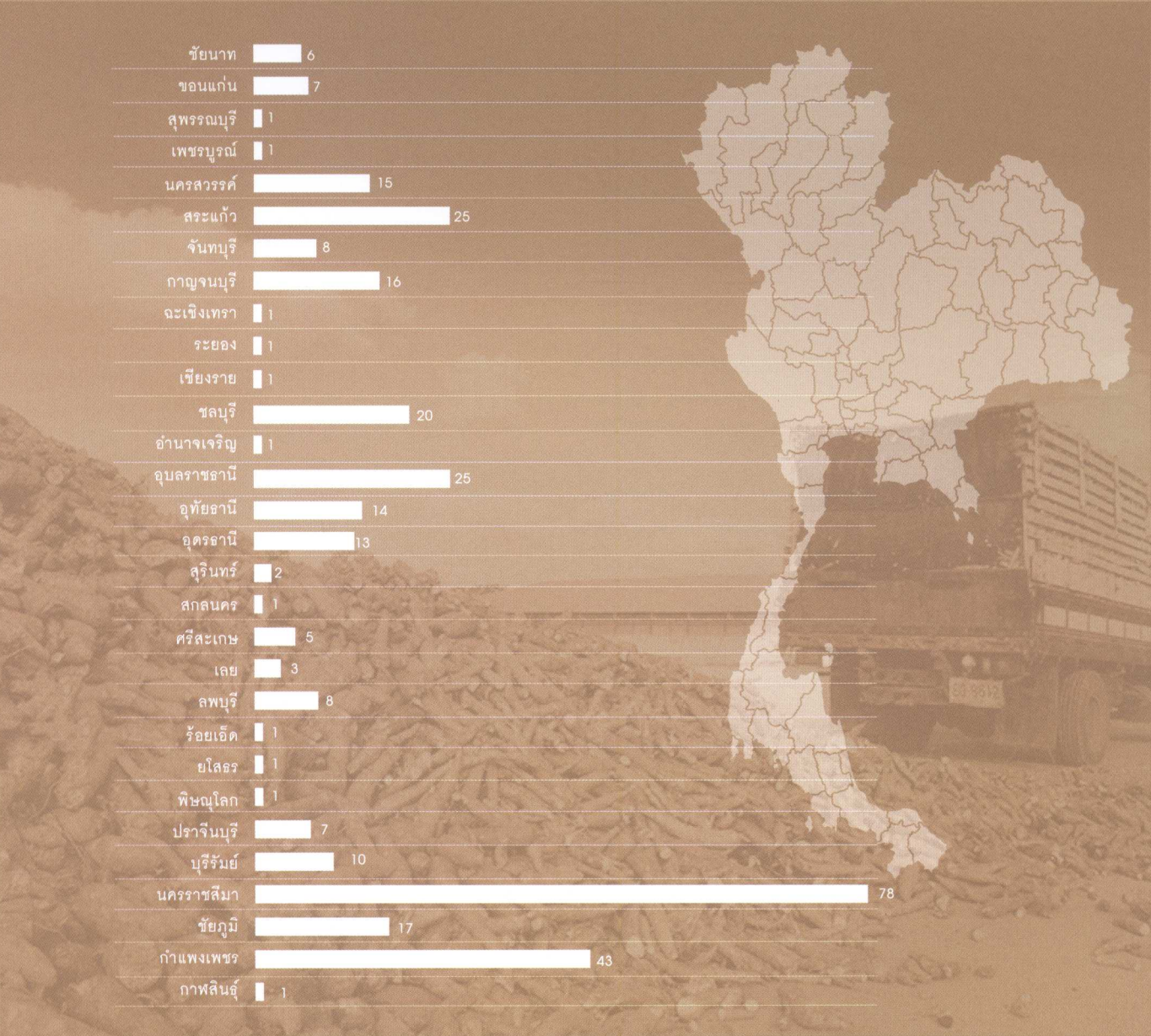

ที่มา: สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2555) และสมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย (2557)

3. ลานมัน

จากข้อมูลสมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย และสมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทยมีจำนวนลานมัน 333 ลาน จาก 30 จังหวัด ดังนี้

รูปที่ 1.5 จำนวนลานมัน

ที่มา: สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย (2557) และสมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2555)

กระทรวงพาณิชย์ (2558) ได้แบ่งสินค้าเกษตรกรรมออกเป็นพิกัดโดยใช้การจัดระบบรหัสผลิตภัณฑ์สินค้าแบบตัวเลขในการจัดกลุ่ม โดยผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังสามารถแบ่งตามพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนี (Harmonised System: HS) ได้ดังนี้

ตารางที่ 1.2 พิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนี (Harmonised System: HS) อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

พิกัด	รายละเอียด
0714.10	มันสำปะหลัง เช่น หัวมันสำปะหลัง สดหรือแห้ง มันสำปะหลังอัดเม็ด เป็นต้น
0714.10.19.001	หัวมันสำปะหลัง
0714.10.19.002	มันสำปะหลังอัดเม็ด
1106.20	แป้ง แป้งหยาบและผง ที่ทำจากสาหร่ายหรือจากรากหรือหัวของพืชตามประเภทที่ 07.14 (เช่น แป้งมันสำปะหลัง แป้งหยาบทำจากมันสำปะหลัง เป็นต้น)
1106.20.10.000	แป้งหยาบทำจากมันสำปะหลัง
1108.14.00.000	สตาร์ชทำจากมันสำปะหลัง
1903	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังและของที่ใช้แทนผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากสตาร์ชเป็นเกล็ด เป็นเม็ด หรือลักษณะที่คล้ายกัน
1903.00.00.001	สาหร่ายทำจากแป้งมันสำปะหลัง
2303.10	กากเหลือจากการผลิตสตาร์ชและกากที่คล้ายกัน (เช่น เศษมันสำปะหลัง เป็นต้น)
2303.10.10.000	เศษของมันสำปะหลังหรือสาหร่าย
3505.10.90.003	โมดิไฟด์สตาร์ชอื่นๆ ที่ทำจากแป้งมันสำปะหลัง
3505.10.90.004	ไนโตรสตาร์ชที่ทำจากแป้งมันสำปะหลัง

จากสถิติการนำเข้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งร่วมมือกับกรมศุลกากร พบว่า การนำเข้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ลดลงในปี พ.ศ. 2556 แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2557 โดยในปี พ.ศ. 2557 ไทยมีปริมาณการนำเข้าสินค้าพิกัด 0714.10 (สินค้าจำพวก หัวมันสำปะหลัง สดหรือแห้ง มันสำปะหลังอัดเม็ด) เป็นจำนวน 649,875.49 ตัน เพิ่มขึ้น 177,000.77 ตัน คิดเป็นร้อยละ 37.43 ของปี พ.ศ. 2556 โดยที่มูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 2,726.53 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2556 799.68 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 41.50 โดยเป็นการนำเข้าจากกัมพูชาเป็นหลัก สินค้าภายใต้พิกัด 0714.10 (สินค้าจำพวก หัวมันสำปะหลังสดหรือแห้ง และมันสำปะหลังอัดเม็ด) ที่มีการนำเข้ามากที่สุดคือ สินค้าพิกัด 0714.10.19.002 ได้แก่ มันสำปะหลังอัดเม็ด โดยในปี พ.ศ. 2557 ไทยมีปริมาณการนำเข้า 439,843.32 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2556 เป็นจำนวน 84,618.21 ตัน หรือร้อยละ 23.82 และมีมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 1,707.48 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 287.19 ล้านบาท จากปี พ.ศ. 2556 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.22

นอกจากนี้ สินค้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังที่มีอัตราการนำเข้าสูง ได้แก่ สินค้าพิกัด 2303.10 ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทกากเหลือจากการผลิตสตาร์ชและกากที่คล้ายกัน เช่น เศษมันสำปะหลัง โดยในปี พ.ศ. 2557 ไทยมีการนำเข้าเป็นปริมาณ 39,963.89 ตัน คิดเป็นมูลค่า 983.84 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2556 เป็นปริมาณ 8,075.84 ตัน หรือร้อยละ 25.33 โดยที่มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้น 303.85 ล้านบาท จากปี พ.ศ. 2556 คิดเป็นร้อยละ 44.68 ซึ่งส่วนใหญ่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ปี พ.ศ. 2555 - 2557

การนำเข้า	ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
0714.10	819,564.10	2,907.18	472,874.92	1,926.85	649,875.49	2,726.53
0714.10.19.001	177,144.64	315.20	10,264.20	18.16	-	-
0714.10.19.002	471,035.31	1,885.90	355,225.11	1,420.29	439,843.32	1,707.48
1106.20	696.49	12.60	1,314.04	26.06	1,008.77	19.13
1106.20.10.000	658.31	7.32	1,265.51	14.66	977.60	10.52
1108.14.00.000	3,817.65	51.44	628.78	16.00	2,775.69	41.20
1903	38.54	2.05	57.41	3.70	293.09	4.28
1903.00.00.001	26.76	1.38	20.92	0.49	23.02	0.58
2303.10	33,211.57	734.76	31,888.05	679.99	39,963.89	983.84
2303.10.10.000	-	-	0.2	0.0075	-	-
3505.10.90.003	2,283.15	71.94	3,760.95	101.31	4,372.11	128.28
3505.10.90.004	190.57	4.65	18.40	1.16	20.33	1.54

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2558)

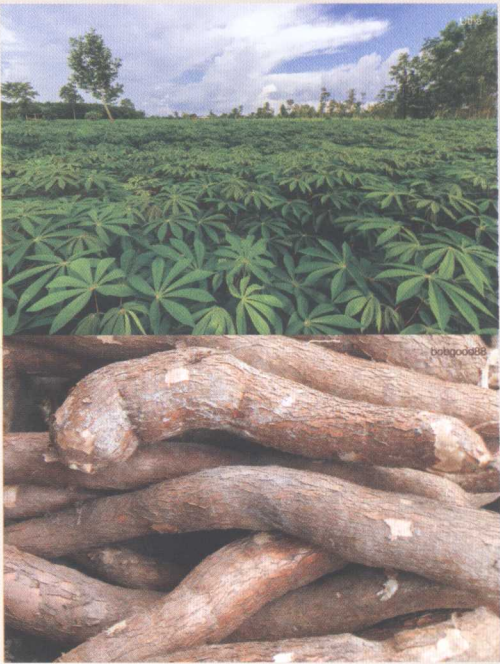
ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังอันดับหนึ่งของโลก จากข้อมูลสถิติของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งร่วมมือกับกรมศุลกากร แสดงให้เห็นว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2555 - 2557 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี โดยในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสินค้าพิกัด 0714.10 (เช่น หัวมันสำปะหลัง สดหรือแห้ง มันสำปะหลังอัดเม็ด) 49,036.49 ล้านบาท คิดเป็นปริมาณ 6,800,254.96 ตัน ซึ่งมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2556 ประมาณ 9,077.79 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.72 โดยมีตลาดคู่ค้าที่สำคัญคือจีน โดยที่จีนมีความต้องการนำเข้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง

จากสถิติ สินค้าที่มีการส่งออกรองลงมาคือ สินค้าพิกัด 1108.14.00.000 ได้แก่ สตาร์ชที่ทำจากมันสำปะหลัง ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละปี โดยในปี พ.ศ. 2557 มีปริมาณการส่งออกเป็นจำนวน 2,993,452.10 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2556 เป็นจำนวน 565,129.29 ตัน คิดเป็นร้อยละ 23.27 และมีมูลค่าการส่งออก 40,736.55 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดิม 6,157.88 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.81 (ตารางที่ 1.4) ตลาดส่งออกที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย และไต้หวัน สำหรับสินค้าที่ส่งออกมาที่สุด คือสินค้าพิกัด 1108.14.00.000 (สตาร์ชทำจากมันสำปะหลัง) คิดเป็นร้อยละของการส่งออกได้ดังนี้ ร้อยละ 50.94 ถูกส่งออกไปยังจีน ร้อยละ 11.78 ส่งไปยังอินโดนีเซีย และร้อยละ 10.04 ส่งออกไปยังไต้หวัน (กระทรวงพาณิชย์, 2558)

ตารางที่ 1.4 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง
ปี พ.ศ. 2555 — 2557

การส่งออก	ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
0714.10	4,697,243.16	33,833.68	5,816,934.68	39,958.70	6,800,254.96	49,036.49
0714.10.19.001	980.78	12.69	2,413.74	22.37	-	-
0714.10.19.002	82,177.98	566.43	58,865.51	407.16	21,851.51	141.84
1106.20	29,708.06	469.98	22,913.07	382.57	26,572.42	407.90
1106.20.10.000	26,625.07	407.63	15,862.05	275.87	16,621.25	279.18
1108.14.00.000	2,208,223.70	30,365.44	2,428,322.81	34,578.67	2,993,452.10	40,736.55
1903	23,539.80	580.83	27,005.31	636.10	28,061.30	715.34
1903.00.00.001	21,655.99	539.10	25,104.40	587.98	25,885.96	658.50
2303.10	612,447.00	2,776.23	523,782.07	2,571.90	407,814.46	1,974.41
2303.10.10.000	610,102.31	2,740.57	521,170.64	2,530.67	405,834.42	1,940.27
3505.10.90.003	503,897.75	10,544.75	535,231.36	11,239.41	580,141.07	12,453.79
3505.10.90.004	209,113.41	5,411.53	222,821.38	5,609.34	221,870.82	5,663.82

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2558)

02

ห่วงโซ่คุณค่า อุตสาหกรรม มันสำปะหลัง

ห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง¹ ประกอบด้วยอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมแปรรูป และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้มันสำปะหลังแปรรูปในการผลิต ทั้งนี้มันสำปะหลังสดจะถูกนำไปแปรรูปเป็นสินค้าการเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่ม ขายออกสู่ตลาด ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ผลิตภัณฑ์แปรรูปขั้นพื้นฐานในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง ได้แก่ มันเส้น/มันอัดเม็ด แป้งมัน และเอทานอล ผลิตภัณฑ์แปรรูปเหล่านี้จะถูกนำไปแปรรูป เพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรม พลังงานทดแทนเชื้อเพลิง (เอทานอล) อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมการบิน เป็นต้น ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังสามารถจำแนก เป็นลำดับขั้นได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการผลิตและรวบรวมวัตถุดิบ

1.1 ก่อนการเพาะปลูก

การปลูกมันสำปะหลังที่ดีควรเริ่มจากการเตรียมดิน โดยวิเคราะห์ลักษณะดินในพื้นที่ให้เหมาะสมกับพันธุ์ มันสำปะหลังที่จะใช้ปลูก ใช้วิธีการไถและการปรับปรุง บำรุงดินเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ ซึ่งมันสำปะหลัง แต่ละพันธุ์จะมีลักษณะข้อดีและข้อเสียต่างกันไป ดังนั้น เกษตรกรควรคัดเลือกพันธุ์มันสำปะหลังให้ เหมาะกับสภาพแวดล้อมและความสามารถในการ เพาะปลูก หากเลือกพันธุ์ได้เหมาะสมและดูแลอย่าง ถูกต้อง เกษตรกรจะสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่และ เพิ่มเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมันได้สูงขึ้น (TTDI, 2552) พันธุ์มันสำปะหลังที่นิยมปลูกมีทั้งหมด 10 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ระยอง5 (CMR25-105-112) พันธุ์ระยอง7 พันธุ์ระยอง9 พันธุ์ระยอง72 พันธุ์ระยอง90 พันธุ์ เกษตรศาสตร์50 (MKUC 28-77-3) พันธุ์ห้วยบง60 พันธุ์CRM 43-40-82 พันธุ์CMR 43-08-89 และ พันธุ์ห้วยบง80 (CRC, 2551) โดยแหล่งผลิตมัน สำปะหลังของไทยมากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือภาคกลาง และ ภาคเหนือตามลำดับ ทั้งนี้ แหล่งผลิตที่สำคัญเรียง ตามลำดับภาคได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ สระแก้ว ฉะเชิงเทรา และกำแพงเพชร (EXIM Bank, 2548)

1.2 การเพาะปลูกและดูแลรักษา

การเพาะปลูกมันสำปะหลังควรคำนึงถึงพันธุ์ที่ใช้ เกษตรกรควรคัดเลือกก่อนพันธุ์ที่สมบูรณ์ โดยเลือก ก่อนพันธุ์ที่สามารถป้องกันเพลี้ยและโรคพืชก่อนปลูก วิธีการปลูก ระยะเวลาการเพาะปลูก และการวางระยะ ปลูกที่เหมาะสม การให้น้ำในปริมาณที่พอดี (น้อยออก/

มุลสัตว์ ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยเคมีผสมสำเร็จรูป) และสูตร ที่เหมาะสมกับช่วงการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง การกำจัดวัชพืช การให้น้ำและการใช้เครื่องจักรกล และความรู้เรื่องโรคในพืชและแมลงศัตรูพืช (TTDI, 2552) ช่วงที่นิยมปลูกมันสำปะหลังมีสองช่วง คือการปลูก แบบเดิมพื้นที่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ต่อเนื่องไปจนถึงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ และหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตทั้งหมดแล้วเกษตรกรบางราย อาจทยอยปลูกอีกครั้งในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน (EXIM Bank, 2548)

1.3 การเก็บเกี่ยว

มันสำปะหลังแต่ละพันธุ์จะมีช่วงอายุการเก็บเกี่ยว ต่างกันเล็กน้อย อายุของมันสำปะหลังที่เก็บเกี่ยวได้ ส่วนมากจะมีอายุตั้งแต่ 8-10 เดือน โดยมากจะเก็บเกี่ยว ในเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ เกษตรกรควรคำนึงถึง วิธีการเก็บเกี่ยวให้เหมาะสมกับลักษณะการเติบโตของ หัวมันเพื่อรักษาคุณภาพวัตถุดิบไม่ให้เสียหายระหว่างการเก็บเกี่ยว หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วเกษตรกรควรรีบส่ง หัวมันสำปะหลังสดไปยังลานมันหรือโรงงานแปรรูป ภายใน 4 วัน เพื่อป้องกันการเน่าเสีย (EXIM Bank, 2548) และลงบันทึกข้อมูลไว้เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงในการวางแผน การเพาะปลูกต่อไป (TTDI, 2552) ผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม มันสำปะหลังให้ข้อมูลว่า ในปัจจุบัน มีการเก็บเกี่ยวหัวมันสด ก่อนกำหนด ซึ่งเป็นหัวมันอ่อน เพราะมีปัจจัยเรื่อง “ขาดมันหนึ่มน้ำ” เนื่องจากหัวมันมีราคาถูกเกินไป หรือ มีโรคเพลี้ยที่หยุดการเจริญเติบโตของหัวมัน ในทางกลับกัน ยังมีปัจจัยด้านการตลาด เช่น หัวมันมีราคาสูงขึ้นตาม ความต้องการที่มีมากขึ้น อีกด้วย

¹คณะอนุกรรมการร่วมจัดทำยุทธศาสตร์จัดให้มันสำปะหลังเป็นหนึ่งใน 4 พืชเศรษฐกิจร่วมกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปาล์มน้ำมัน และอ้อย ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 116/25 (CPD, 2557); สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม (NF, 2554)

2. ขั้นตอนการแปรรูป

2.1 ขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ขั้นต้น

ประมาณร้อยละ 40 ของมันสำปะหลังสดจากลานมันจะถูกส่งไปยังโรงงานอัดเม็ด ร้อยละ 55 ไปยังโรงงานแป้งมันและโรงงานแป้งมันสำปะหลังดัดแปร และร้อยละ 5 ไปยังโรงงานแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงทดแทน (เอทานอล) ในที่นี้ หัวมันสด 2.25 กิโลกรัมจะถูกแปรรูปเป็นมันเส้นและมันอัดเม็ดในปริมาณ 1 กิโลกรัม และอีกร้อยละ 45 จะถูกแปรรูปเป็นแป้งมันสำปะหลัง หัวมันสด 4.40 กิโลกรัมจะได้แป้งมันสำปะหลังดิบปริมาณ 1 กิโลกรัม หัวมันสำปะหลังสดจะถูกนำไปเครื่องร่อนเพื่อแยกดินและทราย จากนั้นจึงนำไปปอกเปลือกและล้างให้สะอาดก่อนที่จะนำเข้าเครื่องไม่และคั้นเป็นน้ำแป้ง น้ำแป้งจะถูกพอกและขจัดอย่างด้วยน้ำกำมะถันเพื่อให้ได้น้ำแป้งที่บริสุทธิ์ จากนั้นจึงนำเข้าเครื่องสกัดแห้งด้วยระบบแรงเหวี่ยงเพื่อแยกน้ำออกจากแป้ง แป้งที่ได้จะนำไปอบให้แห้งด้วยความร้อนโดยใช้ท่อลมร้อนแล้วนำมาตีให้แตกตัวออกเป็นผงและนำไปเข้าเครื่องร่อนเพื่อแยกส่วนที่หยาบ จึงได้เป็นแป้งมันสำปะหลังดิบ สามารถนำไปใช้ผลิตมันเส้น และมันอัดเม็ดสำหรับบรรจุถุงได้ (Thai FTA, 2557; EXIM Bank, 2548)

2.2 ขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

มันสำปะหลังดิบที่แปรรูปแล้วจะถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องประเภทต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมพลังงานทดแทนเชื้อเพลิง (เอทานอล) โดยการแปรรูปแป้งมันสำปะหลังเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น อาหารและยา กระดาษ ไม้อัด สารให้ความหวานไซโคลเดกซ์ทริน แอล-ไลซีน และสาชู ซึ่งจะใช้กระบวนการ 3 ขั้นตอนในการแปรรูปแป้งมันสำปะหลังดิบเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ข้างต้น โดยผ่านกระบวนการทำแป้งดิบให้มีความเหนียวลดลง (Degradation) กระบวนการทำให้แป้งดิบมีคุณสมบัติเป็นกาวเมื่อนำน้ำเย็น (Pregelatinisation) และกระบวนการใช้เคมีเปลี่ยนโมเลกุล ซึ่งแต่ละกระบวนการนั้นจะได้แป้งมันสำปะหลังแปรรูปที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน (EXIM Bank, 2548) ในขณะที่มันสำปะหลังที่ถูกแปรรูปเป็นมันอัดเม็ดและมันเส้นจะส่งขายในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ หรืออุตสาหกรรมพลังงานทดแทนเชื้อเพลิง (เอทานอล) (ก.ส.ล., 2554; TPSO, 2555)

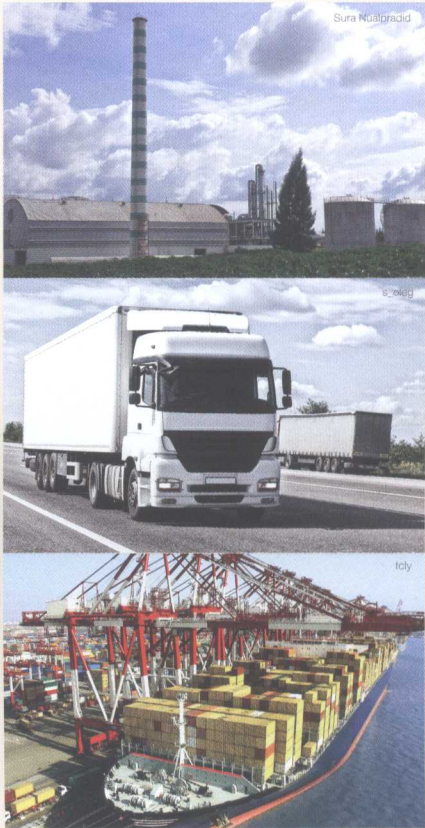
3. ขั้นตอนการส่งออก

3.1 ภายในประเทศ

ส่วนมากมันสำปะหลังแปรรูปที่ใช้ภายในประเทศคือมันเส้นและมันอัดเม็ด ซึ่งจะขายเป็นอาหารสัตว์และผลิตเอทานอล ส่วนแป้งมันและแป้งมันสำปะหลังดัดแปรที่แปรรูปแล้วจะถูกส่งขายในตลาดอาหารและยา (CPD, 2557; สวทช., 2554)

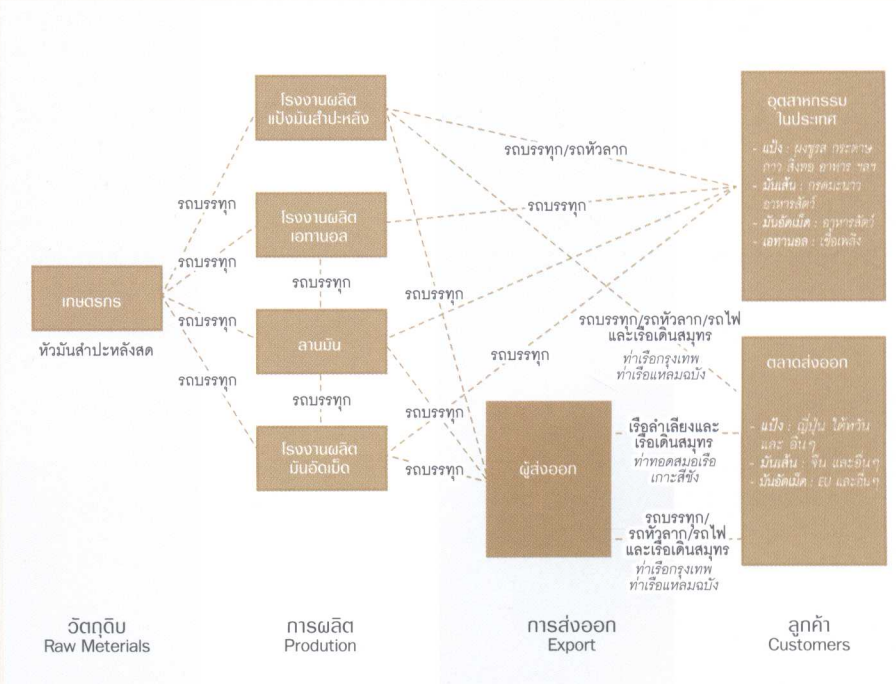
3.2 ภายนอกประเทศ

ก่อนการส่งออกผู้ประกอบการต้องสมัครเป็นสมาชิกสมาคมการค้าสมาคมโคสมาคมหนึ่ง ได้แก่ สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือสมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย และจดทะเบียนผู้ส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ที่สำนักงานมาตรฐานการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป กรมการค้าต่างประเทศ เมื่อสินค้าผ่านพิธีการส่งออกและพิธีทางศุลกากรแล้วผู้ประกอบการต้องแจ้งปริมาณการส่งออกต่อสำนักงานมาตรฐานสินค้า (ภายใน 15 วัน) เพื่อขอใบรับรองมาตรฐานสินค้า แป้งมันสำปะหลังที่สำนักงานมาตรฐานสินค้า กรมการค้าต่างประเทศ ผู้ประกอบการต้องตรวจสอบสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรและขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าที่สำนักงานการค้าต่างประเทศ หากประเทศผู้นำเข้าต้องการการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการต้องขอหนังสือรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานต่างๆ ตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า (DITP, 2555)

ห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมมันสำปะหลังข้างต้นสามารถร่างเป็นแผนภูมิภาพดังรูปที่ 2.1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำไปจนถึงอุตสาหกรรมปลายน้ำ

รูปที่ 2.1 แผนภาพห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

ที่มา: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยการจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศไทย (สกอ., 2552 น.35)

ปัญหาในกระบวนการใช้อุปทาน

ประเด็นปัญหาหลักในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ การขาดการจัดการและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และการตลาด ซึ่งปัญหาทั้ง 3 ประการนี้มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ดังต่อไปนี้

ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ

1. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังส่วนมากอยู่ในภูมิภาคที่มีพื้นที่แห้งแล้ง ดินในบางพื้นที่เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของดินเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดต้นทุนการผลิต เนื่องจากดินเป็นทรัพยากรต้นทุนเริ่มต้นที่สำคัญ ในบางปีเกษตรกรอาจต้องเผชิญกับปัญหายุ้งแห้งทำให้ปริมาณความชื้นในดินไม่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตลดลง อีกหนึ่งปัญหาที่พบบ่อยในการปลูกมันสำปะหลังคือโรคในพืช เช่น โรคที่เกิดจากแบคทีเรีย ไวรัส เชื้อรา ไฟโตพลาสมาและไส้เดือนฝอย โรคโคนรากและหัวเน่า และโรคพุ่มไม้กวาด เป็นต้น นอกจากนี้ การระบาดของศัตรูพืช เช่น เพลี้ยแป้งสามารถสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่เพาะปลูกเป็นวงกว้าง ภายหลังมีการค้นพบว่าแตนเบียนสามารถนำมาใช้กำจัดเพลี้ยแป้งในพื้นที่ที่มีการระบาดได้ซึ่งช่วยลดการระบาดของเพลี้ยแป้งลง (KOTAC, 2557)

2. ผลผลิตต่อไร่ต่ำ

เนื่องจากมีข้อจำกัดในการขยายพื้นที่เพาะปลูกและนโยบายการเกษตรทำให้เกษตรกรมีพื้นที่เพาะปลูกที่จำกัด ประกอบกับปัจจัยร่วมอื่นๆ ทำให้เกษตรกรจำนวนมากไม่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่เพาะปลูกได้ ส่งผลให้มีจำนวนหัวมันสำปะหลังสดไม่เพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมแปรรูปและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง (สวทช., 2554) เกษตรกรจึงอยากให้มีการสนับสนุนทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีในการเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ และเพิ่มคุณภาพและเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมัน

3. หัวมันสำปะหลังมีเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ

เกษตรกรบางรายประสบปัญหาเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมันต่ำเนื่องจากปัญหาหลายด้าน เช่น การเลือกใช้พันธุ์ที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ปลูก ใส่ปุ๋ยไม่เหมาะสมกับพื้นที่และพันธุ์มัน ทำให้พืชขาดแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ต่อการเจริญเติบโต หรือการเก็บเกี่ยวก่อนเวลาทำให้หัวมันมีเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำได้เช่นกัน

ขาดการจัดการและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

1. ขาดแคลนเทคโนโลยีเครื่องจักรในการเพาะปลูก

เกษตรกรบางรายขาดแคลนเครื่องจักรสำหรับเตรียมพื้นที่ก่อนการเพาะปลูก การใส่ปุ๋ย การเก็บเกี่ยวและภายหลังการเก็บเกี่ยว เนื่องจากขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้ หรือแหล่งเงินทุน

2. ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้และนวัตกรรมการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

เกษตรกรบางรายไม่มีข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง การเลือกสายพันธุ์ในการเพาะปลูกไม่เหมาะสมกับดิน เพาะปลูกโดยไม่คำนึงถึงลักษณะการเจริญเติบโตของพันธุ์มัน หรือใส่ปุ๋ยโดยไม่วิเคราะห์ดิน

3. ขาดระบบการจัดการการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

เช่น ปัญหาการจัดการน้ำในแปลงมันสำปะหลัง หรือขาดการจัดการดินและน้ำที่เหมาะสมกับพันธุ์มันสำปะหลังที่ปลูก จากการวิจัยปรับปรุงพันธุ์และทดลองปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ต่างๆ ในสภาวะการเพาะปลูกที่เหมาะสม พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรจะสามารถเพิ่มผลผลิตได้ถึง 5-6 ตันต่อไร่และเพิ่มเปอร์เซ็นต์แป้งให้สูงขึ้น แต่เมื่อขาดการจัดการดินและน้ำ รวมไปถึงการใส่ปุ๋ย ผลผลิตส่วนมากจะมีปริมาณการผลิตอยู่ที่ 3.6 ตันต่อไร่ (สวทช., 2554) จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง พบว่าปัจจุบันเกษตรกรบางรายสามารถเพิ่มผลผลิตได้ถึง 10 ตันต่อไร่ ในสภาวะการเพาะปลูกที่เหมาะสมโดยมีการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรในการเพาะปลูก

การตลาด

1. ราคา

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่าราคามันสำปะหลังค่อนข้างต่ำและไม่คงที่เนื่องจากกลไกตลาด และไม่มีมีการกำหนดราคารับซื้อขั้นต่ำของหัวมันสำปะหลังสด ถึงแม้ในบางช่วงจะมีปริมาณหัวมันไม่เพียงพอต่อความต้องการ แต่ราคาของหัวมันก็ไม่ขึ้นมากนักเพราะปัจจัยสำคัญในการกำหนดราคาคือปริมาณแป้งในหัวมัน และมีการกดราคารับซื้อจากโรงงานแปรรูปบางส่วน นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงด้านความต้องการของตลาดประเทศคู่ค้ายังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ราคาหัวมันขาดเสถียรภาพ ซึ่งหากประเทศคู่ค้าชะลอการรับซื้อหรือลดปริมาณการนำเข้ามันสำปะหลังจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมทั้งระบบ ดังนั้น การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นตลาดส่งออกและความต้องการสินค้าและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังจะส่งผลกระทบต่อราคามันสำปะหลังและแรงจูงใจของเกษตรกรในการเพาะปลูกตามไปด้วย

2. ต้นทุนการผลิตสูง

ในภาคการผลิตและส่งออก ไทยเผชิญปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรกรรมและอัตราค่าแรงที่ปรับตัวสูงขึ้น ประกอบกับนโยบายรับจำนำหัวมันสำปะหลังสดในราคาสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องจากมันสำปะหลังสูงขึ้น ซึ่งในอนาคตอาจกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง เช่น กัมพูชาและลาว ที่ส่งออกมันสำปะหลังได้มากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าทั้งทางด้านแรงงานและปัจจัยส่งเสริมการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (PSO, 2555)

ปัจจัยทางโครงสร้าง (Structural Factors)

ผู้บริโภค (End User)

ความต้องการมันสำปะหลังเพื่ออุตสาหกรรมต่อเนื่องหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และความสนใจในการใช้พลังงานทดแทนเชื้อเพลิงที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจทั้งในและนอกภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดส่งออกมันสำปะหลังที่สำคัญของไทยอย่าง จีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ไต้หวัน และมาเลเซีย (TPSO, 2555) อีกทั้งอุตสาหกรรมกระดาษมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความต้องการมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจในการปลูกมันสำปะหลัง และผู้แปรรูปมันสำปะหลังเกิดแรงจูงใจในการลงทุนทางเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มตลาดผู้บริโภคทั้งในและนอกประเทศ

สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยแก่ธุรกิจ (Enabling Environment)

ความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน และการเปิดเสรีการค้าไทย-จีน ในปี พ.ศ. 2546 ได้ลดภาษีการส่งออกมันสำปะหลังลง เหลือร้อยละ 0 ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการส่งออกของไทยเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การลงนามในกรอบความตกลงการค้าของอาเซียนในปี พ.ศ. 2553 ทำให้ประเทศสมาชิกได้รับประโยชน์จากการลดภาษีการส่งออกอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันในตลาดเพิ่มสูงขึ้น แต่เนื่องจากไทยสามารถผลิตและส่งออกได้มากกว่าประเทศคู่แข่งมาก กรอบการลงนามความตกลงการค้าของอาเซียนจึงไม่ส่งผลมากนัก ในภาพรวมในขณะนี้ ประกอบกับการอนุมัติการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) ที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลังเพื่อกิจการเพาะพันธุ์พืช และปรับปรุงพันธุ์พืช ทำให้ไทยมีพันธุ์มันสำปะหลังที่ดีกว่าประเทศอื่นๆ มาก สามารถผลิตวัตถุดิบที่มีคุณภาพในปริมาณมากเพื่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังในการแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังได้ดี (TPSO, 2555)

ในประเทศไทย มีกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง² ยกตัวอย่างเช่น

- การกำหนดให้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นสินค้ามาตรฐานและมาตรฐานสินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545
- หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดให้มีการตรวจสอบและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง
- หลักเกณฑ์และวิธีการการจัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังโดยกระทรวงพาณิชย์
- หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่คุณภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนด (ฉบับที่ 2) โดยกระทรวงพาณิชย์
- การกำหนดท้องที่หรือเขตตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังสำหรับส่งไปต่างประเทศ พ.ศ. 2557 โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้า
- ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการอนุญาตให้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังออกไปนอกราชอาณาจักร สำหรับปี พ.ศ. 2558
- ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขการรับซื้อ และการแสดงราคาซื้อขายหัวมันสำปะหลังสดตามเปอร์เซ็นต์เชื้อแป้ง ปี พ.ศ. 2557
- การกำหนดระเบียบและหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังและการออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าสำหรับแป้งมันสำปะหลังที่ส่งออกไปสหภาพยุโรป³
- การยกเว้นหรือลดหย่อนอากรสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)
- การยกเว้นหรือลดหย่อนอากรตามกรอบ WTO⁴

² กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (DITP, 2555); สำนักงานมาตรฐานสินค้า (OCS, 2557); ด้านศุลกากรยุโรป (ACH, 2553); สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (TPSO, 2555), Kaplinsky, (2553)

³ มาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practice) และ HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point) (Kaplinsky, 2553)

⁴ ลดอัตราอากรของมันสำปะหลังจากอัตราร้อยละ 60 เหลือร้อยละ 40 (TPS, 2555)

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์แนวดิ่ง (Inter-firm Cooperation: Vertical Linkages)

ความสัมพันธ์ในแนวดิ่งเริ่มต้นตั้งแต่เกษตรกรต้นน้ำ ลานมันและโรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบ ทางค้าส่ง/ปลีก และผู้บริโภคปลายน้ำ ในปัจจุบันภาคส่วนต่างๆ มีความร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังร่วมกันเพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิต ยกตัวอย่างเช่น บริษัทสงวนวงษ์อุตสาหกรรม จำกัด ได้จัดให้มีการให้ความรู้เกษตรกร เป็นต้น อีกทั้งยังมีการสนับสนุนให้ผู้ผลิตพัฒนาวิธีการจัดการในองค์กร และการวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างมาตรฐานและพัฒนาอุตสาหกรรม ปลายน้ำให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังโดยรวมดีขึ้น

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์ในแนวราบ (Inter-firm Cooperation: Horizontal Linkages)

การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการรายย่อยในอุตสาหกรรมเดียวกัน เช่น การรวมกลุ่มของคัสเตอร์มันโคราช หรือการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสมาคม เช่น สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย เป็นลักษณะของความสัมพันธ์แนวราบที่มีความสำคัญต่อกลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง โดยจุดประสงค์หลักของการรวมกลุ่มคือการแลกเปลี่ยนนวัตกรรม ความรู้ และความร่วมมือระหว่างกันเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตและผลกำไร อาทิเช่น การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการเพาะปลูกมันสำปะหลัง การได้รับสิทธิพิเศษในการเข้าร่วมอบรมสัมมนาหรือศึกษาดูงาน ตลอดจนได้รับทราบข้อมูลและวิธีการประกอบธุรกิจทั้งในด้านกฎเกณฑ์การจดทะเบียนผลิตภัณฑ์สินค้า การรับรองมาตรฐานการผลิต การจดทะเบียนนำเข้า-ส่งออกสินค้า เป็นต้น

ความร่วมมือเช่นนี้จะสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการในธุรกิจอุตสาหกรรมมันสำปะหลังให้ผู้ประกอบการในเครือข่ายมีปริมาณการผลิตเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น และสร้างโอกาสในการเพิ่มฐานลูกค้าที่สามารถหาข้อมูลผู้ประกอบการจากรายชื่อสมาชิกเครือข่ายได้อีกด้วย ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างธุรกิจในรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวราบสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจของสมาชิกให้เติบโตไปพร้อมๆ กัน นำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งยังเพิ่มยอดขายและผลกำไรให้มากขึ้นตามไปด้วย

ตลาดสนับสนุน (Market Support)

- 1. ตลาดเฉพาะเจาะจง (Sector specific)
ได้แก่ อุตสาหกรรมมันเส้นหรือมันอัดเม็ด อุตสาหกรรมแป้งและแป้งมัน อุตสาหกรรมพลังงานทดแทนเชื้อเพลิง (เอทานอล) อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมกาว และอุตสาหกรรมไม้อัด
- 2. ตลาดไม่เฉพาะเจาะจง (Cross-cutting)
ได้แก่ ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ บริษัทขนส่ง (โลจิสติกส์) เครื่องจักรกลทางการเกษตร
- 3. ตลาดการเงิน (Financial)
ได้แก่ สถาบันการเงินผู้เป็นแหล่งทุนแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีโครงการสนับสนุนการวิจัยมันสำปะหลัง

ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)
การยกระดับธุรกิจและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Firm Level Upgrading)

ตารางที่ 2.1 ผู้เล่นหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย

ผู้เล่น	การสนับสนุน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เกษตรกร	- ควรได้รับความรู้และการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก การใช้เทคโนโลยีในการเพาะปลูก การกระจายพันธุ์ดี และการใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มคุณภาพวัตถุดิบ (ปริมาณเนื้อแป้ง) และเพิ่มปริมาณการผลิตต่อไร่ - ควรได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีขึ้น - ได้รับการแนะนำพันธุ์มันสำปะหลัง และการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว	- มูลนิธิสถาบันพัฒนา มันสำปะหลังแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี - ศูนย์วิจัยมันสำปะหลัง - สำนักงานเกษตรจังหวัด - สถาบันพัฒนา มันสำปะหลัง (ทวียง) - สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) - สภาวิจัยแห่งชาติ (วช.) - สหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์
โรงงานแปรรูป	- ควรได้รับการสนับสนุนทางเทคโนโลยีการผลิตสินค้ามูลค่าสูง (เช่น แป้งแปรรูป และ สารให้ความหวาน) เพื่อลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ - ควรได้รับการประสานงานให้เกิดความร่วมมือในด้านการใช้มาตรฐานการผลิตเดียวกัน - ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการโรงงานและนักวิจัยที่จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิตที่สามารถปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ	- นักวิชาการ - ภาครัฐ - กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม (กสอ.) - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
ผู้ส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	- ผู้ส่งออกได้รับความรู้ในด้านกระบวนการขออนุญาต การจดทะเบียน และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก-นำเข้า - ได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการและวิทยาการเพื่อเพิ่มคุณภาพ มูลค่าและปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง - ได้รับการอุดหนุนการแปรรูปผลผลิตอันเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายและกฎหมายการเกษตรเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก	- สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย - สำนักงานมาตรฐานสินค้า กรมการค้าต่างประเทศ - กรมศุลกากร - กรมส่งเสริมสหกรณ์
สมาคมผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง	- เป็นศูนย์กลางให้คำปรึกษาที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลังและส่งเสริมให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมันสำปะหลังที่มีคุณภาพ	- คัสเตอร์มันโคราช - สมาคมการค้า มันสำปะหลังไทย - สมาคมแป้งมัน สำปะหลังไทย - สมาคมโรงงานผู้ผลิต มันสำปะหลัง ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ - สมาคมโรงงาน ผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังไทย

อำนาจ (Power)

เกษตรกรมีจำนวนมากที่สุดในขณะที่โรงงานแปรรูปมันสำปะหลังมีจำนวนน้อยกว่าทำให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองค่อนข้างต่ำในห่วงโซ่คุณค่า ประกอบกับปัจจัยสำคัญในการรับซื้อหัวมันสดของโรงงานแปรรูปขึ้นอยู่กับปริมาณเชื้อแป้งในหัวมัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรและโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังมีความเชื่อมโยงกัน แม้ว่าเกษตรกรจะมีอำนาจต่อรองน้อย แต่โรงงานแปรรูปยังรับซื้อมันสำปะหลังสดในราคาสูงเมื่อวัตถุดิบมีคุณภาพสูงและช่วยให้คำแนะนำในการปลูกมันสำปะหลังแก่เกษตรกรเพื่อจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพป้อนสู่โรงงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงงานแปรรูปเป็นไปในลักษณะคู่แข่งทางการค้า เพราะมีจำนวนน้อยรายและการแข่งขันระหว่างกันมีสูง อำนาจของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหาร ปริมาณและคุณภาพของผลิตภัณฑ์และความรวดเร็วในการตอบสนองตลาดเป็นสำคัญ

ถึงแม้ไทยจะสามารถส่งออกมันสำปะหลังแปรรูปได้มากที่สุดในโลก แต่ตลาดส่งออกมันสำปะหลังแปรรูป โดยเฉพาะอย่างยิ่งแป้งมันสำปะหลังของไทยค่อนข้างจำกัดในประเทศแถบทวีปเอเชียเพียงไม่กี่ประเทศ อีกทั้งภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าเริ่มชะลอตัวส่งผลกระทบต่อ การส่งออกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้อำนาจการต่อรองทางการค้าการส่งออกขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกมากกว่าตัวผู้ค้าเอง ทั้งนี้ สนธิสัญญาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีส่วนช่วยเหลือผู้ส่งออกในด้านราคาได้ในระดับหนึ่ง

การเข้าถึงการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning)

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่าส่วนใหญ่มีทักษะในการเพาะปลูกมันสำปะหลังแต่ยังขาดความชำนาญและขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้ที่ถูกต้องในการผลิตมันสำปะหลังที่มีคุณภาพ เกษตรกรบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและไม่ได้ใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรในการเพาะปลูกที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังต้นน้ำ อย่างไรก็ตาม มีศูนย์วิจัย สถาบันการศึกษา คลัสเตอร์และสมาคมต่างๆ พร้อมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วยงานวิจัยและเป็นศูนย์กลางการพัฒนางานวิจัยปรับปรุงพันธุ์และกระจายองค์ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง จากผลการดำเนินงานพบว่าการจัดให้มีการฝึกอบรมและการกระจายองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรที่สนใจ ทำให้เกษตรกรสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปพัฒนาการเพาะปลูกของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การกระจายผลประโยชน์ของผู้เล่นในห่วงโซ่มูลค่าธุรกิจมันสำปะหลัง (Benefits)

จากการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังอย่างต่อเนื่องทำให้ปัจจุบันมันสำปะหลังรุ่นใหม่มีปริมาณแป้งในหัวมันสูงขึ้นมาก ราคาหัวมันสำปะหลังสดที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยโลกรัมละ 2.17 - 5.22 บาท โดยราคาขายส่งมันเส้นและมันอัดเม็ดในประเทศเฉลี่ยอยู่ที่โลกรัมละ 6.51 - 6.68 บาท ในขณะที่เดียวกันราคาขายส่งแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ยอยู่ที่โลกรัมละ 12.86 บาท ดังนั้นโรงงานแปรรูปสามารถทำกำไรได้ค่อนข้างมากจากการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในราคาต่ำ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558; สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย, 2557)

03

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส และผลกระทบ ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้อง กับอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย

การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) เป็นการรวมกลุ่มที่มีเป้าหมายในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน โดยใช้การลดอัตราภาษีศุลกากรให้เหลือน้อยที่สุดหรือให้เหลือร้อยละ 0 แก่ประเทศคู่สัญญาหรือประเทศในกลุ่มสมาชิก และใช้อัตราภาษีสูงกับประเทศนอกกลุ่มเพื่อความได้เปรียบทางการค้า ทั้งนี้ การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีในปัจจุบันมุ่งเน้นทางด้านสินค้า (goods) ด้านบริการ (services) และด้านการลงทุน (investment) โดยประเทศไทยได้มีการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับหลายประเทศ ส่งผลให้อุตสาหกรรมต่างๆ จำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาการผลิตเพื่อเพิ่มศักยภาพส่งออก และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ทันกับสถานการณ์การค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สินค้าการเกษตรจากอุตสาหกรรมมันสำปะหลังที่ไทยต้องปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าเสรี คือ องค์การการค้าโลก (World Trade Organisation: WTO) รวมถึงความตกลงเสรีการค้าต่างๆ ประกอบด้วย ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area: AANZFTA) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Area: ACFTA) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (ASEAN-India Free Trade Agreement: AIFTA)

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN -Japan Comprehensive Economic Partnership: AJCEP) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลี (ASEAN Korea Free Trade Area, AKFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership: TNZCEP) ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของความตกลงเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกัน คือ ต้องการลดอุปสรรคและการกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะเรื่องภาษี

การระบุอัตราภาษีภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีต่างๆ ของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังและกลุ่มผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังโดยสังเขปที่มีการนำเข้า-ส่งออก จะถูกระบุตามพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนี (Harmonised System: HS) ดังในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 พันธกรณีการเปิดตลาดสินค้ามันสำปะหลัง ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย

สินค้า	WTO	AANZFTA	ACFTA	AIFTA	AJCEP	AKFTA	JTEPA	TAFTA	TNZCEP
มันสำปะหลัง เช่น หัวมันสำปะหลัง สดหรือแห้ง มันสำปะหลังอัดเม็ด HS071410 - 07141010 - 071410110 - 0714101000 - 0714101100	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 30 (เป็นสินค้า ในกลุ่มไม่ ลดภาษี (EL))	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0
แป้ง แป้งหยาบและผง ที่ทำจากสาหร่ายหรือ จากรากหรือหัวของพืช ตามประเภทที่ 0714 (เช่น แป้งมันสำปะหลัง แป้งหยาบทำจาก มันสำปะหลัง) HS110620 - 1106.200 - 1106201000 - 1106202100	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่อยู่ใน ความตกลง	อัตราภาษี ร้อยละ 30 (เป็นสินค้า ในกลุ่มไม่ ลดภาษี (EL))	อัตราภาษี ร้อยละ 18.2 จะลดเหลือ ร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2563	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และของที่ใช้แทน ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง จากสตาร์ชเป็นเกล็ด เป็นเม็ด หรือลักษณะ ที่คล้ายกัน HS1903 - 1903000 - 1903000000 - 1903009000	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่อยู่ใน ความตกลง	อัตราภาษี ร้อยละ 30 (เป็นสินค้า ในกลุ่มไม่ ลดภาษี (EL))	อัตราภาษี ร้อยละ 10 และจะลดเหลือ ร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2561	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0
กากเหลือ จากการผลิต สตาร์ชและกาก ที่คล้ายกัน (เช่น เศษมันสำปะหลัง) HS230310 - 2303100 - 2303101000 - 2303109000	อัตราภาษี ร้อยละ 9	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่อยู่ใน ความตกลง	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0
เด็กซ์ทรีน และ โมดิไฟด์สตาร์ชอื่นๆ (เช่น พรีเลาดีโนสสตาร์ช หรือเอสเตอริไฟด์สตาร์ช เป็นต้น) HS350510 - 3505100 - 3505200 - 3505101000	อัตราภาษี ร้อยละ 30	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่อยู่ใน ความตกลง	อัตราภาษี ร้อยละ 8 จะลดเหลือ ร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2560	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่อยู่ใน ความตกลง	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2553), กรมศุลกากร (2553)

3.2 โอกาสและผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรี ต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย

จากการเจรจาทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย มีการลดกำแพงภาษีลงเหลือร้อยละ 0 สำหรับผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังในรูปแบบต่างๆ มีเพียงข้อตกลงส่วนน้อยที่ยังคงอัตราภาษีนำเข้าในระดับต่ำไว้ โดยรวมแล้วการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีส่งผลให้ยอดการส่งออกขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในตลาดจีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ใต้หวัน และมาเลเซีย ซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักของไทย และขยายตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในตลาดอื่นๆ เช่น ตลาดกลุ่มประเทศยุโรปและอเมริกา การที่ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ และมีความหลากหลาย ได้สร้างความไว้วางใจและได้รับความเชื่อถือจากประเทศคู่ค้าทั่วโลก ซึ่งทำให้ไทยสามารถขยายการส่งออกได้อย่างต่อเนื่องทุกปี นอกจากนี้ โอกาสในการส่งออกที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นได้ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังที่มีมูลค่าเพิ่ม และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศได้มากยิ่งขึ้น

ในเวทีการค้าระดับโลก ไทยเป็นหนึ่งในผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่สำคัญที่สุดในทวีปเอเชีย ที่สามารถขยายตลาดและเพิ่มปริมาณการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศทั่วโลก โดยการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแปรรูปในรูปแบบ มันเส้น และมันอัดเม็ด เพิ่มขึ้นเฉลี่ยต้นละ 6,781 บาท หรือประมาณ 7.47 บาทต่อกิโลกรัม และแป้งมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต้นละ 13,273 บาท หรือประมาณ 14.63 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อเทียบกับราคาขายในประเทศแล้วพบว่า มีราคาสูงกว่าไม่มากนักถึงแม้ราคาส่งออกในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐฯ จะปรับตัวสูงขึ้น แต่ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทที่อ่อนตัวลงทำให้มูลค่าการส่งออกในรูปเงินบาทเพิ่มขึ้นตามลำดับ

เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง อาทิเช่น ประเทศเวียดนาม ไทยควรเพิ่มปริมาณการผลิตทั่วประเทศ จากเดิมเฉลี่ยไร่ละ 3 ตัน เป็นไร่ละ 5 ตัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการควบคุมมาตรฐานคุณภาพสินค้า โดยเฉพาะเรื่องความสะอาดและการปนเปื้อน บริหารจัดการระบบขนส่ง (โลจิสติกส์) ให้มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า และพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้าเมื่อส่งออกผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ การแข่งขันยังนำไปสู่การพัฒนาการจัดการในองค์กรเพื่อส่งเสริมความสามารถในการวางแผนการผลิตและตอบสนองตลาดอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ จะช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยในเชิงบวก แต่ภาครัฐจำเป็นต้องส่งเสริมการลงทุนเพิ่มเติมในด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตและส่งเสริมกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรขั้นสูงเพื่อเพิ่มมูลค่าและทำให้กระบวนการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน อาทิเช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งหน่วยงานภาครัฐเหล่านี้เป็นศูนย์กลางในการสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษวิจัยและพัฒนา การช่วยเหลือปรับปรุงธุรกิจ และการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ (ฐานเศรษฐกิจ, 2557)

3.3 โอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย

อุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทยในเวทีอาเซียนถือว่ามีความได้เปรียบอุตสาหกรรมการเกษตรอื่นๆ หลายชนิด เนื่องจากตลาดมีความต้องการสินค้าอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับประเทศสมาชิกในอาเซียนยังไม่มีศักยภาพการผลิตที่เพียงพอในการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังที่มีคุณภาพและมีความหลากหลาย ทดเทียมสินค้าจากประเทศไทย อีกทั้ง ประเทศคู่แข่งยังไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่องและเพียงพอต่อความต้องการ ทำให้ไทยสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังโดยครองส่วนแบ่งตลาดมากกว่าประเทศคู่แข่งในอาเซียน ไม่ว่าจะเป็น เวียดนาม หรืออินโดนีเซีย

เนื่องจากปัจจุบันไทยพึ่งพาการส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังในรูปแบบมันเส้นไปยังตลาดจีนมากที่สุด ทำให้มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังขึ้นอยู่กับความต้องการนำเข้ามันเส้นของตลาดจีน เป็นเหตุให้ไทยมีอำนาจในการต่อรองค่อนข้างจำกัดและต้องเผชิญกับการแข่งขันทางด้านราคากับมันเส้นของจีน ประกอบกับในปัจจุบัน เวียดนามกำลังพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังโดยเน้นด้านความสะอาดและลดสิ่งเจือปนที่สอดคล้องกับมาตรการการรับซื้อของจีนได้มากขึ้น ซึ่งจีนน่าปัจจัยด้านความสะอาดนี้มาเป็นข้อบังคับเพื่อใช้กีดราคามันเส้นไทย แต่อย่างไรก็ตาม ปริมาณการผลิตของเวียดนามขณะนี้ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดจีน จึงยังไม่ส่งผลกระทบต่อมากนักต่ออุตสาหกรรมส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังของไทย

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) จะเป็นตัวเร่งให้อุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยปรับโครงสร้างธุรกิจเพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีการค้าที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งการเข้าสู่ AEC จะช่วยสร้างโอกาสในการขยายตลาดการส่งออก ทำให้ไทยกลายเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ และสามารถสร้างจุดยืนในเวทีระดับภูมิภาค เชื่อมต่อการลงทุนและช่องทางการลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่องไปในตลาดอาเซียนได้มากขึ้นจากการเปิดเสรีด้านการลงทุน ประเด็นท้าทายที่อุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยควรระวังและเตรียมพร้อมรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเมื่อก้าวออกสู่ตลาด AEC คือ การบริหารกระบวนการผลิตในห่วงโซ่อุปทานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม การสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ และการบริหารจัดการอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำให้เกิดความยั่งยืน

04

ยุทธศาสตร์การพัฒนา อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

4.1 นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของภาครัฐบาล

ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมมันสำปะหลังที่ต่อเนื่องสู่อุตสาหกรรมด้านอื่นๆ โดยกระทรวงพาณิชย์ร่วมกับองค์กรและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลัง มีการจัดการประชุมสัมมนามันสำปะหลังแห่งชาติ (World Tapioca Conference) เพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยและศักยภาพการผลิตซึ่งจะสร้างความน่าเชื่อถือและสนับสนุนการส่งออกมันสำปะหลังของไทยในเวทีโลก (KMUTT, 2558; กสิกร., 2558) อีกทั้งยังกำหนดนโยบายขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยในประเทศทางกระทรวงพาณิชย์เน้นให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตและแปรรูปมันสำปะหลัง ในต่างประเทศเน้นให้มีการรักษาตลาดเดิมและขยายตลาดใหม่

นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานสำหรับเกษตรกร โดยจัดให้มีการกระจายองค์ความรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สำหรับผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ได้จัดให้มีการส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต้นน้ำกับปลายน้ำ และให้การสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการรายย่อยเพิ่มมากขึ้น สำหรับด้านการขนส่งมีการปรับปรุงและส่งเสริมกิจกรรมโลจิสติกส์ให้สามารถรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมด้านการส่งออกในอนาคต

นโยบายส่งเสริมพลังงานของภาครัฐมีการพิจารณาแก้ปัญหาราคาเอทานอลต่ำกว่าต้นทุนโดยให้ใช้หลักเกณฑ์อ้างอิงต้นทุนการผลิตในประเทศในการกำหนดราคาเอทานอล ซึ่งทำให้ราคาเอทานอลปรับตัวสูงขึ้น โดยกระทรวงพลังงานและคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) ได้มีมติให้เปิดเสรีในการจัดตั้งโรงงานผลิตและจำหน่ายเอทานอลเพื่อเป็นพลังงานทดแทน และกำหนดเป้าหมายการสนับสนุนให้มีการใช้เอทานอลเพื่อทดแทน Methyl Tertiary Butyl Ether (MTBE) สารที่ใช้เพิ่มออกเทนในน้ำมันเบนซิน อันเนื่องมาจากสภาวะราคาน้ำมันโลกที่ปรับตัวสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามภาครัฐยังไม่มีความแน่นอนในทิศทางการจัดทำนโยบายที่ต้องการส่งเสริมให้เอทานอลเป็นพลังงานทดแทนหรือเป็นพลังงานทางเลือก ซึ่งกระทบต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนของภาคเอกชนเพื่อขยายกำลังการผลิตในอนาคต (สกอ., 2552)

4.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

- ยุทธศาสตร์มันสำปะหลังปี พ.ศ. 2554-2559 มีเป้าหมายหลัก 3 ประการคือ
- 1) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นโดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
 - 2) เพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมแปรรูปแป้งมันสำปะหลัง
 - 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้มีความหลากหลาย มีมูลค่าเพิ่มและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สวทช., 2554)

กรอบยุทธศาสตร์วิจัย

และพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังประเทศไทย

ภายใต้แผนกลยุทธ์การวิจัยและพัฒนา ระยะที่ 2 สำหรับปี พ.ศ. 2554-2559 ของ สวทช. ได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังจำนวน 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (สวทช., 2554)

ยุทธศาสตร์ที่ 1

เพิ่มผลผลิตต่อไร่และปรับปรุงพันธุ์มันสำปะหลังให้เหมาะกับการแปรรูป และเหมาะกับการนำไปใช้ในอุตสาหกรรมเฉพาะ

ส่งเสริมการบริหารจัดการเทคโนโลยีการปลูกและประสิทธิภาพการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่อันเนื่องมาจากพื้นที่เพาะปลูกที่จำกัดโดยผลิตและขยายท่อนพันธุ์ปลอดโรคเพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเดิมและอุตสาหกรรมใหม่ จัดให้มีการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังที่ให้ผลผลิตที่มีน้ำหนักหัวและปริมาณเชื้อแป้งสูงขึ้นโดยมีต้นทุนที่ลดลงและปรับปรุงคุณสมบัติแป้งในหัวมันให้เหมาะกับการอุตสาหกรรมเฉพาะเพื่อลดต้นทุนการดัดแปรวัตถุดิบสามารถนำไปใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2

นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บเกี่ยวและภายหลังการเก็บเกี่ยว และควบคุมคุณภาพผลผลิต

หากเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บเกี่ยวด้วยการพัฒนาเครื่องจักรกลทางการเกษตรเกษตรกรจะสามารถลดการสูญเสียผลผลิตลงร้อยละ 20 รวมไปถึงการลดปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรและลดต้นทุนด้านแรงงานซึ่งต้นทุนการผลิตจะลดลงประมาณร้อยละ 30-40 อีกทั้ง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การควบคุมคุณภาพการผลิตและการสร้างมาตรฐานการวัดคุณภาพวัตถุดิบจะพัฒนาความสามารถของเกษตรกรในการรักษาคุณภาพหัวมัน ป้องกันการเน่าเสียระหว่างการขนส่งหรือการรอส่งเข้าสายการผลิตเพื่อแปรรูป

ยุทธศาสตร์ที่ 3

เพิ่มรูปแบบผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่ม

แป้งมันสำปะหลังค่อนข้างน้อยและการผลิตไบโอแก๊สโดยใช้เทคโนโลยีดัดแปร นอกจากจะเพิ่มมูลค่าและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ป้อนสู่อุตสาหกรรมเฉพาะแล้ว ยังช่วยรักษาเสถียรภาพของราคาหัวมันได้ด้วย ในขณะเดียวกันก็ควรส่งเสริมการพัฒนาการจัดการด้านการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 4
พัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ

บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดต้นทุนผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยอันเนื่องมาจากอุปสรรคทางด้านการโลจิสติกส์ที่สูงถึงร้อยละ 21-25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รวมไปถึงการพัฒนาโปรแกรมซอฟต์แวร์เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการในองค์กรในโรงงานอุตสาหกรรม และสร้างระบบการจัดการและการตรวจสอบย้อนกลับเพื่อให้สามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้อย่างขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5
สร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและการตลาด
ส่งเสริมการเรียนรู้ แนวทางการลงทุนและวิธีการทำธุรกิจให้แก่เกษตรกรและชุมชนในเรื่องระบบการจัดการ การบริหารและการวางแผนการตลาด เพื่อให้สามารถผลิตมันสำปะหลังที่มีคุณภาพสม่ำเสมอและได้ผลผลิตสูงโดยใช้ต้นทุนต่ำซึ่งจะเกื้อหนุนให้เกิดเสถียรภาพทางด้านราคาโดยไม่ขึ้นอยู่กับตลาดอุตสาหกรรมแปรรูปเพียงอย่างเดียว เมื่อเกษตรกรมีรายได้ที่มากขึ้นก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกษตรกรและชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นและเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้ดีขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 6
การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากการศึกษาวิจัยให้แก่เกษตรกร
สามารถนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีวิธีการที่ได้ไปประยุกต์ใช้

การถ่ายทอดองค์ความรู้การปรับใช้เทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังให้กับผู้นำชุมชนและเกษตรกร และเทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงกับโรงงานอุตสาหกรรม โดยผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญ โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ ต้องจัดให้มีการร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความสามารถรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมไปถึงการจัดทำคู่มือและการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิภาพกระบวนการผลิต

ยุทธศาสตร์ที่ 7:
ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสภาพภูมิอากาศ พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังที่อาจเสื่อมสภาพตามปริมาณการผลิต และการติดตามผลกระทบจากการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในกระบวนการผลิต ส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิธีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่เพาะปลูกให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกโดยจัดให้มีการพัฒนาและจัดทำข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เช่น การประเมินค่า LCA carbon/Water footprint ที่สามารถนำมาสนับสนุนการส่งออกและลดการกีดกันทางการค้า

4.3 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง วิเคราะห์ตลอดห่วงโซ่อุตสาหกรรม (Value chain) เริ่มตั้งแต่การผลิตหัวมันสำปะหลัง การแปรรูป และการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์ต่อไป จุดสำคัญในการวิเคราะห์มีดังนี้

จุดแข็ง
ไทยมีสภาพอากาศและพื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง และมีการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังอย่างต่อเนื่องจากสถาบันและศูนย์วิจัยต่างๆ เป็นจำนวนมาก⁵ ทำให้มีพันธุ์มันสำปะหลังที่หลากหลายสามารถเลือกนำไปใช้เพาะปลูกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและลักษณะการปลูกที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพิ่มผลผลิตต่อไร่อย่างต่อเนื่องทำให้มีปริมาณหัวมันที่มีคุณภาพซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตแป้งมันที่ได้รับความนิยมไว้วางใจจากกลุ่มผู้ซื้อทั้งในและนอกประเทศในแง่ของเทคโนโลยีการผลิตที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากการสำรวจภาวะการผลิตและการค้ามันสำปะหลังหลังฤดูการผลิตปี พ.ศ. 2557-2558 ของสมาคมการค้ามันสำปะหลังไทยพบว่าพื้นที่เก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.06 จาก 8,656,942 ไร่ ในปี พ.ศ. 2556 - 2557 เป็น 8,835,576 ไร่ ในปี พ.ศ. 2557-2558 ได้ผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 ต่อไร่ โดยเพิ่มจาก 3,492 ตันต่อไร่ เป็น 3,536 ตันต่อไร่ และมีผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นจาก 30,227,542 ตัน เป็น 31,240,024 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.35 (สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย, 2557) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2558) รายงานว่าผลผลิตที่ออกสู่ตลาดในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2557 - มกราคม พ.ศ. 2558 มีปริมาณ 13.51 ล้านตัน และคาดว่าในปี พ.ศ. 2558 นี้จะมีผลผลิตออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้น 4.94 ล้านตัน หรือร้อยละ 15.98 ของผลผลิตทั้งหมด

นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มเกษตรกรและผู้ผลิต จัดตั้งคลัสเตอร์มันสำปะหลัง และสมาคมที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย 4 สมาคม ได้แก่ สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย สมาคมแปรรูปมันสำปะหลังไทย สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภาคตะวันออกเฉิยเหนือ และสมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย ซึ่งทำให้เกิดการสนับสนุนพัฒนาอุตสาหกรรมตั้งแต่ด้านการผลิต การแปรรูป ไปจนถึงการส่งออก จนทำให้ประเทศไทยมีอุตสาหกรรมการผลิตแปรรูปมันสำปะหลังที่เข้มแข็ง และมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแปรรูปเป็นวัตถุดิบในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสารให้ความหวาน อุตสาหกรรมกระดาษ และอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน เป็นต้น ทำให้ไทยสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังได้เป็นจำนวนมาก

จุดอ่อน
แม้อุตสาหกรรมมันสำปะหลังในภาพรวมจะมีกำลังการผลิตสูง แต่เกษตรกรจำนวนมากยังประสบปัญหาขาดประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยี และการตลาด เช่น การเตรียมดิน และการฟื้นฟูบำรุงดิน การจัดการน้ำ เป็นต้น ทำให้พื้นที่เพาะปลูกเสื่อมโทรม ผลผลิตต่อไร่ต่ำและปริมาณแป้งในหัวมันลดลง ประกอบกับพื้นที่เพาะปลูกที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้เกษตรกรไม่สามารถขยายพื้นที่เพาะปลูกได้ เกษตรกรบางส่วนไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลการผลิตที่เป็นระบบ และไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ เทคโนโลยี และเครื่องจักรในการทำการเกษตรกรรม ปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรม และเกษตรกรรายย่อยจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน บัณฑิตเหล่านี้เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพในการผลิตแม้จะมีการพัฒนามันสำปะหลังพันธุ์ดีเป็นจำนวนมาก

ยิ่งไปกว่านั้น การแปรรูปมันสำปะหลังเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมแปรรูปยังคงต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศอยู่ จึงต้องเร่งดำเนินการพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศเพื่อลดการพึ่งพาต่างชาติ ในปัจจุบันความต้องการมันสำปะหลังของโลกขยายตัวสูงขึ้น การส่งออกสินค้าจากมันสำปะหลังจึงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน แม้ไทยสามารถส่งออกได้เป็นจำนวนมาก แต่ตลาดส่งออกแป้งมันสำปะหลังของไทยยังคงกระจุกตัวอยู่ในประเทศแถบเอเชียเพียงไม่กี่ประเทศ เช่น จีน ไต้หวัน และญี่ปุ่น โดยพึ่งพาการส่งออกไปตลาดจีนถึงร้อยละ 85 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด (ประชาชาติธุรกิจ, 2557) จึงทำให้ผู้ผลิตแป้งมันสำปะหลังมีอำนาจการต่อรองจำกัด ประกอบกับราคาหัวมันสดขาดเสถียรภาพเนื่องจากไม่มีการกำหนดราคาการรับซื้อที่ชัดเจน ทำให้ราคาหัวมันสดมีความอ่อนไหว ในช่วงที่ราคาหัวมันสดสูงอาจสร้างแรงจูงใจในการปลูกมันสำปะหลัง

⁵พันธุ์มันสำปะหลังที่มีปลูกมีทั้งหมด 10 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ระยอง5 (CMR25-105-112) พันธุ์ระยอง7 พันธุ์ระยอง9 พันธุ์ระยอง72 พันธุ์ระยอง90 พันธุ์เกษตรศาสตร์50 (MKUC 28-77-3) พันธุ์หัวยอง60 พันธุ์CRM 43-40-82 พันธุ์CMR 43-08-89 และพันธุ์หัวยอง80 (CRC, 2551) โดยแหล่งผลิตมันสำปะหลังของไทยมากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือภาคกลาง และภาคเหนือตามลำดับ ทั้งนี้ แหล่งผลิตที่สำคัญเรียงตามลำดับจากใต้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ สระบุรี ฉะเชิงเทรา และกำแพงเพชร (EXIM Bank, 2548)

แก่เกษตรกรจนอาจทำให้มีปริมาณหัวมันสดมากเกินความต้องการรับซื้อในทางกลับกัน เกษตรกรอาจโดนกดราคาหัวมันเมื่อปริมาณหัวมันล้นตลาด เนื่องจากการชะลอการเก็บเกี่ยวจะทำให้ปริมาณและคุณภาพแป้งในหัวมันต่ำลง ทำให้เกษตรกรมีความจำเป็นต้องขายหัวมันในช่วงที่ราคาต่ำหรือขูดมันเพื่อนำมาขายก่อนการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์เพื่อนำเงินมาหมุนเวียนในธุรกิจต่อไป ปัจจัยเหล่านี้เป็นความไม่แน่นอนและเป็นอุปสรรคในการผลิต การวางแผนการผลิต และการคำนวณต้นทุนการผลิตทั้งภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

โอกาส

ความต้องการแป้งมันสำปะหลังของโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเนื่องมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่องและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมันสำปะหลังในรูปแบบใหม่ ซึ่งไทยมีศักยภาพและเทคโนโลยีในการผลิต สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย ผลิตภัณฑ์หลายชนิดที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบ เช่น พลังงานทดแทนเชื้อเพลิง (เอทานอล) และไบโอพลาสติก ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องกับกระแสความต้องการของผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยภาครัฐให้การสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน และประชาสัมพันธ์ให้ตลาดต่างประเทศรู้จักผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังไทยมากขึ้น อีกทั้งยังกำหนดให้แป้งมันสำปะหลังเป็นสินค้ามาตรฐานที่ต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนการส่งออก ซึ่งช่วยรักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าให้คงที่ สร้างความน่าเชื่อถือและทำให้ผู้นำเข้ามั่นใจในคุณภาพแป้งมันสำปะหลังไทย (KURDI, 2556; EXIM Bank, 2548)

ปัจจุบันไทยครองส่วนแบ่งตลาดมากกว่าประเทศคู่แข่งอย่างชัดเจน สามารถส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังได้มากที่สุดในโลกซึ่งการเปิดเสรีการค้าภายใต้ประชาคมอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558 จะช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยให้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องแม้จะต้องเผชิญภัยพิบัติหลายด้าน ดังที่กล่าวมาข้างต้น อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีต้นทุนการขนส่งสินค้าไปในตลาดส่งออกในเอเชียค่อนข้างสูง แต่ก็มีการดำเนินการปรับปรุงคุณภาพสินค้าอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความต้องการของประเทศคู่ค้า ไทยจึงยังมีศักยภาพในการแข่งขันสูงในตลาดโลก (กสิกรไทย, 2556)

ภาวะคุกคาม

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ เช่น ภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง ทำให้ปัญหาโรคพืชและศัตรูพืชเพิ่มขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปริมาณหัวมันสำปะหลังและปริมาณแป้งในหัวมันที่ลดลงอาจทำให้วัตถุดิบขาดตลาดกระทบต่อการผลิตแปรรูปและการกักตุนสินค้า นอกไปจากนั้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่ชะลอตัวและความต้องการบริโภคมันสำปะหลังของตลาดส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตลาดจีนที่เป็นตลาดส่งออกหลักของไทย เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการขยายหรือหดตัวของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทย ประกอบกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่เข้มงวดมากยิ่งขึ้นยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เช่น การจำกัดปริมาณนำเข้า และมาตรการกีดกันที่ใช้ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นตัวประเมิน⁶

ประเทศคู่แข่งในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง อาทิเช่น เวียดนาม ได้รับการส่งเสริมการผลิตมากขึ้น โดยมีการสนับสนุนทางด้านนโยบายการผลิตที่เน้นด้านคุณภาพที่มีมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์จากประเทศไทยได้ แม้ปัจจุบันเวียดนามยังไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการใช้ของตลาดส่งออก แต่ในอนาคตเวียดนามจะขยับมาเป็นคู่แข่งการส่งออกของไทยได้ หากอุตสาหกรรมต้นน้ำถึงปลายน้ำของไทยยังขาดการพัฒนาและสนับสนุนทั้งในด้านนโยบาย ด้านการปฏิบัติใช้ และด้านการติดตามผลเพื่อพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

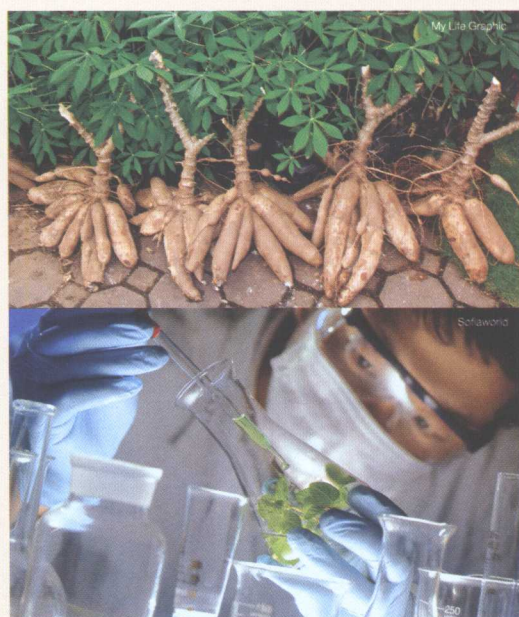
4.4 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

การเติบโตของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังมีแนวโน้มขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่องอันเนื่องมาจากการต้องการใช้ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก ในด้านการใช้เป็นอาหารสัตว์ซึ่งมีราคาถูกกว่าวัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารสัตว์หลายชนิด เป็นผลิตภัณฑ์ที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมปศุสัตว์ทั้งในและนอกประเทศ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันได้พัฒนาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใหม่ๆ จำนวนมาก มีการนำมันสำปะหลังไปแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมแป้งมัน และอุตสาหกรรมอาหารต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันมีความต้องการวัตถุดิบเพิ่มขึ้นมาจากตลาดใหม่ที่กำลังเติบโต ได้แก่ ตลาดแอฟริกา อุตสาหกรรมการผลิตกระดาษ และกระแสความนิยมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น อุตสาหกรรมพลังงานทดแทนเชื้อเพลิง (เอทานอล) และไบโอพลาสติก เป็นต้น

ดังนั้น การเติบโตของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทยมีแนวโน้มการเติบโตในเชิงบวกเนื่องจากความต้องการมันสำปะหลังของตลาดโลกขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี ในด้านราคา ราคาหัวมันสำปะหลังสด และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมันสำปะหลังขยับตัวสูงขึ้นเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2558 เนื่องมาจากค่าเงินบาทที่ปรับตัวอ่อนลงทำให้ราคาส่งออกหัวมันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 8-10 (กสิกร, 2558)

4.5 องค์การและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมและผลักดันอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับคณะกรรมการนโยบายมันสำปะหลังภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าภายใน ในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมจัดทำยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร ซึ่งจัดให้มันสำปะหลังเป็น 1 ใน 4 พืชเศรษฐกิจ (Roadmap) ร่วมกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปาล์มน้ำมัน และอ้อย ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 116/2557 (CPD, 2557) และกำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง ปี พ.ศ. 2554-2559 ซึ่งดูแลรับผิดชอบโดย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยมีหน่วยงานเครือข่ายที่สำคัญที่เกี่ยวข้องอีก 6 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) (KMUTT, 2558)

⁶ ตัวอย่างเช่น ต้นมะพร้าวมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกระบวนการผลิต หรือตลอดวงจรชีวิต (Life cycle) การใช้ปุ๋ยและพลังงาน (KURDI, 2556)

05

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยเพื่อ เตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมและผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยนี้ มีที่มาจากการเก็บข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย และการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ประกอบกับการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558 จากการค้นคว้านี้พบว่า ปัญหาหลักที่ผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาในด้านประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรม ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านผลผลิตต่อไร่ สภาพสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ โรคในพืชและศัตรูพืช เพอร์เซ็นต์แป้ง ความรู้ของบุคลากร ต้นทุนการผลิต แรงงาน ปัจจัยส่งเสริมการผลิต ปัญหาในการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยี ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านการเข้าถึงข้อมูล เครื่องจักร อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการผลิต อัตราค่าจ้างการผลิตของเครื่องจักร การวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า และปัญหาทางด้านการตลาดที่ครอบคลุมประเด็นด้านโครงสร้างราคามันสำปะหลังสดและมันสำปะหลังแปรรูป นโยบายและสนธิสัญญาทางการค้า

ทั้งนี้ ปัญหาเร่งด่วนที่ควรต้องมีการแก้ไขโดยเร็วที่สุด คือ ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพการผลิต รองลงมาคือ ปัญหาทางด้านการตลาด และสุดท้าย คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยี โดยในการแก้ไขปัญหาลึกซึ้งดังต้นนั้น สามารถจำแนกได้เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เรียงลำดับเพื่อแก้ไขตามปัญหาเร่งด่วนได้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1

ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย

กิจกรรมที่ 1:

ส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร

ปัญหาหลักของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังต้นน้ำคือการบูรณาการและการกระจายความรู้จากภาคส่วนที่มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังไปสู่ภาคเกษตรกรต้นน้ำยังไม่ทั่วถึง และไม่มีการติดตามประเมินผลการผลิตทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องที่สามารถนำไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร โดยมีการเสนอให้หน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมและจัดสรรงบประมาณการดำเนินการ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร รวมไปถึงสถาบันวิจัยมันสำปะหลังต่างๆ โดยมีความต้องการให้เริ่มต้นโครงการโดยเร็วที่สุดและทำอย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดทำนโยบายวางแผนงานร่วมกันทั้งภาคเกษตรกรต้นน้ำไปจนถึงภาครัฐ จัดให้มีการสร้างเกษตรกรต้นแบบเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกร และจัดสร้างศูนย์เรียนรู้ประจำตำบลเพื่อเป็นศูนย์กลางการกระจายองค์ความรู้ ซึ่งการเข้าถึงการเรียนรู้และนวัตกรรมจะพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตเกษตรกรต้นน้ำให้ดีขึ้นและส่งเสริมความยั่งยืนของอุตสาหกรรมปลายน้ำต่อไป

กิจกรรมที่ 2:

การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตต่อไร่ และเพิ่มเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมัน

แม้จะมีการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น แต่เกษตรกรบางรายก็ยังประสบปัญหาผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าข้อจำกัดต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อม และการใช้ปุ๋ยโดยไม่วิเคราะห์ดิน ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นตามการใช้ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ โดยไม่จำเป็น จึงมีความจำเป็นต้องสนับสนุนให้มีการเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับดิน ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในพื้นที่ จัดให้มีการอารักขาพืชในแปลงเพาะปลูก แนะนำให้เกษตรกรใช้ระบบน้ำหยดในแปลงเกษตรเพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพมากขึ้น และควบคุมเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมันได้แม้ต้องเผชิญกับสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลง เน้นให้มีจัดการเตรียมดินก่อนการเพาะปลูก เช่น การระเบิดดินดานเป็นต้น รวมไปถึงการจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรเพื่อเป็นทุนในการพัฒนาการเพาะปลูกต่อไป ทั้งนี้ มีการเสนอให้หน่วยงาน เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) พร้อมทั้งสมาคมหลัก 4 สมาคมในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องและคาดหวังให้เริ่มดำเนินการทันที ผลที่คาดหวังจากโครงการคือ เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่จาก 3 ตันต่อไร่ เป็น 5 ตันต่อไร่ โดยมีเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมันเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 25 เปอร์เซ็นต์ สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรคัดเลือกพันธุ์ดีที่ผ่านการรับรองโดยหน่วยงานของรัฐที่เชื่อถือได้ โดยให้ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิตตรงตามเปอร์เซ็นต์เชื้อแป้งอย่างตรงไปตรงมา

กิจกรรมที่ 3:

สนับสนุนการใช้เครื่องจักรกลทดแทนแรงงาน

ในปัจจุบัน ภาคการเกษตรไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน และค่าแรงที่สูงขึ้น ทำให้การใช้เครื่องจักรกลเพื่อทดแทนแรงงานเป็นตัวเลือกที่น่าสนใจในการนำมาใช้ในภาคการผลิตในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง ซึ่งสามารถลดต้นทุนแรงงาน ลดปัญหาอุปสรรคด้วยคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไปได้พร้อมๆ กัน จากการสอบถามผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมพบว่ายังมีการใช้เครื่องจักรที่ไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทำให้สูญเสียเงินทุนไปกับการลงทุนในเครื่องจักรกลที่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ตามประสิทธิภาพการผลิตของเครื่องจักรนั้น อีกทั้งเครื่องจักรกลมีมูลค่าสูง ทำให้เกษตรกรรายย่อยจำนวนมากมีเงินทุนไม่เพียงพอที่จะเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตนี้ จึงมีการนำเสนอให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรประมาณ 10-30 ราย มาร่วมกันลงทุนซื้อเครื่องจักรส่วนกลาง (Machinery Pool) เพื่อให้สมาชิกเกษตรกรสามารถเข้าถึงเครื่องมือการผลิตแบบทุนแรงได้ เช่น เครื่องไถ เครื่องหยอดปุ๋ย ระบบน้ำหยด ตาข่ายส่วนกลาง และเครื่องวัดเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมัน เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องมีการจัดลำดับการนำเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ไปใช้ในช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวพร้อมกัน โดยมี ธ.ก.ส. และสหกรณ์การเกษตรกำกับดูแลให้โครงการดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น ยังมีการเสนอให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และสำนักพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป พิจารณาเรื่องการพัฒนาเครื่องจักรกลขนาดเล็กที่มีรูปแบบการใช้งานเหมาะกับพื้นที่เพาะปลูกขนาดต่างๆ ซึ่งควรมีราคาย่อมเยาทำให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเป็นเจ้าของได้

กิจกรรมที่ 4:

สนับสนุนให้โรงงานมีมาตรฐานการรับซื้อหัวมันสำปะหลังที่เป็นธรรม

การประชุมกลุ่มย่อยมีการนำเสนอแนวความคิด “โรงแป่งคุณธรรม” เพื่อแก้ปัญหาการค้ารับซื้อหัวมันสำปะหลังที่ผันผวนไม่คงที่ โดยเสนอให้มีการหารือและทำข้อตกลงที่เห็นพ้องร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการโรงงานและเกษตรกรเพื่อหามาตรฐานเดียวกันในการซื้อ-ขายหัวมันสำปะหลัง เกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเพราะมีมาตรฐานที่เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย โรงงานแข่งขันกันเป็น “โรงแป่งคุณธรรม” สร้างแรงจูงใจและทำให้เกษตรกรมีกำลังใจในการปลูกมันสำปะหลัง แต่หากขาดความร่วมมือจากผู้ประกอบการหรือมีการกำหนดกฎระเบียบเงื่อนไขที่ง่ายหรือยากเกินไปอาจกลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการได้ ทั้งนี้ การดำเนินโครงการควรทำในพื้นที่ และกำกับดูแลโดยกระทรวงพาณิชย์ และ 4 สมาคมหลักในอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

กิจกรรมที่ 5:

สร้างมาตรฐานปัจจัยส่งเสริมการผลิตที่มีคุณภาพและมีการรับรอง

ปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น ปุ๋ยปลอมยังเป็นปัญหาหลักในอุตสาหกรรมการเกษตรที่ทำให้เกษตรกรจำนวนมากสูญเสียเงินทุนและรายได้จากการซื้อปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานเหล่านี้ เนื่องจากการควบคุมบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ทั่วถึงและไม่มียกโทษที่เข้มงวด อีกทั้งยังขาดช่องทางการร้องเรียนที่เข้าถึงได้ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหานี้ โดยที่ประชุมเสนอให้จัดตั้งองค์กรอิสระ หรือสถาบันเพื่อกำกับดูแลตรวจสอบคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานและมีการรับรองอย่างเป็นทางการ และจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบพร้อมทั้งมีส่วนทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กรมวิชาการเกษตร และมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงการเกษตร ทั้งนี้ หน่วยงานและองค์กรดังกล่าวจะต้องเป็นศูนย์กลางในการสอดส่องดูแลอย่างเข้มงวดและมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนที่ชัดเจนและเคร่งครัด และควรมีการดำเนินงานในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 2

ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมด้านการตลาด และการส่งเสริมให้มีการจัดโครงสร้างราคามันสำปะหลังสดและมันสำปะหลังแปรรูป

กิจกรรมที่ 1:

จัดให้มีมาตรการอุดหนุนดอกเบี้ย

เนื่องจากราคามันสำปะหลังขาดเสถียรภาพ ที่ประชุมจึงเสนอให้กระทรวงพาณิชย์ออกมาตรการอุดหนุนดอกเบี้ยในช่วงเดือนมกราคม - เดือนมีนาคม ของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของเกษตรกร โดยให้ภาครัฐอุดหนุนดอกเบี้ยวงเงิน 1,000 ล้านบาท โดยมีข้อแม้ว่าสมาคมหลัก 4 สมาคมในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังต้องให้โรงงานที่เป็นสมาชิกเข้าร่วมทุกโรงงาน ซึ่งโรงงานจะต้องรับซื้อที่ราคา Cost-Plus Pricing หรือการตั้งราคาบวกจากต้นทุน เพื่อแทรกแซงไม่ให้ราคามันสำปะหลังตกในช่วงการเก็บเกี่ยวของทุกปี

กิจกรรมที่ 2:

การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ Roadshow และสนับสนุนให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่โดยใช้น้ำมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบ

อุตสาหกรรมมันสำปะหลังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งจากตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมต่อเนื่องอย่างอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน (เอทานอล) จึงมีความจำเป็นในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยในเวทีโลกให้เกิดการรับรู้ถึงความหลากหลายของสินค้าจากมันสำปะหลังไทยที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ทั้งหมดทั้งนี้ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ จะเป็นหน่วยงานกลางที่จะเข้ามาสนับสนุนบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการสนับสนุนอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยในตลาดโลกที่มีการแข่งขันสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากไทยมีการพึ่งพาจีนเป็นตลาดหลักและมีประเทศคู่ค้าค่อนข้างจำกัด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องขยายตลาด โดยร่วมมือกับภาคเอกชนในการหาตลาดใหม่ และสนับสนุนการใช้น้ำมันสำปะหลังเป็นอาหารสัตว์และลดการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ เช่น ข้าวสาลี เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3

ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการและใช้เทคโนโลยี

กิจกรรมที่ 1:

การจัดระบบชลประทาน

ปัญหาภัยแล้งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการเกษตรเป็นวงกว้างสร้างความเสียหายแก่เกษตรกรเป็นจำนวนมาก ซึ่งสภาวะแล้ง ฝนไม่ตกและฝนทิ้งช่วงทำให้มีน้ำไม่เพียงพอสำหรับการเพาะปลูก การขุดเจาะบ่อนบาดาลเพื่อนำน้ำมาใช้มีอุปสรรคเพราะต้องผ่านการขออนุญาตเนื่องจากมีความจำเป็นต้องผ่านการพิจารณาว่าพื้นที่นั้นมีความเป็นไปได้ที่จะขุดเจาะ มีแหล่งน้ำและน้ำมีคุณภาพเหมาะสมในการเกษตรกรรมหรือไม่ จึงทำให้ปัญหาชลประทานจำเป็นต้องมีการจัดการในทันที ซึ่งกรมชลประทานจะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการและจัดสรรงบประมาณ อีกทั้ง ยังมีการเสนอให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้มีการจัดหาแหล่งน้ำดอกเบี๋ยดำ หรือให้ดอกเบี๋ยอัดราพิเศษในการเจาะแหล่งบาดาล ซึ่งอาจนำตัวอย่างในการจัดการน้ำที่ประสบความสำเร็จเป็นแนวทางการปฏิบัติ เช่น “โครงการปั๊มบาดาลระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell)” ที่จังหวัดบุรีรัมย์ ยิ่งไปกว่านั้น เกษตรกรอาจนำเอาหลักการจัดระบบพื้นที่ 10:1 ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 2:

สนับสนุนให้เกษตรกรในท้องถิ่นผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง

สนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่เพาะปลูกของตนเอง เพราะมีราคาถูกกว่า อีกทั้งยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้เกิดความตระหนักในผลเสียของการใช้สารเคมีในการเกษตรกรรมและสนับสนุนให้เกษตรกรลดการใช้และพึ่งพาปุ๋ยเคมีที่มีผลเสียต่อดินในระยะยาว ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย โดยที่ประชุมกลุ่มย่อยมีการเสนอให้กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร สหกรณ์ท้องถิ่น ศูนย์วิจัยต่างๆ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่และถ่ายทอดวิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และจัดฝึกอบรมการผลิตในแปลงสาธิตแก่เกษตรกร เพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดปัญหาปัจจัยการผลิตที่ไม่มีคุณภาพ และลดปัญหาการใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ 3:

ส่งเสริมให้สหกรณ์ช่วยเหลือเกษตรกรในการรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแปรรูป

เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและช่วยให้เกษตรกรสามารถประเมินอุปสงค์และอุปทานในช่วงการผลิตต่างๆ ได้ จำเป็นต้องมีกรอบทบทวนกฎกติกาของสหกรณ์ จัดให้มีเครื่องมือที่ใช้วัดผลการดำเนินงานหรือประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ (Key Performance Indicator, KPI) ที่เน้นการช่วยเหลือเกษตรกรเป็นหลัก โดยให้กรมส่งเสริมการเกษตรในการกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เข้ามาช่วยจัดทำแนวทางและจัดทำวิธีการรวบรวมข้อมูลการผลิตและการแปรรูปขึ้นต้นให้แก่เกษตรกร

กิจกรรมที่ 4:

เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการระบบการขนส่ง (โลจิสติกส์)

การจัดการระบบการขนส่ง (โลจิสติกส์) นี้ ครอบคลุมถึงการขนส่งทุกระบบ ในปัจจุบันผู้ประกอบการประสบปัญหาด้านต้นทุนการขนส่งที่ค่อนข้างสูงเนื่องจากยังไม่มีผลการผลักดันให้มีการขนส่งสินค้าแบบไป-กลับ ซึ่งหากทำได้จะช่วยลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ลง

กิจกรรมที่ 5:

สนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่

สนับสนุนให้มี “เกษตรกรรุ่นใหม่” ซึ่งอาจเป็นนักเรียนนักศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยจัดให้สถาบันการศึกษานำเสนอเกี่ยวกับการเกษตรท้องถิ่นที่สร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรทางการเกษตรรอบตัว สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่เหล่านี้มีความรู้ทางการเกษตรแบบก้าวหน้าทันสมัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยทางที่ประชุมมีความเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการน่าจะเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้รู้จักการทำการเกษตร เช่น การปลูกมันสำปะหลังตลอดห่วงโซ่การผลิต ครอบคลุมไปถึงการขายและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปวัตถุดิบขึ้นต้น โดยการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นเกิดความสนใจและเห็นคุณค่าของสินค้าการเกษตรในพื้นที่ของตน จะช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรต้นน้ำให้พัฒนาอย่างยั่งยืน เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เหมาะสมความสำเร็จในการทำการเกษตรกรรมควรได้รับการคัดเลือกให้เป็นเกษตรกรต้นแบบ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่คนรุ่นใหม่ที่มีสนใจทำการเกษตรต่อไป

1. กระทรวงพาณิชย์, 2558. "Thailand Trading Report" (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์. ค้นหามาจาก: <http://www.ops3.moc.go.th> (วันที่ค้นข้อมูล 2 กุมภาพันธ์ 2558).

2. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553. บริการผู้ส่งออก : เปรียบเทียบอัตราภาษี แยกตามกรอบเจรจา (ออนไลน์). นนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ค้นหามาจาก: <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/TariffSaving/CountryExport/tabid/181/Default.aspx> (วันที่ค้นข้อมูลวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2558).

3. กรมศุลกากร, 2553. ข้อมูลพิกัดอัตรา ตามพระราชกำหนด (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กรมศุลกากร. ค้นหามาจาก: <http://internet1.customs.go.th/ext/Tariff/Tariff.jsp> (วันที่ค้นข้อมูลวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2558).

4. กลีกรไทย, 2558. ส่งออกมันสำปะหลังไทยขยายตัวในอัตราสูงกว่าที่คาดการณ์ หลังความต้องการมันสำปะหลังของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. ค้นหามาจาก: <http://www.thailand-china.com/หน้าหลัก /Thailand-China-News/news/thai/ส่งออกมันสำปะหลังไทยขยายตัวในอัตราสูงกว่าที่คาดการณ์.aspx.pdf> (วันที่ค้นข้อมูลวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2558).

5. กลีกรไทย, 2556. AEC: ผลกระทบต่อไทย และผลกระทบต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทย. กรุงเทพฯ: สมาคมแปรงมันสำปะหลังไทย.

6. ก.ส.ล. (สำนักงานคณะกรรมการกำกับการค้าขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า), 2554. รายงานผลการศึกษาลินค้าเกษตรประเภทมันสำปะหลัง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับการค้าขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า.

7. ประชาชาติธุรกิจ, 2557. "มันสำปะหลัง อาเซียน" จ่อแซงไทย จุดอ่อน 10 ปี ผลผลิตนิ่งแถมพึ่งพาดตลาดจีน (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: ประชาชาติธุรกิจ. ค้นหามาจาก: http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1413280602 (วันที่ค้นข้อมูลวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2558).

8. ฐานเศรษฐกิจ, 2557. กลีกรไทยชี้ส่งออกมันสำปะหลังไทยปี'57 รุ่ง!! เวียดนามคู่แข่งสำคัญ (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: ฐานเศรษฐกิจ. ค้นหามาจาก: http://www.thanonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=237703:-57--&catid=176:2009-06-25-09-26-02&Itemid=524#.VZ8pSPmqpBc (วันที่ค้นข้อมูลวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2558).

9. สกอ. (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) โดย ผศ.ดร. ปราบดา ปราบดาดี; ผศ.ดร. จิรัช พุทธิกุลสมศิริ; ดร. เจริญชัย โขมพิตรารักษ์; และ ดร. ชุมพล มณฑาทิพย์กุล, 2552. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยการจัดการใช้อุปทานและโลจิสติกส์ของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

10. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558. มันสำปะหลัง (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร: มันสำปะหลัง (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ค้นหามาจาก: http://www.oae.go.th/ewf_news.php?nid=19495&filename=news (วันที่ค้นข้อมูล 15 มิถุนายน 2558).

11. สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย, 2557. รายงานประจำปี 2557. กรุงเทพฯ: สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย.

12. สมาคมแปรงมันสำปะหลังไทย, 2558. โรงงานแปรงมันสำปะหลังที่ใช้หัวมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบ (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สมาคมแปรงมันสำปะหลังไทย. ค้นหามาจาก: <http://www.tapiocathai.org> (วันที่ค้นข้อมูล 20 มกราคม 2558).

13. สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2555. ข้อมูลโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง (ออนไลน์). นครราชสีมา: สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ค้นหามาจาก: <http://www.nettathai.org> (วันที่ค้นข้อมูล 20 มกราคม 2558).

14. สวทช. (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ), 2554. ยุทธศาสตร์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังประเทศไทย (พ.ศ. 2555-2559) และโปรแกรมวิจัยและพัฒนามันสำปะหลังภายใต้แผนยุทธศาสตร์วิจัยและการพัฒนา สวทช. ระยะที่ 2 พ.ศ. 2554-2559. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.

15. สวทช. (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ), 2557. คลังข้อมูลอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. ค้นหามาจาก: <http://www.nstda.or.th/industry/industry-casava> (วันที่ค้นข้อมูล 12 มิถุนายน 2558).

16. ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์, 2550. โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำเขตการค้าเสรี FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

17. ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558. ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ค้นหามาจาก: http://www.oae.go.th/ewf_news.php?nid=13577 (วันที่ค้นข้อมูล 16 มกราคม 2558).

18. ACH (ด่านศุลกากรอรัญประเทศ), 2553. ส่วนที่ 3 ความรู้เรื่องการนำเข้าสินค้าพืชเกษตร (ออนไลน์). สระแก้ว: ด่านศุลกากรอรัญประเทศ. ค้นหามาจาก: <http://www.arancustoms.org/index.php?lay=show&ac=article&id=570884> (วันที่ค้นข้อมูล 22 มิถุนายน 2558).

19. CPD (กรมส่งเสริมสหกรณ์), 2557. ยกร่างยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมสหกรณ์. ค้นหามาจาก: <http://www.cpd.go.th/cpd/thaileancoop/download/Thai/Activities/3-4Dec14/ร่างยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล 12 มิถุนายน 2558).

20. CRC (ศูนย์วิจัยมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี), 2551. พันธุ์มันสำปะหลังและการเตรียมท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง (ออนไลน์). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. ค้นหามาจาก: <http://web.sut.ac.th/cassava/UserFiles/File/plant.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล 9 มิถุนายน 2558).

21. DITP (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ), 2555. แผนภูมิขั้นตอนการส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ค้นหามาจาก: http://onestopservice.ditp.go.th/download/export/ex_9-3.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 4 มิถุนายน 2558).

22. EXIM Bank (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย), 2548. อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. ค้นหามาจาก: http://www.exim.go.th/doc/research/business/industry_profile/%CD%D8%B5%CA%D2%CB%A1%C3%C3%CE%88%E9%A7%81%D1%89%CF.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 17 มิถุนายน 2558).

23. FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), 2555. Top production - Cassava - 2012 [Online]. Available from: <http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล 2 กุมภาพันธ์ 2558).

24. Kaplinsky, R., 2553. The role of standards in global value chains. World Bank Policy Research Working Paper Series, Vol. 5396.

25. KOTAC (Korat Tapioca Model), 2557. เทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: คลัสเตอร์มันโคราย.

26. KMUTT (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี), 2558. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัยระยะด้านอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง (พ.ศ. 2555-2559) (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. ค้นหามาจาก: <http://www.kmutt.ac.th/rippc/nrcf59/39s15.pdf> (วันที่ค้นข้อมูลวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2558).

27. KURDI (สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2556. บทที่ 3: ยุทธศาสตร์วิจัยและพัฒนา อุตสาหกรรมมันสำปะหลังประเทศไทย (2555-2559) (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ค้นหามาจาก: <http://www2.rdi.ku.ac.th/newweb/wp-content/uploads/2013/11/15ด้านมันสำปะหลัง-Parth3.pdf> (วันที่ค้นข้อมูลวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2558).

28. NFI (สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม), 2554. ยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง พ.ศ. 2554-2557 (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม. ค้นหามาจาก: http://fic.nfi.or.th/food/upload/doc/13_139.docx (วันที่ค้นข้อมูล 9 มิถุนายน 2558).

29. OCS (สำนักงานมาตรฐานสินค้า), 2557. กฎกระทรวงและประกาศกระทรวงพาณิชย์ (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานสินค้า. ค้นหามาจาก: <http://ocs.dft.go.th/StandardProductLists/tabid/393/Default.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล 22 มิถุนายน 2558).

30. Thai FTA, 2557. การวิเคราะห์โครงสร้างและศักยภาพของอุตสาหกรรมเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. ค้นหามาจาก: http://www.thaifta.com/trade/study/FN_C4.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 5 มิถุนายน 2558).

31. TPSO (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า), 2555. โครงการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลด้านเศรษฐกิจการค้าการทุน: บทที่ 4 มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: บริษัท โบรอัน เดฟ (ประเทศไทย) จำกัด. ค้นหามาจาก: http://tpso.moc.go.th/userfiles/06_TPSO_Rev-Final_Chap4Manioc_v3.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 5 มิถุนายน 2558).

32. TDI (มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทยในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี), 2552. การปลูกมันสำปะหลังที่ดี (ออนไลน์). นครราชสีมา: มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย. ค้นหามาจาก: http://www.tapiocathai.org/pdf/Tapioca%20Plan/a_front%20cover_to%20lead.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 9 มิถุนายน 2558).

รายชื่อโรงงานอุตสาหกรรมผลิตแป้งมันสำปะหลัง

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
1	เกษมทรัพย์ จ3-9(6)-33/56นม ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	50 ม.20 ถ.สาย2235 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130	ทำมันเส้น และกะเทาะเมล็ดข้าวโพด	เครื่องจักร 270.00 HP
2	จิรศักดิ์พืชผล จ3-2(5)-8/56ชน ประเภทโรงงาน 9(6) ISIC 2825 TSIC 28250	187 ม.7 ต.โพรงนกยูง อ.หันคา จ.ชัยนาท 17130	ทำมันเส้นและลำเลียงพืชหรือเมล็ดพืชในโกดัง	เครื่องจักร 496.00 HP
3	เจียพืชผล จ3-9(6)-66/52นม ประเภทโรงงาน 2(2),2(5),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	6 ม.1 ถ.สุรนารายณ์ ต.มาบกราด อ.พระทองคำ จ.นครราชสีมา 30220 โทร. 044-802241	ทำมันเส้น สีข้าวโพด และโกดังเก็บรักษา หรือลำเลียง เช่น ข้าวโพด มันเส้นและข้าวเปลือก	เครื่องจักร 295.00 HP
4	ชัยโชคชัย (ชัยพล) จ3-2(2)-12/57นม ประเภทโรงงาน 9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	63 ม.5 ถ.ชัยพล-คลองม่วง ต.คลองม่วง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130	เกี่ยวกับผลิตผลเกษตรกรรม เช่น การกะเทาะ เมล็ดข้าวโพดและทำมันเส้น	เครื่องจักร 265.00 HP
5	ต.เชิงหวด จ3-2(2)-4/40นม ประเภทโรงงาน 2(2) ISIC 1061 TSIC 10615	27 ม.1 ถ.นิคมลำตะคอง ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130	กะเทาะ เก็บรักษา ลำเลียงเมล็ดข้าวโพด ทำมันเส้น	เครื่องจักร 345.00 HP
6	ทรงเจริญ 3-9(2)-16/15รย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	4/6 ม.3 ถ.สุขุมวิท ต.กะเจ็ด อ.เมืองระยอง จ.ระยอง 21100	ทำแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 2,725.25 HP
7	ทำข้าว ส.วงษ์-มหาโพธิ์ จ3-9(6)-52/52ถบ ประเภทโรงงาน 2(5),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	15 ม.1 ต.มหาโพธิ์ อ.สระโบสถ์ จ.ลพบุรี 15240	ลานมัน และการเก็บรักษาหรือลำเลียงพืช เมล็ดพืชในไซโล โกดัง หรือคลังสินค้า	เครื่องจักร 485.00 HP
8	ทำข้าวปรีดาเจริญผล จ3-9(6)-24/53ชน ประเภทโรงงาน 2(5),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	100 ม.5 ต.หนองขุ่น อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท 17120	ทำมันเส้น และเก็บรักษาลำเลียงพืช เมล็ดพืช ในไซโล โกดังหรือคลังสินค้า	เครื่องจักร 505.50 HP
9	เทียมแข็ง จ3-9(6)-18/49นม ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	91 ม.7 ถ. ต.สระพระ อ.พระทองคำ จ.นครราชสีมา 30220	ทำมันเส้น	เครื่องจักร 195.00 HP
10	นายพนม วิไลวรรณ จ3-2(6)-2/58กจ ประเภทโรงงาน 2(6) ISIC 2825 TSIC 28250	33 ม.7 ต.กลอนุด อ.ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี 71260	ทำเชื้อเพลิงอัดเม็ดจากวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร เช่น ชานอ้อย เหมืองมันสำปะหลัง ขี้เลื่อย เศษไม้ยูคาลิปตัส ปีกไม้ยาง ฯลฯ	เครื่องจักร 486.00 HP
11	บริษัท แก่นเจริญ จำกัด สาขา 1 กำแพงเพชร 3-9(2)-1/45กพ ประเภท โรงงาน 9(2),88 ISIC 1061 TSIC 10612	199 ม.1 ถ.สายปากดง-บ้านวังไทร ต.คลองสมบูรณ์ อ.คลองขลุง จ.กำแพงเพชร 62120	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง ผลิตและจำหน่ายพลังงาน ไฟฟ้า ขนาด 2 เมกะวัตต์	เครื่องจักร 19,319.74 HP
12	บริษัท แก่นเจริญ จำกัด 3-9(2)-1/31ชก ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	261 ม.4 ช.บ้านคำคั้ง ถ.- ต.ห้วยยาง อ.กระนวน จ.ขอนแก่น 40170	ทำแป้งจากมันสำปะหลัง และผลิตก๊าซชีวภาพ	เครื่องจักร 10,436.00 HP
13	บริษัท คอร์น โปรดักส์ (ประเทศไทย) จำกัด 3-9(2)-1/34นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	43/1 ม.3 ถ.สีคิ้ว-ชัยภูมิ ต.สีคิ้ว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา 30140	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง กลูโคส แป้งโมดิไฟด์ มอลโตเดกซ์ตริน เดกโตรัส สีคาราเมล	เครื่องจักร 33,376.33 HP
14	บริษัท เค.เอส. จันทบุรี จำกัด 3-9(2)-3/52จบ ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	ม.12 ถ.จันทบุรี-สระแก้ว ต.ทับช้าง อ.สอยดาว จ.จันทบุรี 22180	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 4,588.60 HP
15	บริษัท จ.เจริญมารเกิดตั้ง จำกัด 3-9(2)-1/41ลย ประเภทโรงงาน 9(2),88 ISIC 1061 TSIC 10612	399 ม.1 ถ.รพช. ต.ธาตุ อ.เชียงคาน จ.เลย 42110	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 18,737.00 HP
16	บริษัท ชลเจริญ จำกัด 3-9(2)-2/23ชบ ประเภทโรงงาน 9(2),88 ISIC 1061 TSIC 10612	204 ม.3 ถ.บ้านบึง-แกลง ต.หนองซาก อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี 20170	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง รวมกำลังผลิตเป็น 240 ตัน แป้ง/วัน และผลิตพลังงานไฟฟ้า ขนาด 1.8 เมกะวัตต์	เครื่องจักร 10,530.32 HP
17	บริษัท ชัยภูมิพืชผล จำกัด 3-9(2)-1/19นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	144 ม.13 ถ.มิตรภาพ ต.มิตรภาพ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา 30140	ผลิตแป้งมันสำปะหลังและแป้งหยาบ ทำแป้งมันสำปะหลังดัดแปร	เครื่องจักร 9,268.09 HP
18	บริษัท ชัยภูมิสดารักษ์ จำกัด 3-9(2)-1/35ชย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	50 ม.11 ถ.ชัยภูมิ-สีคิ้ว ต.ละหาน อ.จัตุรัส จ.ชัยภูมิ 36130	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 25,161.50 HP
19	บริษัท เซาวันดีสตาร์ (2004) จำกัด 3-9(2)-4/47นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	98 ม.14 ถ.- ต.หินดาด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง ขนาด 250 ตัน/วัน	เครื่องจักร 18,940.00 HP
20	บริษัท โชคชัยคลังสินค้า จำกัด 3-2(5)-3/35อช ประเภทโรงงาน 2(5) ISIC 2825 TSIC 28250	112 ม.1 ต.คลองสะแก อ.นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา 13260	เก็บรักษา และลำเลียงมันอัดแข็ง	เครื่องจักร 316.20 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
21	บริษัท ไชยสัตยสาร จำกัด 3-9(2)-1/45อน ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	224 ม.2 ถ.ทางหลวงสาย 333 (ทัพหลวง-ด่านช้าง) ต.ทัพหลวงอ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี 61140	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง ทำมันเส้น และผลิต กระแสดไฟฟ้า	เครื่องจักร 20,642.40 HP
22	บริษัท ไชยยืนยงอุตสาหกรรม จำกัด 3-9(2)-1/46นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	100 ม.5 ถ.สหกรณ์นิคมขามทะเลสอ ต.โป่งแดง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา 30280	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง (ขนาด 250 ตัน/วัน)	เครื่องจักร 8,925.00 HP
23	บริษัท วิดีพันธ์การเกษตร จำกัด จ.3-2(2)-1/53นม ประเภทโรงงาน 2(2)9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	ม.1 ซ.บ้านโคกสามัคคี ถ.สุรนารายณ์ ต.หนองไทร อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 36220	กะเทาะเมล็ดข้าวโพด และทำมันเส้น	เครื่องจักร 485.00 HP
24	บริษัท ตระกูลคำ จำกัด 3-9(2)-2/23รย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	248 ม.4 ถ.สุขุมวิท ต.ซากพง อ.แกลง จ.ระยอง 21190	ผลิตแป้งมันสำปะหลังแปรรูป (Modified Starch)	เครื่องจักร 2,302.35 HP
25	บริษัท ทรัพย์ยืนยงอุตสาหกรรม จำกัด 3-9(2)-5/56นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	ม.2 ต.วังโหลอ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 16,137.00 HP
26	บริษัท ทรัพย์สถาพรคลังสินค้า จำกัด 3-2(5)-1/38อย ประเภทโรงงาน 2(5) ISIC 2825 TSIC 28250	90 ม.4 ต.ปากจั่น อ.นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา 13260	เก็บรักษา และลำเลียงมันเม็ดอัดแข็ง	เครื่องจักร 899.00 HP
27	บริษัท ทัพหลวง สหการ จำกัด 3-9(2)-1/30อน ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	154 ม.9 ถ.บ้านไร่-ด่านช้าง ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี 61140	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 17,519.28 HP
28	บริษัท ที พี เค แอ็ดวานซ์ สตาร์ จำกัด 3-9(2)-1/37นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	55 ม. 13 ถ.ไชยชัย-เดชอุดม ต.หนองหัวแรด อ.หนองบุญมาก จ.นครราชสีมา 30410	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง ได้เดือนละ 10,560 ตัน	เครื่องจักร 24,277.60 HP
29	บริษัท ไทย ควอลิตี้ สตาร์ จำกัด 3-9(2)-5/53กจ ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	109 ม.9ต.หนองปรือ อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี 71210 โทร. 032-201510	ผลิตแป้งมันสำปะหลังธรรมดา และดัดแปลง	เครื่องจักร 14,881.50 HP
30	บริษัท ไทยโมติไฟต์สตาร์ จำกัด 3-9(2)-1/24รย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	77 ม.6 ถ.สุขุมวิท ต.บ้านฉาง อ.บ้านฉาง จ.ระยอง 21130	ผลิตอาหารจากแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 3,756.20 HP
31	บริษัท ไทยวาสดาร จำกัด (มหาชน) 3-9(2)-1/24นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	301 ม.8 ถ.พิมาย-ห้วยแถลง ต.ในเมือง อ.พิมาย จ.นครราชสีมา 30110	ทำแป้งมันสำปะหลัง กำลังผลิต 1800 ตันต่อเดือน	เครื่องจักร 3,756.20 HP
32	บริษัท ไทยสแตนดาร์ด สตาร์ จำกัด 3-9(2)-1/50จบ ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	ม.6 ซ.ปะดง-ทุ่งขนาน ถ.สอยดาว-ทุ่งขนาน ต.ทุ่งขนาน อ.สอยดาว จ.จันทบุรี 22180	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง (กำลังการผลิต 300 ตัน แบ่งต่อวัน)	เครื่องจักร 8,067.81 HP
33	บริษัท เนชั่นเนล สตาร์ แอนด์ เคมิคัล (ไทยแลนด์) จำกัด 3-9(2)-1/37กล ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	41 ม.7 ซ.บ้านโนนคำม่วง ถ.- ต.นาจารย์ อ.เมืองกาฬสินธุ์ จ.กาฬสินธุ์ 46000	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง ได้ปีละ 18,000 ตัน และแบ่งสำเร็จรูป	เครื่องจักร 15,030.72 HP
34	บริษัท เนชั่นเนล สตาร์ แอนด์ เคมิคัล (ไทยแลนด์) จำกัด3-9(2)-3/13รย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	202 ม.12 ถ.สุขุมวิท ต.ทุ่งควายกิน อ.แกลง จ.ระยอง 21110	ทำแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 18,192.98 HP
35	บริษัท บลูเวฟ สตาร์ จำกัด 3-9(2)-8/49อบ ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	นส.3ก.เลขที่ 2017,2018,2859 ม.9 ถ.ทางหลวง หมายเลข 2212 กม. ต.ศิลาทิพย์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี 15130	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันดัดแปร	เครื่องจักร 13,107.30 HP
36	บริษัท แป้งมัน แม่เหล็ก จำกัด 3-9(2)-3/47นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	99 ม.20 ถ.- ต.ห้วยบงอ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 7,865.50 HP
37	บริษัท แป้งมันกาฬสินธุ์ จำกัด 3-9(2)-1/34กล ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	188 ม.1 ถ.- ต.คำบง อ.ห้วยผึ้ง จ.กาฬสินธุ์ 46240	ทำแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 13,948.90 HP
38	บริษัท แป้งมันร้อยเอ็ด จำกัด 3-9(2)-1/29รย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	227 ม.12 ถ.นิคมดำริห์ ต.หนองใหญ่ อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด 45110	ทำแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 15,862.82 HP
39	บริษัท แป้งมันเยี่ยมยีสานอุตสาหกรรม จำกัด 3-9(2)-7/52อบ ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	333/4 ม.3 ถ.- ต.สีวิเชียร อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี 34260	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง กำลังการผลิต 300 ตันแบ่ง/วัน	เครื่องจักร 10,431.00 HP
40	บริษัท แป้งมันเยี่ยมเฮงอุตสาหกรรม จำกัด 3-9(2)-2/36นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	15 ม.12 ซ.บ้านดอนไร่ ถ.เลิงสา-ปะคำ ต.กุดโบสถ์ อ.เลิงสา จ.นครราชสีมา 30330	ทำแป้งมันสำปะหลัง รวมกำลังการผลิต 97,200 ตันแบ่งต่อปี	เครื่องจักร 21,130.00 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
41	บริษัท พรนิยร์ควอลิตี้สตาร์ช(2012) จำกัด 3-9(2)-2/58สน ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	187 ม.7 ถ.บ้านหนองผือ-บ้านนาแก้ว ต.นาแก้ว อ.โพนนาแก้ว จ.สกลนคร 47230	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 10,692.00 HP
42	บริษัท พีที.จันทบุรี สตาร์ช จำกัด 3-9(2)-1/47จบ ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	111 ม.14 ถ.จันทบุรี-สระแก้ว ต.ทับช้าง อ.สอยดาว จ.จันทบุรี 22180	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 8,223.31 HP
43	บริษัท พี.วี.ดี.อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด 3-9(2)-2/42มม ประเภทโรงงาน 9(2),89 ISIC 1061 TSC 10612	99 ม.4 ถ.หมายเลข 24-หนองยายเทียม ต.หนองหัวแรด อ.หนองบุญมาก จ.นครราชสีมา 30410	ทำแป้งมันสำปะหลัง ผลิตก๊าซชีวภาพ	เครื่องจักร 24,782.38 HP
44	บริษัท พี.อาร์.อินเตอร์เทรด จำกัด จ3-2(5)-1/36อย ประเภทโรงงาน 2(5),9(6) ISIC 2825 TSC 28250	119/1 ม.4 ต.คลองสะแก อ.นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา 13260	เก็บรักษา และลำเลียงพืชหรือเมล็ดพืชและ อัดมันเม็ดแข็ง	เครื่องจักร 3,303.00 HP
45	บริษัท เยนเนรัล สตาร์ช จำกัด 3-9(2)-1/36ม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	99 ม.6 ถ.โชคชัย-ครบุรี ต.อรพิมพ์ อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา 30250	ผลิตแป้งมันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลัง แปรรูป ผลิตกระแสไฟฟ้า	เครื่องจักร 45,992.75 HP
46	บริษัท รัตนศิริเทรดดิ้ง จำกัด จ3-9(6)-19/58ม ประเภทโรงงาน 2(5),9(6) ISIC 1062 TSC 10621	88/1 ม.6 ต.หนองม่วง อ.หนองม่วง จ.ลพบุรี 15170	ลานมัน และการเก็บรักษาหรือลำเลียงพืช เมล็ดพืชในไซโล โกดัง หรือคลังสินค้า	เครื่องจักร 485.00 HP
47	บริษัท ราชสีมา กรีน เอ็นเนอร์ยี จำกัด 3-9(2)-1/56ม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	99 ม.17 ซ.บ้านก่าดำ ต.ห้วยบง อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง กำลังการผลิต 300 ตันแป้งต่อวัน	เครื่องจักร 11,508.20 HP
48	บริษัท ลพบุรี สตาร์ช จำกัด 3-9(2)-1/45ม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	9 ม.6 ถ.สุรนารายณ์ ต.นิคมลำนาทรายณ์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี 15130	ผลิตแป้งมัน	เครื่องจักร 6,424.50 HP
49	บริษัท วังท่าช้างการเกษตร จำกัด 3-9(6)-28/49ปจ ประเภทโรงงาน 2(5),9(6) ISIC 1062 TSC 10621	199 ม.19 ต.วังท่าช้าง อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี 25110	ทำมันเส้น ไซโลเก็บผลผลิตทางการเกษตร ถนอมอาหาร	เครื่องจักร 1,510.90 HP
50	บริษัท วี พี สตาร์ช (2000) จำกัด 3-9(2)-1/44ม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	117 ม.16 ถ.ครบุรี-เลิงสาง ต.เลิงสาง อ.เลิงสาง จ.นครราชสีมา 30330	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 11,236.50 HP
51	บริษัท เสรษฐี จำกัด โรงงาน 1 จ3-9(6)-102/56ม ประเภทโรงงาน 2(2) ISIC 1062 TSC 10621	7 ม.6 ต.มิตรภาพ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา 30140 โทร. 083-335 5600	ทำมันเส้น กะเทาะเมล็ดข้าวโพด ตาก และทำความสะอาดลูกเดียว	เครื่องจักร 490.00 HP
52	บริษัท สงวนวงษ์อุตสาหกรรม จำกัด 3-9(2)-4/20มม ประเภทโรงงาน 9(2),9(6) ISIC 1061 TSC 10612	120 ม.4 ถ.นครราชสีมา-โชคชัย ต.หนองบัวศาลา อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา 30000	ทำแป้งมันสำปะหลัง ทำแป้งมันสำเร็จรูป อัด และอบแห้งกากมัน	เครื่องจักร 30,505.00 HP
53	บริษัท สยาม ควอลิตี้ สตาร์ช จำกัด 3-9(2)-2/37ชย ประเภทโรงงาน 9(2),9(5) ISIC 1061 TSC 10612	222 ม.10 ถ.สุรนารายณ์ ต.โคกเจ็ญมย์ อ.บำเหน็จณรงค์ จ.ชัยภูมิ 36160	ทำแป้งมันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลังแปรรูป (Modified Starch)	เครื่องจักร 61,920.56 HP
54	บริษัท สยาม มอดิฟายด์ สตาร์ช จำกัด 3-9(2)-3/58บร ประเภทโรงงาน 9(5) ISIC 1061 TSC 10612	199 ม.1 ต.หนองบัว อ.ปะคำ จ.บุรีรัมย์ 10500	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันสำปะหลัง ดัดแปร กำลังการผลิต 400 ตันแป้งต่อวัน	เครื่องจักร 30,651.69 HP
55	บริษัท สยามสตาร์ช (1966) จำกัด 3-9(2)-1/36ชย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	28 ม.6 ถ.สุขุมวิท ต.สองสลึง อ.แก่ง จ.ระยอง 21110	ผลิตแป้งมันสำเร็จรูป	เครื่องจักร 2,513.90 HP
56	บริษัท สระแก้วเจริญ จำกัด 3-9(2)-1/19สภ ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	40 ม.4 ถ.สุวรรณศร ต.บ้านแก่ง อ.เมืองสระแก้ว จ.สระแก้ว 27000	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง ได้ปีละ 24000 ตัน/ปี และผลิตพลังงานไฟฟ้า ขนาด2.2 เมกกะวัตต์ รวมเป็น 3.7 เมกกะวัตต์	เครื่องจักร 16,175.59 HP
57	บริษัท สหยนต์ เอ็นเนอร์ยี จำกัด 3-9(2)-8/54พช ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	9/5 ม.4ถ.ทางหลวงหมายเลข 2219 ต.ประดู่จาม อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ 67170	ผลิตและจำหน่ายแป้งมันสำปะหลัง (กำลังการผลิต 200 ตันแป้ง/วัน)	เครื่องจักร 18,773.50 HP
58	บริษัท สหสินวัฒนา แป้งแปรรูป จำกัด 3-9(2)-1/19จบ ประเภทโรงงาน 9(2),9(5) ISIC 1061 TSC 10612	129 ม.1 ถ.จันทบุรี-สระแก้ว ต.ทับไทร อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี 22140	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง กำลังการผลิต 682 ตันแป้ง/วัน	เครื่องจักร 12,958.00 HP
59	บริษัท สำปะหลังพัฒนา จำกัด ส3-9(2)-1/30ชย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSC 10612	77 ม.6 ถ.สุขุมวิท ต.บ้านฉาง อ.บ้านฉาง จ.ระยอง 21130	ผลิตและจำหน่ายแป้งมันสำปะหลังแปรรูป (MODIFIED STARCH) แป้งข้าวโพด แป้งมันฝรั่ง แป้งข้าวต่าง ๆ สำเร็จรูป (ไมด์ไฟด์สตาร์ช)	เครื่องจักร 3,478.10 HP
60	บริษัท สยามอินเตอร์โปรดักส์ จำกัด 3-9(2)-1/45ฉช ประเภทโรงงาน 9(2),9(5) ISIC 1061 TSC 10612	96/10-11,96/15-21 ม.7 ถ.- ต.เกาะขนุน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา 24120	ทำแป้งมันสำปะหลัง แป้งดัดแปร	เครื่องจักร 7,560.30 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
61	บริษัท สีมานิเตอร์โปรดักส์ จำกัด 3-9(2)-3/19นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	76,494 ม.4 ถนนราชสีมา-โชคชัย (ก.ม.9) ต.หนองบัวศาลา อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา 30000	ทำแป้งมันสำปะหลัง เพิ่มกำลังการผลิต 150 ตันแบ่ง/วัน รวมเป็น 300 ตันแบ่ง/วัน	เครื่องจักร 10,546.10 HP
62	บริษัท อุดรเพิ่มผล จำกัด 3-9(2)-1/29อด ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	260 บ้านหนองแขงน้อย ม.5 ซ.ก.ม.13 ถ.หนองบัวซอ-กุดจับ ต.น้ำพัน อ.หนองบัวซอ จ.อุดรธานี 41360	ผลิตแป้งมันสำปะหลังและมันเส้น (กำลังการผลิตรวม 300 ตันแบ่งต่อวัน)	เครื่องจักร 11,496.14 HP
63	บริษัท อุดสาหกรรมแบ่งโคราช จำกัด 3-9(2)-1/18นม ประเภทโรงงาน 9(2),89 ISIC 1061 TSIC 10612	61 ม.3 ถนนราชสีมา-ปากช่องชัย ต.หนองจะบก อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา 30000	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง กำลังการผลิตรวม 520 ตันแบ่ง/วัน และผลิตก๊าซชีวภาพ	เครื่องจักร 14,653.00 HP
64	บริษัท อุดสาหกรรมแป้งมันราชสีมา จำกัด 3-9(2)-1/41นม ประเภทโรงงาน 9(2),89 ISIC 1061 TSIC 10612	108 ม.9 ถ.ราชสีมา-เลิงสาง ต.เลิงสาง อ.เลิงสาง จ.นครราชสีมา 30330	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง (ขยายการผลิตก๊าซชีวภาพ)	เครื่องจักร 12,589.68 HP
65	บริษัท เอเซียไมดิโพลิตาร์ จำกัด 3-9(2)-1/31กล ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	190 ม.7 ถ.ถีนานท์ ต.โพธิ์ทอง อ.เมืองกาฬสินธุ์ จ.กาฬสินธุ์ 46000	ทำแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 11,178.40 HP
66	บริษัท เอี่ยมอึ้งชัย อุดสาหกรรม จำกัด 3-9(2)-2/55นม ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	29 ม.11 ถ.ปอทองชัย-วังน้ำเขียว ต.วัง อ.ปอทองชัย จ.นครราชสีมา 30150	ผลิตและจำหน่ายแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 15,037.60 HP
67	บริษัท เอี่ยมบุรพา จำกัด 3-9(2)-1/45สกล ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	98 ม.2 ถ.วัฒนานคร-เขร้อ ต.หนองน้ำใส อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว 27160	ทำแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 16,411.68 HP
68	บริษัท เอี่ยมศรีแป้งมัน จำกัด 3-9(2)-7/50ศก ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	49 ม.11 ถ.- ต.จานใหญ่ อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ 33110	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง กำลังการผลิต 250 ตันแบ่ง/วัน	เครื่องจักร 13,711.07 HP
69	พี.ดี.เกษตรอุตสาหกรรมพืชผล จ3-2(2)-10/57นม ประเภทโรงงาน 9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	199 ม.16 ต.หินดาด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210	สีข้าวโพด ทำมันเส้น และรับซื้อพืชผลทางการเกษตร ทุกชนิด	เครื่องจักร 270.00 HP
70	เพชรปาลัก จ3-2(2)-4/55พษ ประเภทโรงงาน 2(2),2(5),9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	โฉนด น.ส.4จ. เลขที่ 15401 ม.6 ถ.กกกะทอน-ดาดกลอย ต.ศิลา อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์ 67120	สีข้าวโพด เก็บรักษาลำเลียงเมล็ดพืช หรือผลผลิต จากพืชในโกดัง และทำมันเส้น	เครื่องจักร 270.00 HP
71	ภัทรการเกษตร จ3-9(6)-14/51ศก ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	189 ม.1 ต.เมือง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ 33110	ทำมันเส้นและกะเทาะเมล็ดข้าวโพด	เครื่องจักร 315.00 HP
72	ยงเจริญพืชผล (สาขา 2) จ3-9(6)-13/58นม ประเภทโรงงาน 2(2) ISIC 1062 TSIC 10621	148 ม.2 ต.หินดาด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210 โทร. 087-253 7566	ทำมันเส้นและกะเทาะเมล็ดข้าวโพด	เครื่องจักร 190.00 HP
73	ยิ่งเฮงพืชผล จ3-2(1)-53/57นม ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1041 TSIC 10411	171 ม.20 ต.ห้วยบง อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210	อบลดความชื้น กะเทาะเมล็ดข้าวโพดและทำมันเส้น	เครื่องจักร 481.50 HP
74	รุ่งเรืองพืชผล จ3-9(6)-34/54นม ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	โฉนดที่ดินเลขที่ 8344 เล่มที่ 84 หน้า 44 ม.1 ถ.สุรนารายณ์ ต.หนองไทร อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 36220 โทร. 083-3665828	ทำมันเส้นและสีข้าวโพด	เครื่องจักร 355.00 HP
75	เรืองโรจน์ จ3-2(2)-7/55นม ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	110 ถ.นิคมลำตะคอง ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130	กะเทาะ เก็บรักษาลำเลียงข้าวโพด และทำมันเส้น	เครื่องจักร 280.00 HP
76	ลานเกษตรพาณิชย์ จ3-9(6)-45/55สบ ประเภทโรงงาน 2(2),8(2),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	117 ม.3 ต.ทับสอ อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี 18220 โทร. 0817596660	ทำมันเส้น สีข้าวโพด และลานตากพืชไร่	เครื่องจักร 475.00 HP
77	ลานมันกิดดักดีพืชผล จ3-9(6)-38/47พษ ประเภทโรงงาน 2(5),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	ม.18 ต.คลองกระจิง อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ 67170	ทำมันเส้น และลานตากมัน	เครื่องจักร 265.00 HP
78	ลานมันวิเชียร จ3-2(2)-3/52ลย ประเภทโรงงาน 2(2) ISIC 1061 TSIC 10615	13/1 ม.4 ถ.เลย-เขื่องคาน ต.จอมศรี อ.เขื่องคาน จ.เลย 42110	ทำมันเส้นและสีข้าวโพด	เครื่องจักร 455.00 HP
79	ลานแสงอาทิตย์ จ3-9(6)-111/55นม ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	22 ม.22 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130 โทร. 089-4234555	ตากข้าวโพด ตากมันเส้น ทำมันเส้น และกะเทาะเมล็ดข้าวโพด	เครื่องจักร 280.00 HP
80	วิวัฒน์รุ่งเรืองผล จ3-2(2)-4/56นม ประเภทโรงงาน 2(2),2(5),9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	8 ม.13 ต.บึงเหล็ก อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา 30170 โทร. 081-2790382	รับซื้อพืชผลทางการเกษตร สีและตากข้าวโพด ทำมันเส้นและตากข้าวเปลือก	เครื่องจักร 280.00 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
81	ศิริพงษ์พานิช จ3-2(1)-33/49ลบ ประเภทโรงงาน 2(1),9(6) ISIC 1041 TSIC 10411	87 ม.2 ต.ท่ามะนาว อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี 15130	อบเมล็ดข้าวโพดและพืชไร่อื่น ๆ , ปอกหัวพืช หรือทำให้เป็นเส้นหรือแผ่นของพืชไร่ต่าง ๆ เช่น มันสำปะหลัง เป็นต้น	เครื่องจักร 109.50 HP
82	ส.เจริญศิริธรรม จ3-9(6)-23/58พข ประเภทโรงงาน 2(5) ISIC 1062 TSIC 10621	342 ม.19 ถ.นครสวรรค์-พิษณุโลก ต.ทุ่งใหญ่ อ.โพธิ์ประทับช้างจ.พิจิตร 66190	ทำมันเส้น และเก็บรักษาหรือลำเลียงพืชหรือ เมล็ดพืชในโกดัง ลานตาก และรับซื้อข้าวเปลือก มันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่ว	เครื่องจักร 190.00 HP
83	ส.น้ำพริกเกษตร(ท.พิมเจริญ) จ3-9(6)-36/54พล ประเภทโรงงาน 2(5),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	50/1 ม.23 ต.บ้านกลาง อ.วังทอง จ.พิษณุโลก 65220 โทร. 089-0106795	ทำมันเส้นและเก็บรักษาหรือลำเลียงพืช เมล็ดพืช หรือผลิตภัณฑ์จากพืชในไซโล โกดัง หรือคลังสินค้า	เครื่องจักร 210.00 HP
84	ส.วิริยะเกษตร จ3-2(1)-12/55ลบ ประเภทโรงงาน 2(1) ISIC 1041 TSIC 10411	36/3 ม.4 ต.หัวลำ อ.ท่าหลวง จ.ลพบุรี 15230	อบพืชไร่และทำมันเส้น	เครื่องจักร 388.36 HP
85	ส.สวรศัพฒิผล จ3-2(2)-1/55พข ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	89 ม.16 ต.วังหิน อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์ 67240 โทร. 056922573	สีข้าวโพดและทำมันเส้น	เครื่องจักร 372.00 HP
86	ส.แสงชัย จ3-2(2)-1/58นม ประเภทโรงงาน 9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	111 ม.11 ต.ชีวก อ.ขามสะแกแสง จ.นครราชสีมา 30290	กะเทาะเมล็ดข้าวโพด และทำมันเส้น	เครื่องจักร 195.00 HP
87	สมชัยพาณิชย์ (๘๘) จ3-2(2)-6/55พข ประเภทโรงงาน 2(2),2(5),9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	28 ม.12 ต.ชนแดน อ.ชนแดน จ.เพชรบูรณ์ 67150 โทร. 056761124	สีข้าวโพด เก็บรักษาลำเลียงเมล็ดพืช หรือ ผลผลิตจากพืชในโกดังและทำมันเส้น	เครื่องจักร 380.00 HP
88	สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า อ.ภ.ส.น.นครราชสีมา จำกัด จ3-2(2)-11/56นม ประเภทโรงงาน 9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	61 ม.4 ถ.ราชสีมา-กบินทร์บุรี ต.ธงชัยเหนือ อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา 30150 โทร. 044-760058	สีข้าวโพด,ทำมันเส้น	เครื่องจักร 240.00 HP
89	สหณรงค์ชัย 2009 จ3-9(6)-76/55พล ประเภทโรงงาน 2(5), 9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	72 ม.17 ต.ทราย้อย อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก 65190	ทำมันเส้น และเก็บรักษาหรือลำเลียงพืช เมล็ดพืช หรือผลผลิตจากพืชในไซโล โกดัง หรือคลังสินค้า	เครื่องจักร 474.00 HP
90	แสงชัยพืชผล 3-9(6)-19/28นม ประเภทโรงงาน 2(2), 9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	545 ม.2 ถ.ด่านขุนทด-หนองกรด ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210	ทำมันเส้นและกะเทาะเมล็ดข้าวโพด	เครื่องจักร 3.00 HP
91	แสงชัยพืชผล จ3-9(6)-35/54นม ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	58 ม.2 ถ.ด่านขุนทด-หนองสรวง (กม.14) ต.ด่านโน อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210 โทร. 089-8450470	ทำมันเส้นและกะเทาะเมล็ดข้าวโพด	เครื่องจักร 490.00 HP
92	หลักขาวการค้า จ3-9(6)-39/55นม ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1062 TSIC 10621	103 ม.9 ซ.บ้านคลองศรีสุข ถ.เลิงสา-โนนสมบูรณ์ ต.โนนสมบูรณ์ อ.เลิงสา จ.นครราชสีมา 30330 โทร. 0852028581	ทำมันเส้น กะเทาะและตากเมล็ดพืช เช่น ข้าวโพด	เครื่องจักร 360.00 HP
93	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี.วี.เอส เกษตรเพิ่มพูน 2 จ3-9(6)-156/55ขน ประเภทโรงงาน 2(5) ISIC 1062 TSIC 10621	189 ม.5 ต.โพธิ์นกยูง อ.หันคา จ.ชัยนาท 17130	ทำมันเส้นและลำเลียงพืชหรือเมล็ดพืชในโกดัง	เครื่องจักร 446.00 HP
94	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตั้งขจิว 3-9(2)-1/25รย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	2 ถ.ห้วยโป่ง-หนองบอน ต.ห้วยโป่ง อ.เมืองระยอง จ.ระยอง 21000	ทำแป้งมันสำปะหลัง กำลังการผลิต 100 ตัน/วันเท่าเดิม	เครื่องจักร 2,427.93 HP
95	ห้างหุ้นส่วนจำกัด นันท์สุรกิจ (2005) 3-9(2)-2/13รย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	12 ม.4 ถ.เข้าวัดมาขลุ่ย ต.ห้วยโป่ง อ.เมืองระยอง จ.ระยอง 21000	ทำแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 2,275.33 HP
96	ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงแป้งกิจรุ่งเรือง 3-9(2)-1/26รย ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	208 ม.3 ถ.ห้วยโป่ง-หนองบอน ต.ห้วยโป่ง อ.เมืองระยอง จ.ระยอง 21000	ทำแป้งมันสำปะหลัง	เครื่องจักร 2,359.68 HP
97	อ.พานิช จ3-2(9)-2/52นม ประเภทโรงงาน 2(9),9(6) ISIC 2824 TSIC 28240	96 ม.2 ซ.บ้านดอน ถ.ด่านขุนทด- ป่าเหินจนวนรงค์ ต.หันขันธ์ อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210 โทร. 044-389064	ร่อน ตากเมล็ดข้าวโพด และทำมันเส้น	เครื่องจักร 455.00 HP
98	อดุลย์พืชผล จ3-2(2)-5/48ศก ประเภทโรงงาน 2(2),9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	192 ม.3 ถ.ศรีสะเกษ-กันทรลักษณ์ ต.กระแซง อ.กันทรลักษณ์ จ.ศรีสะเกษ 33110	กะเทาะเมล็ดข้าวโพดและทำมันเส้น	เครื่องจักร 240.00 HP
99	เอสซี สตาร์ช 3-9(2)-8/47อข ประเภทโรงงาน 9(2) ISIC 1061 TSIC 10612	66/6 ม.3 ถ.สาย 331 ต.เขาหินซ้อน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา 24120	ผลิตแป้งมันสำปะหลัง 300 ตัน/วัน	เครื่องจักร 17,017.00 HP
100	เอี่ยมอุดม จ3-2(2)-9/57นม ประเภทโรงงาน 2(5),9(6) ISIC 1061 TSIC 10615	111 ม.4 ต.ข้างทอง อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา 30230	กะเทาะเมล็ดข้าวโพดและทำมันเส้น	เครื่องจักร 390.00 HP

A still life composition featuring three lipstick tubes with gold caps and pink, orange, and red tips. A brown gift box with a white and brown checkered ribbon is positioned to the right. In the foreground, a makeup brush with a silver handle and a wooden ferrule is visible. The background is dark and reflective.

อุตสาหกรรม เครื่องสำอาง

Cosmetics Industry

สารบัญ

บทที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานอุตสาหกรรมและการตลาดอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง	76
บทที่ 2 ห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง	79
ปัญหาในกระบวนการใช้อุปทาน	80
ปัจจัยทางโครงสร้าง (Structural Factors)	80
ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)	81
บทที่ 3 ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส และผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	
ต่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	83
3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	83
3.2 โอกาสและผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	85
3.3 โอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	86
บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง	87
4.1 นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของภาครัฐบาล	87
4.2 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง	87
4.3 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง	88
4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	88
4.5 องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม	
และผลักดันอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	89
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	
เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	90
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนามาตรฐานวัตถุดิบและการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต	90
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และการตลาด และการพัฒนาการบริหารจัดการ	91
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย	91
บรรณานุกรม	92

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1	ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแบ่งตามพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนี (Harmonized System: HS)	77
ตารางที่ 1.2	มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของประเทศไทยปี พ.ศ. 2555-2557	78
ตารางที่ 1.3	มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของประเทศไทยปี พ.ศ. 2555-2557	78
ตารางที่ 2.1	ตัวอย่างกฎหมาย/กฎระเบียบในการควบคุมเครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์เวชสำอาง	81
ตารางที่ 2.2	ผู้เล่นหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	82
ตารางที่ 3.1	พันธกรณีการเปิดตลาดสินค้าเครื่องสำอาง ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย	84
ตารางที่ 4.1	มูลค่าส่งออกเครื่องสำอางไทย (หน่วย: ล้านบาท)	88

สารบัญรูป

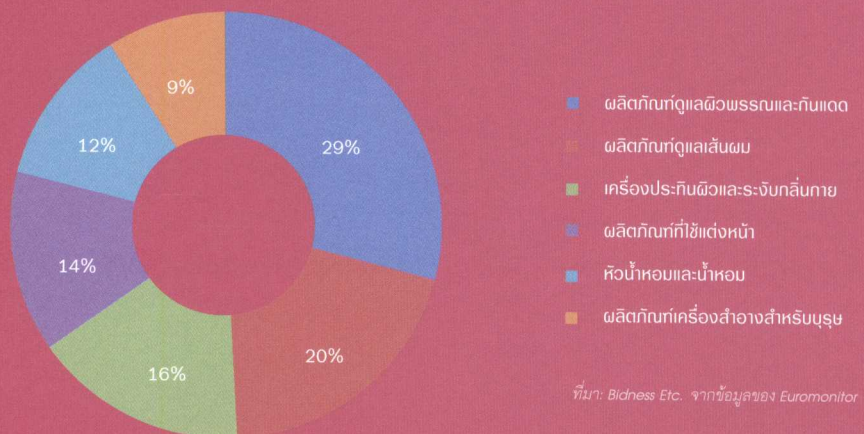
รูปที่ 1.1	มูลค่าส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโลกปี พ.ศ. 2555 ตามประเภทผลิตภัณฑ์ (หน่วย: ร้อยละ)	76
รูปที่ 1.2	มูลค่าส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโลกปี พ.ศ. 2555 ตามบริษัท (หน่วย: ร้อยละ)	77
รูปที่ 1.3	มูลค่าส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโลกปี พ.ศ. 2555 ตามภูมิภาค (หน่วย: ร้อยละ)	77
รูปที่ 2.1	ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง	79

01

ข้อมูลพื้นฐาน อุตสาหกรรม และการตลาด อุตสาหกรรม เครื่องสำอาง

เครื่องสำอาง ตามมาตรฐานการจัดประเภทอุตสาหกรรมระดับโลก (Global Industry Classification Standard – GICS) ถูกจัดอยู่ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ภายในบ้าน และของใช้ส่วนตัว แบ่งเป็นสินค้าประเภทดูแลรักษาผิวและกันแดด ผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม เครื่องประกันผิวและผลิตภัณฑ์ระงับกลิ่นกาย ผลิตภัณฑ์แต่งหน้า น้ำหอม และผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับบุรุษ จากการประเมินของ Ernst & Young มูลค่าตลาดโดยรวมในระดับโลกในปี พ.ศ. 2555 ของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางอยู่ที่ 2.45 แสนล้านเหรียญสหรัฐ (Bidness, 2015) โดยมีส่วนแบ่งมูลค่าตลาดตามรูปด้านล่าง

รูปที่ 1.1 มูลค่าส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโลกปี พ.ศ. 2555 ตามประเภทผลิตภัณฑ์ (หน่วย: ร้อยละ)

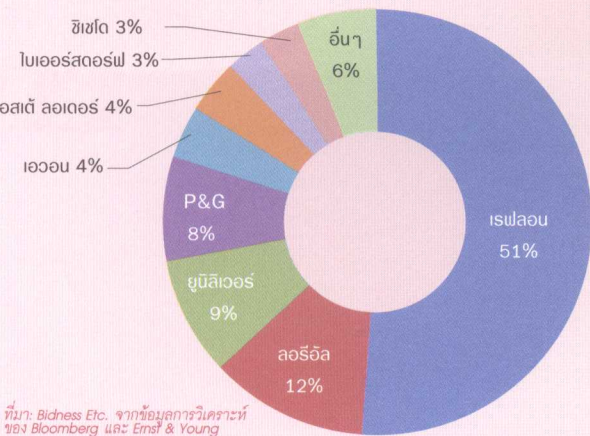
ผลิตภัณฑ์ดูแลผิวพรรณและกันแดดครองส่วนแบ่งตลาดที่ร้อยละ 29 ซึ่งมากที่สุด รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทดูแลรักษาเส้นผม อยู่ที่ร้อยละ 20 เครื่องประกันผิวและระงับกลิ่นกาย ผลิตภัณฑ์แต่งหน้า และหัวน้ำหอมและน้ำหอม มีส่วนแบ่งตลาดอยู่ที่ร้อยละ 16, 14 และ 12 ตามลำดับ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับบุรุษมีมูลค่าส่วนแบ่งน้อยที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 9

ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในตลาดโลกมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 4.7 ต่อปี กล่าวได้ว่าเครื่องสำอางเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีกลุ่มผู้บริโภคอยู่ในทุกระดับรายได้และทุกเพศ ทุกวัย แม้แต่ผู้บริโภคที่เป็นเพศชายก็มีจำนวนเพิ่มขึ้น ดังนั้น บริษัทผลิตเครื่องสำอางจึงมีมากกว่า 1 แบรินด์เพื่อตอบสนองต่อผู้บริโภค

ผู้เล่นหลักในตลาดเครื่องสำอางโลก 6 อันดับแรก ได้แก่ เรฟลอน (Revlon) ซึ่งมีมูลค่าส่วนแบ่งตลาดถึงร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2555 ตามด้วย ลอรีอัล (L'Oréal) ซึ่งมีมูลค่ามากเป็นอันดับสองอยู่ที่ 3.14 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ รองลงมาคือ ยูนิลีเวอร์ (2.48 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ) P&G, AVON และ Estee Lauder ตามลำดับ (Bidness, 2015)

รูปที่ 1.2 มูลค่าส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโลกปี พ.ศ 2555 ตามบริษัท (หน่วย: ร้อยละ)

ที่มา: Bldness Etc. จากข้อมูลการวิเคราะห์ของ Bloomberg และ Ernst & Young

หากแยกเป็นภูมิภาค มูลค่าส่วนแบ่งตลาดที่มากที่สุดอยู่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก คิดเป็นร้อยละ 34 ตามด้วยยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือ อยู่ที่ร้อยละ 22 และ 21 ตามลำดับ ในขณะที่ละตินอเมริกา ยุโรปตะวันออก แอฟริกาและตะวันออกกลาง มีมูลค่าส่วนแบ่งร้อยละ 12, 7 และ 4 ตามลำดับดังที่แสดงในแผนภาพด้านล่าง

รูปที่ 1.3 มูลค่าส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโลกปี พ.ศ. 2555 ตามภูมิภาค (หน่วย: ร้อยละ)

ที่มา: Bldness Etc. จากข้อมูลรายงานประจำปี พ.ศ 2555 ของ L'Oréal

ผู้ผลิตเครื่องสำอางในอาเซียนที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ กลุ่มที่มีศักยภาพรองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ เวียดนาม อินโดนีเซีย และกลุ่มประเทศที่ยังไม่มีศักยภาพมากนัก ได้แก่ เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว และบรูไน (สาวตรี เจริญจิระรัตน์, 2556)

ตลาดเครื่องสำอางไทยจัดว่าเป็นตลาดที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียทางด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม รองจากญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ (Cuyvers et al, 2013) นอกจากจะเป็นผู้ผลิตเครื่องสำอางอันดับที่ 17 ของโลกแล้ว ประเทศไทยยังอยู่ในอันดับที่ 1 ของโลกในฐานะผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์สำหรับใช้กับผม และอันดับที่ 12 ในฐานะผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ดูแลผิวพรรณ (สกินแคร์) นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์เพื่อบำรุงผมของปากอันดับที่ 1 ของอาเซียน โดยมีส่วนแบ่งตลาดกว่าร้อยละ 40 ในภูมิภาค ข้อมูลจากคลังข้อมูลอุตสาหกรรมเวชสำอาง สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ระบุว่า ประเทศไทยมีความพร้อมในด้านการผลิตเครื่องสำอางสูง ทั้งด้านเทคโนโลยี บุคลากร การลงทุน และการขนส่ง ปัจจุบันมีโรงงานผลิตเครื่องสำอางที่มีคุณภาพมากกว่า 3,000 แห่ง ธุรกิจในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทย มีจำนวน 762 ราย โดยแบ่งเป็นธุรกิจขนาดเล็กร้อยละ 68 จำนวน 520 ราย ธุรกิจขนาดกลางร้อยละ 29 จำนวน 220 ราย และธุรกิจขนาดใหญ่ร้อยละ 3 จำนวน 22 ราย ทำให้เกิดการจ้างงานประมาณ 220,000 คน กลุ่มผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางภายในประเทศสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มผู้จำหน่ายเครื่องสำอางที่ผลิตในประเทศโดยได้รับลิขสิทธิ์ใช้เครื่องหมายการค้าจากบริษัทแม่ในต่างประเทศ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70
- 2) กลุ่มผู้จำหน่ายเครื่องสำอางที่ผลิตในต่างประเทศหรือเป็นการนำเข้าจากต่างประเทศโดยตรง โดยเครื่องสำอางกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเครื่องสำอางที่มีตราสินค้าเป็นที่รู้จักกันดีในวงกว้างและมีราคาสูง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20

3) กลุ่มผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศและใช้ตราของคนไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องสำอางประเภทสกินแคร์จากธรรมชาติ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10 (สวทช., 2557)
ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสามารถแบ่งตามพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized System: HS) ได้ดังนี้

ตารางที่ 1.1 ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแบ่งตามพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized System: HS)

พิกัด	รายละเอียด
3303.00.00	หัวน้ำหอมและน้ำหอม
3304.10.00	สิ่งปรุงแต่งที่ใช้แต่งริมฝีปาก
3304.20.00	สิ่งปรุงแต่งที่ใช้แต่งตา
3304.30.00	สิ่งปรุงแต่งที่ใช้แต่งเล็บมือหรือเล็บเท้า
3304.91.00	เป็นผง จะอัดหรือไม่ก็ตาม
3304.99	อื่นๆ
3304.99.20	ครีมกันผิว
3304.99.30	ครีมและโลชั่นอื่นๆ สำหรับหน้าหรือผิว
3304.99.90	อื่นๆ
3305.10	แชมพู
3305.10.10	ที่มีคุณสมบัติต้านเชื้อรา
3305.10.90	อื่นๆ
3305.20.00	สิ่งปรุงแต่งสำหรับตัดหรือย้อมผม
3305.30.00	แล็กเกอร์สำหรับใช้กับผม
3305.90.00	อื่นๆ
3306.10	ยาสีฟัน
3306.10.10	เพสท์และผงใช้ป้องกันโรค
3306.10.90	อื่นๆ
3306.20.00	ด้ายใช้ทำความสะอาดของพื้น (เดนทัลฟloss)
3306.90.00	อื่นๆ
3307.10.00	สิ่งปรุงแต่งที่ใช้ก่อน ระหว่าง หรือหลังการโกนหนวด
3307.20.00	สิ่งที่ใช้ดับกลิ่นตัว และใช้ระงับเหงื่อ
3307.30.00	เกลือหอมและสิ่งปรุงแต่งอื่นๆ สำหรับใช้น้ำ
3307.90.30	กระดาดและที่ขูดอาบน้ำหรือเครื่องสำอาง
3307.90.40	เครื่องหอมหรือเครื่องสำอาง รวมถึง สิ่งที่ใช้ทำให้ขนร่วงอื่นๆ
3307.90.90	อื่นๆ

กลุ่มคลังเครื่องสำอางไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ให้ข้อมูลว่า ยอดขายเครื่องสำอางไทยโดยรวมในปี พ.ศ 2557 เติบโตขึ้นกว่าร้อยละ 10 มีมูลค่าการผลิตกว่า 2.1 แสนล้านบาท และในปี พ.ศ 2558 นี้ คาดว่าจะมีการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 15-20 (กรุงเทพมหานคร, 2558) ข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมระบุว่า โรงงานผลิตเครื่องสำอางส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นครปฐม ปทุมธานี และมีโรงงานกระจายตัวอยู่ตามจังหวัดในภาคกลาง และภาคตะวันออก อาทิ สมุทรสาคร พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2558)

มูลค่าการส่งออกเครื่องสำอางของไทยในปี พ.ศ. 2556 คิดเป็นร้อยละ 1.28 ของมูลค่าการส่งออกเครื่องสำอางของโลกในด้านผลิตภัณฑ์แต่งหน้า ตลาดในการส่งออกหลักของไทยยังคงเป็นตลาดอาเซียน ถัดมาเป็นตลาดตะวันออกกลาง จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และยุโรป ตามลำดับ ซึ่งหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคาดว่าเครื่องสำอางไทยจะมียอดขายเพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางโดยรวม 1.9 หมื่นล้านบาท โดยลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับมูลค่าโดยรวม 2.01 หมื่นล้านบาท ในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่นำเข้ามากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์เสริมความงามหรือแต่งหน้า เช่น ลิปสติก ดินสอเขียนคิ้ว ครีม และโลชั่น เป็นต้น มีมูลค่าการนำเข้า 1.49 หมื่นล้านบาท สำหรับการส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกโดยรวมคิดเป็น 5.4 หมื่นล้านบาท ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2555 ประมาณ 2 พันล้านบาท กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ประเทศไทยส่งออกมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์สำหรับใช้กับผม ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกถึง 2.9 หมื่นล้านบาท

ภาพรวมในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยนำเข้าเครื่องสำอางเป็นมูลค่า 2.46 หมื่นล้านบาท โดยสินค้าที่นำเข้าหลักยังคงเป็นผลิตภัณฑ์เสริมความงามหรือแต่งหน้า การส่งออกเครื่องสำอางของไทย พบว่ามีการเติบโตทุกเดือนโดยมีคำสั่งซื้อจากตลาดหลักในอาเซียน รวมทั้งตลาดญี่ปุ่นที่ผู้ประกอบการย้ายเข้ามาตั้งฐานการผลิตในไทยและส่งออกกลับประเทศ ขณะที่ตลาดตะวันออกกลางก็นิยมสินค้าไทย มีมูลค่าการส่งออกโดยรวมประมาณ 5.43 หมื่นล้านบาท มูลค่าการนำเข้า-ส่งออก ของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มเครื่องสำอางตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2557 ตามพิกัดฮาร์โมนไนซ์ สามารถสรุปได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1.2 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของประเทศไทยปี พ.ศ 2555-2557

การนำเข้า	ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ.2557	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
3303.00.00	1,287,532	2,429,373,357	1,267,537	2,626,660,558	1,315,820	2,684,375,172
3304.10.00	467,677	797,370,801	552,107	979,210,048	625,665	1,115,651,430
3304.20.00	383,441	828,712,992	469,654	952,221,879	683,436	1,294,547,341
3304.30.00	190,929	112,451,828	215,703	125,079,138	153,957	132,078,791
3304.91.00	805,253	1,029,288,834	886,394	1,112,425,151	1,050,337	1,209,903,077
3304.99.20	9,271	9,470,225	7,021	14,687,869	2,498	5,379,855
3304.99.30	4,663,576	5,255,416,840	5,937,189	7,621,287,630	5,645,820	7,400,126,545
3304.99.90	8,391,042	4,795,159,357	11,245,003	1,078,261,521	12,705,962	5,758,269,563
3305.10.10	62,648	8,994,963	90,350	11,978,281	84,728	12,160,568
3305.10.90	4,546,856	583,783,773	6,037,766	684,483,290	4,091,516	584,917,031
3305.20.00	482,930	88,535,206	487,942	71,071,728	489,988	81,957,582
3305.30.00	141,410	31,128,316	181,563	36,245,251	243,959	60,486,518
3305.90.00	6,836,896	1,410,367,038	8,966,171	1,851,252,807	7,977,014	1,639,707,757
3306.10.10	1,803,362	193,767,371	3,354,922	367,908,169	2,835,820	294,546,617
3306.10.90	515,244	893,226,514	2,971,000	608,512,551	2,598,052	673,561,866
3306.20.00	105,001	83,469,913	117,878	107,731,193	153,172	92,311,236
33069000001	92,118	19,821,151	161,913	33,517,977	156,481	32,866,617
33069000090	206,805	98,289,839	207,345	144,917,683	268,791	161,745,786
3307.10.00	168,961	49,223,928	164,839	53,232,621	144,465	50,659,130
3307.20.00	1,410,268	558,137,558	1,495,652	585,012,615	1,430,530	537,988,129
3307.30.00	3,263,593	292,772,235	4,817,275	385,370,404	3,089,900	280,351,443
3307.90.30	494,168	37,471,077	688,115	49,935,507	886,717	60,606,913
3307.90.40	96,853	29,495,997	50,203	16,817,346	108,278	32,918,954
3307.90.90	2,756,684	517,639,500	3,079,745	402,360,681	3,186,660	403,778,979
รวม	39,182,518	20,153,368,613	53,453,287	19,920,181,898	49,929,566	24,600,896,900

ที่มา: ฐานข้อมูล Thailand Trading Report กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 1.3 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของประเทศไทยปี พ.ศ 2555-2557

การส่งออก	ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
3303.00.00	825,046	209,409,728	673,537	175,447,672	824,646	216,874,239
3304.10.00	328,286	613,538,930	443,713	701,577,259	474,354	665,929,584
3304.20.00	381,104	410,933,504	182,094	252,953,969	203,404	326,277,261
3304.30.00	72,408	54,837,617	93,324	65,641,968	146,790	63,088,887
3304.91.00	19,680,055	1,768,348,000	21,096,485	2,109,801,195	20,726,335	1,969,284,320
3304.99.20	78,832	30,591,140	141,253	55,832,817	55,702	36,054,046
3304.99.30	31,838,434	7,708,134,911	32,010,471	8,092,064,546	32,108,244	8,479,183,847
3304.99.90	11,651,083	1,470,593,996	12,265,044	2,078,778,029	11,619,117	2,089,203,056
3305.10.10	2,020,122	233,477,252	1,432,987	108,654,161	899,850	94,446,183
3305.10.90	154,885,636	17,516,675,473	150,089,859	15,386,031,227	147,769,261	15,199,343,710
3305.20.00	3,781,928	653,355,657	3,076,963	465,817,291	1,161,455	238,128,686
3305.30.00	441,997	23,523,961	199,735	29,193,062	100,461	7,014,236
3305.90.00	66,788,421	13,700,772,148	65,800,924	13,058,757,063	62,127,734	11,685,851,218
3306.10.10	372,946	55,070,598	547,869	104,987,938	336,701	67,128,954
3306.10.90	57,362,868	6,167,435,752	56,663,041	5,821,276,765	57,758,333	6,070,803,377
3306.20.00	29,683	21,382,503	63,477	28,530,840	127,600	51,968,981
33069000001	42,128,514	2,028,610,297	47,321,996	2,228,221,369	55,734,191	2,613,729,978
33069000090	386,479	77,546,712	507,279	91,409,137	335,842	62,578,428
3307.10.00	1,784,584	251,871,488	3,246,595	404,398,393	3,508,905	515,642,477
3307.20.00	10,641,646	2,671,891,411	10,065,920	2,620,381,601	9,326,933	2,997,761,398
3307.30.00	1,840,812	98,371,332	1,496,961	82,170,641	1,965,872	106,934,996
3307.90.30	97,714	9,890,686	143,384	14,414,048	70,221	9,020,947
3307.90.40	100,321	10,635,059	79,330	10,749,191	43,176	5,014,567
3307.90.90	1,525,624	323,439,293	1,985,925	466,415,846	3,601,140	773,474,882
รวม	409,044,543	56,110,337,448	409,628,166	54,453,506,028	411,026,267	54,344,738,258

ที่มา: ฐานข้อมูล Thailand Trading Report กระทรวงพาณิชย์

02

ห่วงโซ่คุณค่า อุตสาหกรรม เครื่องสำอาง

ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางสามารถจำแนกเป็นลำดับขั้นได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการก่อนการผลิต

ได้แก่ การรวบรวมวัตถุดิบซึ่งประกอบไปด้วย สารสังเคราะห์ สารสกัดธรรมชาติ พืชสมุนไพร จากนั้นจึงนำวัตถุดิบดังกล่าวไปตรวจสอบลักษณะเฉพาะและมาตรฐาน (Spec & Standard) นอกจากนี้ กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development - R&D) จะทำให้ได้ลักษณะ (สี/เนื้อ) และคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ตามที่ต้องการ ขั้นตอนนี้มีผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร ผู้ผลิตเคมีภัณฑ์ ห้องปฏิบัติการ

2. ขั้นตอนการผลิต

เมื่อได้วัตถุดิบที่ต้องการแล้ว วัตถุดิบจะถูกส่งต่อไปยังโรงงานเพื่อสกัดและผสมให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ เมื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการแล้ว ผลิตภัณฑ์จะถูกบรรจุลงในบรรจุภัณฑ์ ตีฉลาก ก่อนนำไปวางจำหน่าย ผลิตภัณฑ์จะต้องได้รับมาตรฐานรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และมาตรฐานการผลิต GMP (ปัจจุบันยังเป็นมาตรฐานสมัครใจ) ผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนนี้ ได้แก่ โรงงานผลิต ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

3. ขั้นตอนการขนส่ง

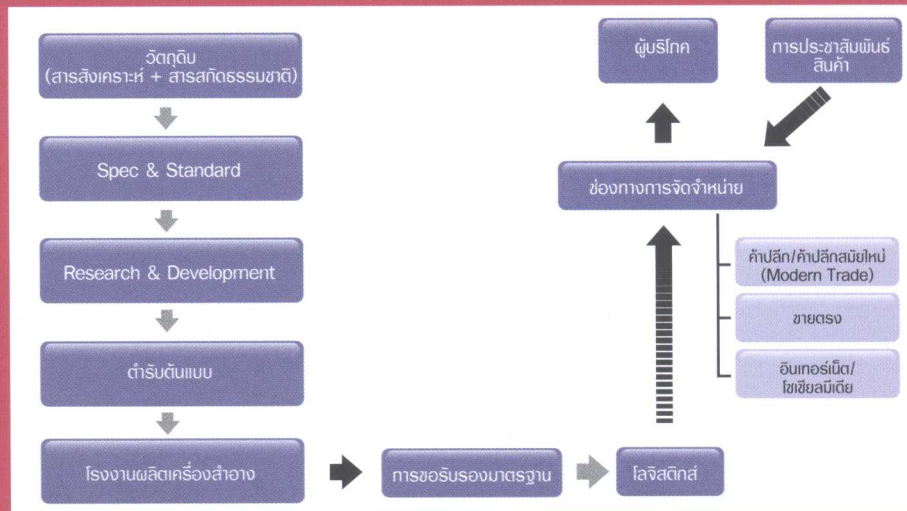
ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะถูกจัดส่งไปยังศูนย์กระจายสินค้า หรือด่านศุลกากร (กรณีส่งออกต่างประเทศ) ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริษัทโลจิสติกส์ กรมศุลกากร

4. ขั้นตอนการเข้าสู่ตลาด

ปัจจุบันอุตสาหกรรมเครื่องสำอางมีช่องทางการกระจายสินค้าหลักๆ เช่น การส่งออก ธุรกิจสปา การค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) การขายตรง (Direct Sale) และ สถานเสริมความงาม นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านตัวแทนจำหน่ายและสื่อต่างๆ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการขายตลาดสินค้าอีกด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ธุรกิจสปาที่ใช้ผลิตภัณฑ์ ผู้แทนจำหน่ายทั้งในประเทศและนอกประเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ (โทรทัศน์/อินเทอร์เน็ต/สิ่งพิมพ์) เป็นต้น

รูปที่ 2.1 ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง บริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีจำนวนสาขาทั้งหมด 6 สาขาทั่วประเทศ เพื่อให้บริการตรวจสอบวิเคราะห์สินค้าเกษตรและอาหารทั้งนำเข้าและส่งออก โดยนักวิทยาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญทางด้านห้องปฏิบัติการ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ทดสอบสินค้าประเภทเครื่องสำอางในรายการทดสอบ เช่น การวิเคราะห์ปริมาณโลหะหนัก (สารหนู ตะกั่ว แคดเมียม และปรอท) ที่ปนเปื้อนในเครื่องสำอาง การตรวจวิเคราะห์เครื่องสำอางด้านจุลชีววิทยาได้เช่นกัน โดยผู้ใช้บริการสามารถส่งตัวอย่างเพื่อการทดสอบได้ในทุกสาขา

สำหรับการส่งออกนั้น ปัจจุบันตลาดหลักในการส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของไทย ได้แก่ ประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศในกลุ่มอาเซียน+3 สหภาพยุโรป ประเทศในกลุ่มอ่าวอาหรับ และประเทศที่มีถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น โดยแต่ละกลุ่มประเทศมีกฎหมายในการควบคุมเครื่องสำอางโดยสังเขป ดังนี้ (สวทช., ม.ป.ป.)

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างกฎหมาย/กฎระเบียบในการควบคุมเครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์เวชสำอาง

ประเทศ	กฎหมาย/กฎระเบียบ
กลุ่มอาเซียน	มาตรฐาน ASEAN GMP เพื่อให้สามารถส่งสินค้าออกไปจำหน่ายได้ทั่วอาเซียน โดยไม่ต้องขอการรับรองจากหน่วยงานในประเทศนั้นๆ อีก
สหภาพยุโรป (EU)	กฎหมายเครื่องสำอาง หรือกฎหมาย EU Cosmetics Regulations (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป)
สหราชอาณาจักร	- European Cosmetics Directive 1976 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (Amendment Cosmetics Directive) เช่น ปี 1998 ปี 2000 และ ปี 2003 เป็นต้น - Cosmetics Products-Safety Regulations 1996 ซึ่งควบคุมเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าและความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค
ประเทศในกลุ่มอ่าวอาหรับ (Gulf cooperation Council : GCC)	กฎระเบียบ Gulf Standard เป็นกฎระเบียบนำเข้าที่เคร่งครัด เนื่องจากเครื่องสำอางเป็นสินค้าที่ต้องสัมผัสกับร่างกายผิวหนังโดยตรง
ประชาคมมัสยิดศาสนาอิสลามในประเทศมุสลิม	มาตรฐานฮาลาล ต้องยึดถือความถูกต้องและคุณค่าตามบัญญัติศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด

เพื่อให้อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยจะได้รับประโยชน์จากข้อกำหนดและมาตรฐานอย. ได้ออกประกาศเรื่อง การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตเครื่องสำอางของอาเซียน ตั้งแต่วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นการดำเนินการภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือระหว่างอาเซียนที่กำหนดให้หลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดีสำหรับเครื่องสำอางให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอางต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ดีในการผลิตเครื่องสำอาง (Good Manufacturing Practices หรือ GMP) เพื่อลดอุปสรรคจากการค้าที่มีไม่ใส มีมาตรฐานการประเมินแบบเดียวกัน หากได้รับการรับรองมาตรฐาน ASEAN GMP แล้ว สามารถส่งสินค้าออกไปจำหน่ายได้ทั่วอาเซียน โดยไม่ต้องขอการรับรองจากหน่วยงานในประเทศนั้นๆ อีก (กลุ่มควบคุมเครื่องสำอาง, ม.ป.ป.)

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์แนวดิ่ง (Inter-firm Cooperation: Vertical Linkages)

ความสัมพันธ์แนวดิ่งในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางประกอบด้วย ผู้ผลิตวัตถุดิบจากพืชและสารเคมี (เคมีภัณฑ์ สารสกัดจากพืช) โรงงานผลิตเครื่องสำอาง (ซึ่งส่วนใหญ่มีห้องปฏิบัติการตรวจสอบเครื่องสำอาง) โรงงานผลิตและออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผู้แทนจำหน่าย (ทั้งสรรพสินค้า ระบบขายตรง (Direct Sale) ทุปเปอร์มาร์เก็ต ร้านเสริมสวย หรือสถาบันเสริมความงาม ร้านขายยา ร้านสะดวกซื้อ และระบบ Social Network) และผู้บริโภคปลายทาง

ความสัมพันธ์แนวดิ่งมีความสำคัญต่อการลดต้นทุนการผลิตหากธุรกิจสามารถลดการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศได้ แม้ประเทศไทยจะมีการผลิตวัตถุดิบประเภทสารออกฤทธิ์ (Active Ingredients) สำหรับเครื่องสำอางเองถึงร้อยละ 6 แต่ก็มีການนำเข้าวัตถุดิบดังกล่าวจากประเทศจีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น มาเลเซีย เป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 30 (สวทช., ม.ป.ป.)

ต้นทุนที่ค่อนข้างสูงอีกประการหนึ่ง คือ ต้นทุนทางด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต ปัจจุบันจึงมีผู้ประกอบการหลายรายที่จ้างโรงงานภายนอกผลิตหรือเช่าพื้นที่จากอุทยานวิทยาศาสตร์ซึ่งมีเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ หากผู้ประกอบการสามารถออกแบบบรรจุภัณฑ์ได้โดยไม่ต้องจ้างบริษัทภายนอกก็จะสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง

ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่าผู้ประกอบการรายย่อยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น เช่น ผ่านทาง Facebook Instagram และแอปพลิเคชัน Line เป็นต้น ทำให้ลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดจำหน่ายผ่านผู้แทนจำหน่ายได้

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์ในแนวนอน (Inter-firm Cooperation: Horizontal Linkages)

ความสัมพันธ์ในแนวนอนที่ส่งผลต่อห่วงโซ่มูลค่าเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันในลักษณะสมาคม เช่น สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (สังกัดสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) คลัสเตอร์เครื่องสำอางไทย (จัดตั้งโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม) เป็นต้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สำคัญในการประกอบธุรกิจ ทั้งด้านกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการจัดแจ้งผลิตภัณฑ์ การนำเข้า-ส่งออก และให้สิทธิพิเศษแก่สมาชิกในการเข้าอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ที่ผ่านมา ภาครัฐได้เห็นความสำคัญของกลุ่มผู้ประกอบการเหล่านี้และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เช่น การมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องสำอางฉบับล่าสุด เป็นต้น (เกษมณี เลิศกิจจา, 2558)

การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตเครื่องสำอางรายย่อยทำให้สามารถจ้างโรงงานภายนอกผลิตสินค้าได้โดยไม่ต้องมียอดสั่งผลิตในปริมาณมาก เนื่องจากสามารถเฉลี่ยยอดสั่งผลิตกับบริษัทอื่นๆ ในเครือข่ายได้ นอกจากนี้ การรวมกลุ่มระหว่างผู้ผลิตสมุนไพรหรือพืชที่สามารถนำมาเป็นส่วนประกอบในเครื่องสำอางสามารถสร้างโอกาสในการเพิ่มจำนวนลูกค้า เนื่องจากผู้ประกอบการมักมองหาผู้ผลิตวัตถุดิบรายใหม่ๆ จากเครือข่ายของผู้ผลิตที่มีคุณภาพและไว้วางใจได้ หากสมุนไพรหรือพืชได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานต่างๆ จะเพิ่มข้อได้เปรียบเพราะผู้ประกอบการมองว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และเป็นสิ่งจำเป็นหากผู้ประกอบการต้องการขอมาตรฐานรับรองให้แก่ผลิตภัณฑ์ เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Certified Organic) จากสถาบันต่างๆ ที่กำหนดให้ส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ต้องได้มาตรฐานรับรองเช่นกัน

ตลาด (อุตสาหกรรม) สนับสนุน (Supporting Market)

- ตลาดเฉพาะเจาะจง (Sector specific) ได้แก่ อุปกรณ์/เครื่องจักรในการผลิตเครื่องสำอาง อุปกรณ์ที่ใช้ในห้องปฏิบัติการ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ นักวิจัยด้านเครื่องสำอาง วิทยาลัย/คณะที่เปิดสอนด้านเครื่องสำอาง
- ตลาดไม่เฉพาะเจาะจง (Cross-cutting) ได้แก่ ผู้ให้บริการด้านกฎหมาย ผู้ตรวจสอบบัญชี ที่ปรึกษาทางการตลาด อุตสาหกรรมสมุนไพร บริษัทขนส่งผู้แทนจำหน่าย
- ตลาดการเงิน (Financial) ได้แก่ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (เอสเอ็มอีแบงก์) ซึ่งล่าสุดมีการรวมตัวกับบริษัท เอ็มทีอาร์แอสเสท เมาเจอร์ จำกัด ในโครงการร่วมลงทุน SMEs-OTOP เพื่อตั้งให้บริษัทใหญ่เข้ามาช่วยเหลือเป็นพี่เลี้ยงแก่ธุรกิจขนาดเล็ก และงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีโครงการสนับสนุน SMEs หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)

การยกระดับธุรกิจและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Firm Level Upgrading)

ผู้เล่นหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยสามารถจำแนกได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 ผู้เล่นหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

ผู้เล่น	การสนับสนุน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ผู้ผลิต สมุนไพร/พืช	-ควรได้รับการสนับสนุนด้านกระบวนการเพาะปลูกพืชสมุนไพร ที่จะนำมาสกัดเป็นวัตถุดิบให้มีมาตรฐาน เพื่อลดการนำเข้า วัตถุดิบจากต่างประเทศ	-สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย -กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ -กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี -สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)
โรงงานผลิต ห้องปฏิบัติการ	-ควรได้รับการสนับสนุนให้มีมาตรฐานตามข้อกำหนดของ ประเทศที่เป็นประเทศส่งออกหลักของไทย เช่น กลุ่มประเทศ สมาชิกอาเซียน เพื่อให้กระบวนการส่งออกมีความสะดวก มากขึ้น และทำให้ประเทศต่างๆ เชื่อถือในมาตรฐานของ ผลิตภัณฑ์จากประเทศไทยและมียอดขายเพิ่มขึ้น -ควรมีการวิจัยและพัฒนาอย่างครบวงจร	-สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) -กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี -กระทรวงอุตสาหกรรม -สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย
โรงงานออกแบบและ ผลิตภัณฑ์	-ควรได้รับการสนับสนุนให้มีการใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อมและไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้ นำกลับมาใช้ใหม่ได้	-กระทรวงอุตสาหกรรม -สมาคมการบรรจุภัณฑ์ไทย
นักวิจัยด้าน เครื่องสำอาง	-ควรมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอเพื่อพัฒนา คุณภาพของผลิตภัณฑ์ -งานวิจัยต่างๆ ควรมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางเพื่อให้ ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์	-กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี -สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย
ผู้ประกอบการ	-ผู้ประกอบการควรได้รับความรู้ด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับการส่งออกและนำเข้า ข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับเงินทุนเพื่อขยายกิจการ -หน่วยงานต่างๆ ควรให้ความช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ และเงินทุนเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของไทยเป็นที่รู้จัก อย่างแพร่หลาย เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการเข้า ร่วมงานแสดงสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการ จับคู่ธุรกิจ	-กระทรวงพาณิชย์ -สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (สสว.) -ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมแห่งประเทศไทย (เอสเอ็มอีแบงก์) -สถาบันพัฒนาธุรกิจ -สำนักงานพาณิชย์ไทยในต่างประเทศ -สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

อำนาจ (Power)

เนื่องจากในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางมีผู้เล่นเป็นจำนวนมากและส่วนใหญ่เป็น
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงไม่มีผู้เล่นที่มีอำนาจโดดเด่น อย่างไรก็ตาม
ธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีอำนาจต่อรองกับโรงงานผลิตมากกว่า เนื่องจากโรงงาน
มักต้องการยอดสั่งผลิตเป็นจำนวนมาก

การเข้าถึงการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning)

จากการสัมภาษณ์นายกสมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย อุตสาหกรรมเครื่อง
สำอางยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิตและการวิจัยและพัฒนา ปัจจุบัน
มีเพียงไม่กี่บริษัทที่ดำเนินกิจการทางด้านนี้โดยตรง (เกษมณี เลิศกิจจา, 2558)
นอกจากนี้ หลักสูตรระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เครื่องสำอางโดยตรง
มีเปิดสอนในมหาวิทยาลัยเพียง 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัย
สวนดุสิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และหลักสูตร
ปริญญาโทมีเพียง 3 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ทำให้บุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์เครื่องสำอาง
มีจำนวนจำกัด

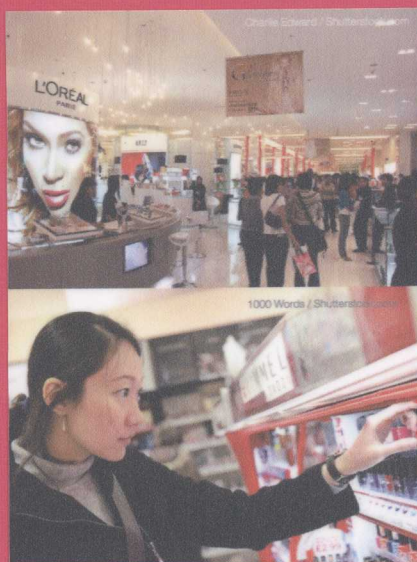
การกระจายผลประโยชน์ของผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าธุรกิจ
เครื่องสำอาง (Benefits)

ในธุรกิจเครื่องสำอาง ผู้เล่นที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดคือโรงงานผลิต
เครื่องสำอางและเจ้าของแบรนด์เครื่องสำอาง เนื่องจากขั้นตอนการผลิตและ
จำหน่ายเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ แม้วัตถุดิบในการผลิตเครื่องสำอาง
จะเป็นสิ่งสำคัญแต่ผู้ผลิตวัตถุดิบกลับได้รับประโยชน์น้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม
หากวัตถุดิบได้รับการรับรองมาตรฐาน เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จะสามารถ
เพิ่มมูลค่าให้แก่วัตถุดิบและอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์ในห่วงโซ่คุณค่าได้

03

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส และผลกระทบ ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

จากสถิติการนำเข้า-ส่งออก และกำลังการผลิตเครื่องสำอางของไทยดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 และ บทที่ 2 อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพอันดับต้นๆ ในระดับภูมิภาคและระดับโลก การส่งออกไปยังต่างประเทศมีมูลค่ากว่า 2 หมื่นล้านบาท ดังนั้น การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมนี้ โดยผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนภาครัฐ จำเป็นต้องศึกษาถึงพันธกรณีและผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบของข้อตกลงต่างๆ เพื่อการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมและการกำหนดนโยบายของภาครัฐเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

ประเทศไทยมีการเจรจาความตกลงทางการค้าที่สำคัญกับต่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคีผ่านกรอบความร่วมมืออาเซียน และ WTO ข้อตกลงที่มีผลบังคับใช้และส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 พันธกรณีการเปิดตลาดสินค้าเครื่องสำอาง ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย

สินค้า	WTO	ASEAN		AIFTA	ACFTA	TAFTA	TNZCEP
		CEPT	AISP				
ผลิตภัณฑ์หัวน้ำหอมและน้ำหอม (HS 3303) - 3303.00.00	- อัตราภาษีร้อยละ 30	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- ไม่ใช่สินค้าที่มีข้อผูกพันภายใต้ AISP	- อัตราภาษีร้อยละ 5	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0
ผลิตภัณฑ์เสริมความงามหรือแต่งหน้า (HS 3304) - 3304.10.00 - 3304.20.00 - 3304.30.00 - 3304.91.00 - 3304.99 - 3304.99.20 - 3304.99.30 - 3304.99.90	- อัตราภาษีร้อยละ 30	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- ไม่ใช่สินค้าที่มีข้อผูกพันภายใต้ AISP	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0
ผลิตภัณฑ์สำหรับใช้กับผม (HS 3305) - 3305.10 - 3305.10.10 - 3305.10.90 - 3305.20.00 - 3305.30.00 - 3305.90.00	- อัตราภาษีร้อยละ 30	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- ไม่ใช่สินค้าที่มีข้อผูกพันภายใต้ AISP	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0
ผลิตภัณฑ์เพื่ออนามัยของช่องปากหรือฟัน (HS 3306) - 3306.10 - 3306.10.10 - 3306.10.90 - 3306.20.00 - 3306.90.00	- อัตราภาษีร้อยละ 30 ยกเว้น 3306.20.00 ไม่อยู่ในข้อตกลง	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- ไม่ใช่สินค้าที่มีข้อผูกพันภายใต้ AISP	- อัตราภาษีร้อยละ 5 ยกเว้น 3306.20.00 และ 3306.90.00 อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0
ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางปรุงแต่งอื่นๆ (HS 3307) - 3307.10.00 - 3307.20.00 - 3307.30.00 - 3307.90.30 - 3307.90.40 - 3307.90.90	- อัตราภาษีร้อยละ 30	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- ไม่ใช่สินค้าที่มีข้อผูกพันภายใต้ AISP	- อัตราภาษีเป็น 0 ยกเว้น 3307.30.00 อัตราภาษีเป็นร้อยละ 2 จะลดเหลือ 0 ในปี พ.ศ. 2560	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0	- อัตราภาษีร้อยละ 0

สินค้า	JTEPA	AJCEP	AKFTA	AANZFTA	ไทย – อินเดีย
- ผลิตภัณฑ์หัวน้ำหอมและน้ำหอม (HS 3303) - ผลิตภัณฑ์เสริมความงามหรือแต่งหน้า (HS 3304) - ผลิตภัณฑ์สำหรับใช้กับผม (HS 3305) - ผลิตภัณฑ์เพื่ออนามัยของช่องปากหรือฟัน (HS 3306) - ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางปรุงแต่งอื่นๆ (HS 3307)	- อัตราภาษีเป็นร้อยละ 0 ยกเว้น 3304 อัตราภาษีเป็นร้อยละ 7.27 และจะลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2560	- อัตราภาษีเป็นร้อยละ 0 ยกเว้น 3304 อัตราภาษีเป็นร้อยละ 10.90 และจะลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2561	-อัตราภาษีเป็นร้อยละ 0 ยกเว้น 3304 อัตราภาษีเป็นร้อยละ 6 และจะลดเป็นร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2559	- อัตราภาษีเป็นร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้าที่อยู่ในความตกลง

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และ กรมศุลกากร

1. ไทย-ออสเตรเลีย (Thailand - Australia Free Trade Agreement: TAFTA)
มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยกำหนดให้ไทยและออสเตรเลีย
เริ่มเปิดเสรีการค้าทั้งในด้านสินค้า การบริการ และการลงทุน ระหว่างกัน รวมทั้ง
ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้าที่มีอยู่ ทั้งไทยและออสเตรเลียได้
ลดอัตราภาษีนำเข้า-ส่งออกเป็น 0 ทุกรายการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553

ไทยและนิวซีแลนด์มีการลงนามความตกลงฯ ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2548 เพื่อให้ ความตกลงฯ มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 โดยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 นิวซีแลนด์ลดภาษีเป็น 0 ไปแล้วจำนวนร้อยละ 88.46 ของจำนวนรายการ สินค้าทั้งหมด ส่วนรายการที่เหลือเป็นสินค้าอ่อนไหว ซึ่งจะลดภาษีเป็น 0 ในปี พ.ศ. 2558 ในขณะที่ไทยลดภาษีเป็น 0 ไปแล้วจำนวนร้อยละ 89.72 ของจำนวน รายการสินค้าทั้งหมด ส่วนรายการที่เหลือเป็นสินค้าอ่อนไหว ซึ่งจะลดภาษีเป็น 0 ในปี พ.ศ. 2563 โดยเครื่องสำอางไม่จัดอยู่ในกลุ่มสินค้าอ่อนไหว

ไทยและญี่ปุ่นเริ่มลดและยกเว้นภาษีมาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ภายใต้ JTEPA โดยในปี พ.ศ. 2550 ญี่ปุ่นยกเว้นภาษีให้ไทยร้อยละ 86 ของรายการสินค้า ขณะที่ไทยยกเว้นภาษีให้ญี่ปุ่นร้อยละ 31 และในปี พ.ศ. 2560 ไทยและญี่ปุ่นจะต้องยกเว้นภาษีกว่าร้อยละ 90 ของรายการสินค้า ปัจจุบัน ไทยได้รับการลดภาษีเป็น 0 ในการส่งออกสินค้าประเภทเครื่องสำอางไปญี่ปุ่น ยกเว้นผลิตภัณฑ์เสริมความงามหรือแต่งหน้า (HS 3304) ที่จะลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2560

ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ลงนามในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 สินค้าทั่วไปมีการลดภาษีตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2548 และลดเป็น 0 ในปี พ.ศ. 2553 ทั้งไทยและจีนลดภาษีสินค้าเป็น 0 มากกว่าร้อยละ 90 ปัจจุบันการนำเข้า-ส่งออกเครื่องสำอางระหว่างไทยและจีนใช้ภาษีร้อยละ 0

AJCEP เป็นส่วนเสริมกับ JTEPA มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2552 โดยญี่ปุ่นยกเว้นภาษีให้ไทยร้อยละ 86 ของรายการสินค้าทั้งหมด ขณะที่ไทยยกเว้นภาษีให้ญี่ปุ่นร้อยละ 31 และในปี พ.ศ. 2561 ไทยกับญี่ปุ่นต้องยกเว้นภาษีระหว่างกันประมาณร้อยละ 90 ของรายการสินค้า

สินค้าไทยที่ได้รับประโยชน์ ได้แก่ ถัวมณีและเครื่องประดับ โมลาส มันสำปะหลัง อาหาร ในขณะที่ผู้นำเข้าสินค้าในไทยที่ได้ประโยชน์จาก FTA ได้แก่ เครื่องจักรไฟฟ้า เวชภัณฑ์ น้ำหอม เครื่องสำอาง เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก ปัจจุบันผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้รับการยกเว้นภาษีเป็นร้อยละ 0 ยกเว้นผลิตภัณฑ์เสริมความงามหรือแต่งหน้า (HS 3304) ที่จะลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2561

ไทยได้ลงนามในพิธีสารการเข้าเป็นภาคีในความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า และความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน-เกาหลี ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ไทยจะลดภาษีนำเข้าเป็น 0 สำหรับรายการสินค้าทั้งหมดในปี พ.ศ. 2560 ในขณะที่เกาหลีได้มีแผนพหุและสนธิ 5 รายการเป็นสินค้าอ่อนไหว ซึ่งคงภาษีไว้ที่ร้อยละ 6 จนถึงปี พ.ศ. 2558 และ จะลดเป็นร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2559

ผู้นำอาเซียนและอินเดียได้ลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมด้านต่างๆ (Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and India) ในปี พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นกรอบแนวทางและแผนงานในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย โดยกำหนดให้ความตกลงมีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า ประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ (บรูไน มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไทย) และอินเดียจะยกเลิกภาษีศุลกากรของสินค้าโดยรวมประมาณร้อยละ 80 ของรายการสินค้าภายในปี พ.ศ. 2559

ตัวอย่างสินค้าที่ไทยจะได้รับประโยชน์จากการลดภาษีของอินเดีย ได้แก่ เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก อัญมณีและเครื่องประดับ ชิ้นส่วนยานยนต์ ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม เฟอร์นิเจอร์และส่วนประกอบ เครื่องสำอาง ผัก และพืชประเภทถั่ว อาหารปรุงแต่ง ปลาซาร์ดีนกระป๋อง และน้ำผลไม้ เป็นต้น ปัจจุบันมีการลดภาษีสินค้าประเภทเครื่องสำอางเป็นร้อยละ 0 ยกเว้นผลิตภัณฑ์เพื่ออนามัยของช่องปากหรือฟัน (HS 3306) และผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางปรุงแต่งอื่นๆ (HS 3307) ที่จะลดลงเป็นร้อยละ 0 ภายในปี พ.ศ. 2560

AANZFTA ได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ต่อมา อาเซียน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ได้ลงนามในความตกลง AANZFTA เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 และความตกลงนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 โดยไทยบังคับใช้ความตกลงดังกล่าวในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2553 ทำให้ไทยได้รับสิทธิประโยชน์จากการส่งออกสินค้าประเภทเครื่องสำอางไปยัง ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ในอัตราเป็น 0

ผลจากการเจรจา FTA ส่งผลให้ภาษีส่งออกลดลงเหลือร้อยละ 0 สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแทบทุกประเภท คงเหลือเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังมีการคงไว้ซึ่งภาษี โดยรวมแล้วการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้ออเดอร์ส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในตลาดญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักของเครื่องสำอางไทย การที่ประเทศไทยสามารถผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับเมื่อส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ส่งผลให้บริษัทข้ามชาติได้ให้ความสนใจ และมั่นใจในศักยภาพการผลิตของไทยมากขึ้น นอกจากนี้โอกาสในการส่งออกผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้นได้กระตุ้นให้ผู้ประกอบการไทยพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศ และพัฒนาในเรื่องบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม แม้การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ จะทำให้การค้ามีกรขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่ก็มีสินค้าบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ ทરพวงพาณิชย์จึงดำเนินโครงการช่วยเหลือเพื่อการปรับตัวของภาคการผลิต และภาคบริการที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าผ่านกองทุน FTA โดยให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของโครงการ แต่ละโครงการมีระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี ซึ่งมีการสนับสนุนด้านการศึกษวิจัยและพัฒนา ช่วยเหลือในการปรับปรุงธุรกิจ การฝึกอบรมอาชีพใหม่ให้แก่คนงาน และการจัดอบรมเสริมสร้างผู้ประกอบการ ให้มีความรู้เพื่อการปรับตัว (ประชาชาติธุรกิจ, 2556)

ในส่วนของผู้สภากาชาดเครื่องสำอำนักรมการค้าต่างประเทศได้อนุมัติ “โครงการการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอำนักรมการค้าต่างประเทศ” ในปีงบประมาณ 2553 (กรมการค้าต่างประเทศ, ม.ป.ป.) โดยมีคณะภลัษศาสตร มหาวทยาลัษมหดล เป็นที่ปรภษาโครงการ คณะจารย์ไดรวมกันจัดกิจกรรมการอบรมที่เป็นประโยชน์และนาเสนอข้อมูลทางวิชาการให้แก่ผู้ประกอบการเครื่องสำอำนักรมการค้าไทย เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่จะช่วยเสริมความแขงแรงแม่ภาคเอกชนต่อไป โดยโครงการนี้ประกอบด้วยกิจกรรมยอย 5 กิจกรรม ได้แก่ (คณะภลัษศาสตร มหาวทยาลัษมหดล, 2555)

- 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการผลิตเครื่องสำอางสมุนไพรด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 2) การศึกษาวิจัยสารสกัดสมุนไพรที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้ทำเครื่องสำอาง
- 3) การอบรมระยะสั้น เรื่อง การผลิตเครื่องสำอางสมุนไพรและการประเมินประสิทธิภาพสารสกัดสมุนไพร
- 4) การอบรม เรื่องการประเมินประสิทธิภาพ ความปลอดภัย และนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาเครื่องสำอางสมุนไพร
- 5) การประชุมสรุปและเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการแก่ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.3 โอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
ต่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีในกรอบอาเซียนทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ตลาดที่มีประชากรกว่า 3.4 พันล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากรโลก และมีมูลค่าการค้ารวมกันสูงถึง 10.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 29 ของการค้าโลก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ม.ป.ป.) แม้จะมีผู้เล่นเพิ่มมากขึ้น แต่อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยยังคงมีจุดเด่นในเรื่องคุณภาพสินค้าที่ดีกว่าหลายประเทศ เช่น ประเทศจีน และประเทศไทยยังเป็นทำเลที่เหมาะสมต่อการเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าในอาเซียน นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีข้อได้เปรียบในด้านวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตเป็นเครื่องสำอาง โดยเฉพาะสมุนไพรที่มีความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ในด้านสารสกัด ประเทศไทยยังด้อยกว่าประเทศลาว เวียดนาม และอินเดียที่มีค่าแรงถูกกว่าและเทคโนโลยีที่ดีกว่า และยังมีศักยภาพด้อยกว่าประเทศเมียนมาร์ซึ่งเป็นผู้ส่งออกสารสกัดมากที่สุดในอาเซียน (วรรณวิภา ปล้นธนาทร และคณะ, ม.ป.ป.)

การส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไปต่างประเทศโดยเฉพาะในตลาดอาเซียน ทำให้ประเทศไทยต้องพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดที่ใหญ่ขึ้น ในปี พ.ศ. 2551 ออย. ได้กำหนดให้ผู้ผลิตเครื่องสำอางปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตเครื่องสำอาง (Good Manufacturing Practices: GMP) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปรับ ประสาน กฎระเบียบเครื่องสำอางให้สอดคล้องกับอาเซียน (Agreement on ASEAN Harmonized Cosmetic Regulatory Scheme) นอกจากนี้จะช่วยให้มาตรฐานการผลิตเครื่องสำอางของกลุ่มสมาชิกเป็นไปในแนวทางเดียวกันแล้ว บทบัญญัติดังกล่าวยังถูกจัดทำขึ้นเพื่อช่วยลดอุปสรรคทางการค้า หรือขจัดข้อจำกัดทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barrier) โดยในขั้นตอนการดำเนินการ ออย.จะสนับสนุนให้มีการยกระดับมาตรฐานการผลิตเครื่องสำอางตามเกณฑ์ GMP ทุกขั้นตอนของการผลิต ส่วนสถานที่ผลิตเครื่องสำอางขนาดเล็กและอุตสาหกรรมในครัวเรือนซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องเงินทุน เทคโนโลยี และบุคลากรที่ยังไม่สามารถพัฒนาการผลิตให้ถึงระดับสากลตามเกณฑ์ GMP เดิมรูปแบบได้นั้น ออย. ได้จัดทำเกณฑ์เบื้องต้นของวิธีการผลิต วิธีการเก็บรักษาเครื่องสำอาง เพื่อเตรียมความพร้อมแก่ผู้ผลิตขนาดเล็กและอุตสาหกรรมในครัวเรือน ให้สามารถใช้ระบบคุณภาพในการผลิตเครื่องสำอาง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาไปสู่เกณฑ์ GMP ได้ในอนาคต (ไทยรัฐ, 2557)

White Jack

04

ยุทธศาสตร์ การพัฒนา อุตสาหกรรม เครื่องสำอาง

เนื่องจากอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพ ภาครัฐจึงมีนโยบายในการสนับสนุนอุตสาหกรรมตั้งแต่การพัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบ ต้นน้ำ การสนับสนุนการวิจัย ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการผ่าน ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น นโยบายและยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

4.1 นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรม เครื่องสำอางของภาครัฐบาล

นโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องสำอางที่อยู่ระหว่างการดำเนินการในปัจจุบันเริ่มต้นจากนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในปี พ.ศ. 2554 ที่มีสาระสำคัญในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบริการด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาลในภูมิภาคเอเชีย (Medical Hub) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีนโยบายกระทรวงสาธารณสุขให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพระดับนานาชาติ เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ด้วยการเสริมสร้างรายได้ สุขภาพของประเทศทั้งทางด้านยาสมุนไพรไทย อาหาร สินค้าพื้นเมือง รวมถึงการเป็นศูนย์กลางสุขภาพโดยไม่เกิดผลกระทบทางลบต่อระบบบริการภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินงานร่วมกับกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน เป็นต้น และได้จัดทำ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ปี พ.ศ. 2557-2561” ขึ้นในปี พ.ศ. 2555 เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2557)

ในส่วนของกระทรวงอุตสาหกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางอยู่ในนโยบายหลักด้านการให้บริการของกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งครอบคลุมไปถึงการพัฒนาผู้ประกอบการ การพัฒนาวิสาหกิจ การสร้างเครือข่ายคลัสเตอร์ การเสริมสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนา เป็นต้น โดยในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2558 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม ได้จัดตั้งคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง (Thai Cosmetics Cluster) เพื่อรับมือกับการแข่งขันในตลาดอาเซียนและสากลที่เพิ่มขึ้น และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยให้มีความเข้มแข็งและประสานความร่วมมือกันในการหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีการลงนามความร่วมมือด้านวิชาการและด้านอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง 3 ฝ่าย คือ กลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และผู้ประกอบการ ชีฟฟายเออร์เครื่องสำอาง เพื่อเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนทั้งด้านวิชาการและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การค้าและการลงทุน รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนบุคลากร สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้และงานวิจัย ตลอดจนการร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งการต่อยอดการพัฒนาสร้างนวัตกรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือในระดับโซ่อุปทาน (Supply Chain) ส่งผลให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดสากล (กระทรวง-อุตสาหกรรม, 2558) สำหรับยุทธศาสตร์ของแต่ละนโยบายจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

4.2 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย มีดังนี้

จุดแข็ง

- ประเทศไทยมีวัตถุดิบต้นน้ำที่หลากหลายและมีคุณภาพ เช่น สมุนไพรต่างๆ ที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐในด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนา
- ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของไทยได้รับการยอมรับในระดับภูมิภาคและระดับสากล เห็นได้จากการที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางอันดับที่ 12 ของโลก และยังเป็นตลาดเครื่องสำอางที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียนอีกด้วย
- ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์คุณภาพที่เกิดจากความชำนาญในภูมิปัญญาท้องถิ่น
- มีผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ทั้งตลาดระดับบนและตลาดระดับกลางถึงล่าง
- มีช่องทางการประชาสัมพันธ์สินค้าและช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ต โฆษณาทางโทรทัศน์โดยการนำเสนอผ่านนักแสดงหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง

จุดอ่อน

- เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตเครื่องสำอางของประเทศไทยยังมีความไม่เทียบเท่ากับต่างประเทศ ทำให้ต้องนำเข้าเครื่องจักรและอุปกรณ์จากต่างประเทศ
- เนื่องจากร้อยละ 90 ของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยจัดอยู่ในประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จึงมีข้อจำกัดในด้านกำลังการผลิตและการลงทุนด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีราคาสูง
- การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเครื่องสำอางโดยตรงเนื่องจากหลักสูตรเกี่ยวกับเครื่องสำอางในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทยังมีอยู่อย่างจำกัด
- ผู้ประกอบการส่วนมากไม่ทราบเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกระบวนการผลิตที่ถูกต้อง
- บรรจุภัณฑ์ของเครื่องสำอางไทยโดยรวมยังไม่มีคุณภาพดึงดูดเท่าที่ควร ทำให้ผู้บริโภคเลือกที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศที่มีรูปลักษณ์ที่สวยงามกว่า
- ไม่มีการกำหนดรายละเอียดฉลากที่ติดบนบรรจุภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ผู้บริโภคมีข้อสงสัยและขาดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์
- การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางยังมีค่อนข้างน้อย โดยขาดการวิจัยและพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเพื่อก้าวไปสู่ตลาดระดับสูงขึ้น

โอกาส

- เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสมุนไพรมีโอกาสในการพัฒนาเพิ่มขึ้นภายใต้ นโยบายของภาครัฐที่มุ่งเน้นส่งเสริมการพัฒนาสมุนไพรไทยภายใต้โครงการพัฒนาสมุนไพรที่ใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง
- นโยบายส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น Medical Hub แห่งเอเชียจะทำให้การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสมุนไพรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- การเปิดเสรีทางการค้าและการลดอัตราภาษีลงเป็นร้อยละ 0 ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาที่ประเทศไทยมีความตกลงจะทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไทยมีโอกาสเข้าสู่ตลาดที่ใหญ่ขึ้น
- ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไทยได้รับความนิยมในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เวียดนาม กัมพูชา เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การเปิดเสรีทางการค้าจะทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไทยสามารถเข้าสู่ตลาดเหล่านั้นได้มากขึ้น
- คุณภาพของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไทยและอัตราค่าแรงทำให้ประเทศไทยรับจ้างผลิตเครื่องสำอางให้กับบริษัทข้ามชาติได้

อุปสรรค

- ผู้ประกอบการขาดความรู้พื้นฐานในการยื่นจดแจ้งผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางหรือขอมาตรฐาน เช่น สูตร ชื่อมาตรฐานของสาร (INCI Name) และการคำนวณปริมาณสารโดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (OTOP)
- แม้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไทยจะสามารถเข้าสู่ตลาดที่ใหญ่ขึ้นได้ผ่านข้อตกลงเขตการค้าเสรี แต่ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากต่างประเทศก็จะสามารถเข้ามาในตลาดไทยได้เช่นกัน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศไทย
- การที่ประเทศไทยได้มีความตกลงในการปฏิบัติตามบทบัญญัติเครื่องสำอางแห่งอาเซียน (ASEAN Cosmetics GMP) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ทำให้ผู้ประกอบการไทยต้องพัฒนามาตรฐานให้เทียบเท่ากับมาตรฐานอาเซียนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่สามารถปรับตัวได้

4.3 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

ธุรกิจเครื่องสำอางและความงามเป็นธุรกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกปี ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้ทำการจัดอันดับ 10 ธุรกิจที่โดดเด่น โดยประเมินจาก ปี พ.ศ. 2554 - 2557 พบว่า ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความงาม อาทิ อาหารเสริม เครื่องสำอาง เป็นธุรกิจที่อยู่ในอันดับ 1 เนื่องจากกระแสการให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพและการดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้น (ผู้จัดการ 360, 2558) ตลาดเครื่องสำอางในช่วง

5 ปี ที่ผ่านมามีการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 18 ต่อปี ภายหลังจากการเปิดประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ธุรกิจเครื่องสำอางจะมีการแข่งขันสูงและคาดว่าจะในปี พ.ศ. 2563 มูลค่าตลาดโดยรวมจะเติบโตกว่าเท่าตัว โดยเฉพาะภาคการส่งออก ซึ่งมีโอกาสขยายตัวกว่า 2 แสนล้านบาท โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์กลุ่มสกินแคร์ที่ประเทศไทยมีศักยภาพและเป็นตลาดที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยรวมแล้วผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางมีแนวโน้มการเติบโตประมาณร้อยละ 8 - 10 ต่อปี

ตารางที่ 4.1 มูลค่าส่งออกเครื่องสำอางไทย (หน่วย: ล้านบาท)

ประเภทผลิตภัณฑ์	มูลค่าการส่งออกปี พ.ศ. 2556	มูลค่าการส่งออกปี พ.ศ. 2557	% การขยายตัว (YoY)
สบู่/ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว	80,796	84,034	2.74
เครื่องหอม/สบู	65,613	65,903	0.44
วัตถุดิบใช้ทำเครื่องสำอาง	16,183	18,130	12.03

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

จากตารางมูลค่าการส่งออกด้านบน ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางหลักที่ประเทศไทยส่งออกและมีการเติบโตอย่างชัดเจน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องหอม สบู่ สกินแคร์ และวัตถุดิบที่ใช้ทำเครื่องสำอาง โดยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ประเภทสกินแคร์มากที่สุด มีมูลค่ากว่า 8.4 หมื่นล้านบาท และขยายตัวได้ประมาณร้อยละ 2 ในปี พ.ศ. 2557 ขณะที่วัตถุดิบเพื่อใช้ทำเครื่องสำอางแม้มีมูลค่าน้อยที่สุด แต่มีอัตราการขยายตัวกว่าร้อยละ 12 จากปี พ.ศ. 2556

ตลาดส่งออกใหญ่ที่สุดของเครื่องหอมและผลิตภัณฑ์สกินแคร์ คือ ประเทศญี่ปุ่น มีมูลค่ารวมกันในปี พ.ศ. 2557 กว่า 3.1 หมื่นล้านบาท แต่มูลค่าการส่งออกติดลบจากปีก่อนประมาณร้อยละ 5 ในส่วนของวัตถุดิบที่ใช้ผลิตเครื่องสำอาง มีตลาดส่งออกสำคัญอันดับ 1 ได้แก่ ประเทศจีน มีมูลค่าในปี พ.ศ. 2557 กว่า 2.8 พันล้านบาท ขยายตัวกว่าร้อยละ 23 อันดับ 2 ได้แก่ ประเทศเวียดนาม มูลค่ากว่า 2 พันล้านบาท และมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 8 (สำนักข่าวไทย, 2558)

4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

ตามนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการบริการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลในภูมิภาคเอเชีย (Medical Hub) ของกระทรวงสาธารณสุขและนโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ทั้งสองหน่วยงานได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ปี พ.ศ. 2557-2561 ภายใต้แผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข (สุมาลี พรทิจประสาน, 2558)

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพการผลิตและส่งเสริมการพัฒนาเครื่องสำอางไทยให้เป็นศูนย์กลางผลิตภัณฑ์สุขภาพนานาชาติในระดับสากล

ปัจจัยที่ 1: พัฒนาสมุนไพรที่ใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง
แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: พัฒนาระบบการตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพมาตรฐานเครื่องสำอางผสมสมุนไพร
- กิจกรรมที่ 2: ศึกษาวิจัยสารสกัดสมุนไพร พัฒนาระบบการผลิต พัฒนาสูตรตำรับ การทดสอบคุณภาพประสิทธิภาพ และความปลอดภัยเครื่องสำอางผสมสมุนไพรตามมาตรฐานที่กำหนด
- กิจกรรมที่ 3: พัฒนาและจัดทำข้อมูลสมุนไพรที่ใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง
- กิจกรรมที่ 4: จัดทำคู่มือการผลิตเครื่องสำอางขั้นพื้นฐาน

ปัจจัยที่ 2: ยกระดับแบรนด์เครื่องสำอางผสมสมุนไพรไทย

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: พัฒนาการกำกับดูแลการผลิตเครื่องสำอางให้มีมาตรฐานทัดเทียมระดับสากล
- กิจกรรมที่ 2: คัดเลือกเครื่องสำอางผสมสมุนไพรเพื่อให้ตราสัญลักษณ์ FDA Thai Herb
- กิจกรรมที่ 3: พัฒนาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางผสมสมุนไพรไทย

2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ภายใต้แผนยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2557)

กลยุทธ์ที่ 1 เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

ปัจจัยที่ 1: การเพิ่มผลผลิตภาพและองค์ความรู้

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: เพิ่มผลผลิตภาพ (Productivity) ในด้านต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาผ่านกองทุนพัฒนาเครื่องจักร
- กิจกรรมที่ 2: สร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบ เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพและโอกาสของตนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ของอุตสาหกรรม

ปัจจัยที่ 1: การพัฒนาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมและการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานในประเทศและนอกประเทศ

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: สร้างและพัฒนาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรม (Cluster) ในประเทศ
- กิจกรรมที่ 2: ส่งเสริมการจับคู่ธุรกิจ (Business Partner)
- กิจกรรมที่ 3: สร้างการรวมกลุ่มอุตสาหกรรม (Cluster) ข้ามชาติ
- กิจกรรมที่ 4: เชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานของประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN Supply Chain)

4.5 องค์การและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

การส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมอื่นๆ จำเป็นต้องมีการดำเนินการร่วมกันของหลายภาคส่วน หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนอุตสาหกรรมเครื่องสำอางสามารถสรุปรวมได้ดังต่อไปนี้

- **กระทรวงสาธารณสุข** โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพรไทย ปัจจุบันมีการดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย แนวทาง และหลักเกณฑ์เพื่อพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้มีความปลอดภัยสอดคล้องกับมาตรฐานสากลโดยไม่ขัดต่อหลักการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 เพื่อให้ผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมั่นใจในเครื่องสำอางไทยว่ามีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปัจจุบันมีการประกาศเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อประกอบการรับตราสัญลักษณ์ FDA Thai Herb ให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบแนวทางและเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางเพื่อรับตราสัญลักษณ์ดังกล่าวแล้ว (กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค, 2557)

- **กระทรวงอุตสาหกรรม** ปัจจุบันกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา และกลุ่มซัพพลายเออร์เข้าด้วยกันผ่านการก่อตั้งกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยและการลงนามความร่วมมือด้านวิชาการและด้านอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2558

- **กระทรวงพาณิชย์** มีบทบาทในการศึกษาตลาดและข้อกำหนดของแต่ละประเทศ เพื่อวางแผนพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางให้สอดคล้องกับมาตรฐานต่างประเทศ การสร้างตลาดสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยที่ผ่านมากกระทรวงพาณิชย์มุ่งเน้นจัดงานแสดงสินค้าในลักษณะดึงดูดผู้ผลิตและผู้นำเข้า โดยเจรจารายละเอียดของสินค้าแต่ละประเภทเป็นหลัก และหลังจากนั้นจะเปิดจำหน่ายสินค้าเป็นการทั่วไปให้กับประชาชน ซึ่งจะเหมือนกันทั้งในการจัดแสดงสินค้าภายในประเทศและต่างประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2558)

- **กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** มีบทบาทสำคัญทางด้านการวิจัยและพัฒนา โดยศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (NANOTEC) มีการจัดตั้งงานพัฒนาธุรกิจ (Business Development Unit) ขึ้นเพื่อให้บริการด้านคำปรึกษาและสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์นาโนเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์ ด้านเครื่องสำอาง มีการพัฒนาการสกัดสารสำคัญสมุนไพร และวิธีกักเก็บสารสำคัญต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเครื่องสำอาง รวมทั้งทำการประเมินความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (NANOTEC), ม.ป.ป.) นอกจากนี้ยังมีสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) ที่มีโครงการนวัตกรรมรายอุตสาหกรรม ธุรกิจชีวภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงการนำผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันด้านนวัตกรรมของประเทศ สนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนานวัตกรรมธุรกิจชีวภาพทั้งทางด้านนวัตกรรมสมุนไพรและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชีวภาพผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการนำยาล้างเล็บจากสารสกัดธรรมชาติ โครงการเสริมบำรุงผิวขาวจากมะหาดโดยเทคโนโลยีนาโนไอโซม โครงการชุดครีมบำรุงผิวสารสกัดจากข้าวกล้อง เป็นต้น (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA), ม.ป.ป.)

- **สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย** ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจประเทศไทย โดยมีการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ 7 กลุ่มธุรกิจ และมีคณะกรรมการสาขาธุรกิจทำหน้าที่ดำเนินการติดตามและผลักดันยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางรวมอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจบริการสุขภาพผ่านการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรและจะมีการทำที่สำคัญ อาทิ โครงการส่งเสริม วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยาเครื่องสำอาง และสมุนไพร โครงการยกระดับสปาและผลิตภัณฑ์สปาของไทยสู่สากล (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

- **สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย** คณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้มีมติให้จัดตั้ง กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอางขึ้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนกิจการของสมาชิกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก โดยกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอางมีความร่วมมือกับสมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทยในการจัดกิจกรรมต่างๆ (กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง, ม.ป.ป.)

- **สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย** เป็นองค์กรที่ก่อตั้งมากกว่า 50 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของสมาชิกตั้งแต่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ การผลิต และขั้นตอนการผลิต หาดตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้คำปรึกษาแก่สมาชิกเกี่ยวกับการค้า อุตสาหกรรม และการเงิน (สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย, 2551) ปัจจุบันสมาคมฯ มีจำนวนสมาชิกกว่า 400 บริษัท และมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่สมาชิกทั้งด้านกฎระเบียบที่สำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับสากลไม่ต่ำกว่า 10 ครั้งต่อปี อีกทั้งยังมีความร่วมมือกับ อย. อย่างต่อเนื่องในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเครื่องสำอางและร่วมประชุมกับภาครัฐในระหว่างการร่างพระราชบัญญัติเครื่องสำอางฉบับล่าสุด (เกศมณี เลิศกิจจา, 2558)

05

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมและผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยที่จะกล่าวต่อไปนี้ได้ถูกเรียบเรียงจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น ตั้งแต่เดือนมกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2558 ผ่านการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย และการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) รวมทั้งการศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ โดยมียุทธศาสตร์สำคัญที่สามารถสรุปได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนามาตรฐานวัตถุดิบและการเข้าถึงแหล่งข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

กิจกรรมที่ 1: ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลงานวิจัยด้านวัตถุดิบ

โดยมีการดำเนินโครงการเป็นรายปี เริ่มจากการพัฒนาให้มีงานวิจัยด้านสมุนไพรไทยเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพรชนิดต่างๆ ที่สามารถนำมาเป็นส่วนประกอบในเครื่องสำอางได้ ผู้รับผิดชอบหลักควรเป็นสำนักงานข้อมูลสมุนไพร (MED plant) คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมีหน้าที่ในการให้บริการและเผยแพร่ข้อมูลสมุนไพรอยู่แล้ว แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร นอกจากนี้ สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทยในฐานะหน่วยงานที่ให้ข้อมูลแก่สมาชิกที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับอุตสาหกรรม ก็สามารถมีบทบาทในการจัดสัมมนาให้ความรู้และให้ข้อมูลสมาชิกในด้านงานวิจัยได้

กิจกรรมที่ 2: การยกระดับมาตรฐานวัตถุดิบและแหล่งผลิต

อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยยังขาดวัตถุดิบและแหล่งผลิต/สกัดที่ได้มาตรฐาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างผู้ประกอบการที่มีความรู้ด้านสมุนไพรและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเครื่องสำอางเพิ่มขึ้น ทั้งในส่วนผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิต/สกัดวัตถุดิบและผู้ประกอบการที่เป็นผู้รวบรวมวัตถุดิบ โดยกิจกรรมนี้ควรได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (NANOTEC) กระทรวงอุตสาหกรรม และสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ในการถ่ายทอดความรู้ทางเทคโนโลยีและสนับสนุนด้านเงินทุนภายใต้โครงการสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และ การตลาด และการพัฒนาการบริหารจัดการ

กิจกรรมที่ 1: สร้างความพร้อมในการแข่งขันและการเข้าถึงข้อมูลการฝึกอบรม และงานแสดงสินค้า

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมักประสบปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลการ ฝึกอบรมและงานแสดงสินค้าเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและความไม่ เชื่อมโยงกันของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมผ่านช่องทางที่หลากหลายขึ้น เช่น ผ่านทาง social media ต่างๆ ซึ่งเป็น ช่องทางการสื่อสารที่กำลังได้รับความนิยมในประเทศไทย ตลอดจนการเปิดโอกาส ให้ผู้ประกอบการลงทะเบียนรับข้อมูลข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพื่อความสะดวก รวดเร็วและไม่พลาดการได้รับทราบข้อมูล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และ มหาวิทยาลัย เป็นต้น กิจกรรมนี้ควรมีระยะเวลาการดำเนินการทั้งในระยะสั้น (3-6 เดือน) และในระยะยาว (ตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป)

กิจกรรมที่ 2 ปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ปัจจุบันการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในประเทศไทยจาก หน่วยงานภาครัฐยังมีความไม่ชัดเจนเรื่องระยะเวลาและเอกสารที่จำเป็น โดย พบว่าระยะเวลาในการดำเนินการและเอกสารมีความแตกต่างกันไปตามเจ้าหน้าที่ ผู้รับเรื่อง นอกจากนี้ การส่งตัวอย่างเครื่องสำอางไปวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ มีระยะเวลาและค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่รับวิเคราะห์ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ แม้จะมีการรับรอง มาตรฐานต่างๆ ของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง เช่น FDA Thai Herb แต่การรับรอง มาตรฐานของไทยยังไม่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงควรมีการดำเนินการปรับปรุง กฎเกณฑ์และมาตรฐานต่างๆ ให้เท่าเทียมกัน มีการเพิ่มหน่วยงานที่รับวิเคราะห์ ผลิตภัณฑ์ทางห้องปฏิบัติการซึ่งผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงได้ ควรมีการตรวจสอบ มาตรฐานทุกๆ 2 -3 ปี เพื่อให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน หน่วยงานหลัก สำหรับกิจกรรมนี้ คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) สำนักงาน มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)

กิจกรรมที่ 3: การสนับสนุนการตลาดภายในประเทศสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

การสนับสนุนการตลาดในประเทศของกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต้องการความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยภาครัฐอาจมีการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายภายในงานจัดแสดงสินค้าต่างๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์งานจัดแสดง สินค้าและสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ ส่วนภาคเอกชน เช่น ห้างสรรพสินค้า ศูนย์ประชุมต่างๆ ควรให้พื้นที่แก่ผู้ประกอบการเครื่องสำอางไทยในการวางขายผลิตภัณฑ์ หรือมีการจัดพื้นที่แบบ complex สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไทยโดยเฉพาะ มีการหมุนเวียนให้โอกาสผู้ประกอบการรายย่อยได้นำผลิตภัณฑ์มาวางขายโดย ยกเว้นการเก็บค่าเช่าพื้นที่ มีการจัดงานสัปดาห์เครื่องสำอางแห่งชาติเพื่อนำเสนอ เครื่องสำอางไทยให้เป็นที่ยอมรับและเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมกิจกรรม กิจกรรมนี้ควรมีการดำเนินการภายในระยะเวลา 6 เดือน และต่อเนื่องกันเป็นระยะ เวลา 10 ปี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ควรเป็นเจ้าภาพหลักฝ่ายภาครัฐที่จะต้องดำเนินการร่วมกับภาคเอกชน

กิจกรรมที่ 4: การสนับสนุนการตลาดต่างประเทศสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

การได้ร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศนับเป็นการขยายตลาดสำหรับวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการรายใหม่ยังคง ประสบปัญหาการไม่ได้รับโอกาสในการออกงานแสดงสินค้าในต่างประเทศที่ภาครัฐ ให้การสนับสนุน กระทรวงพาณิชย์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ) กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม องค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (เช่น เครือข่ายตลาดสีเขียว) ควร เพิ่มโอกาสในการออกงานแสดงสินค้าต่างประเทศให้กับผู้ประกอบการรายย่อยอย่าง ทั่วถึงโดยการพิจารณาให้ผู้ประกอบการรายใหม่เข้าร่วมงาน และมีการจัดงาน แสดงสินค้าในต่างประเทศอย่างต่อเนื่องทุกปี

กิจกรรมที่ 5: การวิจัยและพัฒนาสินค้า

ปัญหาหลักอีกประการหนึ่งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านเครื่องสำอาง คือการขาดการพัฒนาสินค้าใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด เนื่องจากขาดการเชื่อมโยง ข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ได้ ควรมีการจัดตั้ง หน่วยงานพิเศษเพื่อให้ข้อมูลและคำแนะนำในการวิจัยและพัฒนาสินค้า รวมถึงการ ศึกษาตลาดที่ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางไทยมีศักยภาพและจับคู่ธุรกิจโดยเฉพาะ ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวจะต้องเป็นศูนย์ข้อมูลที่ได้รับการรวบรวมจากสถาบันวิจัยต่าง ๆ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และควรมีการดำเนินงานภายใน 1 ปี

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลและบังคับใช้ มาตรการทางกฎหมาย

กิจกรรมที่ 1: ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจรายย่อย

มาตรฐานที่ภาครัฐกำหนดขึ้นเพื่อสนับสนุนธุรกิจ เช่น มาตรฐานการส่งออก ผลิตภัณฑ์ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตเครื่องสำอาง (GMP) ยังมีความ ไม่ชัดเจนสำหรับผู้ประกอบการในด้านรายละเอียดและขั้นตอนการขอรับรอง มาตรฐาน ภาครัฐจึงควรมีการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจนและอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ให้ ข้อมูลและดำเนินการในเรื่องนี้ให้ใช้มาตรฐานเดียวกัน ควรมีการเพิ่มจำนวน บุคลากรและขยายการให้บริการข้อมูลและการขอรับรองมาตรฐานไปยังส่วนภูมิภาค มีการระดมสมองระหว่างภาครัฐและผู้ประกอบการในการกำหนดมาตรฐานที่จะ เอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ โดยควรจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานที่รับผิดชอบ หลักควรเป็นกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

กิจกรรมที่ 2: การกำกับดูแลผู้ประกอบการเมื่อออกสู่ตลาดต่างประเทศ

ในการสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อยในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในการออก สู่ตลาดต่างประเทศนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดตั้งองค์กรเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับตลาดต่างประเทศและมีศูนย์รับเรื่องร้องเรียน ในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น หน่วยงานหลักควรเป็นกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนผู้ประกอบการในการออก สู่ตลาดต่างประเทศอยู่แล้วและสามารถต่อยอดจากพันธกิจที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ได้ ควรมีการดำเนินการภายใน 1 ปี เพื่อรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน

กิจกรรมที่ 3: สร้างองค์รที่เลี้ยงสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ผู้ประกอบการเครื่องสำอางขนาดกลางและขนาดย่อมยังมีความรู้เกี่ยวกับการ ดำเนินธุรกิจที่จำกัด ดังนั้น ควรมีองค์รที่เลี้ยงเฉพาะที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการ ประกอบธุรกิจด้านเครื่องสำอางและมีสำนักงานสาขาตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศไทย องค์รที่เลี้ยงนี้จะทำหน้าที่ให้คำแนะนำในเรื่องการตลาด บรรจุภัณฑ์ คุณภาพผลิตภัณฑ์ ฯลฯ แก่ผู้ประกอบการเครื่องสำอางที่เพิ่งเริ่มต้น ธุรกิจ มีการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ การให้สิทธิพิเศษในการลดหย่อนภาษี นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (CSR) ให้แก่ผู้ ประกอบการด้วย ภาครัฐควรมีการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญอย่างใกล้ชิด โดยควร มีการดำเนินการให้ทันต่อการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปลายปี พ.ศ. 2558

กิจกรรมที่ 4: ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานอินทรีย์สำหรับเครื่องสำอาง

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกำหนดมาตรฐานอินทรีย์สำหรับผลิตภัณฑ์ เครื่องสำอาง หากมีการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวขึ้นจะเป็นการต่อยอดไปสู่การ ส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางอินทรีย์และเครื่องสำอางจากธรรมชาติไปยัง ต่างประเทศ รวมไปถึงการมีความตกลงร่วมกันในการเชื่อมโยงกับมาตรฐาน เครื่องสำอางอินทรีย์ระดับสากลในอนาคต ระยะเวลาในการดำเนินงานควร เป็นภายใน 3-5 ปี โดยสร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์ กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ในการเชื่อมโยงมาตรฐานตั้งแต่ต้นน้ำถึงผู้บริโภค การอบรมให้ความรู้ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

1. กรมการค้าต่างประเทศ, ม.ป.ป., โครงการที่ได้รับอนุมัติความช่วยเหลือจากกองทุน FTA ในปีงบประมาณ 2553 (ออนไลน์). นนทบุรี: กรมการค้าต่างประเทศ. ค้นหาลจาก: <http://www.dtn.go.th> (วันที่ค้นข้อมูล 8 กรกฎาคม 2558).
2. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553. หน้าค้นหาพิทักษ์ (ออนไลน์). นนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ค้นหาลจาก: <http://www.thaifita.com/thaifita/Home/SearchTax2/tabid/150/Default.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล 7 กรกฎาคม 2558).
3. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553. FTA รายประเทศ (ออนไลน์). นนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ค้นหาลจาก: <http://www.thaifita.com/ThaiFTA/> (วันที่ค้นข้อมูล 7 กรกฎาคม 2558).
4. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ม.ป.ป., ความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) (ออนไลน์). นนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ค้นหาลจาก: <http://www.thaifita.com/ThaiFTA/Home/FTAByCountry/tabid/53/ctl/detail/id/41/mid/480/usemastercontainer/true/Default.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล 8 กรกฎาคม 2558).
5. กรมศุลกากร, ม.ป.ป., ค้นหาพิธีการศุลกากร (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กรมศุลกากร. ค้นหาลจาก: http://igtf.customs.go.th/igtf/th/main_frame.jsp (วันที่ค้นข้อมูล 7 กรกฎาคม 2558).
6. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2557. รายงานสรุปผลการปฏิบัติการของส่วนราชการเพื่อเสนอขายรัฐมนตรีคนใหม่ ข้อ 4.3.7 โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (ออนไลน์). นนทบุรี: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. ค้นหาลจาก: http://prmsn.hss.moph.go.th/uploadFiles/document/D0000001327_25781.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
7. กรมโรงงานอุตสาหกรรม, ม.ป.ป., ฐานข้อมูลโรงงาน (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กรมโรงงานอุตสาหกรรม. ค้นหาลจาก: <http://www.dlw.go.th/hawk/content.php?mode=detailsearch> (วันที่ค้นข้อมูล 28 มกราคม 2558).
8. กลุ่มควบคุมเครื่องสำอาง, ม.ป.ป., GMP เครื่องสำอาง (ออนไลน์). นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. ค้นหาลจาก: <http://www.nstda.or.th/industry/cosmetics-industry> (วันที่ค้นข้อมูล 19 มีนาคม 2558).
9. กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง, ม.ป.ป., เกี่ยวกับกลุ่มอุตสาหกรรม (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สภา-อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. ค้นหาลจาก: <http://ftiweb.off.fti.or.th/industrialgroup/cosmetice/index.asp#> (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
10. กระทรวงพาณิชย์, ม.ป.ป., Thailand Trading Report (ออนไลน์). นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. ค้นหาลจาก: <http://www2.ops3.moc.go.th/> (วันที่ค้นข้อมูล 16 มกราคม 2558).
11. กระทรวงอุตสาหกรรม, 2557. แผนยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม ปี 2555 — 2558 (ฉบับปรับปรุง ปี 2557) (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม. ค้นหาลจาก: <http://www.industry.go.th/%2Fyasothon%2Findex.php%2F2014-05-27-09-09-39%2F2014-05-27-09-18-26%2F--6%2F80--8%2Ffile&ei=0dWVYUfH9ChuGTPgqxo&usg=AFQjCNEYHv015eSaUP7EjEIDksdH1A&bv=bv.97653015.d.c2E> (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
12. กระทรวงอุตสาหกรรม, 2558. กลอ. เสริมแต่ง อุตสาหกรรมความงาม จับมือผู้ประกอบการ นักวิจัย บัณฑิตไทย สู่เวทีระดับโลกแห่งอาเซียน (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม. ค้นหาลจาก: http://www.industry.go.th/industry/index.php/component/k2/item/707?rss_id=960 (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
13. กรุงเทพธุรกิจ, 2558. อุตฯ เครื่องสำอางมั่นใจปีโต 20%. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 22 มกราคม.
14. การดี เลียวไนโรจน์, 2558. Is Thailand ready to move forward from ASEAN to international beauty market?. ในงาน ASEANbeauty. กรุงเทพฯ: ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทคบางนา, 8 เมษายน.
15. เกษมณี เลิศกิจจา, 2558. สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, 10 กุมภาพันธ์.
16. กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค, 2557. ออย. จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างประกาศกระทรวง-สาธารณสุข พร้อมแจ้งนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องสำอางผสมสมุนไพร (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.). ค้นหาลจาก: http://pr.moph.go.th/lprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=69975 (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
17. คณะเภสัชศาสตร์, 2555. การประชุมสัมมนา โครงการการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอางสมุนไพรไทยเพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า AFTA (ออนไลน์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล. ค้นหาลจาก: <http://www.pharmacy.mahidol.ac.th> (วันที่ค้นข้อมูล 8 กรกฎาคม 2558).
18. ไทยรัฐ, 2557. ยกระดับการผลิต 'ยาสมุนไพรไทย' เพิ่มศักยภาพแข่งขันเอเซีย (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: <http://www.thairath.co.th/content/434069> (วันที่ค้นข้อมูล 8 กรกฎาคม 2558).
19. บุญชัย สมบูรณ์สุข, 2558. Is Thailand ready to move forward from ASEAN to international beauty market?. ในงาน ASEANbeauty. กรุงเทพฯ: ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทคบางนา, 8 เมษายน.
20. ประชาชาติธุรกิจ, 2556. กระทรวงพาณิชย์จัดตั้งกองทุน FTA (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1358600458& (วันที่ค้นข้อมูล 8 กรกฎาคม 2558).
21. ผู้จัดการ 360, 2558. ตลาดเครื่องสำอาง "โตเจียบ" แต่มูลค่ามหาศาล (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: <http://gotomanager.com> (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
22. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดย วรณวิภา ปลืณนาทรม เสาวคนธ์ พิธีพันธุ์ และคณะ, ม.ป.ป., ผลกระทบและการประมวลผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดเสรีทางการค้า FTA ในภาคบริการธุรกิจ (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: <http://bps.ops.moph.go.th> (วันที่ค้นข้อมูล 8 กรกฎาคม 2558).
23. ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ, ม.ป.ป., งานพัฒนาธุรกิจ ฝ่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนาธุรกิจ (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: http://www.nanotec.or.th/th/?page_id=217 (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
24. สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป., ยุทธศาสตร์ (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: <http://www.thaichamber.org/scripts/strategic.asp?Tag=7&nShowMag=1&nPAGEID=86> (วันที่ค้นข้อมูล 8 กรกฎาคม 2558).
25. สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย, 2551. Background: CMA History & Activities (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: http://thaicosmetic.org/index.php?option=com_content&task=view&id=1&Itemid=2 (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
26. สมบัติ พรทิประสาน, 2558. Is Thailand ready to move forward from ASEAN to international beauty market?. ในงาน ASEANbeauty. กรุงเทพฯ: ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทคบางนา, 8 เมษายน.
27. สิวดี เจริญรัตน์, 2556. เครื่องสำอางลูอาเซียน ไทยดึงนาโนอิทธิพลผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 8 เมษายน.
28. สำนักข่าวไทย, 2558. งานวิจัยเมือกหอมหายาก ต่อยอดสู่อุตสาหกรรมความงาม (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: <http://www.tnamcot.com/content/117541> (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
29. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (ม.ป.ป.). ธุรกิจชีวภาพ (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: <http://www.nia.or.th/nia/strategy/innovation-project/field/bio-business/> (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).
30. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, ม.ป.ป., คลังข้อมูลอุตสาหกรรมเวชสำอาง (ออนไลน์). ค้นหาลจาก: <http://www.nstda.or.th/industry/cosmetics-industry> (วันที่ค้นข้อมูล 19 มีนาคม 2558).
31. Bidness Etc., 2015. Cosmetics Industry (online). Retrieved from: <http://www.bidnessetc.com/subindustry/cosmetic/overview> (Retrieved date January 16, 2015).
32. Cuyvers, L., Chamroenprucks, K., Maninopparatana, S., Chumasaratul, T., & Thananan, N., 2013. Market profile: potentials for make-up cosmetics exports of Thailand to Japan. ASEAN Business Case Studies, (32), 9-10.

รายชื่อโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องสำอาง

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
1	เจริญอุตสาหกรรม 2-47(3)-4/27 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	25 ซ.มีสุวรรณ 3 ถ.สุขุมวิท 71 ต.พระโขนงเหนือ อ.วัฒนา จ.กรุงเทพมหานคร 10110	ผลิตแป้งหอม	เครื่องจักร 43.90 HP
2	ช.เทรตดัง1-47(3)-1/27 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	251/3 ม.11 ซ.ติงาม ถ.สุขุมวิท 77 ต.สวนหลวง อ.สวนหลวง จ.กรุงเทพมหานคร 10250	ผลิตน้ำมันใส่ผม โอติโคโลญ และแป้งน้ำ	เครื่องจักร 6.31 HP
3	เซียงไฮ้ จ3-47(1)-2/41สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	75/6-7 ม.17 ถ.พระราชวชิรยาภรณ์ ต.บางพิ่ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130	ผลิตสบู่	เครื่องจักร 26.00 HP
4	ไทยรัตนา 2-47(3)-1/13 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	3782 ถ.พระรามที่ 4 ต.คลองตัน อ.คลองเตย จ.กรุงเทพมหานคร 10110	ผลิตแป้งผัดหน้า และทำน้ำหอม	เครื่องจักร 41.52 HP
5	บริษัท แอดวานซ์ คอสเมติกส์ จำกัด 3-47(1)-8/57 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	144 ถ.บางกระดี ต.แสมดำ อ.บางขุนเทียน จ.กรุงเทพมหานคร 10150 โทร. 02-4522200-3	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น ครีมทาผิว แป้งน้ำ ครีมทาหน้าครีมบำรุง ต่าง ๆ ฯลฯ	เครื่องจักร 127.30 HP
6	บริษัท กรีนสวิลล์ จำกัด (โรงงาน 1) น.47(1)-2/2532-อนุล. ประเภทโรงงาน 47(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	31 นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ซ.ฉลองกรุง 31 ต.ลำปลายว อ.ลาดกระบัง จ.กรุงเทพมหานคร 10520	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 1,026.08 HP
7	บริษัท ควินแนทเจอร์ลโปรดักส์ จำกัด ศ2-47(3)-5/36 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	12/5 ถ.ร่วมพัฒนา ต.ลำต้อยตึง อ.หนองจอก จ.กรุงเทพมหานคร 10530	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 5.50 HP
8	บริษัท คอมเพล็กซ์ซายน์ จำกัด ก1-47(3)-1/56 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	6/1 ซ.เฉลิมพระเกียรติ ร.9 ซ.30 แยก11 ถ.เฉลิมพระเกียรติ ร.9 ต.ดอกไม้ อ.ประเวศ จ.กรุงเทพมหานคร 10250 โทร. 023282015-7	รับจ้างผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 17.75 HP
9	บริษัท คอสเมต อินโนเวชั่น จำกัด ก2-47(3)-2/54 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	1534 ซ.เพชรเกษม 94 ถ.เพชรเกษม ต.บางแคเหนือ อ.บางแค จ.กรุงเทพมหานคร 10160	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 25.00 HP
10	บริษัท คิงส์สเตลล่า แลบบอราทอรี จำกัด จ3-47(1)-10/49สป ประเภทโรงงาน 47(1),47(3),48(2) ISIC 2023 TSIC 20231	ม.1 ถ.นิยม-เกาะแก้ว ต.คลองนิยมยาตรา อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ 10560	ผลิตครีม น้ำยาทำความสะอาด แชมพู น้ำยาเช็ดกระจก น้ำหอมปรับอากาศ	เครื่องจักร 295.36 HP
11	บริษัท คูล่า โฮลดิ้ง จำกัด 3-47(3)-1/18 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	47 ซ.สาธุประดิษฐ์ 6ต.ทุ่งวัดดอน อ.สาทร จ.กรุงเทพมหานคร 10120 โทร. 0 2212 5696-9	ทำเครื่องสำอาง เช่น แป้งฝุ่น แป้งน้ำ	เครื่องจักร 96.66 HP
12	บริษัท เค.เอส.ที.บิสเนส เซ็นเตอร์ จำกัด ข3-47(1)-6/51 ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	3/322-3 ม.9 ถ.สุวินทวงศ์ ต.ลำผักชี อ.หนองจอก จ.กรุงเทพมหานคร 10530 โทร. 02-5435417-9	ผลิตสบู่	เครื่องจักร 61.00 HP
13	บริษัท เครื่องสำอางเพรนซ์ไทย จำกัด 1-47(3)-1/29 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	968 ถ.พระรามที่ 4 ต.สีลม อ.บางรัก จ.กรุงเทพมหานคร 10500	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 14.97 HP
14	บริษัท จุฬอุตสาหกรรม จำกัด 3-47(1)-1/12 ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	โทร. 02 2345021 548 ซ.มาตานุสรณ์ ถ.เจริญกรุง ต.บางคอแหลม อ.บางคอแหลม จ.กรุงเทพมหานคร 10120 โทร. 02-2890300	ผลิตสบู่และน้ำมันใส่ผม	เครื่องจักร 1,571.70 HP
15	บริษัท เจ.อาร์. ควอลิตี้โปรดักส์ จำกัด จ3-47(1)-8/53สป ประเภทโรงงาน 47(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	555/5 ม.9 ถ.ประชาอุทิศ-คู่สร้าง ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10290 โทร. 0-2816-9623	ผลิตเกี่ยวกับสบู่ เครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 26.20 HP
16	บริษัท แจกเจียอุตสาหกรรม (ไทย) จำกัด (มหาชน) 3-47(1)-2/53 ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	144 ถ.ศรีบัวเพ็ญ ต.ช่องนนทรี อ.ยานนาวา จ.กรุงเทพมหานคร 10120 โทร. 02-2490231	ผลิตน้ำหอม แป้ง แชมพู และน้ำมันใส่ผม	เครื่องจักร 912.22 HP
17	บริษัท แจส เดอร์มาโดโลจี จำกัด จ2-47(3)-3/54สป ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	299/7 ซ.บางปลา 34 ถ.เทพารักษ์ ต.บางปลา อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540 โทร. 02 763 8516	ผลิตเครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 23.50 HP
18	บริษัท ชินนามิค จำกัด ศ2-47(3)-1/37 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	106/30-31 ม.6 ถ.สุขาภิบาล 1 ต.คลองกุ่ม อ.บึงกุ่ม จ.กรุงเทพมหานคร 10240 โทร. 02 5100364	ผลิตและแบ่งบรรจุเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 16.00 HP
19	บริษัท ดอกบัวคู่ จำกัด จ3-47(1)-1/37สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	999 ม.7 ถ.บางนา-ตราด ต.บางโหลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540	ทำสบู่ ยาสีฟัน และครีมล้างหน้า	เครื่องจักร 809.82 HP
20	บริษัท เดอร์ลิน เอเชีย จำกัด จ2-47(3)-1/42สป ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	โทร. 02-7522561-5 37/2 ม.11 ซ.ธนสิทธิ์ ถ.เทพารักษ์ ต.บางปลา อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540 โทร. 0-2752-4129	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น น้ำยาทาเล็บ ฯลฯ	เครื่องจักร 24.75 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
21	บริษัท ทชวัน จำกัด ข2-47(3)-4/48 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	3/262 ม.9 ถ.สุวินทวงศ์ ต.ลำผักชี อ.หนองจอก จ.กรุงเทพมหานคร 10530 โทร. 02-5435642-5	ผลิตเครื่องสำอางและประกอบกิจการด้วยเครื่องจักร	เครื่องจักร 24.50 HP
22	บริษัท ที.ที.คาร์ทัน จำกัด ศ3-47(3)-1/33 ประเภทโรงงาน 39,47(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	16 ซ.กรุงเทพกรีฑา 37 ต.สะพานสูง อ.สะพานสูง จ.กรุงเทพมหานคร 10240 โทร. 02 3682050	ผลิตเครื่องสำอางและเคมีภัณฑ์ในครัวเรือน	เครื่องจักร 436.70 HP
23	บริษัท ทีเอสดี แอนด์ ไดนารี เซอร์วิส โซฟ จำกัด จ3-47(1)-1/52สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	95/37 ม.8 ซ.วัดคู่สร้าง ถ.สุขสวัสดิ์ ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10290	ผลิตและจำหน่ายสบู่ สบู่สมุนไพร	เครื่องจักร 123.36 HP
24	บริษัท ทีเอสดี แอนด์ ไดนารี เซอร์วิส โซฟ จำกัด จ3-47(1)-1/52สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231บริษัท ไทยคอสเม จำกัด	95/37 ม.8 ซ.วัดคู่สร้าง ถ.สุขสวัสดิ์ ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10290	ผลิตและจำหน่ายสบู่ สบู่สมุนไพร	เครื่องจักร 123.36 HP
25	จ3-47(3)-6/54สป ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	69/2 ซ.กลับเจริญ ถ.สุขสวัสดิ์ ต.บางจาก อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 โทร. 0-2463-0997	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 53.25 HP
26	บริษัท ไทยซินอุตสาหกรรม จำกัด 3-47(1)-8/51 ประเภทโรงงาน 47(1),47(3),53(4) -ISIC-2023-TSIC 20231-	963 ซ.ศิริวัฒนา ถ.สาธุประดิษฐ์ ต.บางโคล่ อ.บางคอแหลม จ.กรุงเทพมหานคร 10120	ผลิตเครื่องสำอางต่าง ๆ บรรจุภายในภาชนะ พลาสติก และผลิตภาชนะบรรจุพลาสติก	เครื่องจักร 590.70 HP
27	บริษัท ไทยเทคนิค อินดัสตรี จำกัด 3-47(1)-5/58 ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	717/1-2 ซ.ราษฎร์อุทิศ 1 ถ.ประตู 1 ต.บางโพธิ์ อ.ยานนาวา จ.กรุงเทพมหานคร 10120	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น ยาย้อมผม สบู่ น้ำมันใส่ผม	เครื่องจักร 46.23 HP
28	บริษัท ไทย-มีโก้ จำกัด ศ3-47(3)-2/37 ประเภทโรงงาน 47(3),53(4) ISIC 2023 TSIC 20231	2 ซ.ท่าข้าม5 ต.แสมดำ อ.บางขุนเทียน จ.กรุงเทพมหานคร 10150 โทร. 0-2895-6901-8	ผลิตเครื่องสำอาง และภาชนะบรรจุจากพลาสติก	เครื่องจักร 187.05 HP
29	บริษัท ไทยอันชี แมนูแฟคเจอร์ จำกัด 3-47(3)-1/22สป ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	10/4 ม.13 ถ.บางนา-ตราด กม.7.7 ต.บางแก้ว อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540 โทร. 02 3166750	ผลิตผ้าอนามัย สบู่ น้ำและเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 50.44 HP
30	บริษัท ไทยเซอร์บิล จำกัด จ3-46(2)-2/44สป ประเภทโรงงาน 46(2),47(3) ISIC 2100 TSIC 21001	69/51 ม.7 ถ.กิ่งแก้ว ต.ราชาเทวะ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540 โทร. 02-738-4562-4	โรงงานบรรจุสบู่สมุนไพรทุกชนิด ยา ยารักษาโรค และทำเครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 42.16 HP
31	บริษัท นันทวัชร คอสเมติก จำกัด ก2-47(3)-5/56 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	627,629 ม.0 ซ.เพชรชายทะเล ถ.บางขุนเทียน -ชายทะเล ต.แสมดำ อ.บางขุนเทียน จ.กรุงเทพมหานคร 10150 โทร. 02-45918241	ผลิตเครื่องสำอาง ครีม	เครื่องจักร 24.00 HP
32	บริษัท นันทเสถียร จำกัด 3-47(1)-1/25 ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	ต.ราษฎร์บูรณะ อ.ราษฎร์บูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร 10140	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น แชมพู แป้ง ครีมมวด และสบู์เหลว	เครื่องจักร 122.45 HP
33	บริษัท บี.ซี.คอสเมติกส์ จำกัด 1-47(3)-2/32 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	703/46-47 ซ.จรัญสนิทวงศ์ 49 ถ.จรัญสนิทวงศ์ ต.บางบำหรุ อ.บางพลี จ.กรุงเทพมหานคร 10700 โทร. 02 4346546	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น ครีมแก้ผิว และแป้งสมุนไพร	เครื่องจักร 13.50 HP
34	บริษัท บี.ที.สเปซซีฟ จำกัด จ3-47(1)-3/54สป ประเภทโรงงาน 47(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	19/2 ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10290 โทร. 02 816 0120	ผลิตผลิตภัณฑ์ชำระร่างกาย และเครื่องสำอาง เช่น แชมพู ครีมอาบน้ำ โลชั่นบำรุงผิว	เครื่องจักร 6.38 HP
35	บริษัท บี.พี. คอสเมติก จำกัด 3-47(3)-1/31 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	39/1 ม.3 ซ.รามคำแหง 40 ถ.รามคำแหง ต.หัวหมาก อ.บางกะปิ จ.กรุงเทพมหานคร 10240 โทร. 02 3746936	ผลิตแป้งน้ำและแป้งผัดหน้า	เครื่องจักร 88.01 HP
36	บริษัท บี.โอ.คอสเมติกส์ จำกัด ศ2-47(3)-1/36 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	60, 62 ซ.จรัญสนิทวงศ์ 49 ถ.จรัญสนิทวงศ์ ต.บางบำหรุ อ.บางพลี จ.กรุงเทพมหานคร 10700 โทร. 02 4349566	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 27.97 HP
37	บริษัท บีเอ็น อินเดอร์โปรดักส์ จำกัด 3-47(3)-7/47 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	10 ซ.นาคนิวาส 13 ถ.นาคนิวาส ต.ลาดพร้าว อ.ลาดพร้าว จ.กรุงเทพมหานคร 10230	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น ยาทาเล็บ ยาล้างเล็บ	เครื่องจักร 99.04 HP
38	บริษัท โบเออร์สตอร์ฟ (ประเทศไทย) จำกัด น.47(3)-1/2545-นนป. ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	163 ม.17 ถ.บางนา-ตราด ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ 10540 โทร. 0 2315 1589	เครื่องสำอาง	เครื่องจักร 9,031.09 HP
39	บริษัท โบโอบูแฟคเจอร์ จำกัด ศ3-47(3)-1/38 ประเภทโรงงาน 42(1),47(1),47(3),48(2),48(3) ISIC 2023 TSIC 20231	113 ถ.ร่มเกล้า ต.แสนแสบ อ.มีนบุรี จ.กรุงเทพมหานคร 10510 โทร. 02 5438173	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 3,438.98 HP
40	บริษัท ประภาภูมิ โอสด (ประเทศไทย) จำกัด ก2-47(3)-3/56 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	89/40 ม.10 ถ.เอกชัย ต.บางบอน อ.บางบอน จ.กรุงเทพมหานคร 10150	เกี่ยวกับเครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 40.00 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังรวมม้า
41	บริษัท ปวีนมลด จำกัด 2-47(3)-3/43 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	33/9-21 ซ.ประชาสงเคราะห์ 8 (พุดมีโพธิ์) ถ.ประชาสงเคราะห์ ต.ดินแดง อ.ดินแดง จ.กรุงเทพมหานคร 10400 โทร. 02 6442255-6	ผลิตเครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 43.92 HP
42	บริษัท ผลิดา จำกัด 3-47(3)-5/31 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	147 ถ.ประชาธิปไตย ต.ทุ่งครุ อ.ทุ่งครุ จ.กรุงเทพมหานคร 10140 โทร. 02 4278245	ผลิตเครื่องสำอาง และสิ่งปรุงแต่งร่างกาย เช่น แชมพู, แป้งฝุ่น, ครีมนวดผม	เครื่องจักร 413.85 HP
43	บริษัท พรอคเตอร์ แอนด์ แกมเบล แมนูแฟคเจอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ศ3-47(1)-1/33สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	74/2 ถ.บางนา-ตราด ต.บางโจลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540 โทร. 3268500	ผลิตแชมพู ครีมน และโลชั่น	เครื่องจักร 3,148.78 HP
44	บริษัท พิกาโซ เนเชอรัลส์ แลบบอราทอรี จำกัด น.47(1)-1/2548-น.นล. ประเภทโรงงาน 47(1)47(3)47(4) ISIC 2023 TSIC 20231	333 ม.4 ซ.นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ต.ลำปลายทิว อ.ลาดกระบัง จ.กรุงเทพมหานคร 10520	นำเข้าและส่งออก เครื่องสำอาง ผลิตเครื่องสำอาง เช่น สบู่ แชมพู โลชั่น แป้ง น้ำหอม โคโลญจ์ และเครื่องปรุงแต่งร่างกายทุกชนิด	เครื่องจักร 595.58 HP
45	บริษัท พีแอนด์ที สยาม จำกัด จ3-47(1)-10/50สป ประเภทโรงงาน 47(1)47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	888/110 ม.19 ซ.ยิ่งเจริญ ถ.บางพลี-ตำหรุ ต.บางพลีใหญ่ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิตสบู่ เครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 48.15 HP
46	บริษัท เพอเฟกต์ โน้ต อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด จ3-46(1)-7/47สป ประเภทโรงงาน 46(1)47(3) ISIC 2100 TSIC 21001	99/45 ม.3 ถ.บางนา-ตราด ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิตแป้งบรรจุ จากนํ้าย นำเข้า เครื่องสำอาง เครื่องสำอาง ไซสเมทไนท์ ยาสมุนไพร ยาแผนโบราณ ยารักษาโรคแผนปัจจุบันทุกประเภท ทั้งใน และนอกประเทศ	เครื่องจักร 529.30 HP
47	บริษัท แพนราชนเทวี กรุ๊ป จำกัด ศ3-47(1)-2/33สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	73 ม.12 ถ.ประชาราษฎร์อุทิศ ต.ราชาเทวะ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิตครีมทาผิวและสบู่เหลว	เครื่องจักร 87.55 HP
48	บริษัท ฟลอริดแมนูแฟคเจอร์กรุ๊ป จำกัด น.47(1)-1/2535-ญนล. ประเภทโรงงาน 47(3)48(1)91(1) ISIC 2023 TSIC 20231	277 ม.4 ถ.ฉลองกรุง ต.ลำปลายทิว อ.ลาดกระบัง จ.กรุงเทพมหานคร 10520 โทร. 02-326-0941-2	ผลิตแชมพู สบู่ ครีมทาผิว ครีมขัดรองเท้า และรับบรรจุภัณฑ์	เครื่องจักร 171.44 HP
49	บริษัท เฟสตัลแล็บ อินเทอร์เน็ตโปรดักส์ จำกัด 3-47(1)-12/48 ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	240 ม.0 ซ.สุขสวัสดิ์ 33 ถ.สุขสวัสดิ์ ต.ราษฎร์บูรณะ อ.ราษฎร์บูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร 10140	ผลิตสบู่ เครื่องสำอาง ครีมนวด เครื่องประพัตินผิว แป้งโรยตัว โลชั่น เครื่องหอม ฯ	เครื่องจักร 94.70 HP
50	บริษัท มิราเคิล เฮลธ์ แคร่ จำกัด จ3-47(1)-9/58สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	347/24 ม.9 ซ.คู่สร้าง ถ.สุขสวัสดิ์ ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10600	ผลิตสบู่ วัสดุสังเคราะห์สำหรับซักฟอก แชมพู ผลิตภัณฑ์สำหรับโภชนาการ หรือขัดถู ผลิต เครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 182.85 HP
51	บริษัท เมเจสติคเคมิคอล จำกัด 3-47(1)-1/27สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	1630 ม.9 ซ.นารายณ์ 1 ถ.เทพารักษ์ ต.สำโรงเหนือ อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10270	ผลิตสบู่ ครีมแต่งผม และน้ำหอม	เครื่องจักร 40.50 HP
52	บริษัท เมดิคัลไฮ อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด ก2-47(3)-3/57 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	28 ม.0 ซ.วชิรธรรมสาธิต 51 ถ.สุขุมวิท 101/1 ต.บางจากอ.พระโขนง จ.กรุงเทพมหานคร 10260 โทร. 02-746-4999	ผลิตเครื่องสำอาง และอาหารเสริม	เครื่องจักร 37.50 HP
53	บริษัท แมรี่แมนูแฟคเจอร์ จำกัด 2-47(3)-7/48 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	101 ซ.พัฒนาการ20 แยก8 ถ.พัฒนาการ ต.สวนหลวง อ.สวนหลวง จ.กรุงเทพมหานคร 10250 โทร. 02-7178547-51	ผลิตน้ำหอม	เครื่องจักร 35.40 HP
54	บริษัท โมเดิร์นคาส อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล คอสเมติกส์ จำกัด 3-47(3)-1/44 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	26 ซ.เฉลิมพระเกียรติ ร.9 ซ.30 แยก 12 ต.ตอกไม้ อ.ประเวศ จ.กรุงเทพมหานคร 10250 โทร. 02 7267300	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 296.50 HP
55	บริษัท โมลท็อฟ แลบบอราทอรีส์ จำกัด จ3-47(3)-4/54สป ประเภทโรงงาน 47(3)48(9) ISIC 2023 TSIC 20231	84/55 ม.11 ซ.อนลธิ์ ถ.เทพารักษ์ ต.บางปลา อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540 โทร. 02-3121178-81	ผลิตเครื่องสำอาง น้ำหอมปรับอากาศและ เครื่องเสริมความงามอื่นๆ	เครื่องจักร 484.10 HP
56	บริษัท ยู.บี.อุตสาหกรรมเคมี จำกัด 3-47(3)-6/16 ประเภทโรงงาน 47(1)47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	6 ซ.มาเจริญ 1 แยก 2 ต.หนองค้างพูล อ.หนองแขม จ.กรุงเทพมหานคร 10160 โทร. 02 4202041	ผลิตเครื่องสำอาง และสบู่	เครื่องจักร 317.62 HP
57	บริษัท รวมใจ โปรดักส์ จำกัด 3-47(3)-2/27 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	308 ม.5 ถ.พระรามที่ 2 ต.บางมด อ.จอมทอง จ.กรุงเทพมหานคร 10150	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 103.75 HP
58	บริษัท รัชรินทร์ อินดิสทรี จำกัด จ2-47(3)-2/36สป ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	299 ม.6 ถ.สุขสวัสดิ์ ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10290 โทร. 02 4258853	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น แป้งพัด ครีมไข่มุก ลิปสติก อายแชโดว์และบรชออนด์	เครื่องจักร 31.71 HP
59	บริษัท รูเบียอุตสาหกรรม จำกัด 3-47(1)-1/16สป ประเภทโรงงาน 47(1)47(2)47(3)47(4) ISIC 2023 TSIC 20231	70 ม.13 ซ.สุขาภิบาล 16 ถ.ปู่เจ้าสมิงพราย ต.บางหญ้าแพรก อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 โทร. 02-3859024	ผลิตสบู่ กลีเซอริน และเครื่องสำอาง ยาสีฟัน	เครื่องจักร 5,025.33 HP
60	บริษัท เรเวอร์อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด ศ2-47(3)-4/36 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	73/3 ซ.สุขุมวิท 81 ถ.สุขุมวิท ต.สวนหลวง อ.สวนหลวง จ.กรุงเทพมหานคร 10250 โทร. 02 331-4211-3	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 43.58 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
61	บริษัท โรงงานผลิตภัณฑ์เคซี จำกัด 2-47(3)-5/41 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	128/4 ซ.ประชาสงเคราะห์ 33 (ทวีเขตชู) ถ.ประชาสงเคราะห์ ต.ดินแดง อ.ดินแดง จ.กรุงเทพมหานคร 10400	ผลิตเครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 46.75 HP
62	บริษัท ลิ้มเมอร์ จำกัด 2-47(3)-2/43 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	16/17-25 ม.21 ซ.เจริญพัฒนา ถ.รามอินทรา ต.มีนบุรี อ.มีนบุรี จ.กรุงเทพมหานคร 10510 โทร. 02 5181179	ผลิตเครื่องสำอางหรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 23.50 HP
63	บริษัท วี แล็บส์ จำกัด 3-42(2)-2/52 ประเภทโรงงาน 42(2),47(1),47(3) ISIC 2011 TSIC 20113	79 ซ.เสรีปรีะภาพ ถ.อรุณอมรินทร์ ต.อรุณอมรินทร์ อ.บางกอกน้อย จ.กรุงเทพมหานคร 10700 โทร. 02-8861787-20	แบ่งบรรจุเคมีภัณฑ์ เช่น SOLVENT แชมพู และ ผลิตเครื่องสำอางต่างๆ	เครื่องจักร 300.00 HP
64	บริษัท วี.เมน ฟิลส์ (ประเทศไทย) จำกัด ม.13(2)-1/2548-นนท. ประเภทโรงงาน 13(2), 13(5),13(7),13(8),47(3),48(๓) ISIC 1077 TSIC 10774	284 นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ม.4 ถ.ฉลองกรุง ต.ลำปลายมาศ อ.ลาดกระบัง จ.กรุงเทพมหานคร 10520	ผลิตหัวน้ำหอม (FRAGRANCES) และ INDUSTRIAL FRAGRANCE COMPOUND	เครื่องจักร 251.50 HP
65	บริษัท สกายไฮ อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด จ3-47(1)-1/55สป ประเภทโรงงาน 47(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	ม.7 ถ.สุขุมวิท ต.บางนาใหม่ อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10280	ผลิต สบู่ เครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 98.00 HP
66	บริษัท สเปเชียลตี้ อินโนเวชั่น จำกัด จ3-8(1)-1/55สป ประเภทโรงงาน 9(4),12(5), 46(1),46(2),47(3) ISIC 1030 TSIC 10302	9 ม.21 ต.บางพลีใหญ่ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิตและจำหน่าย เครื่องดื่ม (เช่น ชา กาแฟ) อาหารเสริม ยาแผนโบราณ เครื่องสำอาง	เครื่องจักร 495.31 HP
67	บริษัท สมุนไพรพินิจ จำกัด 2-47(4)-1/41 ประเภทโรงงาน 47(4) ISIC 2023 TSIC 20231	82/276 ม.11 ซ.เอกชัย 10 ถ.เอกชัย ต.บางขุนเทียน อ.จอมทอง จ.กรุงเทพมหานคร 10150	ผลิตยาสีฟันชนิดหลอดและผง	เครื่องจักร 45.56 HP
68	บริษัท สยามเบต้า กรุ๊ป จำกัด จ3-47(1)-5/54สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	55/31 ม.6 ถ.สุขุมวิท ต.บางนาใหม่ อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10280	ผลิตสบู่ วัสดุสังเคราะห์ซักฟอก แชมพู ผลิตภัณฑ์สำหรับโภชนาการ หรือผลิตภัณฑ์สำหรับชำระล้างหรือขัดถู	เครื่องจักร 12.00 HP
69	บริษัท สหภัณฑ์ กรุ๊ป จำกัด ศ3-47(3)-3/34 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	231/15 ม.4 ต.ตลาดบางเขน อ.หลักสี่ จ.กรุงเทพมหานคร 10210 โทร. 5524204	ผลิตแป้งฝุ่น,สบู่,แชมพู และยาสีฟัน	เครื่องจักร 213.79 HP
70	บริษัท สุรทินท์ อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด จ3-47(1)-2/45สป ประเภทโรงงาน 47(1),47(3),47(4) ISIC 2023 TSIC 20231	723 ม.3 ซ.แพรงษา 3 ถ.พุทธรักษา ต.แพรงษา อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10280 โทร. 02-7078585	ผลิตและแบ่งบรรจุเครื่องสำอาง, แชมพู, ครีมโกนหนวด,ยาสีฟัน	เครื่องจักร 427.23 HP
71	บริษัท อโรมาเทค จำกัด ศ1-47(3)-2/35 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	60/8-9 ซ.อุดมสุข ถ.ศรีนครินทร์ ต.หนองบอน อ.ประเวศ จ.กรุงเทพมหานคร 10250	ผลิตน้ำหอม	เครื่องจักร 6.00 HP
72	บริษัท อังกฤษตรง (แอลพี) จำกัด 3-46(1)-2/25สป ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2100 TSIC 21001	272 ม.1 ซ.พัฒนาสุข ถ.เทพารักษ์ ต.เทพารักษ์ อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10270 โทร. 0 2755 7300	ผลิตยารักษาโรค และเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 991.77 HP
73	บริษัท เอ็มบีซี โปรดักส์ อินดัสตรี้ส์ จำกัด 2-47(3)-1/41 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	182 ถ.ศาลธนบุรี ต.บางหว้า อ.ภาษีเจริญ จ.กรุงเทพมหานคร 10160	ผลิตสารส้มแปรรูปที่ใช้ระบกลั่นตัว	เครื่องจักร 49.74 HP
74	บริษัท เอ-พลัส ชีพพลาย จำกัด จ3-47(3)-2/49 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	3/316-317 ม.9 ซ.บึงโคก ต.ลำผักชี อ.หนองจอก จ.กรุงเทพมหานคร 10530 โทร. 02-9887798	ผลิตเครื่องสำอางทุกชนิด เช่น เกลิตขัดผิว เป็นต้น	เครื่องจักร 12.50 HP
75	บริษัท เอฟ.ซี.พี. จำกัด 2-9(4)-2/43 ประเภทโรงงาน 9(4),47(3) ISIC 1061 TSIC 10615	23 ซ.ตลาดพริ้ง ถ.สุขุมวิท 62 แยก 4 ต.บางจาก อ.พระโขนง จ.กรุงเทพมหานคร 10260 โทร. 02-3327490-5	ผลิตอาหารเสริมจากหัวพืชและเมล็ดพืช เช่น กระเทียมแคปซูล ฯลฯ ทำเครื่องสำอาง เช่น ครีมทาผิว เป็นต้น	เครื่องจักร 48.60 HP
76	บริษัท เอ็ม.วาย.อาร์. คอสเมติกส์ ไกลูชั่น จำกัด ก2-47(3)-1/57 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	227 ถ.วัชรพล ต.ท่าแร้ง อ.บางเขน จ.กรุงเทพมหานคร 10220 โทร. 02 9198944	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 23.00 HP
77	บริษัท เอส.ซี.อาร์ทีสรี จำกัด จ3-47(1)-2/37สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	128/939 ม.1 ถ.เทพารักษ์ กม.21 ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ 10540 โทร. 02-7063979	ผลิตแชมพูสระผม ครีมนวดผมและเครื่องสำอาง เช่น ครีมย้อมผม น้ายาขัดผม	เครื่องจักร 743.53 HP
78	บริษัท เอส.ที.เอส.คอนซูเมอร์ โปรดักส์ จำกัด จ3-47(1)-2/44สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	73/4 ม.6 ซ.สุขสวัสดิ์ 76 ถ.สุขสวัสดิ์ ต.บางจาก อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 โทร. 02 815-6277	ผลิตสบู่ อัดก้อนจากเม็ดสบู่	เครื่องจักร 189.75 HP
79	บริษัท เอสทีเอส แชนเซอร์ โปรดักส์ จำกัด จ3-47(1)-2/57สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	73/4 ม.6 ซ.สุขสวัสดิ์ 76 ถ.สุขสวัสดิ์ ต.บางจาก อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 โทร. 02 8177451	ผลิตสบู่ อัดก้อนจากเม็ดสบู่ สบู่โฟม สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากสมุนไพร	เครื่องจักร 56.50 HP
80	บริษัท เอสพี แอนด์ คัมบลิว อินดัสเทรียล จำกัด 2-47(3)-1/44 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	462-462/2 ซ.สุขุมวิท 93 ถ.สุขุมวิท ต.บางจาก อ.พระโขนง จ.กรุงเทพมหานคร 10260 โทร. 02-7425551-4	ผลิตเครื่องสำอาง จำพวกครีมทาผิว น้ำมันใส่ผม โลชั่นใส่ผม	เครื่องจักร 24.00 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
81	บริษัท แอล.พี.อินเตอร์คอมเมติกส์ จำกัด 2-47(3)-5/20 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	46 ซ.พิพัฒน์ ถ.สาร ต.สีลม อ.บางรัก จ.กรุงเทพมหานคร 10500 โทร. 02 2340432	ผลิตเครื่องสำอางต่างๆ	เครื่องจักร 18.36 HP
82	บริษัท แอล.เอส.เจ.อินเตอร์เนชั่นแนล คอสเมติก จำกัด 1-47(3)-2/46 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	83 ถ.มหานคร ต.มหาพฤฒาราม อ.บางรัก จ.กรุงเทพมหานคร 10500 โทร. 02-2362074	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 9.27 HP
83	บริษัท โอเดียนแควร์แลบอราทอรีส์ จำกัด ศ2-47(3)-1/39 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	20/72 ม.7 ถ.พุทธบูชา ต.บางมด อ.จอมทอง จ.กรุงเทพมหานคร 10150	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 8.00 HP
84	บริษัท เซิร์บัส บิวตี้ คอร์ปอเรชั่น จำกัด ก2-47(3)-5/55 ประเภทโรงงาน 47(3),47(4) ISIC 2023 TSIC 20231	116 ซ.บางบอน 1 ซอย 11 แขวง 6 ถ.บางบอน 1 ต.บางบอน อ.บางบอน จ.กรุงเทพมหานคร 10150	ผลิตเครื่องสำอาง ยาสีฟัน หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 45.00 HP
85	บริษัทกลีนแคร์ โปรดักส์ (ประเทศไทย)จำกัด โดยนางนาริรัตน์ อุทิศพงษ์ ก2-47(3)-2/56 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	219 ซ.โชคชัย ถ.แยก 84 ถ.โชคชัย 4 ต.ลาดพร้าว อ.ลาดพร้าว จ.กรุงเทพมหานคร 10230 โทร. 02 570 8421	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 48.50 HP
86	โรงงานชัยพร 1-47(3)-1/21 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	230/2 ซ.จันทร์สีพาน 3 ถ.จันทร์ ต.ทุ่งวัดดอน อ.สาทร จ.กรุงเทพมหานคร 10120 โทร. 02 2860166	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น น้ำหอม แป้งน้ำ	เครื่องจักร 5.50 HP
87	โรงงานเภสัชกรรมชาญกิจ 3-46(1)-9/18 ประเภทโรงงาน 46(1),47(3) ISIC 2100 TSIC 21001	1009 ถ.พัฒนาการ ต.สวนหลวง อ.สวนหลวง จ.กรุงเทพมหานคร 10250 โทร. 3140416	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 298.70 HP
88	วุฒิวังศรบาเดอร์ ศ1-47(3)-3/35 ประเภทโรงงาน 47(3),91(1) ISIC 2023 TSIC 20231	106/31 ถ.สุขาภิบาล 1 ต.คลองกุ่ม อ.บึงกุ่ม จ.กรุงเทพมหานคร 10240	ผลิตและแบ่งบรรจุเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 15.00 HP
89	ส.ชัยภัณฑ์เคมี 1-47(3)-4/28 ประเภทโรงงาน 9(1) ISIC 2023 TSIC 20231	3/328 ม.2 ซ.สุขุมวิท 93 ถ.สุขุมวิท ต.บางจาก อ.พระโขนง จ.กรุงเทพมหานคร 10260	ผลิตน้ำหอม สเปรย์ฉีดผม สเปรย์ปรับอากาศ	เครื่องจักร 12.63 HP
90	สมุนไพรสุมภรณ์ อิมพอร์ตเอกซ์พอร์ต 2-47(3)-1/45 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	53/237 ม.6 ถ.เอกชัย ต.บางบอน อ.บางบอน จ.กรุงเทพมหานคร 10150 โทร. 0-2451-2324	ผลิตเครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 43.42 HP
91	หงษ์ทองคอสเมติกส์ ศ3-47(3)-1/37 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	275 ซ.เจริญนคร 40 ถ.เจริญนคร ต.บางลำภูล่าง อ.คลองสาน จ.กรุงเทพมหานคร 10600	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น แป้ง ลิปสติก	เครื่องจักร 84.02 HP
92	ห้างหุ้นส่วนจำกัด บัวหลวงคอมเสติกส์ 1-47(3)-1/47 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	34/41 ม.10 ต.ประเวศ อ.ประเวศ จ.กรุงเทพมหานคร 10250	ผลิตเครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย และยาสีฟัน	เครื่องจักร 13.00 HP
93	ห้างหุ้นส่วนจำกัด บัวหลวงอุตสาหกรรม ศ1-47(3)-6/34 ประเภทโรงงาน 87(5) ISIC 2023 TSIC 20231	52/61-62 ซ.สาขลา ถ.สุขุมวิท ต.บางนา อ.บางนา จ.กรุงเทพมหานคร 10260	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 8.00 HP
94	ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมใจโปรดักส์ 2-47(3)-1/42 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	28/5 ม.5 ซ.3 ถ.พระราม 2 ต.จอมทอง อ.จอมทอง จ.กรุงเทพมหานคร 10150 โทร. 0-2427-1237	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 46.58 HP
95	ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวบรวมราเดอร์ส จ3-47(1)-3/49สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	109/72-73 ม.2 ถ.เทพารักษ์ กม.26 ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิตสบู่	เครื่องจักร 18.00 HP
96	ห้างหุ้นส่วนจำกัด รีโอทซ์ 1-47(3)-3/27 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	225/17 ถ.ประชาราษฎร์สาย 1 ต.บางซื่อ อ.บางซื่อ จ.กรุงเทพมหานคร 10800	ผลิตเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 16.16 HP
97	ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงงานฮอลิสต์ 2-47(3)-3/13 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	1731/1 ถ.จันทร์ ต.ทุ่งมหาเมฆ อ.สาทร จ.กรุงเทพมหานคร 10120	ผลิตแป้งผัดหน้าและครีมใส่ผม	เครื่องจักร 33.75 HP
98	ห้างหุ้นส่วนจำกัด แวนน์ อินเตอร์เนชั่นแนลคอสเมติกส์ 2-47(3)-6/31 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	19/118-121 ม.6 ซ.ศิริอุทัยวิทยา ถ.เอกชัย ต.บางบอน อ.บางบอน จ.กรุงเทพมหานคร 10150	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น แป้งฝุ่น ครีมทาผิว ลิปสติก	เครื่องจักร 42.75 HP
99	ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล โรงงานวิเศษนิยม 3-47(4)-1/30 ประเภทโรงงาน 47(4) ISIC 2023 TSIC 20231	127/2 ม.11 ซ.นิยม ถ.สุขุมวิท ต.พระโขนงเหนือ อ.วัฒนา จ.กรุงเทพมหานคร 10110 โทร. 3113499	ผลิตยาสีฟันผง	เครื่องจักร 66.63 HP
100	เอส.ดี. 1-47(3)-4/31 ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	191/135 ซ.สุทธาราม ถ.ตากสิน ต.บุคคโล อ.ธนบุรี จ.กรุงเทพมหานคร 10600	ผลิตเครื่องสำอาง เช่น แป้ง ลิปสติก	เครื่องจักร 9.75 HP

อุตสาหกรรม สมุนไพร Herb Industry

สารบัญ

บทที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานอุตสาหกรรมและการตลาดอุตสาหกรรมสมุนไพร	102
บทที่ 2 ห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมสมุนไพร	107
ปัญหาในกระบวนการใช้อุปทาน	108
ปัจจัยทางโครงสร้าง (Structural Factors)	108
ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)	110
บทที่ 3 ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส	
และผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมสมุนไพรไทย	111
3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย	112
3.2 โอกาสและผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมสมุนไพรไทย	113
3.3 มาตรการรองรับผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมสมุนไพรไทย	114
บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพร	115
4.1 นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมสมุนไพรของภาครัฐบาล	115
4.2 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมสมุนไพร	115
4.3 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมสมุนไพร	116
4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย	116
4.5 องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม	
และผลักดันอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย	117
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย	
เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	119
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำกับดูแลและการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย	119
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรม	119
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการตลาด	120
บรรณานุกรม	121

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1	พิกัดสมุนไพรไทย (HS 1211)	104
ตารางที่ 1.2	พิกัดสมุนไพรไทย (HS 1302)	105
ตารางที่ 2.1	การยกระดับธุรกิจและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Firm Level Upgrading)	110
ตารางที่ 3.1	พันธกรณีการเปิดตลาดสินค้าสมุนไพร ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย	112

สารบัญรูป

รูปที่ 1.1	โครงสร้างอุตสาหกรรมและการตลาดสมุนไพร	103
รูปที่ 1.2	สัดส่วนมูลค่าการส่งออกในอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม เคมีภัณฑ์รักษาโรค และผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ปี พ.ศ. 2552	104
รูปที่ 1.3	มูลค่าตลาดการส่งออกสมุนไพรไทย (HS 1211) ปี พ.ศ. 2555-2557	105
รูปที่ 1.4	มูลค่าตลาดการส่งออกสมุนไพรไทย (HS 1302) ปี พ.ศ. 2555-2557	106
รูปที่ 1.5	มูลค่าตลาดการนำเข้าสมุนไพรไทย (HS 1211) ปี พ.ศ. 2555-2557	106
รูปที่ 1.6	มูลค่าตลาดการนำเข้าสมุนไพรไทย (HS 1302) ปี พ.ศ. 2555-2557	106
รูปที่ 2.1	ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมสมุนไพร	108

01

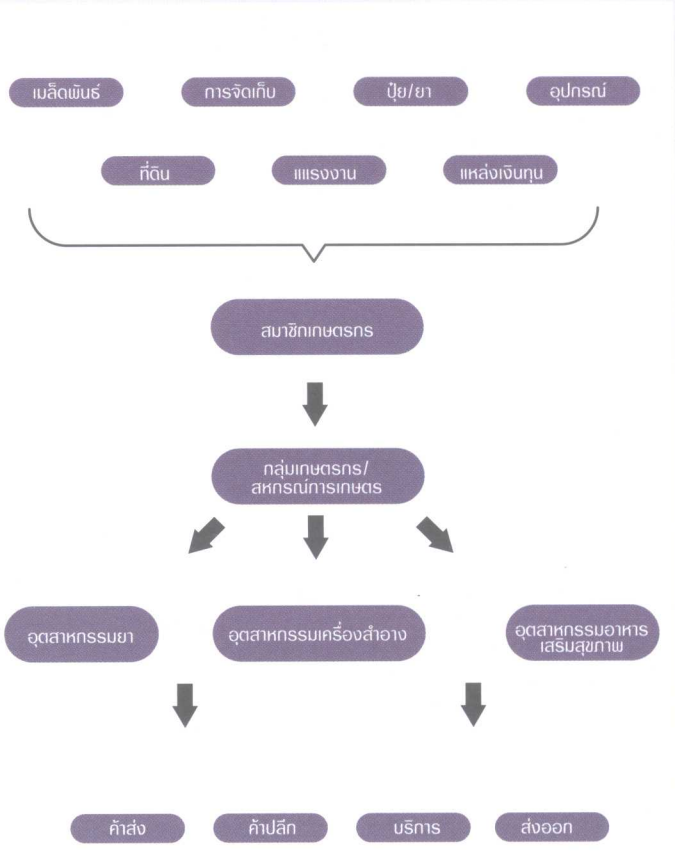
ข้อมูลพื้นฐาน อุตสาหกรรม และการตลาด อุตสาหกรรม สมุนไพร

ประเทศไทยมีสมุนไพรเป็นจำนวนมากกว่า 13,000 ชนิด¹ และเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพของสมุนไพร ทุกๆ ภูมิภาคอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชและสมุนไพรนานาพันธุ์ที่เหมาะสมจะใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรประเภทต่างๆ ทดแทนส่วนประกอบที่เป็นสารเคมี และสามารถหยิบฉวย “มรดกทางปัญญา” นำพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเกือบ 100% มาประยุกต์ใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามภูมิปัญญาของคนไทย ประโยชน์ของสมุนไพรนอกจากนำมาเตรียมเป็นยาเพื่อการรักษาโรคแล้ว ยังสามารถนำมาเตรียมเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นซึ่งรวมถึงสุขภาพความงามด้วย เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพร ผลิตภัณฑ์อาหารสมุนไพรเสริมสุขภาพ เครื่องดื่มสมุนไพร ฯลฯ

¹ข้อมูลสมุนไพรไทย, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รูปที่ 1.1 โครงสร้างอุตสาหกรรมและการตลาดสมุนไพร

ที่มา: สถาบันคีนันแห่งเอเชีย

โครงสร้างความสัมพันธ์ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรประกอบด้วยกลุ่มต้นน้ำ คือ เกษตรกรผู้ปลูกวัตถุดิบจากพืช สมุนไพรชนิดต่างๆ ฝ่ายวิจัยพัฒนาของผู้ผลิต/แปรรูปผลิตภัณฑ์ โรงงานแปรรูปวัตถุดิบ โรงงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ แพทย์ผู้วินิจฉัยสั่งยา ผู้แทนจำหน่าย ร้านค้าปลีกผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ผลิตภัณฑ์ยาจากสมุนไพร ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทั้งจากสมุนไพร และ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสมุนไพรต่างๆ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า (Counter Sale) ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านเสริมสวยหรือสถาบันเสริมความงาม (Beauty Salon) ร้านขายยา (Drug Store) ร้านสะดวกซื้อ (Convenient Store) และ พนักงานขายตรง (Direct Sale) จนถึงประชาชนผู้บริโภคปลายทาง

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์แนวนิ่ง

ในปี พ.ศ. 2554 ประชาชนใช้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกร้อยละ 9.5 โดยมีมูลค่าของการใช้ยาสมุนไพรไทยในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐรวมแล้วประมาณร้อยละ 1.5 โดยที่โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมีการใช้ยาสมุนไพรมากที่สุด ลำดับยาแผนไทยที่ใช้บ่อย ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 270 ล้านบาท ได้แก่ ครีမ်โลล ลูกประคบ ขมิ้นชัน ประสะมะแว้ง พื้ทะลายโจร²

จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขระบุว่า ตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยถูกนำมาใช้จำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2555 มีมูลค่าตลาดสูงกว่า 60,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 20 โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่ เครื่องสำอางมูลค่า 18,000 ล้านบาท อาหารเสริมมูลค่า 13,000 ล้านบาท และเครื่องดื่มมูลค่า 11,000 ล้านบาท ส่วนที่เหลือเป็นยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการนวด อบ ประคบ³ ส่วนในด้านผลิตภัณฑ์อาหารเสริม จากข้อมูลสมานพันธ์สุขภาพและความงาม รายงานว่า ปี พ.ศ. 2554 จากมูลค่าอาหารเสริมสุขภาพของตลาดในประเทศ 80,000 ล้านบาท

²สถิติการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
³สถิติตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพร, กระทรวงสาธารณสุข

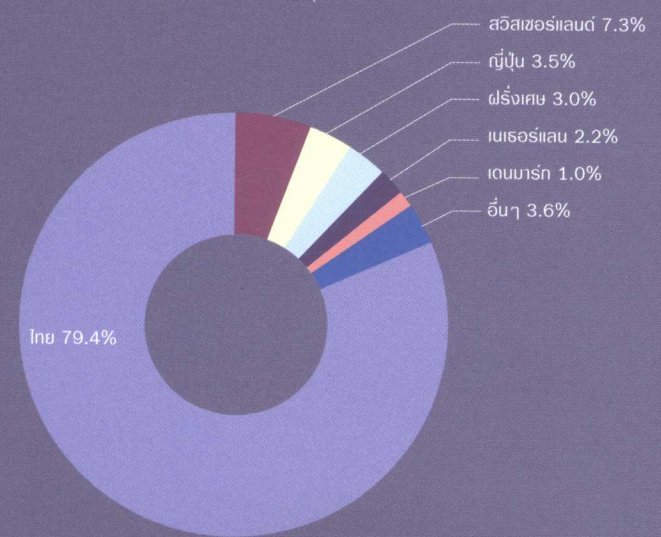
จำนวนโรงงาน

โรงงานผลิตยาสมุนไพรของประเทศทั้งหมด 1,007 แห่ง⁴ ในปี พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้นจาก 707 แห่งในปี พ.ศ. 2543 เนื่องจากประชาชนหันมาสนใจยาสมุนไพรมากขึ้น ซึ่งในจำนวนนี้มีเพียง 28 แห่งที่ได้มาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practice) มูลค่าตลาดของยาสมุนไพรคิดเป็นเพียงร้อยละ 2.4 ของมูลค่าตลาดยารวม⁵ (ยาแผนปัจจุบันและยาสมุนไพร) ของประเทศในปี พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตามมูลค่าการผลิตยาสมุนไพรเพิ่มขึ้นอย่างมากจาก 208 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2530 เป็น 2,202 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2550

ผู้ผลิต

ปัจจุบันมีบริษัทผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อสุขภาพมากมายหลายชนิด ตั้งแต่ ผลิตภัณฑ์อาหาร, ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม, ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร และสมุนไพรเดี่ยว ทั้งในรูปแบบวัตถุดิบและ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปพร้อมรับประทาน และใช้ประโยชน์ในการบริโภค ซึ่งตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรในประเทศขยายตัวปีละไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20-30 เนื่องจากความนิยมในการบริโภคและใช้สมุนไพรไทย และมูลค่าตลาดรวมในประเทศของผลิตภัณฑ์สมุนไพรในปี พ.ศ. 2544 มีมูลค่าสูงถึงเกือบ 30,000 ล้านบาท และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 30 มูลค่าตลาดรวมผลิตภัณฑ์สมุนไพรในประเทศเติบโตในลักษณะก้าวกระโดด⁶ เนื่องจากความนิยมผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะสอดคล้องกับกระแสนิยมผลิตภัณฑ์ที่อิงธรรมชาติที่เป็นกระแสที่กำลังมาแรง โดยในปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีจำนวนนิติบุคคลที่ผลิตผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม เคมีภัณฑ์ รัักษาโรค และผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ทั้งสิ้น 714 ราย⁷ โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.6) เป็นนิติบุคคลไทย รองลงมาคือนิติบุคคลจากประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ 1.0) และ สวิตเซอร์แลนด์ (ร้อยละ 0.6) และเมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศพบว่าสวิตเซอร์แลนด์ลงทุนใน อุตสาหกรรมการผลิตยาของไทยสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 7.3 ของมูลค่าเงินลงทุนรวมในอุตสาหกรรมผลิตยา รองลงมาคือ ญี่ปุ่น (ร้อยละ 3.5) และ ฝรั่งเศส (ร้อยละ 3.0)

รูปที่ 1.2 สัดส่วนมูลค่าการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม เคมีภัณฑ์รักษาโรคและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ปี พ.ศ. 2552

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ , <http://www.dbd.go.th>

ผู้ประกอบการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางจากธรรมชาติและสมุนไพร มีจำนวน 131 ราย แบ่งเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ จำนวน 4 ราย ผู้ประกอบการขนาดกลาง จำนวน 49 ราย และผู้ประกอบการขนาดเล็ก จำนวน 78 ราย และผู้ประกอบการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางจากธรรมชาติและสมุนไพร ระดับท้องถิ่น ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 125 ราย รวมเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางจากธรรมชาติและสมุนไพรทั้งสิ้น จำนวน 256 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.39 ของผู้ประกอบการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยทั้งหมด

มูลค่าการผลิต

ในปี พ.ศ. 2554 ยาจากสมุนไพรมีมูลค่าการตลาดในประเทศประมาณการ 8,000 ล้านบาท ไม่รวมมูลค่ายาจากสมุนไพรในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ในปี พ.ศ. 2555 มูลค่ารวมของตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ในประเทศสูงถึง 210,000 ล้านบาท

ตารางที่ 1.1 พิกัดสมุนไพรไทย (HS 1211)

พิกัด	ปรกณย่อ	รหัสสถิติ	รายการ
1211			พรรณไม้และส่วนของพรรณไม้ (รวมถึงเมล็ดและผล) ชนิดที่ใช้ประโยชน์หลักในการทำเครื่องหอม ในทางเภสัชกรรมหรือสำหรับฆ่าแมลง ฆ่ารา หรือวัตถุประสงค์ที่คล้ายกัน สดหรือแห้ง จะตัด บด หรือทำเป็นผงหรือไม่ก็ตาม
121120		/KGM	รากโสม ชนิดที่ใช้ประโยชน์หลักในการทำเครื่องหอม ในทางเภสัชกรรม หรือสำหรับฆ่าแมลง ฆ่ารา หรือวัตถุประสงค์ที่คล้ายกัน สดหรือแห้ง
12112010		000/KGM	ตัด บดหรือทำเป็นผง
12112090		000/KGM	อื่นๆ
121130		/KGM	ใบโคคา ชนิดที่ใช้ประโยชน์หลักในการทำเครื่องหอม ในทางเภสัชกรรม หรือสำหรับฆ่าแมลง ฆ่ารา หรือวัตถุประสงค์ที่คล้ายกัน สดหรือแห้ง
12113010		000/KGM	ตัด บดหรือทำเป็นผง
12113090		000/KGM	อื่นๆ
12114000		000/KGM	ต้นผืนแห้ง
121190		/KGM	อื่นๆ ชนิดที่ใช้ประโยชน์หลักในทางเภสัชกรรม
12119011		000/KGM	กัญชา ตัด บดหรือทำเป็นผง
12119012		000/KGM	กัญชา ลักษณะอื่นๆ
12119013		000/KGM	รากระย่อม
12119014		000/KGM	อื่นๆ ตัด บดหรือทำเป็นผง
12119019		/KGM	อื่นๆ
12119019		001/KGM	ชนิดคอลิสโตไลเซีย
12119019		090/KGM	อื่นๆ
12119091		000/KGM	โพเทรั่ม ตัด บดหรือทำเป็นผง
12119092		000/KGM	โพเทรั่ม ลักษณะอื่นๆ
12119094		000/KGM	ไม้จันทน์
12119095		000/KGM	จีนไม้สับกฤษณา (กษารู)

⁴ไพศาล เวชพงศา นายกิตติมาศักดิ์ลีลามคมผู้ผลิตยาสมุนไพร, <http://www.manager.co.th/Go/ViewNews.aspx?NewsID=954000020948>
⁵รายงานภาวะเศรษฐกิจ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
⁶รายงานวิจัยตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพร, ศูนย์วิจัยการไทย
⁷กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, www.dbd.go.th

พิกัด	ประเภทย่อย	รหัสสถิติ	รายการ
1211	000/KGM		รากชะเอม
	000/KGM		เปลือกไม้บง (เปอร์ซีเคอร์ซีอิโคสเทอร์ม)
	000/KGM		อื่นๆ ตัด บดหรือทำเป็นผง
	/KGM		อื่นๆ
	001/KGM		โรยาเนี่ย
	090/KGM		อื่นๆ

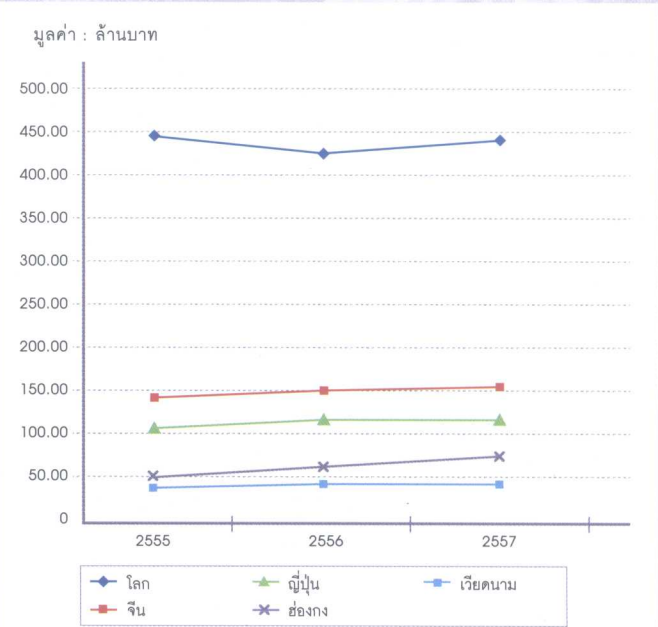
ตารางที่ 1.2 พิกัดสมุนไพรไทย (HS 1302)

พิกัด	ประเภทย่อย	รหัสสถิติ	รายการ
1302			น้ำเลี้ยง (แชบ) และสิ่งสกัดจากพืช สารจำพวก เพกติก เกลือของกรดเพกติก (เพกติน) และ เกลือของเพกติก (เพกเตต) รวมทั้งวันที่ได้จาก สาหร่ายทะเล และวันและยางชั้นอื่น ๆ ที่ได้จาก ผลิตภัณฑ์จากพืช จะดัดแปลงหรือไม่ก็ตาม
			น้ำเลี้ยงและสิ่งสกัดจากพืช
130211	/KGM		ฝิ่น
13021110	000/KGM		พัลวิสโอพิอ
13021190	000/KGM		อื่นๆ
13021200	000/KGM		จากชะเอม
13021300	000/KGM		จากฮ้อป
130219	/KGM		อื่นๆ
13021920	000/KGM		สิ่งสกัดและทิงเจอร์จากกัญชา
13021930	/KGM		สิ่งสกัดอื่นๆที่ใช้เป็นยารักษาหรือป้องกันโรค
13021930	001/KGM		จากต้นควินิน
13021930	002/KGM		ยาคา
13021930	090/KGM		อื่นๆ
13021940	/KGM		น้ำเลี้ยงและสิ่งสกัดจากโพแทสเซียมหรือจากพืชที่มีโรทีโนน
13021940	001/KGM		จากโพแทสเซียม
13021940	002/KGM		จากพืชที่มีโรทีโนน
13021940	090/KGM		อื่นๆ
13021950	000/KGM		น้ำรัก
13021990	000/KGM		อื่นๆ
13022000	000/KGM		สารจำพวกเพกติก เกลือของกรดเพกติก และ เกลือของกรดเพกติก (เพกเตต) วันและยางชั้นที่ได้ จากผลิตภัณฑ์จากพืช จะดัดแปลงหรือไม่ก็ตาม
13023100	000/KGM		วันที่ได้จากสาหร่ายทะเล
13023200	000/KGM		วันและยางชั้น ที่ได้จากไลคัสต์บิน เมล็ดไลคัสต์บิน หรือเมล็ดกัวร์ จะดัดแปลงหรือไม่ก็ตาม
130239	/KGM		วันและยางชั้นอื่นๆ ที่ได้จากผลิตภัณฑ์จากพืช (นอกจากวันที่ได้จากสาหร่ายทะเล วันและยางชั้น ที่ได้จากไลคัสต์บิน เมล็ดไลคัสต์บินหรือเมล็ดกัวร์)
13023910	000/KGM		แครร่าจีนแน
13023990	000/KGM		อื่นๆ

ที่มา: ระบบฮาร์โมนิซ (Harmonized System: HS), กรมศุลกากร, 2557

สถิติการนำเข้า ส่งออก สมุนไพรไทยมูลค่าการส่งออกสมุนไพรไทย

รูปที่ 1.3 มูลค่าตลาดการส่งออกสมุนไพรไทย (HS 1211) ปี พ.ศ. 2555–2557

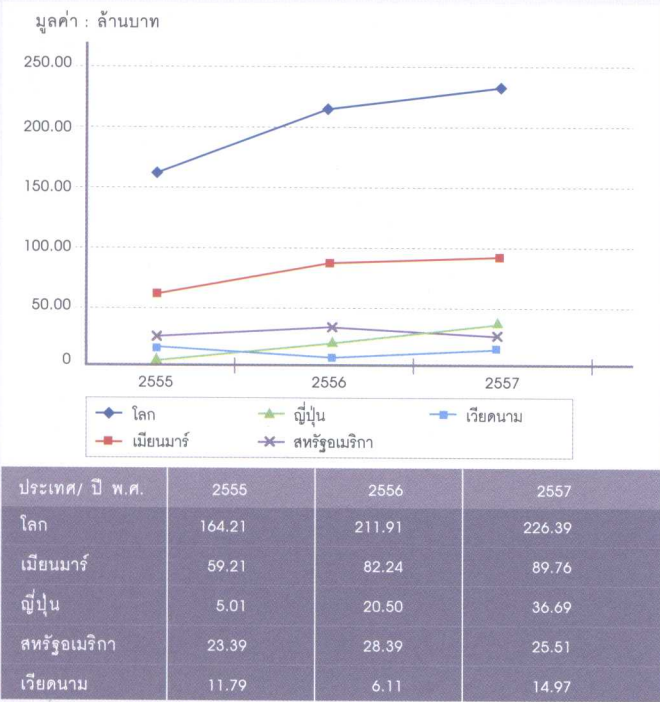

ประเทศ/ ปี พ.ศ.	2555	2556	2557
โลก	443.10	423.20	440.60
จีน	134.90	149.20	157.70
ญี่ปุ่น	110.60	118.70	118.20
ฮ่องกง	47.80	65.70	72.70
เวียดนาม	33.50	39.20	38.80

ที่มา: Thailand Trading Report ระบบรายงานข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทย, <http://www.ops3.moc.go.th/>

จากสถิติโดยข้อมูลจากกรมศุลกากร มูลค่าตลาดการส่งออกสมุนไพรไทย (HS 1211) พรรณไม้และส่วนของพรรณไม้ (รวมถึงเมล็ดและผล) ชนิดที่ใช้ประโยชน์หลักในการทำเครื่องหอม ในทางเภสัชกรรมหรือสำหรับฆ่าแมลงฆ่ารา ฯลฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557 พบว่า ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยมีมูลค่าตลาดรวม 440.60 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2557 โดยส่งออกไปยังประเทศจีน มูลค่า 157.70 ล้านบาท มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.89 ของมูลค่าตลาดการส่งออกโดยรวมในปี พ.ศ. 2557 และรองลงมาคือประเทศญี่ปุ่น มูลค่าส่งออก 118.20 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.82 ของมูลค่าตลาดการส่งออกโดยรวมในปี พ.ศ. 2557

รูปที่ 1.4 มูลค่าตลาดการส่งออกสมุนไพรไทย (HS 1302) ปี พ.ศ. 2555-2557

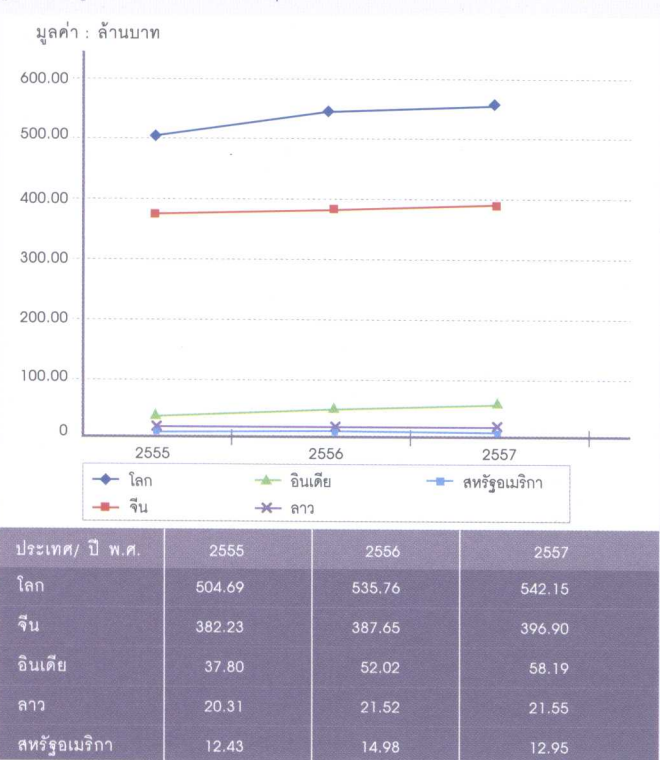

ที่มา: Thailand Trading Report ระบบรายงานข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทย, <http://www.ops3.moc.go.th/>

จากสถิติโดยข้อมูลจากกรมศุลกากร มูลค่าตลาดการส่งออกสมุนไพรไทย (HS 1302) นำเลียง (แซป) และสิ่งสกัดจากพืช สารจำพวกเพกติก เกลือของกรดเพกติก (เพกติน) และเกลือของเพกติก (เพกเตต) รวมทั้งวันที่ได้จากสารหยาบทะเล ฯลฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557 พบว่า ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศต่างๆ โดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าตลาดรวม 226.39 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2557 โดยส่งออกไปยังประเทศเมียนมาร์ มูลค่า 89.76 ล้านบาท มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 39.64 ของมูลค่าตลาดการส่งออกโดยรวมในปี พ.ศ. 2557 และรองลงมาคือประเทศญี่ปุ่น มูลค่าส่งออก 36.69 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.20 ของมูลค่าตลาดการส่งออกโดยรวมในปี พ.ศ. 2557

มูลค่าการนำเข้าสมุนไพรไทย

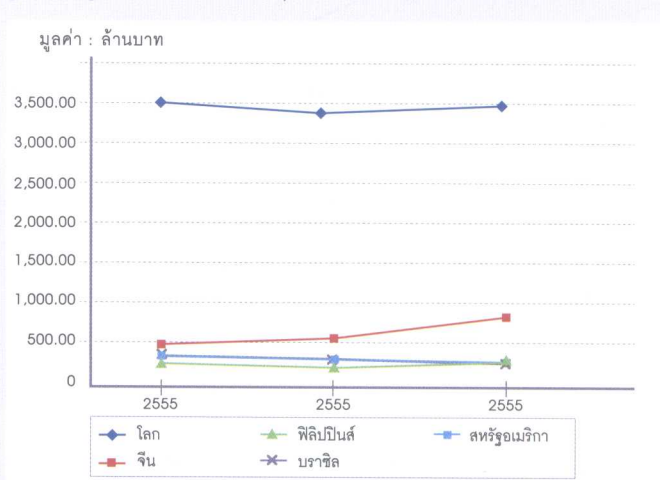
รูปที่ 1.5 มูลค่าตลาดการนำเข้าสมุนไพรไทย (HS 1211) ปี พ.ศ. 2555-2557

ที่มา: Thailand Trading Report ระบบรายงานข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทย, <http://www.ops3.moc.go.th/>

จากสถิติโดยข้อมูลจากกรมศุลกากร มูลค่าตลาดการนำเข้าสมุนไพรไทย (HS 1211) พรรณไม้และส่วนของพรรณไม้ (รวมถึงเมล็ดและผล) ชนิดที่ใช้ประโยชน์หลักในการทำเครื่องหอม ในทางเภสัชกรรมหรือสำหรับฆ่าแมลงฆ่ารา ฯลฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557 พบว่า ประเทศไทยนำเข้าจากประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่าตลาดรวม 542.15 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2557 โดยนำเข้าจากประเทศ จีน มากที่สุด 396.90 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 73.20 ของมูลค่าตลาดการนำเข้าโดยรวมในปี พ.ศ. 2557

รูปที่ 1.6 มูลค่าตลาดการนำเข้าสมุนไพรไทย (HS 1302) ปี พ.ศ. 2555-2557

ที่มา: Thailand Trading Report ระบบรายงานข้อมูลการค้าระหว่างประเทศของไทย, <http://www.ops3.moc.go.th/>

จากสถิติโดยข้อมูลจากกรมศุลกากร มูลค่าตลาดการนำเข้าสมุนไพรไทย (HS 1302) นำเลียง (แซป) และสิ่งสกัดจากพืช สารจำพวกเพกติก เกลือของกรดเพกติก (เพกติน) และเกลือของเพกติก (เพกเตต) รวมทั้งวันที่ได้จากสารหยาบทะเล ฯลฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557 พบว่า ประเทศไทยนำเข้าจากประเทศต่างๆ ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยมีมูลค่าตลาดรวม 2,971.21 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2557 โดยนำเข้าจากประเทศ จีน มากที่สุด 825.49 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 27.78 ของมูลค่าตลาดการนำเข้าโดยรวมในปี พ.ศ. 2557

จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ระบุว่า ปัจจุบันปริมาณการมูลค่าการส่งออกสมุนไพรไทย ได้แก่ กลุ่มสปาและผลิตภัณฑ์กลุ่มสมุนไพร กลุ่มอาหารเสริม กลุ่มยาแผนโบราณ กลุ่มสารสกัด กลุ่มที่ใช้ในอาหารสัตว์และกลุ่มที่ใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นมูลค่ารวมอยู่ในหลักแสนล้านบาท¹⁴

โดยในปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยมีการนำเข้าและส่งออกยาสมุนไพรในมูลค่าไม่แตกต่างกันมากนัก ประมาณ 200-300 ล้านบาท เนื่องจากการส่งออกยาสมุนไพรตำรับยาไทยต้องขึ้นทะเบียนตำรับยาในต่างประเทศ ซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยาก ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่จึงสามารถส่งออกยาสมุนไพรในตลาด CLMV เท่านั้น ขณะที่มูลค่าการนำเข้ายาสมุนไพรเพิ่มขึ้นจาก 45 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2530 เป็น 270 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ สัดส่วนมูลค่าการผลิตยาสมุนไพรในประเทศต่อมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นจาก 82:18 ในปี พ.ศ. 2530 เป็น 89:11 ในปี พ.ศ. 2550

ด้านผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จากข้อมูลจากสมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย รายงานว่า ปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางคิดเป็นมูลค่า 140,000 ล้านบาท

โดยผู้นำเข้าในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางจากธรรมชาติและสมุนไพร มีจำนวน 281 ราย และ ผู้ส่งออกในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางจากธรรมชาติและสมุนไพร มีจำนวน 442 ราย ทำให้ประเทศไทยเป็นถิ่นที่นำจับตามองในฐานะที่มีบทบาทส่งออกผลิตภัณฑ์สมุนไพรโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เวชสำอาง โดยตลาดเครื่องสำอางจากธรรมชาติและผลิตภัณฑ์เวชสำอางไทยมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีมูลค่าส่งออกสารสกัดสมุนไพรเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

¹⁴กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

02

ห่วงโซ่คุณค่า อุตสาหกรรม สมุนไพร

ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของอุตสาหกรรมสมุนไพรสามารถจำแนกเป็นลำดับขั้นได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการเพาะปลูกพืชสมุนไพร

ได้แก่ เกษตรกรจะเตรียมพื้นที่เพาะปลูกพืชสมุนไพร ตามภูมิปัญญาดั้งเดิม และทักษะในการเพาะปลูกพืชสมุนไพรท้องถิ่น ภายใต้การสนับสนุนความรู้ด้านเทคนิคและวิทยาศาสตร์ในการเพาะปลูกพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพ ซึ่งเกษตรกรจะได้รับความรู้จากโรงงานแปรรูป/ผลิต ที่ช่วยให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการเพาะและเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพรแต่ละชนิด เช่น กลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพรอภัยภูเบศร รวมตัวกันภายใต้โครงการเฉพาะของมูลนิธิเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (กลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพรบ้านดงบัง, 2558) รวมถึงหน่วยงานสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนต่างๆ

2. ขั้นตอนการเตรียมการวัตถุดิบก่อนการผลิต

ได้แก่ การที่โรงงานแปรรูป/ผลิตทำการรวบรวมวัตถุดิบซึ่งประกอบไปด้วย พืชสมุนไพรชนิดต่างๆ ที่ผ่านการล้างอบ บรรจุ จากเกษตรกรในประเทศแล้ว หรือ จากการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ โดยผู้ผลิตจะนำวัตถุดิบดังกล่าวไปตรวจสอบลักษณะเฉพาะและมาตรฐาน (Spec & Standard) ด้วยอุปกรณ์ เครื่องมือตรวจสอบต่างๆ ตามข้อกำหนดจากการวิจัยและพัฒนา (Research and Development - R&D) เพื่อให้ได้คุณสมบัติของวัตถุดิบตามที่ต้องการ ขั้นตอนนี้มีผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร ผู้ผลิตเคมีภัณฑ์ ห้องแล็บ

3. ขั้นตอนการผลิต

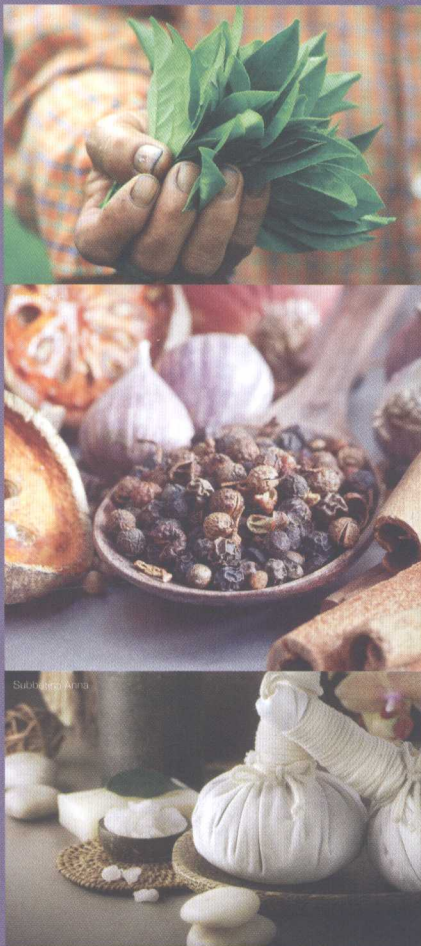
เมื่อได้วัตถุดิบจากพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ ที่ผ่านการตรวจสอบลักษณะเฉพาะและมาตรฐานตรงตามความต้องการแล้ว วัตถุดิบจะถูกส่งต่อไปยังโรงงานเพื่อสกัดสารจากพืชสมุนไพรด้วยกรรมวิธีที่เหมาะสมและเพิ่มเติมส่วนผสมให้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เมื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการแล้ว ผลิตภัณฑ์จะถูกบรรจุลงในบรรจุภัณฑ์ที่ติดฉลาก ก่อนนำไปวางจำหน่าย ผลิตภัณฑ์จะต้องได้รับมาตรฐานรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และมาตรฐานการผลิต GMP ผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนนี้ ได้แก่ โรงงานผลิต ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

4. ขั้นตอนการกระจายสินค้า

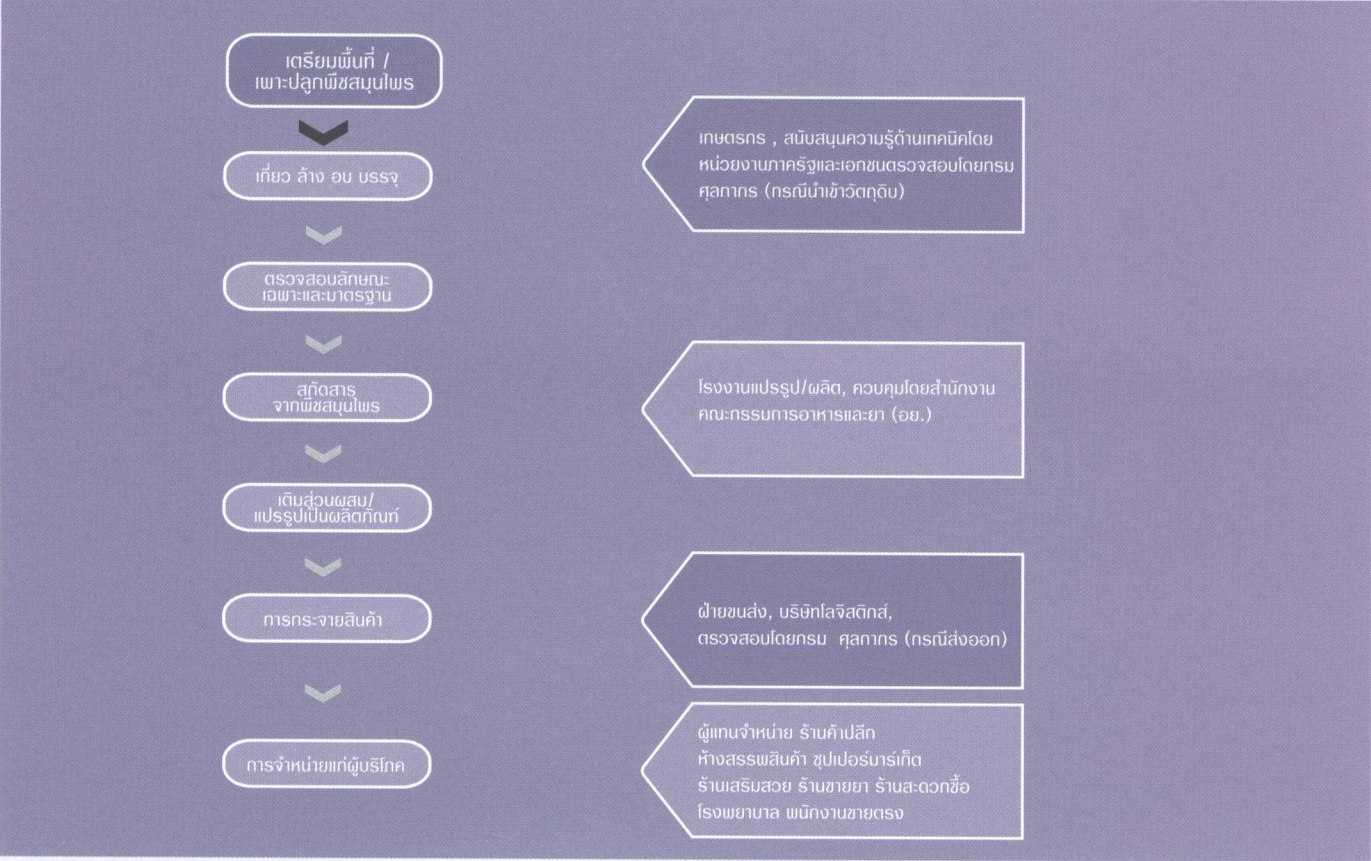
ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะถูกจัดส่งไปยังศูนย์กระจายสินค้า หรือด่านศุลกากร (กรณีการส่งออกต่างประเทศ) ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริษัทโลจิสติกส์ กรมศุลกากร

5. ขั้นตอนการจำหน่ายแก่ผู้บริโภค

ปัจจุบันอุตสาหกรรมสมุนไพรมีช่องทางการจำหน่ายแก่ผู้บริโภคหลักๆ อาทิ ผู้แทนจำหน่าย ร้านค้าปลีก ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ผลิตภัณฑ์ยาจากสมุนไพร, ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทั้งจากสมุนไพร และ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสมุนไพรต่างๆ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า (Counter Sale) ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านเสริมสวยหรือสถาบันเสริมความงาม (Beauty Salon) ร้านขายยา (Drug Store) ร้านสะดวกซื้อ (Convenience Store) โรงพยาบาล และ พนักงานขายตรง (Direct Sale) นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านตัวแทนจำหน่ายและสื่อต่างๆ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการขายตลาดสินค้าอีกด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ร้านเสริมสวยหรือสถาบันเสริมความงาม ร้านขายยา ร้านสะดวกซื้อ พนักงานขายตรง และ ผู้แทนจำหน่ายทั้งในประเทศและนอกประเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ (โทรทัศน์/อินเทอร์เน็ต/สิ่งพิมพ์) เป็นต้น ลำดับขั้นตอนเหล่านี้สามารถอธิบายได้ตามรูปภาพ 2.1

รูปที่ 2.1 ห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมสมุนไพร

ปัญหาในกระบวนการใช้อุปทาน

1. ขาดการวิจัยด้านพืชสมุนไพร

การวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับคุณสมบัติของพืชสมุนไพรแต่ละชนิดและกรรมวิธีการสกัดสารที่มีประโยชน์เพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร แม้ในสถาบันการศึกษาบางแห่งจะดำเนินการอยู่แต่ยังเป็นส่วนน้อยไม่เพียงพอและยังไม่มีมีการรวบรวมผลงานวิจัยเหล่านี้เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะอย่างเป็นระบบและทั่วถึง ส่งผลให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่สามารถรับรู้ข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของตนเองได้

2. ขาดการรับรองมาตรฐานการผลิต

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานการผลิตที่ดี และธุรกิจ SMEs ส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะลงทุนซื้อเครื่องจักร เครื่องมือ และ อุปกรณ์ที่ทันสมัย เพราะมีราคาสูง ประกอบกับกระบวนการขอมาตรฐานรับรองการผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับเป็นยาจากสมุนไพร เครื่องสำอาง อาหารเสริมให้มีมาตรฐานการผลิตที่ดี เช่น GMP PIC/S หรือ ASEAN-GMP ตามที่ อย.กำหนด นั้นมีขั้นตอนมากและมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง จึงมีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยส่วนน้อยที่ได้รับรองมาตรฐานการผลิตข้างต้น

3. ขาดความรู้ด้านกระบวนการค้า การส่งออกและนำเข้า

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยขาดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้า การส่งออกและนำเข้า ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่มีความแตกต่างในแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์ ชนิดสมุนไพร และ ความแตกต่างของกระบวนการแปรรูป ประโยชน์และข้อจำกัดจากข้อตกลงทางการค้าในประเทศคู่ค้าแต่ละประเทศ รวมถึงกระบวนการส่งออกและนำเข้า สิทธิประโยชน์ด้านภาษี รูปแบบการกีดกันทางการค้าในแต่ละประเทศ การจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ เครื่องหมายการค้า ความรู้ด้านการจัดทรัพย์สินทางปัญญาต่างๆ เพื่อส่งเสริมโอกาสในการขยายกิจการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยทางโครงสร้าง (Structural Factors) ผู้บริโภค (End User)

กระแสอนุรักษ์ธรรมชาติที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ได้ส่งผลให้ผู้บริโภคเริ่มที่จะหันมาใส่ใจกับสภาวะแวดล้อมรอบๆ ตัวกันมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็เริ่มหันมาให้ความสนใจกับสุขภาพของตนเองมากขึ้นด้วยเช่นกัน จึงทำให้การตัดสินใจในการเลือกซื้อหาสินค้ามาใช้ของผู้คนเริ่มเปลี่ยนไปจากเดิม คือ นอกจากจะพิจารณาจากปัจจัยทางด้านคุณภาพและราคาสินค้าแล้ว ปัจจุบันยังพิจารณาถึงผลกระทบของสินค้านั้นๆ ต่อสภาวะแวดล้อมอีกด้วย ซึ่งก็ทำให้สินค้าที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคเพื่อสุขภาพมากขึ้นตั้งแต่ ผลิตภัณฑ์อาหารสมุนไพร, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสมุนไพร, ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทั้งจากธรรมชาติและสมุนไพรและ ผลิตภัณฑ์ยาจากสมุนไพร ส่งผลให้เกิดอุปสงค์ในผลิตภัณฑ์สมุนไพรประเภทต่างๆ ขยายตัวอย่างรวดเร็วในประเทศไทย โดยตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีอัตราการขยายตัวในแต่ละปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2545) แม้จะอยู่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งนับว่าสวนทางกับสินค้าประเภทอื่นๆ

ขณะเดียวกันกระแสการใช้ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากทั่วโลกเช่นกัน ปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั่วโลกมีมูลค่าสูงถึง 3 ล้านล้านบาท เฉพาะในตลาดสหรัฐอเมริกาตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรสูงถึง 164,000 ล้านบาท หรือร้อยละ 5.5 ของมูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรของโลก

ผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย เช่น วัยรุ่น วัยทำงาน โดยเฉพาะสุขภาพสตรีอายุ 30 ปีขึ้นไป รวมถึงสุขภาพบุรุษ และผู้สูงอายุที่ใส่ใจในสุขภาพในปัจจุบันล้วนมีความนิยมในผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่างๆ เพื่อทดแทนส่วนประกอบที่เป็นสารเคมี แต่การที่ยอดขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร จะยังเติบโตต่อไปได้นั้นมีเงื่อนไขว่าราคาจะต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้บริโภคยอมรับได้ และต้องสร้างความเข้าใจโดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลคุณประโยชน์ของสมุนไพรแต่ละประเภทอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อถือในมาตรฐานการผลิตคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สมุนไพรนั้นๆ ให้เป็นที่ยอมรับและสามารถตอบสนองความต้องการผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ

สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยแก่ธุรกิจ (Enabling Environment)

เมื่อเปิด AEC ประเทศไทยซึ่งมีจำนวนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรมากที่สุดในอาเซียน จึงมีโอกาสสูงการส่งออกสินค้าสมุนไพรไปยังประเทศ CLMV ที่สินค้ายังด้อยในเชิงคุณภาพ โดยต้องมุ่งเน้นด้านการผลิต ได้แก่ เรื่องความสะอาดของสินค้า และผลกระทบต่อสุขภาพของการใช้สินค้าเพื่อเป็นผู้นำตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรก่อนชาติอื่นในอาเซียน

การเปิด AEC ยังเพิ่มโอกาสแก่ผู้ประกอบการไทยในการนำเข้าวัตถุดิบที่หลากหลาย มีปริมาณและราคาถูกจากประเทศสมาชิก ได้แก่ ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม รวมถึงการลงทุนและย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศสมาชิกเพื่อประโยชน์ต้นทุนวัตถุดิบ และแรงงานด้วย

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากรัฐบาล โดย กระทรวงสาธารณสุขยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์สมุนไพรอย่างครบวงจรและประกาศนโยบายเพื่อดำเนินการเชิงรุกทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสมุนไพรไทยให้เป็นผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจของชาติ เพื่อเพิ่มคุณภาพและหาความต้องการที่แท้จริงของตลาดโลกให้ได้

นอกจากนั้นกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเป้าหมายบรรจุยาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติอย่างน้อยร้อยละ 10 ของรายการยาทั้งหมดในปี พ.ศ. 2556-2560 (กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2556) ซึ่งการเพิ่มรายการยาจากสมุนไพรเข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติ จะเป็นอีกทางเลือกเพิ่มขึ้นของแพทย์ผู้สั่งยาในการรักษา หรือส่งเสริมสุขภาพแบบผสมผสานแก่ประชาชน และกระตุ้นให้เพิ่มมูลค่าการใช้ยาจากสมุนไพรมากขึ้น

ในด้านการวิจัยโดย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบูรณาการด้านการวิจัยให้สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์สมุนไพร โดย วช. ได้วิจัยพัฒนาสมุนไพร การจัดการพัฒนาสมุนไพร และรูปแบบการพัฒนาสมุนไพรที่เชื่อมโยงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการบริหารจัดการการเรียนรู้ระบบเศรษฐกิจชุมชน และเน้นให้เกิดการวิจัยพัฒนาอย่างครบวงจรโดยพิจารณาจาก ความต้องการของตลาดเพื่อให้เกิดเป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถทำตลาดได้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2558)

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์แนวดิ่ง (Inter-firm Cooperation: Vertical Linkages)

ความสัมพันธ์แนวดิ่งในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรประกอบด้วย กลุ่มต้นน้ำ คือ เกษตรกรผู้ปลูกวัตถุดิบจากพืช สมุนไพรชนิดต่างๆ ฝ่ายวิจัยพัฒนาของผู้ผลิต/แปรรูปผลิตภัณฑ์ โรงงานแปรรูปวัตถุดิบ โรงงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ แพทย์ผู้วินิจฉัยสั่งยา ผู้แทนจำหน่าย ร้านค้าปลีกผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร, ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทั้งจากสมุนไพร และ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสมุนไพรต่างๆ ได้แก่ ทางสรรพสินค้า (Counter Sale) ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านเสริมสวยหรือสถาบันเสริมความงาม (Beauty Salon) ร้านขายยา (Drug Store) ร้านสะดวกซื้อ (Convenience Store) และ พนักงานขายตรง (Direct Sale) จนถึงมือผู้บริโภค

ความสัมพันธ์แนวดิ่งมีความสำคัญต่อการลดต้นทุนการผลิต หากผู้ผลิตต้นน้ำ คือ เกษตรกรผู้ปลูกพืช สมุนไพรมีความรู้ความเข้าใจในการปลูก บำรุง และเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม และ ผู้ผลิต/แปรรูปผลิตภัณฑ์ กลางน้ำมีการวิจัยพัฒนาสมุนไพรเพื่อการส่งออกซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ ดังเช่นที่หลายประเทศในเอเชีย เช่น จีน หรือ อินเดีย ทำกัน โดยแต่ละรูปแบบจะมีมูลค่าทางการตลาดแตกต่างกันขึ้นกับมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม (Value-added products) จะส่งผลให้สารสกัดสมุนไพรเพิ่มขึ้น ในรูปของมูลค่าการส่งออก ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถลดการนำเข้าวัตถุดิบสมุนไพรสำหรับผลิตยาและเครื่องสำอางจากต่างประเทศได้ และลดต้นทุนวัตถุดิบส่งผลให้สามารถเพิ่มกำไรแก่ผู้ผลิต/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้มาก และหากธุรกิจมีห้องแล็บเป็นของตนเอง และสามารถพัฒนา และออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ได้โดยไม่ต้องจ้างบริษัทภายนอก ก็จะสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์ในแนวนอน (Inter-firm Cooperation: Horizontal Linkages)

ความสัมพันธ์ในแนวนอนที่ส่งผลต่อห่วงโซ่มูลค่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรเกิดการประหยัดจากขนาด (Economy of Scale) อาทิ การร่วมมือกันระหว่างผู้ผลิตวัตถุดิบชั้นมูลฐานรายย่อย เช่น รูปแบบตลาดกลางวัตถุดิบ คือ ข้อตกลงระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืช สมุนไพรในการรวบรวมวัตถุดิบเพื่อป้อนสู่โรงงานแปรรูปวัตถุดิบ ซึ่งจะก่อให้เกิดการขนส่งวัตถุดิบที่มีปริมาณจำนวนมากเหมาะสมและประหยัดค่าใช้จ่าย หรือการสร้างเครือข่ายพันธมิตรระหว่างโรงงานแปรรูปวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเพื่อเกื้อกูลวัตถุดิบในกรณีมีเหตุจำเป็น เป็นต้น

ตลาด (อุตสาหกรรม) สนับสนุน (Supporting Market)

วิทยาลัย/คณะที่เปิดสอนด้านสมุนไพร อุปกรณ์ในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากวัตถุดิบสมุนไพรชั้นมูลฐาน อุปกรณ์ที่ใช้ในห้องแล็บเพื่อวิจัยและผลิต บริษัทรับจ้างตรวจสอบ บำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต

- ตลาดไม่เฉพาะเจาะจง (Cross-cutting) ได้แก่ ผู้ให้บริการด้านอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมสมุนไพร บริษัทขนส่ง ผู้แทนจำหน่าย ผู้ตรวจสอบบัญชี
- ตลาดการเงิน (Financial) ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธ.ก.ส. เพื่อสนับสนุนเงินทุนแก่เกษตรกร หรือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย เพื่อสนับสนุนเงินทุนแก่ ผู้ผลิต/แปรรูปผลิตภัณฑ์ และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ที่สามารถขยายโอกาสด้วยเงินสินเชื่อเพื่อขยายตลาดส่งออกไปสู่ต่างประเทศ

ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)

ตารางที่ 2.1 การยกระดับธุรกิจและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Firm Level Upgrading)

ผู้เล่น	การสนับสนุน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เกษตรกรผู้เพาะปลูกพืชสมุนไพร	- ควรได้รับการสนับสนุนด้านการเพาะปลูก การกระจายพันธุ์สมุนไพรที่ดี กระบวนการเพาะปลูกพืชสมุนไพรที่จะนำมาสกัดเป็นวัตถุดิบให้มีมาตรฐาน เพื่อลดการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ - ควรได้รับความรู้และการฝึกอบรมด้าน การใช้เทคโนโลยีในการใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มคุณภาพ และประสิทธิภาพการผลิตต่อไร่ - ควรได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาเมล็ดพันธุ์สมุนไพรใหม่มาใช้ในการปลูกเพื่อปรับปรุงคุณภาพให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและมีผลผลิตที่มีคุณภาพดีขึ้น - ได้รับการแนะนำเมล็ดพันธุ์สมุนไพร และการใช้เทคโนโลยี เครื่องจักรในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว	- สถาบันวิจัยและ มหาวิทยาลัย - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กองยาแผนไทยและสมุนไพร กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก - กระทรวงวิทยาศาสตร์ - สำนักงานเกษตรจังหวัด
นักวิจัยด้านสมุนไพร	- ควรส่งเสริมให้มีความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยและเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ - งานวิจัยต่างๆ ควรมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ - ควรส่งเสริมให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา	- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) - สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
โรงงานแปรรูป/ผลิต	- ควรได้รับการสนับสนุนทางการวิจัย และเทคโนโลยีการผลิตสินค้ามูลค่าสูง - ควรได้รับการฝึกอบรมและส่งเสริมให้มีมาตรฐานตามข้อกำหนดของประเทศส่งออก - การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการโรงงานและนักวิจัยที่จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิตที่สามารถปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ	- นักวิชาการ - ภาครัฐ - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.) - สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) - กลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร สอท.
ผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร	- ผู้ประกอบการควรได้รับความรู้ด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกและนำเข้า ข้อมูลเกี่ยวกับจดทะเบียน เครื่องหมายการค้า ทรัพย์สินทางปัญญาต่างๆ ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับเงินทุนเพื่อขยายกิจการ - ความช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของไทยเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการจับคู่ธุรกิจ	- กระทรวงพาณิชย์ - สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม - ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (เอสเอ็มอีแบงก์) - สถาบันพัฒนาธุรกิจ - สำนักงานพาณิชย์ไทยในต่างประเทศ - สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย - กรมศุลกากร

อำนาจ (Power)

โรงงานแปรรูป/ผลิต พร้อมจะรับซื้อผลผลิตพืชสมุนไพรในราคาสูงหากมีคุณภาพที่ดีได้มาตรฐาน และช่วยให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อรับประกันการได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพป้อนสู่โรงงาน แม้โดยทั่วไปเกษตรกรจะมีอำนาจต่อรองค่อนข้างต่ำในห่วงโซ่มูลค่า แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญในด้านการควบคุมมาตรฐานผลผลิตพืชสมุนไพรของแต่ละกลุ่ม ความต้องการของตลาด และปริมาณความต้องการสมุนไพรของโรงงานแปรรูป (กลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร-สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2558)

การเข้าถึงการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning)

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่าส่วนใหญ่ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิม และทักษะในการเพาะปลูกพืชสมุนไพรท้องถิ่น แต่ยังขาดความรู้ด้านเทคนิคและวิทยาศาสตร์ในการเพาะปลูกพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพ (กลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพรบ้านดงบัง, 2558) เกษตรกรบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและไม่ได้ใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรในการเพาะปลูกที่เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมสมุนไพร มีหลายโรงงานแปรรูป/ผลิต ที่ช่วยให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการปลูกพืชสมุนไพร ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

03

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส และผลกระทบ ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่ออุตสาหกรรมสมุนไพรไทย

เขตการค้าเสรี หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมาย เพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่ม ที่ทำข้อตกลงลง ให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็น 0% และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่า กับประเทศนอกกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งเน้นด้านการ เปิดเสรีด้านสินค้า (Goods) โดยการลดภาษีและอุปสรรค ที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในระยะหลังๆ นั้น รวมไปถึง การเปิดเสรีด้านบริการ (Service) และการลงทุนด้วย (กรณีจากการค้าระหว่างประเทศ, 2558) ข้อตกลงเขต การค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) จึงเป็นเครื่องมือทาง การค้าสำคัญที่ประเทศต่างๆ ใช้เพื่อขยายโอกาสในการค้า สร้าง พันธมิตรทางเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้าน ราคาให้แก่สินค้าของตน ซึ่งที่ผ่านมา ไทยมีการเจรจาการค้า ระหว่างประเทศเกิดขึ้นหลายรูปแบบ ทั้งการเจรจาการค้า สองฝ่ายหรือทวิภาคี (Bilateral trade Negotiation) และการเจรจาการค้าหลายฝ่ายหรือพหุภาคี (Multilateral Trade Negotiation) เพื่อให้เกิดการเปิดเสรีทางการค้าเพิ่มมากขึ้น

3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย

สินค้าสมุนไพรมีภาระผูกพันที่ไทยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของเวทีระดับโลก คือ องค์การการค้าโลก (World Trade Organisation: WTO) รวมถึงความตกลงเสรีการค้าต่างๆ ประกอบด้วย ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area: AANZFTA) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Area: ACFTA) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (ASEAN-India Free Trade Agreement: AIFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN -Japan Comprehensive Economic Partnership: AJCEP) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลี (ASEAN Korea Free Trade Area, AKFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA)

ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ (Thailand - New Zealand Closer Economic Partnership: TNZCEP) FTA เหล่านี้มีวัตถุประสงค์ คือ การลดอุปสรรค และข้อกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะทางด้านภาษี การระบุอัตราภาษีภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่างๆ ของสินค้าสมุนไพร จะระบุจากพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนิซ์ (Harmonized System: HS) ที่มีการนำเข้าส่งออก สามารถสรุปอัตราภาษีได้ตามตารางด้านล่าง ดังนี้

ตารางที่ 3.1 พันธกรณีการเปิดตลาดสินค้าสมุนไพร ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย

สินค้า	WTO	AANZFTA	ACFTA	AIFTA	AJCEP	AKFTA	JTEPA	TAFTA	TNZCEP
พรรณไม้และส่วนของพรรณไม้ (รวมถึงเมล็ดและผล) ชนิดที่ใช้ประโยชน์หลักในการทำเครื่องหอมในทางเภสัชกรรม หรือสำหรับฆ่าแมลงฆ่ารา หรือวัตถุประสงค์ที่คล้ายกัน สดหรือแห้งจะตัด บด หรือทำเป็นผงหรือไม่ก็ตาม (HS 1211) - 121110 รากชะเอม - 121120 รากโสม - 121130 ใบโคคา - 121140 ต้นฝิ่นแห้ง - 121190 อื่นๆ	อัตราภาษีร้อยละ 30	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0 ยกเว้นพรรณไม้และส่วนของโสม.	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0
น้ำเลี้ยง (แช่ป) และสิ่งสกัดจากพืช สารจำพวกเพกติก เกลือของกรดเพกติก (เพกติน) และเกลือของกรดเพกติก (เพกเตต) รวมทั้งวันที่ได้จากสาหร่ายทะเลและวุ้นและยางชนิดอื่นๆ ที่ได้จากผลิตภัณฑ์จากพืชจะตัดแปลงหรือไม่ก็ตาม (HS 1302) - 130211 ฝิ่น - 130212 จากชะเอม - 130213 จากฮอป - 130219 อื่นๆ	อัตราภาษีร้อยละ 27	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0 ยกเว้นน้ำเลี้ยง (แช่ป) และสิ่งสกัดจากโสม.	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0	อัตราภาษีร้อยละ 0

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์และกรมศุลกากร

กรอบความตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องข้างต้นมีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553)

1. ไทย-ออสเตรเลีย (Thailand - Australia Free Trade Agreement: TAFTA)

ไทยและออสเตรเลียเริ่มเปิดเสรีการค้าทั้งในด้านสินค้า การบริการ และการลงทุนระหว่างกัน มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยกำหนดให้รวมทั้งรวมมือกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้าที่มีไขว่คว้า ทั้งไทยและออสเตรเลียได้ลดอัตราภาษีนำเข้า-ส่งออกสินค้าสมุนไพร เป็น 0 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553

2. ไทย-นิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership Agreement: TNZCEP)

ไทยและนิวซีแลนด์มีการลงนามความตกลงฯ ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2548 โดยวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 นิวซีแลนด์ลดภาษีนำเข้าสินค้าสมุนไพร เป็น 0 แล้วจากจำนวนรายการสินค้าทั้งหมด

3. ไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA)

ภายใต้ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น JTEPA ไทยกับญี่ปุ่นเริ่มลดและยกเว้นภาษีนับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 โดยในปี พ.ศ. 2550 ญี่ปุ่นยกเว้นภาษีให้ไทยร้อยละ 86 ของรายการค้า รวมทั้งลดภาษีนำเข้าสินค้าสมุนไพร เป็น 0 แล้ว ขณะที่ไทยยกเว้นภาษีให้ญี่ปุ่นร้อยละ 31

4. อาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Agreement)

ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ได้มีการลงนาม ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน สินค้าทั่วไปมีการลดภาษีนับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2548 และลดเป็น 0 ในปี พ.ศ. 2553 ทั้งไทยและจีนลดภาษีนับเป็น 0 มากกว่าร้อยละ 90

5. อาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Comprehensive Economic Partnership: AJCEP)

ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น AJCEP เริ่มเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2552 โดยญี่ปุ่นยกเว้นภาษีให้ไทยร้อยละ 86 ของรายการสินค้า รวมถึงการลดภาษีนำเข้าสินค้าสมุนไพร ขณะที่ไทยยกเว้นภาษีให้ญี่ปุ่นร้อยละ 31 และในปี พ.ศ. 2561 ไทยกับญี่ปุ่นต้องยกเว้นภาษีระหว่างกันประมาณร้อยละ 90 ของรายการสินค้า

6. อาเซียน-เกาหลีใต้ (ASEAN-Korea Free Trade Agreement: AKFTA)

ความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าและความตกลงว่าด้วยการค้าบริการอาเซียน-เกาหลีใต้ลงนามในพิธีสารการเข้าเป็นภาคีในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ไทยจะลดภาษีนำเข้าเป็น 0 สำหรับรายการสินค้าทั้งหมดในปี พ.ศ. 2560 ในขณะที่เกาหลีใต้ได้ลดภาษีนำเข้าสินค้าสมุนไพร เป็น 0 แล้ว เว้นแต่ยังคงภาษีสมุนไพรประเภทสมุนไพรในระดับสูง

7. อาเซียน-อินเดีย (ASEAN-India Free Trade Agreement: AIFTA)

ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย ได้มีการลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมด้านต่างๆ (Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and India) โดยผู้นำอาเซียนและอินเดีย ในปี พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นกรอบแนวทางและแผนงานในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย โดยกำหนดให้ความตกลงมีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า ประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย บรูไน มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์

8. อาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area: AANZFTA)

อาเซียน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ได้ลงนามในความตกลง AANZFTA เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 โดยไทยบังคับใช้ความตกลงดังกล่าวในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2553 ทำให้ไทยได้รับสิทธิประโยชน์จากการส่งออกสินค้าสมุนไพรไปยังออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ในอัตราเป็น 0

3.2 โอกาสและผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมสมุนไพรไทย

ในด้านวัตถุดิบสมุนไพร จากที่ประเทศไทยมีข้อผูกพันระหว่างประเทศในการเปิดเสรีการนำเข้า ตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN FTA: AFTA) ระหว่าง 10 ประเทศสมาชิก ที่จัดตั้งในปี พ.ศ. 2535 รวมถึงการเจรจาการค้าระหว่างทั้งการเจรจาการค้าสองฝ่ายหรือทวิภาคี (Bilateral trade Negotiation) และการเจรจาการค้าหลายฝ่ายหรือพหุภาคี (Multilateral Trade Negotiation) โดยมีเป้าหมาย ในการลดต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบสมุนไพรหรือสารสกัดสมุนไพรจากมาตรการด้านภาษีที่ได้มีการกำหนดให้ลดอากรขาเข้าระหว่างประเทศสมาชิกเป็นร้อยละ 0 ในหลายประเทศ ส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าสมุนไพรของไทย เช่น ผู้ผลิตยา ผู้ผลิตเครื่องสำอาง ผู้ผลิตอาหารเสริม มีทางเลือกในด้านวัตถุดิบต้นทุนต่ำ แต่ในทางกลับกันก็เกิดผลกระทบต่อภาพรวมด้านการแข่งขันกับผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าสมุนไพรจากต่างประเทศ จากการที่อุตสาหกรรมสมุนไพรไทยได้รับผลกระทบจากการข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN FTA: AFTA) ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์จัดเป็นสินค้าเร่งรัดภาษี (Fast Track) ที่ลดอากรขาเข้าเหลือร้อยละ 0-5 ตามพันธกรณีในการลดภาษีสินค้าทุกรายการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 แล้ว ในส่วนของอุตสาหกรรมยาสมุนไพรนำเข้ายา รักษาโรคตามกรอบการค้า AFTA และ FTAs กำหนดไว้ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยกลุ่มยาทั้งหมดภายใต้กรอบ AFTA อัตราภาษีนำเข้าอยู่ในช่วงร้อยละ 0-5 และตามกรอบ FTAs อยู่ในช่วงร้อยละ 0-10 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้อยละ 0 ในเกือบทุกรายการทั้งนี้ในส่วนของผู้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในกลุ่มอาเซียนเอง ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ต่างก็มีพัฒนาการทางเทคโนโลยีสูงกว่าไทย ส่งผลให้ประเทศไทยต้องแข่งขันกับยาสมุนไพรตำรับจากจีน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งผู้ผลิตยาสมุนไพรระดับสารสกัดมาตรฐาน มีผลวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ต่างๆ รวมถึงผลการทดลองในคนตามมาตรฐานเดียวกับยาแผนปัจจุบันมาประกอบการทำตลาด ส่งผลให้ผู้ผลิตภัณฑ์นำเข้าจากต่างประเทศมีความได้เปรียบทั้งในด้านราคาและคุณภาพ เนื่องจากภาคเอกชนไทยยังไม่มียาสมุนไพรระดับนี้ อีกทั้งสารสกัดสมุนไพรของไทยเองยังมีความล้าหลังกว่า สมุนไพรของลาว เวียดนามและอินเดียที่ได้เปรียบทั้งค่าแรงที่ถูกกว่าและเทคโนโลยีที่ดีกว่า รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้มีการนำเข้ายา ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและอาหารเสริมสมุนไพรจากยุโรป ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ที่มีความเชี่ยวชาญทางการตลาดมากกว่าผู้ประกอบการไทยที่สามารถขายสินค้าผ่านเข้ามาทางประเทศในอาเซียน เช่น สิงคโปร์ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าสมุนไพรของไทย เช่น ยา เครื่องสำอาง อาหารเสริม ต้องประสบปัญหาทางการตลาดอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

ขณะเดียวกันในด้านมาตรฐานสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสมุนไพรนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าร่วมกัน คือ ผลิตภัณฑ์ยา (Pharmaceutical Products) และผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง (Cosmetics Products) โดยหน่วยงานที่เป็นแกนหลักของประเทศไทยในการประสานงานให้เกิดการจัดทำมาตรฐานสินค้าร่วมกันได้ในช่วงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง (Cosmetics Products) ได้แก่ กลุ่มควบคุมเครื่องสำอาง สำนักควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Cosmetic Control Group, Food and Drug Administration (FDA)) และในส่วนผลิตภัณฑ์ยา (Pharmaceutical Products) ได้แก่ สำนักงาน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Drug Control Division, Food and Administration (FDA)) ในส่วนผลิตภัณฑ์ประเภท ยาพื้นบ้าน อาหารบางประเภท การบริการทางสาธารณสุขที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังมีปัญหาในการกำหนดมาตรฐาน เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลายในประเทศสมาชิกอาเซียน และยังไม่มีระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ (TDRI, 2555) ซึ่งปัจจุบันการผลิตรายได้ไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานการผลิตที่ดี (GMP) ตามหลักเกณฑ์ PIC/S (Pharmaceutical Inspection Co-operation Scheme) ให้ใช้เป็นมาตรฐานการผลิตยาเดียวกันในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยกระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการผลิตยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2546 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผนปัจจุบันตามกฎหมาย ว่าด้วยยาพ.ศ. 2554

โดยใช้แนวทางตาม Pharmaceutical Inspection Co-operation Scheme (PIC/S) Guide to Manufacturing Practices for Medicinal Products PE 009-9 1 September 2009 โดยมีข้อตกลงที่ว่าหน่วยตรวจ GMP ต้องมีระบบบริหารคุณภาพตามมาตรฐานของ PIC/S หรืออย่างน้อยเป็นระบบที่มีการประเมินแล้วว่ามีความเหมาะสมเทียบเท่า (ต้องถูกตรวจโดยเจ้าหน้าที่ของประเทศที่เป็นสมาชิกของ PIC/S) ทำให้ผู้ประกอบการไทยต้องแบกรับต้นทุนในการปรับปรุงโรงงานเพื่อปฏิบัติตามมาตรฐานนี้ และอาจมีผู้ประกอบการไทยต้องปิดกิจการอีกหลายราย เนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานนี้ได้

3.3 มาตราการรองรับผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมสมุนไพรไทย

ภาครัฐของไทย และ กองทุน FTA กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้ทำการส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันวิจัย หรือ มหาวิทยาลัย ในการศึกษา ค้นคว้าวิจัย คิดค้น และพัฒนาทางด้านการผลิตสินค้าสมุนไพร อย่างจริงจัง และให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรทำการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้ได้และมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ ในโครงการต่างๆ ได้แก่

โครงการสร้าง Product Champion สินค้าสมุนไพร สนับสนุนโดยกองทุน FTA กรมการค้าต่างประเทศ ได้ริเริ่มโครงการเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าในกรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) โดยอนุมัติความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสมุนไพรไทย เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า ที่ส่งผลกระทบต่อยาสมุนไพรของไทย โดยกองทุน FTA ได้อนุมัติความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสมุนไพรไทย เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรี โดยผลักดันให้มีการพัฒนาให้ได้ตำรับยาครีมโพลีแลกติกที่มีการศึกษาประสิทธิภาพทางคลินิก และตำรับยาสมุนไพรในบัญชียาหลัก พ.ศ. 2554 จำนวน 8 ตำรับ ได้แก่ ตำรับยาเบญจกุล ตำรับยาไฟโพรลิกัลป์ ยาตรีผลา ยาหัตถธำรา ยาประสะจันทน์แดง และยาริดสีดวงมหากาฬ ยาธาตุบรรจบ และยาประสะโพล เพื่อสร้างอุตสาหกรรมยาสมุนไพรของไทยให้มีการพัฒนาให้สามารถแข่งขันได้และเป็นผู้นำในอาเซียน โดยรัฐบาลมีแนวทางให้การสนับสนุนผู้ประกอบการไทยให้สามารถสร้างสารสกัดสมุนไพรมาตรฐานเพื่อผลิตเป็นยารักษาโรคเหมือนยาแผนปัจจุบัน และสร้างสินค้าที่เป็น Product Champion (ASTV ผู้จัดการรายวัน, 2555)

โครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย ดำเนินการโดย คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล สนับสนุนโดยกองทุน FTA กรมการค้าต่างประเทศ เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า AFTA ด้วยสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ ซึ่งได้พัฒนาระบบการผลิตยาจากสมุนไพร มาตรฐานทั้งเดี่ยวและตำรับจำนวน 19 ชนิด และจัดการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีจากการวิจัยให้แก่บุคลากรของโรงงานอุตสาหกรรมยาสมุนไพร ในปี พ.ศ. 2554

โครงการสนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ เรื่อง ยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ มุ่งมองจากทฤษฎีการแพทย์ไทยและข้อมูลเอกสารทางวิชาการ ดำเนินการโดย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สนับสนุนโดยกองทุน FTA กรมการค้าต่างประเทศ เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย การศึกษา ค้นคว้า คิดค้น และพัฒนาทางด้านการผลิตสินค้าสมุนไพรอย่างจริงจังดำเนินงานต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์อย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2555 (กรมการค้าต่างประเทศ, 2555)

โครงการการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า AFTA วันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2555 ดำเนินการโดยคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สนับสนุนโดยกองทุน FTA กรมการค้าต่างประเทศประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ กระบวนการผลิตเครื่องสำอางสมุนไพรด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การศึกษาวิจัย สารสกัดสมุนไพรที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้ทางเครื่องสำอาง การอบรมระยะสั้น เรื่อง การผลิตเครื่องสำอางสมุนไพรและการประเมินประสิทธิภาพสารสกัดสมุนไพร การอบรม เรื่อง การประเมินประสิทธิภาพ ความปลอดภัย และนวัตกรรมใหม่ ในการพัฒนาเครื่องสำอางสมุนไพร (คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555)

04

ยุทธศาสตร์ การพัฒนา อุตสาหกรรม สมุนไพรไทย

อุตสาหกรรมสมุนไพรเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีเอกลักษณ์ และศักยภาพด้านภูมิปัญญาไทยที่สั่งสมมายาวนาน ภาครัฐจึงมีนโยบายในการสนับสนุนอุตสาหกรรมสมุนไพรตั้งแต่การพัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบต้นน้ำ การสนับสนุนการวิจัย ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการผ่านยุทธศาสตร์ที่ภาครัฐได้กำหนดขึ้น นโยบายและยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

4.1 นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมสมุนไพรของภาครัฐบาล

นโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสมุนไพรในปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการตามรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา เรื่อง ปัญหาพืชสมุนไพรในการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 1/2555 วันพุธที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2555 ที่มีสาระสำคัญในการมอบหมายให้หน่วยงานภาครัฐทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร ภาคสาธารณสุข ภาคอุตสาหกรรม และภาคการค้า ร่วมมือกันพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพร ด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ต้นน้ำสมุนไพรของเกษตรกรและการพัฒนาการผลิตแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพร จนถึงการขาย โดยมีโครงการที่ครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ การส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ การวิจัยและพัฒนาด้านการเพาะปลูกเกษตรสมุนไพรอย่างครบวงจร การส่งเสริมและพัฒนახบวนการผลิตสมุนไพรคุณภาพตามหลักการ GAP เพื่อสนับสนุนและพัฒนาเกษตรกรให้ปลูกและได้ใบรับรองการปลูกพืชสมุนไพรตามระบบ GAP เพื่อให้สมุนไพรมีคุณภาพได้มาตรฐาน สำหรับการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำหรับคนและสัตว์ เริ่มจากการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาพืชสมุนไพรทั้งในด้านพันธุ์พืช การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีการผลิต การแก้ปัญหาด้านการตลาด การเชื่อมโยงและการกระจายผลผลิตจากจังหวัดแหล่งผลิตไปยังจังหวัดปลายทางโดยตรง เพื่อลดขั้นตอนการตลาด และเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตให้ได้ราคาที่สูงกว่าเดิม การผลักดันให้เกิดการใช้สมุนไพรเป็นทางเลือกหนึ่งของประชาชน ในการดูแลสุขภาพ ร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบัน

การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการสร้าง และพัฒนางานด้านความรู้ด้านการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรอย่างถูกต้อง และการดำเนินยุทธศาสตร์พืชสมุนไพรปี พ.ศ. 2555-2559 ต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2549-2554 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและความต้องการของตลาด

4.2 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมสมุนไพร

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของอุตสาหกรรมสมุนไพร มีดังนี้

1. จุดแข็ง

- 1) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยมีความชำนาญในการผลิตสินค้าสมุนไพรและมีเครือข่ายเกษตรกรทั่วประเทศ
- 2) สมุนไพรไทยมีสรรพคุณและชื่อเสียงมายาวนาน
- 3) เกษตรกรไทยสามารถเพาะปลูกพืชสมุนไพรได้หลากหลายตามภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสามารถตอบสนองความต้องการกระแสหลักของผู้บริโภคด้านสุขภาพ

2. จุดอ่อน

- 1) เกษตรกรผู้เพาะปลูกสมุนไพรซึ่งเป็นวัตถุดิบต้นน้ำยังขาดความรู้ด้านการเพาะปลูกพืชสมุนไพรที่ได้มาตรฐานเพื่อใช้สกัดเป็นวัตถุดิบ
- 2) ผู้ประกอบการผลิตสินค้าสมุนไพรยังขาดเทคโนโลยีการสกัดสารที่ทันสมัยและมีมาตรฐาน
- 3) ผลิตภัณฑ์ที่มาจากสมุนไพรไทยยังไม่เป็นที่การยอมรับและความน่าเชื่อถือในด้านคุณภาพระดับสากล

- 4) ผู้ประกอบการผลิตสินค้าสมุนไพรไทยส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ด้านงานวิจัย และไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลงานวิจัยด้านสมุนไพร
- 5) เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้าสมุนไพรไทยของผู้ประกอบการไทย ยังมีมาตรฐานต่ำกว่าคู่แข่งต่างประเทศ
- 6) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยในกลุ่ม SMEs ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในมาตรฐานการผลิตที่ดีและขาดเงินทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัยซึ่งมีราคาสูง

3. โอกาส

- 1) นโยบายส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น Medical Hub แห่งเอเชียจะสนับสนุนผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร อาหารเสริมสมุนไพร เครื่องสำอางสมุนไพร เติบโตอย่างอย่างต่อเนื่อง
- 2) กระแสการรักษาสุขภาพส่งเสริมให้ผู้บริโภคนิยมสินค้าสมุนไพรมากขึ้น
- 3) ภูมิอากาศของไทยเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชสมุนไพรได้หลากหลาย
- 4) ปัจจุบันมีช่องทางการประชาสัมพันธ์สินค้าสมุนไพรและช่องทางการตลาดสมุนไพรที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ต

4. อุปสรรค

- 1) การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรโดยตรงเนื่องจากหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับสมุนไพรในระดับมหาวิทยาลัยและด้านแพทย์แผนไทยยังไม่รองรับอุตสาหกรรม
- 2) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ
- 3) การยื่นจดแจ้งผลิตภัณฑ์สมุนไพรหรือขอมาตรฐานสินค้าต่าง ๆ ยังมีอุปสรรคในขั้นตอนและระยะเวลาที่นานมาก ทำให้เสียโอกาสทางการตลาด
- 4) เกษตรกรปลูกสมุนไพรในประเทศไม่พอเพียงกับการผลิต

4.3 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมสมุนไพร

อุตสาหกรรมสมุนไพรจัดเป็นอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเติบโตสูงทั้งส่วนอุตสาหกรรมในประเทศและภาคการค้ากับต่างประเทศ เนื่องจากสมุนไพรไทยสามารถปลูกได้ในพื้นที่ทั่วไปของประเทศ ในขณะที่มีพืชสมุนไพรบางกลุ่มที่ปลูกได้ในพื้นที่เฉพาะของประเทศไทยทำให้คุณสมบัติของสมุนไพรแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันออกไป เป็นผลดีซึ่งผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรไทยมีพืชสมุนไพรทางเลือกเพื่อนำไปใช้เป็นวัตถุดิบผลิตสินค้าประเภทต่างๆ ทั้งผลิตยา ผลิตเครื่องสำอาง ผลิตอาหารเสริม ได้อย่างหลากหลาย

ทั้งนี้ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ หรือ สวทช. ระบุว่า อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีมูลค่าทางการตลาดมากกว่า 1 แสนล้านบาทต่อปี มีอัตราการเติบโตมากกว่าร้อยละ 20 ต่อปี และมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง (สวทช., 2557) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรจึงเป็นอีกอุตสาหกรรมหนึ่งที่น่าสนใจ และมีโอกาสพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล จากปัจจัยความหลากหลายทางชีวภาพและความพร้อมด้านเทคโนโลยี

ในปี พ.ศ. 2554 ยาจากสมุนไพรมีมูลค่าการค้าในประเทศประมาณการ 8,000 ล้านบาท ไม่รวมมูลค่าจากสมุนไพรในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ในปี พ.ศ. 2555 มูลค่ารวมของตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ในประเทศสูงถึง 210,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2554 ประมาณมูลค่าอาหารเสริมสุขภาพของตลาดในประเทศ 80,000 ล้านบาท จากทิศทางอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร จึงนับเป็นอีกหนึ่งโอกาสทางธุรกิจ หรือการเข้าสู่ตลาดของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) รวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ที่สนใจพัฒนาสินค้าจากพืชสมุนไพรออกมารองรับความต้องการของตลาดในอนาคต ที่ยังมีแนวโน้มเติบโตสูงในอนาคต

4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย

ตามนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการบริการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลในภูมิภาคเอเชีย (Medical Hub) กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับภาคเอกชน ได้วางแผนการดำเนินการ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสมุนไพรไทย : สมุนไพรไทย-สินค้าโลก พ.ศ. 2556-2560 มุ่งการพัฒนาสมุนไพรไทยสู่ผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ ที่รู้จักกันในชื่อ Thailand Champion Herbal Products : TCHP พร้อมกับผลักดันสมุนไพร 5 ชนิดได้แก่ กาวเครือขาว กระจับปี่ ลูกประคบ พล และบัวบก โดยหวังให้มีการใช้สมุนไพรไทยเหล่านี้ อย่างแพร่หลายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

เป้าหมายในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2556-2560)

1. ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสามารถแข่งขันได้ในตลาดสากลสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ
2. ผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีคุณภาพมาตรฐาน และพัฒนามาตรฐานการผลิต GMP PIC/S
3. ระบบยาของประเทศมีความมั่นคงบนฐานของระบบยาจากสมุนไพร
4. การพึ่งตนเองด้านสุขภาพด้วยสมุนไพรไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพมาตรฐานครบวงจรการผลิต

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมให้มีวัตถุดิบสมุนไพรอย่างเพียงพอและเหมาะสม

ปัจจัยที่ 1: พัฒนาแหล่งสมุนไพรที่เพียงพอ เหมาะสมในการผลิต/แปรรูป

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: พัฒนาส่งเสริมชุมชนพึ่งตนเองด้านสุขภาพด้วยสมุนไพรไทย (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 10,000 ชุมชน)
- กิจกรรมที่ 2: กำหนดพื้นที่ระดับจังหวัดที่เหมาะสมส่งเสริมให้มีการปลูกสมุนไพรเป้าหมายแต่ละชนิด เช่น สมุนไพรกระชายดำจากจังหวัดเลย (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 15 จังหวัด)
- กิจกรรมที่ 3: ส่งเสริมให้มีการปลูกป่าสมุนไพรในชุมชน เพื่อไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นแหล่งให้อายุนิยม (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 100,000 ไร่)

ปัจจัยที่ 2: พัฒนาแหล่งสมุนไพรสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีระบบจัดการชุมชนยั่งยืน

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: สนับสนุนการผลิตภาคเกษตรกรรม เช่น การปลูกสมุนไพรตามมาตรฐานการปลูกและเก็บเกี่ยวที่ดี (Good Agricultural and Collection Practice, GACP) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การจัดทนายาพันธุ์พืชสมุนไพรหรือต้นกล้าสมุนไพรที่ถูกต้องให้เกษตรกร (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 3,000 ไร่)
- กิจกรรมที่ 2: เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพร โดยสนับสนุนให้จัดตั้งเป็นสหกรณ์ หรือวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ ผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และยั่งยืน (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 500 กลุ่มสหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชน)
- กิจกรรมที่ 3: เร่งรัดให้จัดตั้งตลาดกลางวัตถุดิบสมุนไพรทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อให้เป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและราคาเหมาะสม (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 5 แห่ง)

2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างองค์ความรู้ การศึกษาวิจัยพัฒนาด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัย รวมถึงเทคโนโลยีการผลิต

ปัจจัยที่ 1: การตรวจวิเคราะห์คุณภาพให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั้งวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: เร่งรัดให้สำนักงานศึกษาวิจัยรองรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยระดับคลินิก รวมทั้งการอ้างอิงตามภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีประวัติการใช้ยาวนาน (History) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและสร้างความน่าเชื่อถือต่อผลิตภัณฑ์ (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 50 เรื่องรายงานวิจัย)

- กิจกรรมที่ 2: เร่งรัดให้มีการเพิ่มจำนวนและศักยภาพของหน่วยรับตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ทั้งที่เป็นวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (Finished Product) (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 20 แห่ง)
- กิจกรรมที่ 3: พัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) จากสมุนไพร ให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 1,000 รายการผลิตภัณฑ์)

ปัจจัยที่ 2: สร้างผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีมาตรฐานการผลิต

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: ส่งเสริมให้ภาคเอกชนจัดทำโรงงานแปรรูปสารสกัดสมุนไพร เพื่อรองรับวัตถุดิบสมุนไพรจากภาคเกษตรกรรม (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 5 แห่ง)
- กิจกรรมที่ 2: เร่งรัดพัฒนาให้สถานประกอบการภาคเอกชน ทั้งที่ผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับเป็นยาจากสมุนไพร (ยาแผนไทยหรือยาแผนโบราณ) เครื่องสำอาง อาหารเสริม ให้มีมาตรฐานการผลิตที่ระดับอาเซียน (GMP PIC/S) หรือระดับประเทศ (ASEAN-GMP) ตามที่ อย.กำหนด (เป้าหมายระดับ GMP PIC/S ไม่น้อยกว่า 50 แห่ง/ ระดับ ASEAN-GMP ไม่น้อยกว่า 100 แห่ง)
- กิจกรรมที่ 3: เร่งรัดจัดตั้งโรงงานยากลางสมุนไพร ทั้งในส่วนภาคเอกชน และ/หรือ ภาครัฐวิสาหกิจ เช่น องค์การเภสัชกรรม และ/หรือ พัฒนาหน่วยงานภาครัฐ เช่น ศูนย์พัฒนายาไทยและสมุนไพร กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ โรงพยาบาลของรัฐที่มีการผลิตมาตรฐาน GMP PIC/S ให้มีความสามารถในการผลิตในปริมาณมากพอรองรับผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ไม่สามารถพัฒนาการผลิตมาตรฐาน ASEAN-GMP ด้วยตนเอง (ในปี พ.ศ.2555 มีจำนวนประมาณ 800 แห่งทั่วประเทศ) เพื่อให้สามารถคงอยู่และภูมิปัญญาไม่สูญหาย (เป้าหมาย ช่วยเหลือโรงงานได้ไม่น้อยกว่า 400 โรงงาน)

3. ยุทธศาสตร์การสร้างรายได้ให้กับประเทศและสร้างอาชีพให้เกษตรกรและชุมชนเข้มแข็ง

กลยุทธ์ที่ 1 สนับสนุนสมุนไพรไทยสู่สินค้าโลก

ปัจจัยที่ 1: การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ในประเทศ

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: ส่งเสริมให้มีการใช้อย่างกว้างขวาง เป็นที่นิยมรู้จักในประเทศ เช่น ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และในท้องตลาดทั่วไปในประเทศ (เป้าหมาย มูลค่าการใช้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 เทียบกับยาแผนปัจจุบัน)
- กิจกรรมที่ 2: กำหนดให้มีการใช้ตราสัญลักษณ์ของประเทศไทยในผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีมาตรฐาน (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 500 ผลิตภัณฑ์สมุนไพร)
- กิจกรรมที่ 3: พัฒนาด้านการตลาดที่เป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ (outlet) ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้สะดวก เช่น สนามบิน สุวรรณภูมิ แหล่งท่องเที่ยว และหน่วยงานราชการ เช่น โรงพยาบาล โดยในระยะแรกรัฐควรกำหนดราคาที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรพื้นฐานหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เช่น ระบบการจัดหาวัตถุดิบระบบการผลิตที่มีมาตรฐาน (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 50 แห่งรวมทั้งรัฐและเอกชน)

ปัจจัยที่ 2: สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดการยอมรับของผู้ใช้ในต่างประเทศ

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: สร้างอุปสงค์ (demand) ในตลาดในต่างประเทศ ด้วยการประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพ และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพจากสมุนไพรของประเทศไทยไปสู่ผลิตภัณฑ์สุขภาพนานาชาติต่อไป (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 5 แผนประชาสัมพันธ์)
- กิจกรรมที่ 2: เร่งรัดพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร ภูมิปัญญาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ และพัฒนาระบบการคุ้มครองเผ่าเร่ร่อนสิทธิภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร (TKDL) และทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ในเวทีสากล (เป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 5 ฉบับ)

4.5 องค์การและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย

การส่งเสริมอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย มีการดำเนินการร่วมกันของหลายภาคส่วนนอกจากกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงอุตสาหกรรมที่เป็นหน่วยงานหลักแล้ว ยังมีหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญอื่นๆ สามารถสรุปรวมได้ดังต่อไปนี้

- กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนางานความรู้ และคัดกรองศาสตร์การแพทย์แผนจีนและการแพทย์ทางเลือกอื่น รวมถึงสมุนไพร เป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนการดำเนินการ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสมุนไพรไทย : สมุนไพรไทย-สินค้าโลก พ.ศ. 2556-2560 มุ่งการพัฒนาสมุนไพรไทยสู่ผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานถ่ายทอดองค์ความรู้ และเทคโนโลยีด้านการแพทย์แผนจีนและการแพทย์ทางเลือกอื่น รวมถึงสมุนไพร และพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน และเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการแพทย์แผนจีนและการแพทย์ทางเลือกอื่น รวมถึงสมุนไพร (กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย, 2558)
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตร ทำหน้าที่ส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ โดยได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักประสานความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรอย่างครบวงจร ในด้านพันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ตามแผนงานวิจัยพืชสมุนไพร
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย กรมส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่จัดระบบการผลิตและการตลาดวัตถุดิบพืชสมุนไพรแบบตลาดข้อตกลง โดย กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อวัตถุดิบ มีตลาด โรงพยาบาลและกลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร สภาพอุตสาหกรรมเป็นต้นนำการผลิต
- กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพรไทย ปัจจุบันมีการดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย แนวทาง และหลักเกณฑ์เพื่อพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยสอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยไม่ขัดต่อหลักการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 และเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดมาตรฐานการผลิตยาที่ดี (GMP) ตามหลักเกณฑ์ PIC/S (Pharmaceutical Inspection Co-operation Scheme) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับโรงงานผู้ผลิตยาของผู้ประกอบการไทยในการผลิตยาให้เป็นมาตรฐานในระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน
- กระทรวงอุตสาหกรรม โดย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจทุกประเภท โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ New Entrepreneurs Creation (NEC) โดยมีโครงการที่สามารถจะให้การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาดำเนินโครงการเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจพืชสมุนไพร ทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษาและกลุ่มซัพพลายเออร์เข้าด้วยกันผ่านการก่อตั้ง กลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยและการลงนามความร่วมมือด้านวิชาการและด้านอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2558

• **กระทรวงพาณิชย์**

มีบทบาทในการศึกษาตลาดและข้อกำหนดของแต่ละประเทศ เพื่อวางแผนพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรเครื่องสำอางสมุนไพร อาหารเสริมสมุนไพรให้สอดคล้องกับมาตรฐานต่างประเทศ การสร้างตลาดสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยที่ผ่านมาระทรวงพาณิชย์มุ่งเน้นจัดงานแสดงสินค้าในลักษณะดึงดูดผู้ผลิตและผู้นำเข้า โดยเจรจารายละเอียดของสินค้าแต่ละประเภทเป็นหลัก และหลังจากนั้นจะเปิดจำหน่ายสินค้าเป็นการทั่วไปให้กับประชาชน ซึ่งจะเหมือนกันทั้งในการจัดแสดงสินค้าภายในประเทศและต่างประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2558)

• **กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**

มีบทบาทสำคัญทางด้านการวิจัยและพัฒนา โดยศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (NANOTEC) มีการจัดตั้งงานพัฒนาธุรกิจ (Business Development Unit) ขึ้นเพื่อให้บริการด้านคำปรึกษาและสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์นาโนเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์ ยาสมุนไพร เครื่องสำอางสมุนไพร อาหารเสริมสมุนไพร มีการพัฒนาการสกัดสารสำคัญสมุนไพร และวิธีกักเก็บสารสำคัญต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเครื่องสำอาง รวมทั้งทำการประเมินความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (NANOTEC), ม.ป.ป.) นอกจากนี้ยังมีสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) ที่มีโครงการนวัตกรรมรายอุตสาหกรรม ธุรกิจชีวภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงการนำผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันด้านนวัตกรรมของประเทศ สนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนานวัตกรรมธุรกิจชีวภาพทั้งทางด้านนวัตกรรมสมุนไพรและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชีวภาพผ่านโครงการต่างๆ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA), ม.ป.ป.)

• **สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย**

ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจประเทศไทย โดยมีการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ 7 กลุ่มธุรกิจ และมีคณะกรรมการสาขาธุรกิจทำหน้าที่ดำเนินการติดตามและผลักดันยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางถูกรวมอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจบริการสุขภาพผ่านการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร และจะมีโครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการส่งเสริม วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยา เครื่องสำอาง และสมุนไพร โครงการยกระดับสปาและผลิตภัณฑ์สปาของไทยสู่สากล (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

• **สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย**

คณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้มีมติให้จัดตั้งกลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง อาหารเสริมสมุนไพรขึ้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนกิจการของสมาชิกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก โดยกลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพรและกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอางมีความร่วมมือกับสมาคมผู้ผลิตยาสมุนไพรในการจัดกิจกรรมต่างๆ (กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง, ม.ป.ป.)

• **สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย**

เป็นองค์กรที่ก่อตั้งมากกว่า 50 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของสมาชิกตั้งแต่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ การผลิต และขั้นตอนการผลิต การตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้คำปรึกษาแก่สมาชิกเกี่ยวกับการค้า อุตสาหกรรม และ การเงิน (สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางแห่งประเทศไทย, 2551) ปัจจุบันสมาคมฯ มีจำนวนสมาชิกกว่า 400 บริษัท และมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่สมาชิกทั้งด้านกฎระเบียบที่สำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับสากลไม่ต่ำกว่า 10 ครั้งต่อปี อีกทั้งยังมีความร่วมมือกับ ออย. อย่างต่อเนื่องในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเครื่องสำอางและร่วมประชุมกับภาครัฐในระหว่างการร่างพระราชบัญญัติเครื่องสำอางฉบับล่าสุด (เกศมณี เลิศกิจจา, 2558)

05

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมและผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรไทย
ที่จะกล่าวต่อไปนี้ได้ถูกเรียบเรียงจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นตั้งแต่เดือนมกราคม – มิถุนายน
พ.ศ. 2558 ผ่านการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียในห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)
อุตสาหกรรมสมุนไพรไทยและการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) รวมถึงการศึกษา
ข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ โดยมียุทธศาสตร์สำคัญที่สามารถสรุปได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำกับดูแล
และการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย

กิจกรรมที่ 1: ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการประกอบ
ธุรกิจของวิสาหกิจรายย่อยด้านยาสมุนไพรและเครื่อง
สำอางสมุนไพร

ปัจจุบันมีมาตรฐานที่ควบคุมผู้ผลิตสินค้าสมุนไพร เช่น
มาตรฐานการจดทะเบียน และจัดแจ้ง ยา หรือ เครื่องสำอาง
รวมถึงหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตเครื่องสำอาง
(GMP) ที่ยังมีความไม่ชัดเจนสำหรับผู้ประกอบการในด้าน
รายละเอียดและขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐาน ภาครัฐ
จึงควรมีการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจนและอบรมเจ้าหน้าที่
ผู้ให้ข้อมูลและดำเนินการในเรื่องนี้ให้ใช้มาตรฐานเดียวกัน
ควรมีการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดและขั้นตอนการขอรับรอง
มาตรฐานรวมถึงค่าธรรมเนียมและประกาศในเว็บไซต์
อย่างชัดเจนและปรับปรุงข้อมูลให้ล่าสุดตลอดเวลา
หน่วยงานที่ภาครัฐรับผิดชอบหลักควรเป็นกระทรวงสาธารณสุข
และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และควร
ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการ
ผลิตของอุตสาหกรรม

กิจกรรมที่ 1: การส่งเสริมการวิจัย และ การเข้าถึงแหล่ง
ข้อมูลงานวิจัยด้านสมุนไพร

ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านเกษตร เช่น กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ ควรจัดหาทุนให้แก่นักวิจัย ที่เชี่ยวชาญ
เช่น คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อพัฒนางานวิจัย
ด้านสมุนไพรของไทยเพิ่มขึ้น เช่น การพัฒนาพันธุ์พืชสมุนไพร
ใหม่ๆ วิธีการปลูกพืชสมุนไพรและเก็บเกี่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ
กรรมวิธีการสกัดสารจากสมุนไพร โดยมีการดำเนินโครงการ
เป็นรายปี พร้อมทั้งจัดกิจกรรมสัมมนาเผยแพร่องค์ความรู้
และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพรชนิดต่างๆ
ที่ได้จากงานวิจัยอย่างทั่วถึง และเผยแพร่ในเว็บไซต์อย่างเปิดเผย
ให้ความรู้และให้ข้อมูลแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการทุกฝ่าย

กิจกรรมที่ 2: การจับคู่ระหว่างผู้สกัดสารสมุนไพรและ
ผู้ผลิตสินค้าสมุนไพร

อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยและอาหารเสริมสมุนไพร
ยังขาดแคลนวัตถุดิบสารสกัดสมุนไพรและแหล่งผลิต/สกัด
ที่ได้มาตรฐาน ดังนั้นกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและ
การแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีข้อมูล
ผู้ประกอบการที่มีความรู้ด้านการสกัดสมุนไพรและมีวัตถุดิบ
จำนวนมากที่ใช้ในการผลิตเครื่องสำอางและอาหารเสริม
สมุนไพรที่มีคุณภาพ เช่น ขมิ้น เปลือกมังคุด บัวบก กระเทียม
หม่อน กวาวเครือขาว กระชายดำ และ โพล ควรที่จะให้
คำแนะนำรายชื่อผู้สกัดวัตถุดิบทั้ง 7 ชนิด ให้ได้พบ
ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตสินค้าสมุนไพร เพื่อให้เกิดการประชุม
ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลและเกิดการซื้อขายวัตถุดิบกัน

กิจกรรมที่ 3: การอบรมเพื่อปรับปรุงโรงงานเพื่อการรับรองมาตรฐานมาตรฐานการผลิตยาที่ดี (GMP) ตามหลักเกณฑ์ PIC/S สำหรับสินค้าสมุนไพร

ปัจจุบันประเทศไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้กำหนดมาตรฐานการผลิตยาที่ดี (GMP) ตามหลักเกณฑ์ PIC/S (Pharmaceutical Inspection Co-operation Scheme) ให้ใช้เป็นมาตรฐานการผลิตยาเดียวกันในกลุ่มประเทศอาเซียน ดังนั้นภาครัฐโดย กระทรวงพาณิชย์ (กองทุน FTA) กระทรวงอุตสาหกรรม ควรร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จัดที่ปรึกษาและอบรมให้ความรู้แก่โรงงานต่างๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมพร้อมในการปรับปรุงโรงงานเพื่อการรับรองมาตรฐานมาตรฐานการผลิตยาที่ดี (GMP) ตามหลักเกณฑ์ PIC/S สำหรับสินค้าสมุนไพรและมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการตลาด

กิจกรรมที่ 1: การสร้างเว็บไซต์เพื่อแนะนำข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศต่างๆ สำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการนำเข้าหรือส่งออกสินค้ายังตลาดต่างประเทศ

ภายใน 1 ปี ควรมีการสร้างเว็บไซต์เพื่อรวบรวมและให้คำแนะนำเรื่องข้อตกลงทางการค้า กฎเกณฑ์การขอขึ้นทะเบียนยาของแต่ละประเทศเพื่อให้ทันกับการเปิดประชาคมอาเซียน โดยภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคการค้าระหว่างประเทศ เป็นผู้ดำเนินการ เช่น กระทรวงพาณิชย์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) เพื่อแนะนำเกี่ยวกับประเด็นข้อตกลงทางการค้ากับประเทศต่างๆ ข้อห้าม ข้อควรระวัง ภาวะภาษีต่างๆ สำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการนำเข้าหรือส่งออกสินค้ายังตลาดต่างประเทศและควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับตลาดต่างประเทศ คอยให้คำแนะนำและรับเรื่องร้องเรียนในกรณีผู้ประกอบการมีปัญหาในการนำเข้าหรือส่งออก

กิจกรรมที่ 2: การสนับสนุนในการออกงานแสดงสินค้าในตลาดต่างประเทศ สำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคการค้า เช่น กระทรวงพาณิชย์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ) ควรสนับสนุนค่าเดินทางและค่าบูธงานแสดงสินค้าสมุนไพร ในต่างประเทศที่กระทรวงพาณิชย์ได้คัดเลือกแล้วว่ามีความศักยภาพ เพื่อเพิ่มโอกาสในการขยายตลาดสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย โดยควรกำหนดหลักการคัดเลือกที่โปร่งใสเพื่อให้เกิดการหมุนเวียนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสมุนไพรรายใหม่และรายย่อยได้มีโอกาสในการออกงานแสดงสินค้า ในต่างประเทศอย่างทั่วถึง ควรสนับสนุนการออกงานแสดงสินค้าในต่างประเทศอย่างต่อเนื่องทุกปี

1. กลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพรบ้านดงบัง, 2558. ปราจีนบุรี: เครือข่ายกลุ่มผู้ปลูกพืชสมุนไพร โครงการของมูลนิธิเจ้าพระยาอภัยภูเบศร โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

2. ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2545. รายงานผลการศึกษาค้าสมุนไพร. กรุงเทพฯ: ธนาคารกสิกรไทย

3. กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2556. “บันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อผลักดันยาจากสมุนไพรเข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข

4. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2558. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

5. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร), 2558. นายไพศาล เวชพงศา ประธานกลุ่มอุตสาหกรรมสมุนไพร. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

6. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2558. J. เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA). กรุงเทพฯ
ค้นหาจาก: <http://www.thaifta.com/thaifta/AboutFTA/tabid/66/Default.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล 30 มิถุนายน 2558)..

7. TDRI (Thailand Development Research Institute), 2012. TDRI's AEC Midterm Review. Bangkok : Thailand Development Research Institute

8. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2554. กรุงเทพฯ: คู่มือการตรวจประเมินสถานที่ผลิตยาแผนปัจจุบันตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2554. : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

9. กรมพัฒนาการแพทย์ไทย, 2558.กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาการแพทย์ไทย.

10. ASTV ผู้จัดการรายวัน, 2555. กรุงเทพฯ: กองทุนFTAช่วยยาสมุนไพรพัฒนาตำรับยาสู่เสรีอาเซียน . 30 กรกฎาคม 2555.(ออนไลน์).ค้นหาจาก: <http://www.hfocus.org/content/2012/07/916>

11. ASTV ผู้จัดการรายวัน, 2555. กรุงเทพฯ: กองทุนFTAช่วยยาสมุนไพรพัฒนาตำรับยาสู่เสรีอาเซียน . 30 กรกฎาคม 2555.(ออนไลน์).ค้นหาจาก: <http://www.hfocus.org/content/2012/07/916>

12. กรมการค้าต่างประเทศ, 2555. สัมมนาบุคลากรทางการแพทย์ เรื่อง ยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติวันที่ 30 เมษายน — 1 พฤษภาคม 2555 ณ โรงแรมซีทีพาร์ค จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์.

13. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555. กรุงเทพฯ:โครงการการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอางเพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า AFTA: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

14. สวทช(สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ), 2557: สมุนไพรไทย(ออนไลน์). กรุงเทพฯ:..
ค้นหาจาก: <http://www.nstda.or.th/news/17488-thaiberb> (วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2558).

15. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2553). FTA รายประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2558 จาก <http://www.thaifta.com/ThaiFTA/>

16. กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). เกี่ยวกับกลุ่มอุตสาหกรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2558
จาก <http://ftiweb.off.fti.or.th/Industrialgroup/cosmetice/index.asp#> กระทรวงอุตสาหกรรม. (21 มกราคม 2558). กสอ. เสริมแต่ง อุตสาหกรรมความงาม จับมือผู้ประกอบการ นักวิจัย บัณฑิตไทย
สู่เวทีระดับโลกอาเซียน. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2558 จาก http://www.industry.go.th/industry/index.php/component/k2/item/707?rss_id=960

17. เกศมณี เลิศกิจจา. (2558). นายกสมาคม, สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย. สัมภาษณ์. 10 กุมภาพันธ์ 2558.

18. ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). งานพัฒนาธุรกิจ ฝ่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนาธุรกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2558 จาก http://www.nanotec.or.th/th/?page_id=217

19. สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). ยุทธศาสตร์. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2558 จาก <http://www.thaichamber.org/scripts/stratigic.asp?Tag=7&nShowMag=1&nPAGEID=86>

20. สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย. (26 มิถุนายน 2551). Background: CMA History & Activities.
สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2558 จาก http://thaicosmetic.org/index.php?option=com_content&task=view&id=1&Itemid=2

21. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). ธุรกิจชีวภาพ. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2558 จาก <http://www.nia.or.th/nia/strategy/innovation-project/field/bio-business/>

รายชื่อโรงงานอุตสาหกรรมผลิตสมุนไพร

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
1	นายไพโรจน์ เลิศประเสริฐคุณ 3-34(4)-1/43 ประเภทโรงงาน 34(4) ISIC 1610 TSIC 16101	84 ซ.เลียบคลองภาษีเจริญฝั่งใต้ 5/4 ต.หนองแขม อ.หนองแขม จ.กรุงเทพมหานคร 10160	บดเปลือกไม้และสมุนไพร	เครื่องจักร 230.50 HP
2	นายประทุม แก้วประดิษฐ์ จ3-46(1)-3/57นฐ ประเภทโรงงาน 46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	9/2 ม.10 ต.บางเลน อ.บางเลน จ.นครปฐม 73130	ประเภทยาสมุนไพร ชนิดเม็ดและแคปซูล รวมถึงภายนอก	เครื่องจักร 60.12 HP
3	นางอัมพร สิริจันทร์กุล จ3-8(1)-1/45พง ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	ต.ตากแดด อ.เมืองพังงา จ.พังงา 82000	เครื่องต้มสมุนไพร สมุนไพรผง น้ำพริก	เครื่องจักร 69.14 HP
4	คงเสรี 3-34(4)-1/23 ประเภทโรงงาน 34(4) ISIC 1610 TSIC 16101	16/48 ม.1 ซ.วิจิตร ถ.จอมทอง ต.จอมทอง อ.จอมทอง จ.กรุงเทพมหานคร 10150	บดผงรูป และสมุนไพร	เครื่องจักร 54.75 HP
5	คาเอรุ จ3-47(3)-2/51ชร ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	83 ม.4 ต.ดอยช้าง อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย 57000	ผลิตเครื่องสำอางและอาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้สมุนไพร	เครื่องจักร 8.00 HP
6	เที่ยงราย โวน์เนอร์ จ3-18-1/43ชร ประเภทโรงงาน 18 ISIC 1103 TSIC 11030	199 ม.7 ต.ศรีถ้อย อ.แม่สรวย จ.เชียงราย 57180 โทร. 053-950257	ผลิตและจำหน่ายสุราแช่ประเภทสุราผลไม้ และสุราสมุนไพร	เครื่องจักร 294.94 HP
7	เที่ยงราย โวน์เนอร์ จ3-18-2/43ชร ประเภทโรงงาน 18 ISIC 1103 TSIC 11030	160 ม.7 ต.ศรีถ้อย อ.แม่สรวย จ.เชียงราย 57180 โทร. 053-950257	ผลิตและจำหน่ายสุราแช่ประเภทสุราผลไม้ และสุราสมุนไพร	เครื่องจักร 111.67 HP
8	เชื้อะ เยอร์ ฟาร์ มาชี จ3-46(2)-5/54ศค ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	99/60 ม.6 ต.พันท้ายนรสิงห์ อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร 74000	ผลิตยาแผนโบราณ ยาสมุนไพร อัดเม็ด	เครื่องจักร 46.86 HP
9	ทองประเสริฐโอสค จ2-2(6)-2/56ศท ประเภทโรงงาน 2(6) ISIC 2825 TSIC 28250	จ.สิงห์บุรี 16000	บดพืชสมุนไพร	เครื่องจักร 48.75 HP
10	นางชุลีรัตน์ ใจยอดศิลป์ จ3-47(1)-10/57นฐ ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	12/24 ม.6 ต.บางกระพิก อ.สามพราน จ.นครปฐม 73210	ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสมุนไพร เช่น แชมพูสมุนไพร สมุนไพรหมักหมม และ โลชั่นครีมทาคำรูงหมม	เครื่องจักร 22.46 HP
11	นายรัฐรัฐ เหลืองพิพัฒน์ ศ3-46(1)-1/33ทท ประเภทโรงงาน 46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	155/1 ม.2 ถ. ศิริสมารังค์ ต.คลองตาล อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย 64120	ผลิตยาสมุนไพร	เครื่องจักร 12.25 HP
12	บริษัท 5นกกระเรียนโอสค จำกัด จ3-46(2)-3/49นฐ ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	9 ม.8 ถ.ทรงคะนองคลองมีเสื่อ ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม 73210	ผลิตยาสมุนไพร	เครื่องจักร 39.47 HP
13	บริษัท กรีนจัดร์ เนเจอร์ล เอิร์บ (ประเทศไทย) จำกัด จ3-46(1)-1/42พบ ประเภทโรงงาน 46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	67/4 ม.5 ต.ท่าแร่ อ.บ้านหม้อ จ.เพชรบุรี 76110 โทร. 400-502-4	ผลิตยาสมุนไพรและอาหารเสริม	เครื่องจักร 10.41 HP
14	บริษัท กรุงเทพทิพย์โอสค จำกัด 3-46(2)-1/52 ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	67/5 ม.1 ซ.เกิดโชค ถ.วิวัฒนา-กาญจนาภิเษก ต.ศาลธรรมสน อ.ทวีวัฒนา จ.กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 081-5675859	ผลิตยาแผนโบราณจากสมุนไพร	เครื่องจักร 21.56 HP
15	บริษัท กาโนเอ็กเซล เอ็นเตอร์ไพรส์ (ประเทศไทย) จำกัด จ2-2(6)-1/45ปน ประเภทโรงงาน 2(6) ISIC 2825 TSIC 28250	75/1 ม.7 ถ.รามโกมุต ต.บานา อ.เมืองปัตตานี จ.ปัตตานี 94000	ผลิต ผลิตภัณฑ์จากพืช (อาหารเสริมและสมุนไพร)	เครื่องจักร 22.45 HP
16	บริษัท การอง มาร์เก็ตติ้ง จำกัด จ3-47(1)-3/56ปท ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	55/2 ม.4 ต.บึงคำพร้อย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12150 โทร. 081-5150930	ผลิตสมุนไพร	เครื่องจักร 20.18 HP
17	บริษัท กัม หลี ลัก จำกัด จ2-47(3)-1/47สป ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	70/5 ม.6 ซ.ศิริสุข ถ.เทพารักษ์ ต.บางเมืองใหม่ อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10270 โทร. 02-758300	ผลิตสมุนไพร	เครื่องจักร 45.00 HP
18	บริษัท เขาค้อทะเลภู จำกัด จ3-47(1)-1/54พข ประเภทโรงงาน 47(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	75 ม.2 ต.ทุ่งสมอ อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ 67270 โทร. 0567500612	สมุนไพรและผลิตเครื่องสำอางหรือสิ่งปรุงแต่ง ร่างกายจากสมุนไพร	เครื่องจักร 65.00 HP
19	บริษัท คอมพลีท-ฟาร์มา จำกัด จ3-9(4)-4/56สป ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1061 TSIC 10615	12/30 ม.5 ซ.กิ่งแก้ว 44 ถ.กิ่งแก้ว ต.ราชาเทวะ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิตอาหารเสริมชนิดเม็ด แคปซูลจากสมุนไพร บรรจุในภาชนะปิดผนึก	เครื่องจักร 94.50 HP
20	บริษัท คินธอส อินเดอร์เนชั่นแนล จำกัด จ2-8(1)-6/50ปท ประเภทโรงงาน 8(1),8(2) ISIC 1030 TSIC 10302	32/1 ม.4 ต.ท้ายเกาะ อ.สามโคก จ.ปทุมธานี 12160	อาหารหรือเครื่องดื่มจากพืชผักผลไม้สมุนไพร บรรจุในภาชนะปิดผนึก	เครื่องจักร 26.42 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
21	บริษัท เจ แอนด์ เค อินเตอร์ เนเชอรัล จำกัด จ3-47(1)-7/51ขย ประเภทโรงงาน 47(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	3/2 ม.1 ช.วัดพิมพาวาส ถ.บางนา-ตราด กม.35 ต.พิมพา อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา 24180	สูบสมุทร เครื่องสำอางและแชมพู	เครื่องจักร 75.46 HP
22	บริษัท เจริญโอสถ จำกัด จ3-46(1)-2/51นบ ประเภทโรงงาน 46(1),46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	89/9 ม.2 ถ.เลียบแม่น้ำเจ้าพระยา ต.ไทรมา อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000	ผลิตยาแผนโบราณ หรือยาน้ำสมุนไพร	เครื่องจักร 59.00 HP
23	บริษัท จัดรชัยแพทย์แผนโบราณ จำกัด จ2-20(2)-2/56สข ประเภทโรงงาน 20(2) ISIC 1104 TSIC 11049	โฉนดที่ดินเลขที่ 39403 ม.8 ถ.สุวรรณศร ต.ห้วยขมิ้น อ.หนองแค จ.สระบุรี 18230	เครื่องต้มสมุนไพร	เครื่องจักร 48.00 HP
24	บริษัท จัดรชัยแพทย์แผนโบราณ จำกัด จ2-20(2)-1/46สข ประเภทโรงงาน 20(2),46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	36 ม.8 ถ.สุวรรณศร ต.ห้วยขมิ้น อ.หนองแค จ.สระบุรี 18230 โทร. 036-389911	ผลิตและจัดจำหน่าย ยแผนโบราณ ยาสมุนไพร เครื่องต้มสมุนไพร อาหารเสริม เครื่องสำอาง อาหารสัตว์ ยาสมุนไพรสำหรับสัตว์	เครื่องจักร 2,890.60 HP
25	บริษัท จัดรนิภา จำกัด จ3-20(2)-5/57อยย ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 1104 TSIC 11049	ม.2 ถ.พหลโยธิน ต.ชะแมบ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170	ผลิตเครื่องต้มสมุนไพร	เครื่องจักร 479.60 HP
26	บริษัท เซอร์วิส แพค แมนูแฟคเจอร์ จำกัด จ3-8(1)-15/57ปท ประเภทโรงงาน 4(5),9(4),46(2),91(1) ISIC 1030 TSIC 10302	3/6 ม.1 ช.มัสยิดนูรุลอิสลาม ถ.คลองสิบสามตะวันออก ต.บึงคอไห อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12150 โทร. 02-5492329-30	ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากพืช พืชสมุนไพร และสัตว์ บรรจุของและแคปซูล เช่น ขมิ้นชัน น้ำมันรำข้าว น้ำมันปลา เป็นต้น	เครื่องจักร 55.87 HP
27	บริษัท แชนด์ เอ็ม อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด จ3-46(1)-2/54นบ ประเภทโรงงาน 46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	ม.10 ถ.รพช.บางโทร-ตาช้อน ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140	ผลิตยาสมุนไพร	เครื่องจักร 115.00 HP
28	บริษัท ทิปโก้ ไบโอเทค จำกัด 3-2(1)-1/27ปช ประเภทโรงงาน 2(1) ISIC 1041 TSIC 10411	504 ถ.เพชรเกษม ต.ประจวบคีรีขันธ์ อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์ จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77000 โทร. 032-611414-5	อบและอัดใบไม้แห้งใช้เป็นสมุนไพร ทำสารสกัดจากใบเปล้าน้อย	เครื่องจักร 4,668.09 HP
29	บริษัท ทีเอสดี แอนด์ ไดนามี เซอร์วิส โซฟ จำกัด จ3-47(1)-1/52สข ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	95/37 ม.8 ช.วัดคู่สร้าง ถ.สุขสวัสดิ์ ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10290	ผลิตและจำหน่ายสบู่ สบู่สมุนไพร	เครื่องจักร 123.36 HP
30	บริษัท ใต้คิง ฟาร์มามี จำกัด จ3-46(3)-1/48สข ประเภทโรงงาน 46(3) ISIC 2100 TSIC 21001	461/4-6 ม.10ถ.พระราชอุทิศ-คู่สร้าง ต.ในคลองบางปลากด อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ 10290	ผลิตยาสมุนไพรเพื่อบำรุงร่างกายและเส้นเอ็น	เครื่องจักร 59.68 HP
31	บริษัท ไทย-ล้านนา เซอร์บอล อินดัสตรี จำกัด จ3-46(2)-1/43ขม ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	83 ม.6 ต.โคกพุทรา อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง 14120	ผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรชนิดผง	เครื่องจักร 24.20 HP
32	บริษัท ไทยอาศรม จำกัด จ3-46(1)-6/54อท ประเภทโรงงาน 46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	68/5 ม.10 ถ.จันทบุรี-สระแก้ว ต.บักวี อ.มะขาม จ.จันทบุรี 22150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยอินทรีย์เคมี	เครื่องจักร 76.00 HP
33	บริษัท นิวคอนเซพท์ โปรดักต์ จำกัด น.46(2)-1/2550-ญอน. ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	700/291 นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ต.บ้านเก่า อ.พานทอง จ.ชลบุรี 20160	ผลิตแคปซูลสมุนไพร และยาขงสมุนไพร	เครื่องจักร 334.03 HP
34	บริษัท นูทริ-แม็กซ์ ไบโอเทค จำกัด จ3-9(4)-5/56สข ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1061 TSIC 10615	12/31 ม.5 ช.กิ่งแก้ว 44 ถ.กิ่งแก้ว ต.ราชาเทวะ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิตอาหารเสริมชนิดผงจากสมุนไพรบรรจุใน ภาชนะปิดผนึก	เครื่องจักร 92.00 HP
35	บริษัท เนเจอร์เทค ฟู้ดส์ จำกัด ข3-13(8)-1/52ปจ ประเภทโรงงาน 13(8) ISIC 1077 TSIC 10771	454/11 ม.9 ต.หนองก อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี 25110	ผลิต รับจ้างผลิต ผลิตภัณฑ์เครื่องเทศ สมุนไพรทุกชนิด	เครื่องจักร 853.60 HP
36	บริษัท แนนฟู้ดส์ จำกัด 3-46(2)-5/49 ประเภทโรงงาน 8(1),46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	34 ถ.สุขาภิบาล 2 ต.ประเวศ อ.ประเวศ จ.กรุงเทพมหานคร 10250 โทร. 02-3291346-8	ผลิตยาแผนโบราณ ผลิตเครื่องต้มสมุนไพร เครื่องต้มผงขงละลาย และลูกอมสมุนไพร	เครื่องจักร 1,282.25 HP
37	บริษัท บวรเวชสมุนไพรไทย จำกัด จ3-46(2)-9/51พท ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	77 ม.11 ถ.พหลุลง-ควนขนุน ต.เขาเจียก อ.เมืองพหลุลง จ.พหลุลง 93000	บดยาสมุนไพร	เครื่องจักร 74.75 HP
38	บริษัท บีโปรดักส์ อินดัสตรี จำกัด จ3-5(3)-2/47คพ ประเภทโรงงาน 5(3) ISIC 1050 TSIC 10502	190 ม.6 ต.มะเขือแจ อ.เมืองลำพูน จ.ลำพูน 51000	ผลิตนมผงอัดเม็ด เกษรผงอัดเม็ด นมผงอัดเม็ด น้ำผึ้งและสมุนไพร	เครื่องจักร 172.57 HP
39	บริษัท ป.ศรีสมบูรณ์ จำกัด จ3-43(1)-44/53กจ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	89/10 ม.7 ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี 71110	ผลิตสารป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืช จากพืชสมุนไพร	เครื่องจักร 366.29 HP
40	บริษัท ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ดร.ลาโรซ จำกัด จ3-47(3)-1/43อยย ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	39 ม.2 ต.โพธิ์สามต้น อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา 13220	ผลิตเครื่องสำอางสมุนไพร	เครื่องจักร 118.46 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
41	บริษัท ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ดร.สาโรช จำกัด จ3-47(3)-1/54อย ประเภทโรงงาน 47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	39 ม.2 ต.โพธิ์สามต้น อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา 13220	ผลิตเครื่องสำอางสมุนไพร	เครื่องจักร 149.00 HP
42	บริษัท ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย จำกัด ท3-46(2)-1/41อย ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	226 ม.13 ถ.สุรินทร์-ปราสาท ต.เจนีเยอ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์ 32000	ผลิตยาแคปซูลสมุนไพร	เครื่องจักร 1,423.53 HP
43	บริษัท พรินาน่า เนเจอร์ จำกัด จ3-46(2)-1/53สร ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	226 ม.13 ถ.สุรินทร์-ปราสาท ต.เจนีเยอ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์ 32000	ผลิตยาแคปซูลสมุนไพร	เครื่องจักร 7.50 HP
44	บริษัท พอ พอ จำกัด จ3-46(2)-8/57ปท ประเภทโรงงาน 8(1),47(1),47(2) ISIC 2100 TSIC 21001	11,11/1-2 ม.3 ถ.เทศบาล 6 ต.บางโพธิ์เหนือ อ.สามโคก จ.ปทุมธานี 12160 โทร. 084-1176557	ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ยาแผนโบราณ, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร, กาแฟสำเร็จรูป, เครื่องสำอาง, แชมพู	เครื่องจักร 359.60 HP
45	บริษัท เพชรนิล อินเดอร์ ฟาร์ม จำกัด จ3-46(2)-6/51นบ ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	21/6 ม.3 ต.คลองพระอุดม อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120	ผลิตยาแผนปัจจุบัน สมุนไพรแผนโบราณ เครื่องสำอาง ในรูปแบบ ยาเม็ด แคปซูล น้ำ ครีม ยาน้ำ ยาปราศจากเชื้อ และไม่ปราศจากเชื้อ	เครื่องจักร 250.11 HP
46	บริษัท เพอเพคท์ โลน์ อินเดอร์นชั่นแนล จำกัด จ3-46(1)-7/47สป ประเภทโรงงาน 46(1),47(3) ISIC 2100 TSIC 21001	99/45 ม.3ถ.บางนา-ตราด ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิต แบ่งบรรจุ จำหน่าย นำเข้า เครื่องสำอาง เครื่อง สมุนไพร ยาสมุนไพร ยาแผนโบราณ ยารักษาโรค แผนปัจจุบันทุกประเภท ทั้งใน และนอกประเทศ	เครื่องจักร 529.30 HP
47	บริษัท โพลีเอิร์บ จำกัด จ3-46(2)-4/55ชร ประเภทโรงงาน 46(2),47(3) ISIC 2100 TSIC 21001	156/1 ม.8 ต.ผางาม อ.เวียงชัย จ.เชียงราย 57210 โทร. 089-0631195	ผลิตและจำหน่ายสุราแช่ประเภทสุราผลไม้ และสุราสมุนไพร	เครื่องจักร 529.30 HP
48	บริษัท เมดิคอล จำกัด จ3-47(1)-8/49นฐ ประเภทโรงงาน 8(1),8(2),46(1),46(3),47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	ม.1 ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170	ผลิตเครื่องสำอาง เครื่องดื่มและอาหารเพื่อ สุขภาพ สมุนไพรอบแห้ง และยาโบราณ	เครื่องจักร 21.50 HP
49	บริษัท ยูเนียนฟู้ดส์ จำกัด จ1-8(1)-1/48ปบ ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	199-199/1-3 ม.4 ถ.เพชรเกษม ต.บางเขน อ.หนองจอก จ.ปทุมธานี 94170 โทร. 081-8972007	น้ำดื่มจากผลไม้ 100% และน้ำสมุนไพร	เครื่องจักร 10.30 HP
50	บริษัท โรงงานไต้ยง (2548) จำกัด จ3-9(3)-1/43 ประเภทโรงงาน 9(3) ISIC 1061 TSIC 10613	1 ซ.สุขสวัสดิ์ 26 แยก 4ต.บางปะกอก อ.ราชบุรีบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร 10140 โทร. 02-4224038	บดเครื่องยาสมุนไพร	เครื่องจักร 159.50 HP
51	บริษัท เลย์ เอ็ม แลบบอราทอรี ออฟ โอเรียลทอล ไบโอ จำกัด จ1-12(5)-1/50ลย ประเภทโรงงาน 12(5) ISIC 1076 TSIC 10769	137 ม.10 ต.ห้วยลัม อ.ภูกระดึง จ.เลย 42180	ผลิตเครื่องดื่มชนิดผงจากพืชสมุนไพร (ชาสมุนไพร)	เครื่องจักร 4.00 HP
52	บริษัท วาไรตี้ เอ็กซ์พอร์ต จำกัด จ3-8(1)-1/48ชม ประเภทโรงงาน 8(2) ISIC 1030 TSIC 10302	34/4 ถ.อัมรินทร์ ต.ป่าตัน อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50000	ผลิตชาสมุนไพรบรรจุในภาชนะปิดสนิท	เครื่องจักร 125.00 HP
53	บริษัท วีพีพี โปรดักส์ จำกัด จ3-12(5)-1/48ลค ประเภทโรงงาน 8(1),12(5) ISIC 1076 TSIC 10769	48/70 ม.1 ต.คอกกระบือ อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร 74000 โทร. 02-8924883	ผลิตเครื่องดื่ม เช่น ชา กาแฟ เครื่องดื่ม สมุนไพร น้ำผลไม้	เครื่องจักร 1,088.00 HP
54	บริษัท วอเตอร์แกนิก จำกัด จ3-43(1)-55/48ทก ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	379 ม.3 ถ.สายกำแพงเพชร-ท่ามะเขือ ต.คณทัย อ.เมืองกำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร 62000	ผลิตปุ๋ยเคมีผสม ปุ๋ยเคมี-อินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำ ฮอไรโมนพืช และยาฆ่าแมลง จากสารเคมีและจากสมุนไพร	เครื่องจักร 67.50 HP
55	บริษัท เวชพงศ์มาร์เก็ตติ้ง จำกัด จ2-4(3)-1/37นฐ ประเภทโรงงาน 4(3),9(3) ISIC 1080 TSIC 10801	77/65 ม.12 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม 73210	ผลิตและบรรจุผลิตภัณฑ์จากมัง และบดสมุนไพร	เครื่องจักร 10.50 HP
56	บริษัท สยาม สไปรูลิน่า เอชบี จำกัด จ3-2(1)-1/46ปจ ประเภทโรงงาน 2(1) ISIC 1041 TSIC 10411	54 ม.6 ต.โคกไทย อ.ศรีมโหสถ จ.ปราจีนบุรี 25190 โทร. 087-1336108	ผลิตอาหารเสริมสุขภาพ พืชพันธุ์สมุนไพร สำหรับยารวมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์	เครื่องจักร 56.31 HP
57	บริษัท สยามชียอนเดอร์ฟู้ด จำกัด จ3-8(1)-12/54สค ประเภทโรงงาน 8(1),10(2),12(4),12(8),12(9),12(10) ISIC 1030 TSIC 10302	3/33 ม.5 ต.พันท้ายนรสิงห์ อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร 74000	ผลิตน้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร และหมากฝรั่ง ลูกกวาด ถั่วลิสงเคลือบ เยลลี่ ช็อกโกแลต ขนมปังกรอบ ขนมขบเคี้ยว และผลิตภัณฑ์บรรจุพลาสติก	เครื่องจักร 434.00 HP
58	บริษัท สยามไบโอเทคและอุตสาหกรรมเภสัช จำกัด จ3-46(2)-1/44ฉช ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	75/16 ม.3 ถ.ทางหลวงหมายเลข 3121 ต.วังเย็น อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา 24190	ผลิตและบรรจุยาสมุนไพรและอาหารเสริม	เครื่องจักร 455.65 HP
59	บริษัท สยามไบโอเทคและอุตสาหกรรมเภสัช จำกัด จ3-46(2)-6/56ฉช ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	75/16 ม.3 ถ.สาย 3121 ต.วังเย็น อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา 24190 โทร. 038-589-099	ผลิตและบรรจุยาสมุนไพรและอาหารเสริม	เครื่องจักร 489.42 HP
60	บริษัท สยามราชบุรีอุตสาหกรรม จำกัด จ3-8(1)-16/47รบ ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	9/9 ม.12 ถ.ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3087 ต.รางบัว อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150 โทร. 032-228357-60	ผลิตอาหารสำเร็จรูปประเภทขนม เช่น ขนม เยลลี่คาราจีแนม และผลิตอาหารสำเร็จ รูปประเภทเครื่องดื่ม เช่น น้ำผลไม้ น้ำจาก พืชสมุนไพร น้ำจากเมล็ดพืช เครื่องดื่มรณรงค์	เครื่องจักร 3,591.94 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
61	บริษัท สามพรานฟู้ดส์ จำกัด จ3-8(2)-3/47นรु ประเภทโรงงาน 8(2),13(2),13(4) ISIC 1030 TSIC 10304	18/4 ม.2 ช.เทศบาล7 ถ.เพชรเกษม ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม 73160	ผลิตอาหารเพื่อสุขภาพ เช่น เครื่องเทศอบแห้ง, ผลไม้อบแห้ง,ผลไม้สมุนไพรอบแห้งทุกชนิด และครีมงา, น้ำผึ้ง,น้ำจิ้ม,น้ำสลัด,น้ำดื่มสายชูหมักจากแอปเปิ้ล	เครื่องจักร 4.60 HP
62	บริษัท เสริมพิลลิตี จำกัด จ3-46(3)-2/48นบ ประเภทโรงงาน 46(2),46(3) ISIC 2100 TSIC 21001	29/135 ม.2 ถ.สาย 345 (ปทุมธานี-บางบัวทอง) ต.ลำโพ อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110	ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมและยาสมุนไพร	เครื่องจักร 78.67 HP
63	บริษัท ห้างขายยา เออาร์ จำกัด จ3-46(2)-3/51นรु ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	22/24 ม.2 ต.ทรงคนอง อ.สามพราน จ.นครปฐม 73210	ผลิตยาสมุนไพรแผนโบราณรักษาโรค	เครื่องจักร 151.20 HP
64	บริษัท ห้างพระจันทร์โฮสเทล จำกัด จ3-46(3)-3/55ปท ประเภทโรงงาน 46(3) ISIC 2100 TSIC 21001	88/8 ม.1 ถ.วงแหวนกาญจนาภิเษก ต.คลองพระอุดม อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี 12140	ผลิตยาสมุนไพรแผนโบราณ	เครื่องจักร 36.76 HP
65	บริษัท เทวินชัยกรู๊ป (กรุงเทพ) จำกัด 2-2(6)-1/41 ประเภทโรงงาน 2(6) ISIC 2825 TSIC 28250	48/531-6 ต.บางบอน อ.บางบอน จ.กรุงเทพมหานคร 10150	บด ปั่น ย่อย และอัดเม็ดจากสมุนไพรต่าง ๆ	เครื่องจักร 33.03 HP
66	บริษัท อัลลายด์ อินดัสตรีส์ จำกัด 3-9(4)-2/50 ประเภทโรงงาน 9(4) ISIC 1061 TSIC 10615	247 ซ.พานิชยนันต์ ถ.สุขุมวิท 71 ต.คลองตันเหนือ อ.วัฒนา จ.กรุงเทพมหานคร 10110	ผลิตผลิตภัณฑ์จากเมล็ดพืช ผัก ผลไม้และสมุนไพร สกัดหรืออบแห้ง	เครื่องจักร 96.14 HP
67	บริษัท อินเดอร์ทรีส์ จำกัด น.20(2)-1/2543-ญนส. ประเภทโรงงาน 20(2) ISIC 1104 TSIC 11049	1/76 ม.2 ถ.พระราม 2 ต.ท่าทราย อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร 74000	ผลิตน้ำดื่ม ชู กาแฟ เครื่องดื่มชูกำลัง น้ำเมรัยผลไม้ ชนิดต่าง ๆ น้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร ผลไม้แห้ง เครื่องปรุงอาหาร และอาหารกระป๋อง	เครื่องจักร 569.25 HP
68	บริษัท อินเดอร์ทรีส์ จำกัด น.20(2)-1/2543-ญนส. ประเภทโรงงาน 20(2) ISIC 1104 TSIC 11049	39/215 ม.2 ถ.พระราม 2 ต.บางกระเจ้า อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร 74000 โทร. 034-490211-3	เครื่องดื่มบำรุงกำลัง น้ำดื่ม น้ำผลไม้และน้ำสมุนไพร	เครื่องจักร 20.58 HP
69	บริษัท อินทรีดิร จำกัด จ3-46(1)-7/54นรุ ประเภทโรงงาน 20(2),46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	ม.1 ถ.คลองใหม่ ต.คลองใหม่ อ.สามพราน จ.นครปฐม 73110 โทร. 034-325071	ผลิตยาทา ยาผง น้ำดื่มสมุนไพร	เครื่องจักร 191.00 HP
70	บริษัท เอ ยูเอสเอ จำกัด จ3-47(1)-13/58นบ ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	55/40 ม.3 ถ.345 ต.ลำโพ อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110 โทร. 02 5258782-3	ผลิตสมุนไพรและเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 53.89 HP
71	บริษัท เอ.เอส.พี.อินเตอร์เนชั่น เซอร์วิส จำกัด จ3-47(1)-12/58นบ ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	29/112 ม.2 ถ.345 ต.ลำโพ อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 10210 โทร. 02 5258645-6	ผลิตสมุนไพรและเครื่องสำอาง	เครื่องจักร 54.02 HP
72	บริษัท เอ็กซ์ตรา ฟาร์มาซูติคอล จำกัด จ3-46(2)-1/45สป ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	111 ม.13 ซ.ไฟฟ้าซอยบางพลี ถ.บางนา-ตราด ต.บางพลีใหญ่ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540	ผลิตยาต้มและยาหม่อง น้ำมันหอมระเหย ยานวดตัว สำหรับใช้ภายนอกบรรเทาอาการปวดเคล็ดขัดยอก รวมทั้งมีส่วนผสมสมุนไพรไทย	เครื่องจักร 27.63 HP
73	บริษัท เอสทีเอส แชนเซอร์ล โปรดัคส์ จำกัด จ3-47(1)-2/57สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	73/4 ม.6 ซ.สุขสวัสดิ์ 76 ถ.สุขสวัสดิ์ ต.บางจากอ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 โทร. 028177451	ผลิตสบู่ อัดก้อนจากเม็ดสบู่ สมุนไพร สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากสมุนไพร	เครื่องจักร 56.50 HP
74	บริษัท เอสทีเอส แชนเซอร์ล โปรดัคส์ จำกัด จ3-47(1)-2/57สป ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	73/4 ม.6 ซ.สุขสวัสดิ์ 76 ถ.สุขสวัสดิ์ ต.บางจากอ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 โทร. 028177451	ผลิตสบู่ อัดก้อนจากเม็ดสบู่ สมุนไพร สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากสมุนไพร	เครื่องจักร 56.50 HP
75	บริษัท เสงเคิล แล็บ จำกัด จ2-8(1)-5/51รบ ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	43/22-23 ถ.อุดมศิริ ต.หน้าเมือง อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี 70000	ผลิตน้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร บรรจุภาชนะปิดสนิท อากาศเข้าไม่ได้	เครื่องจักร 46.33 HP
76	บริษัท เอิร์ธ อีส เวลธ์ จำกัด จ2-12(5)-1/55ชร ประเภทโรงงาน 12(5) ISIC 1076 TSIC 10769	197 ม.7 ต.ศรีถ้อย อ.แม่สรวย จ.เชียงราย 57180 โทร. 053-950257	ผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มชนิดผงและน้ำจากพืช สมุนไพร	เครื่องจักร 26.42 HP
77	บริษัท เซเว่น เวิร์บ จำกัด จ3-46(2)-5/48ปท ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	21/5 ม.2 ถ.พหลโยธิน-ลำลูกกา ต.พืชมอญ อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12150	ผลิต แปรรูปสารสกัดจากพืชสมุนไพร	เครื่องจักร 98.20 HP
78	บริษัท โฮลมาเธอร์รี่ (2000) จำกัด จ2-8(1)-1/56นย ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	97 ม.2 ถ.บ้านนา-แก่งคอย ต.เขาเพิ่ม อ.บ้านนา จ.นครนายก 26110	ผลิตผักและผลไม้อบแห้ง,เครื่องดื่มสมุนไพร	เครื่องจักร 31.00 HP
79	บริษัท โฮลมาเธอร์รี่ (2000) จำกัด จ3-8(1)-9/56นย ประเภทโรงงาน 8(1),10(2) ISIC 1030 TSIC 10302	97 ม.2 ถ.บ้านนา-แก่งคอย ต.เขาเพิ่ม อ.บ้านนา จ.นครนายก 26110	ผลิตผักและผลไม้อบแห้ง,เครื่องดื่มสมุนไพร, ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่	เครื่องจักร 52.00 HP
80	บริษัทกลายโลโก้ ชันโซ่ จำกัด อ2-8(1)-5/56พช ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	649/1 ม.10 ต.บึงสามพัน อ.บึงสามพัน จ.เพชรบูรณ์ 67160 โทร. 0816056728	ผลิตเครื่องดื่ม สมุนไพร "โสมกระชายดำ"	เครื่องจักร 32.15 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
81	ประสานผล 3-46(2)-2/15 ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	73/2 ม.1 ซ.กฤษมิตร ถ.จอมทอง ต.จอมทอง อ.จอมทอง จ.กรุงเทพมหานคร 10150 โทร. 02-4682575	บดยาเครื่องยาสมุนไพร	เครื่องจักร 42.25 HP
82	มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จ3-47(3)-1/46ปจ ประเภทโรงงาน 8(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	32/7 ม.12 ถ.ปราจีนอนุสรณ์ ต.ท่าข้าม อ.เมืองปราจีนบุรี จ.ปราจีนบุรี 25000 โทร. 037-211523	เครื่องต้มและเครื่องสำอางจากสมุนไพร	เครื่องจักร 106.60 HP
83	เรือนสมุนไพรคุณยาย จ3-47(1)-1/50ปช ประเภทโรงงาน 47(1),47(3) ISIC 2023 TSIC 20231	955 ม.4 ถ.เพชรเกษม ต.อ่าวน้อย อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์ จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77000 โทร. 081-9426673	ผลิตเครื่องสำอางสมุนไพร เช่น สบู่ แชมพู ครีมหน้าผมหอม ครีมบำรุงผมหอม	เครื่องจักร 10.50 HP
84	โรงงานสมุนไพรศิริขอโคก จ3-46(2)-1/43คก ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	255 ม.15 ต.กระแซง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ 33110 โทร. 045-635767	ผลิตยาสมุนไพร	เครื่องจักร 12.25 HP
85	โรงพยาบาลพนา จ3-46(1)-1/54อจ ประเภทโรงงาน 42(2),46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	225/3 ม.1 ต.พระเหลา อ.พนา จ.อำนาจเจริญ 37180 โทร. 045-463366	ผลิตและจำหน่ายยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร	เครื่องจักร 17.75 HP
86	ลำปางรักสมุนไพร จ3-46(1)-1/45ลป ประเภทโรงงาน 46(1),46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	177 ม.12 ถ.คันหม้อง ต.บ่อแก้ว อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง 52100	ผลิตยาและทำผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากพืชสมุนไพร	เครื่องจักร 355.08 HP
87	สกายโลท ชันโซ่ จ2-8(1)-4/51พข ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	729 ม.7 ถ.สระบุรี-หล่มสัก ต.ชัยสมทนต์ อ.บึงสามพัน จ.เพชรบูรณ์ 67160 โทร. 081 6056728	เครื่องต้มสมุนไพร โสมกระชายดำและบรรจุ ในภาชนะฉนวน	เครื่องจักร 32.15 HP
88	สมุนไพรคงคา จ3-46(1)-3/47นฐ ประเภทโรงงาน 46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	17/2 ม.5 ถ.ไร่ขิง-ทรงคนอง ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม 73210	ยาสมุนไพร เช่น ยาสมุนไพรบรรจุแคปซูล, ยาลูกกลอน, ยาต้ม, และยาหม้อง	เครื่องจักร 66.31 HP
89	สมุนไพรพลังทิพย์ จ3-91(1)-8/58สค ประเภทโรงงาน 91(1) ISIC 2594 TSIC 25941	88/12 ม.4 ซ.แผ่นดินทอง ถ.ทุ่งสีทอง ต.บางน้ำจืด อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร 74000	แบ่งบรรจุสมุนไพรและชา	เครื่องจักร 205.00 HP
90	สมุนไพรวังพรม จ3-46(2)-3/47นฐ ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	17/13 ม.5 ซ.ศรีเสถียร ถ.วัดไร่ขิง ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม 73210	ผลิตยาสมุนไพร วังพรมจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรทุกชนิด	เครื่องจักร 86.00 HP
91	เสริมสุขโฮสเทล จ3-46(1)-2/37นฐ ประเภทโรงงาน 46(1) ISIC 2100 TSIC 21001	4/4 ม.8 ต.บ่อพลับ อ.เมืองนครปฐม จ.นครปฐม 73000	บดสมุนไพร	เครื่องจักร 148.25 HP
92	หมอยาไทย 101 จ3-46(3)-1/50รอ ประเภทโรงงาน 46(1),46(3) ISIC 2100 TSIC 21001	18 ม.16 ซ.บ้านประดู่ชัย ต.นิเวศน์ อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด 45170 โทร. 043-512637	ผลิตยาสมุนไพร	เครื่องจักร 8.02 HP
93	ห้างขายยาตราปลา จ3-46(2)-1/47นฐ ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	159-161 ม.2 ถ.สุชาติพัฒนา ต.บางไทรป่า อ.บางเลน จ.นครปฐม 73130	ผลิตสมุนไพร อัดก้อนจากเม็ดสมุนไพร สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากสมุนไพร	เครื่องจักร 25.25 HP
94	ห้างขายยาทองอยู่โฮสเทล จ3-46(2)-4/51นฐ ประเภทโรงงาน 46(2) ISIC 2100 TSIC 21001	84 ม.1 ต.ดอนยายหอม อ.เมืองนครปฐม จ.นครปฐม 73000	ผลิตยาสมุนไพรแผนโบราณ	เครื่องจักร 17.50 HP
95	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เซลเทลลา จ3-47(1)-6/58นค ประเภทโรงงาน 47(1) ISIC 2023 TSIC 20231	51 ม.5 ต.ชะเมา อ.ปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช 80330	สบู่ แชมพู เครื่องสำอาง ยาสิฟันจากสมุนไพร หรือสิ่งปรุงแต่งร่างกาย	เครื่องจักร 31.50 HP
96	ห้างหุ้นส่วนจำกัด พชรสวรรค์ฟรุ๊ต 200 จ3-48(7)-1/48ธบ ประเภทโรงงาน 48(7) ISIC 2011 TSIC 20115	26 ม.4 ถ.ซอย 11 ต.ช่องสาริกา อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี 15220	ทำธูปและสมุนไพรกันยุง	เครื่องจักร 43.76 HP
97	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไฟว์สตาร์ส เซอร์วิส แกลเลอรี จ3-12(1)-1/55ขม ประเภทโรงงาน 12(1) ISIC 1076 TSIC 10762	365/1 ม.1 ต.ท่าศาลา อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50000 โทร. 053-116818	ผลิตชาสมุนไพร	เครื่องจักร 92.86 HP
98	เห็ดทอดนาโหนด ฟู้ดส์ จ3-8(1)-3/52พท ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	190 ม.11 ต.นาโหนด อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง 93000 โทร. 074-641082	แปรรูปเห็ดและผักสมุนไพรอบกรอบ	เครื่องจักร 52.19 HP
99	องค์การเภสัชกรรม สาขานองใหญ่ จ3-46(1)-3/53ทบ ประเภทโรงงาน 46(1),46(2),46(3) ISIC 2100 TSIC 21001	999 ม.6 ต.หนองใหญ่ อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี 20190	แปรรูปสมุนไพร,ผลิตสารสกัดสมุนไพร ยาจากสมุนไพร และผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร,ผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพ และยาสำเร็จรูป	เครื่องจักร 68.00 HP
100	โยเทค ฟู้ดส์ จ3-8(1)-23/58ปท ประเภทโรงงาน 8(1) ISIC 1030 TSIC 10302	733/746 ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 11120	เครื่องต้มน้ำสมุนไพรเข้มข้นและสมุนไพรผง	เครื่องจักร 204.00 HP

อุตสาหกรรมปุย
และเกษตรอินทรีย์
Organic Farming Industry

สารบัญ

บทที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์	132
บทที่ 2 ห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์	136
ปัญหาในกระบวนการโซ่อุปทาน	138
ปัจจัยทางโครงสร้าง (Structural Factors)	138
ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)	140
บทที่ 3 ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส และผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่ออุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์	141
3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ไทย	141
3.2 โอกาสและผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ไทย	143
3.3 มาตรการรองรับผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ไทย	144
3.4 โอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ไทย	144
3.5 มาตรการรองรับผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่ออุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ไทย	145
บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์	146
4.1 นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ของภาครัฐบาล	147
4.2 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์	147
4.3 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์	148
4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์	148
4.5 องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม และผลักดันอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์	149
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมปุ๋ย และเกษตรอินทรีย์ไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	150
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ในด้านการกำกับดูแลและการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย	151
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการและการตลาด	151
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต ของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย	152
บรรณานุกรม	153

สารบัญตาราง

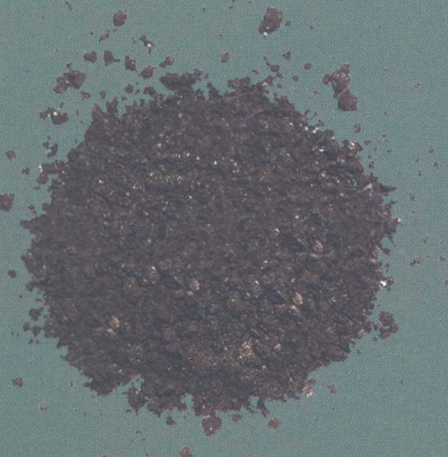
ตารางที่ 1.1 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 – 2555	134
ตารางที่ 1.2 ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ตามพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนิซ (Harmonized System: HS)	135
ตารางที่ 2.1 ผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	140
ตารางที่ 3.1 พันธกรณีการเปิดตลาดสินค้าเกษตรภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย	142
ตารางที่ 3.2 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน	145

สารบัญรูป

รูปที่ 1.1 ส่วนแบ่งพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ของโลก ปี พ.ศ. 2556	133
รูปที่ 1.2 อัตราการขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ของโลก ปี พ.ศ. 2547 – 2556 (ล้านเฮกเตอร์)	133
รูปที่ 1.3 ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ปี พ.ศ. 2556 (แบ่งตามทวีป)	133
รูปที่ 1.4 พื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2553-2556	133
รูปที่ 1.5 อัตราการเติบโตของตลาดเกษตรอินทรีย์โลกปี พ.ศ. 2542 – 2556	134
รูปที่ 1.6 สัดส่วนผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555 แบ่งตามขนาดพื้นที่	134
รูปที่ 1.7 สัดส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553	134
รูปที่ 2.1 ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์	137
รูปที่ 3.1 สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน	145
รูปที่ 4.1 มูลค่าตลาดอาหารและเครื่องดื่มอินทรีย์	148

01

ข้อมูลพื้นฐาน อุตสาหกรรม ปุ๋ยและ เกษตรอินทรีย์

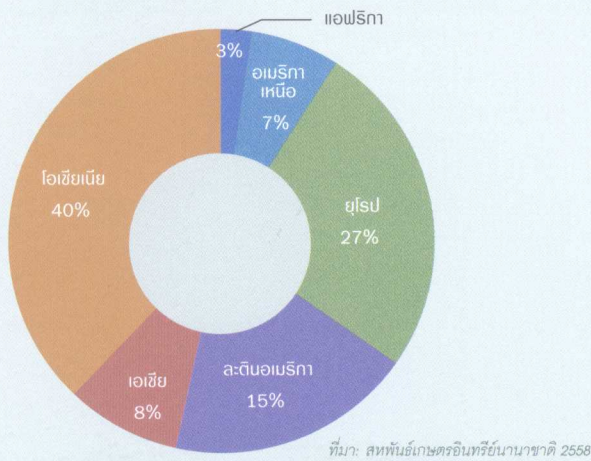
ด้วยแนวโน้มของโลกที่เริ่มให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาสุขภาพในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้อุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากทั่วโลก ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสม ที่เน้นการทำการเกษตรด้วยหลักธรรมชาติ โดยปราศจากการใช้สารเคมี ที่นอกจากจะเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแล้ว ยังมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย

ผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์สามารถจำแนกได้เป็นหมวดหมู่ต่างๆ มากมาย เช่น ข้าวและธัญพืช ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ เครื่องปรุงรส อาหารสำเร็จรูป ยาสมุนไพร ผักและผลไม้ เครื่องสำอางและสปา อาหารสุขภาพ และปัจจัยการผลิต เป็นต้น ในส่วนของภาคการผลิตเกษตรอินทรีย์ของโลก รายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานการณ์เกษตรอินทรีย์โลกได้ระบุว่า ปัจจุบัน มีพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นจาก 37.5 ล้านเฮกเตอร์ในปี พ.ศ. 2555 เป็น 43.1 ล้านเฮกเตอร์ ในปี พ.ศ. 2556 โดยมีการขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ในหลายประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ในการปลูกพืชเขตร้อน เช่น มะพร้าวและกาแฟ ที่มีอัตราการขยายพื้นที่มากกว่าร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2556 นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกที่เข้าร่วมสมาคมผู้ผลิตสินค้าอินทรีย์โลกเพิ่มอีก 6 ประเทศ รวมทั้งสิ้น 170 ประเทศทั่วโลก

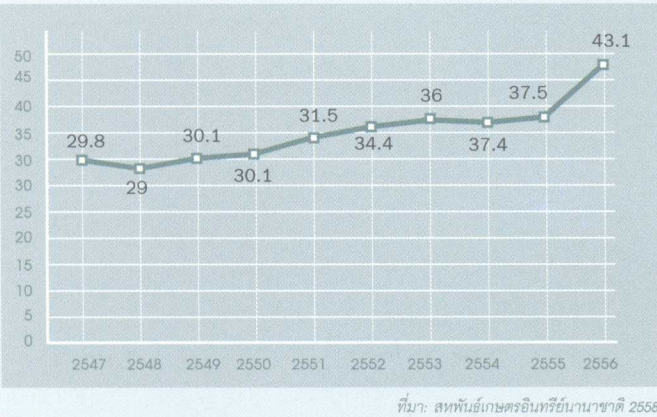

ประเทศที่มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุด 3 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ด้วยพื้นที่ 17.2 ล้าน เฮกเตอร์ อาร์เจนตินา 3.2 ล้านเฮกเตอร์ และสหรัฐอเมริกาอีก 2.2 ล้านเฮกเตอร์ พื้นที่ 43.1 ล้านเฮกเตอร์นี้ นับเป็นร้อยละ 1 ของพื้นที่การเกษตรทั่วโลก (สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ, 2558)

รูปที่ 1.1 ส่วนแบ่งพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ของโลก ปี พ.ศ. 2556

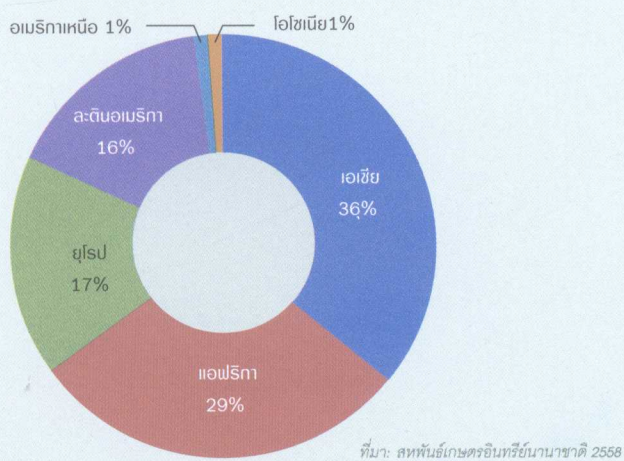

รูปที่ 1.2 อัตราการขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ของโลก ปี พ.ศ. 2547 - 2556 (ล้านเฮกเตอร์)

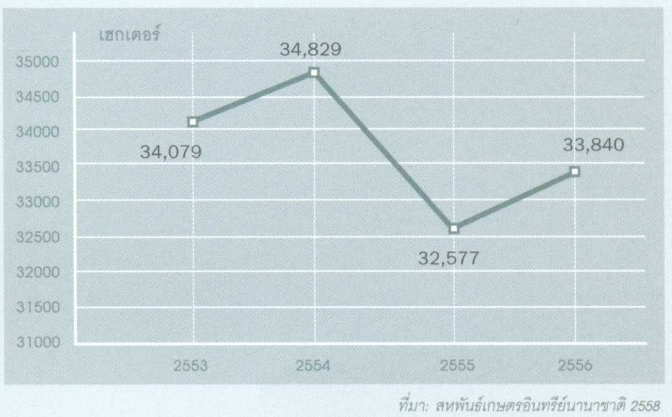
ในปี พ.ศ. 2556 มีเกษตรกรจำนวนประมาณ 2 ล้านครอบครัวทั่วโลกที่ทำการเกษตรอินทรีย์ โดยร้อยละ 36 ของผู้ผลิตทั่วโลกอยู่ในทวีปเอเชีย ร้อยละ 29 ในทวีปแอฟริกา และร้อยละ 17 ในทวีปยุโรป ประเทศที่มีผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ อินเดีย จำนวน 650,000 ราย รองลงมา คือ ยูกันดา จำนวน 189,610 ราย และเม็กซิโก จำนวน 169,703 ราย กล่าวโดยสรุป คือ ผู้ผลิตกว่าร้อยละ 80 และประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด อยู่ในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเกิดใหม่ (สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ, 2558)

รูปที่ 1.3 ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ปี พ.ศ. 2556 (แบ่งตามทวีป)

สำหรับประเทศไทยนั้น ภาคการเกษตรยังคงมีบทบาทที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร แต่มีการใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า มากเป็นอันดับต้นๆ ของโลก ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวไทยโดยตรง อีกทั้ง เกษตรกรส่วนมากต้องซื้อปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีเพื่อใช้ในการเพาะปลูก ก่อให้เกิดต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ราคาผลผลิตไม่ได้ปรับสูงขึ้นตามต้นทุน ส่งผลให้เกษตรกรมีหนี้สิน นอกจากนี้ ปัจจุบันกระแสความนิยมของโลกทางด้านสุขภาพมีเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ผู้คนเริ่มหันมาใส่ใจในการดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น ประชากรให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลอดภัยและปราศจากสารเคมีต่างๆ เกษตรอินทรีย์จึงเป็นหนทางในการลดต้นทุนการผลิตและยังสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้ ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ในการทำเกษตรมากเป็นอันดับที่ 55 ของโลก และอันดับที่ 7 ของทวีปเอเชีย โดยมีพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์อยู่ทั้งสิ้น 33,840 เฮกเตอร์ มีอัตราการเติบโตร้อยละ 3.9 ในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนผู้ผลิตทั้งสิ้น 9,279 ราย เพิ่มขึ้นจากจำนวน 7,189 ราย ในปี พ.ศ. 2555 (สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ, 2558)

รูปที่ 1.4 พื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2553-2556

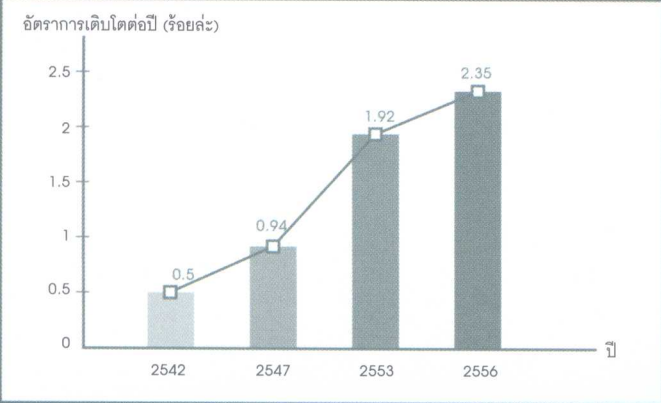

ข้อมูลสถิติจากรูปที่ 1.4 ชี้ให้เห็นว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554-2555 พื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์ลดลงจาก 34,829 เฮกเตอร์ เป็น 32,577 เฮกเตอร์ แสดงถึงการหดตัวของตลาดเกษตรอินทรีย์ไทย ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจการเมืองภายในประเทศ ที่ส่งผลต่อเนื่องไปยังนโยบายทางการเกษตรต่างๆ ที่ขาดความต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์มีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น ดังที่เห็นได้จากรูป ปี พ.ศ. 2556 พื้นที่เกษตรอินทรีย์มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็น 33,840 เฮกเตอร์ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนรับรองเกษตรอินทรีย์และการกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

ผู้เล่นหลักที่มีส่วนในการขับเคลื่อนตลาดเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยประกอบไปด้วย องค์กรเอกชน บริษัทส่งออก ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ ผู้จำหน่ายภายในประเทศ ผู้แปรรูป ผู้รวบรวมผลผลิต โครงการของภาครัฐ สหพันธ์ผู้ผลิต ผู้ให้การสนับสนุน กลุ่มรากหญ้า และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร โดยแต่ละผู้เล่นจะมีหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่การผลิต จัดหาผลผลิต การแปรรูป การจำหน่าย ไปจนถึงการตรวจสอบคุณภาพและการส่งเสริมภาคเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

ด้านการบริโภค ตลาดเกษตรอินทรีย์โลกมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีอัตราการเติบโตกว่าร้อยละ 10 ด้วยมูลค่าตลาดประมาณ 72,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ 2.35 ล้านล้านบาท ในปี พ.ศ. 2556 แสดงให้เห็นถึงความต้องการผลผลิตจากเกษตรอินทรีย์ที่เพิ่มขึ้น โดยตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ใหญ่ที่สุด คือ สหรัฐอเมริกา มีมูลค่าตลาด 901,007 ล้านบาท รองลงมา คือ เยอรมนี ด้วยมูลค่า 281,839 ล้านบาท และฝรั่งเศส มูลค่าตลาด 163,100 ล้านบาท ทั้งนี้ แม้ประเทศในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย ละตินอเมริกา และแอฟริกา จะเป็นผู้ผลิตหลักในอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ แต่ตลาดที่รองรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศเหล่านี้ ยังคงมีขนาดเล็ก

รูปที่ 1.5 อัตราการเติบโตของตลาดเกษตรอินทรีย์โลกปี พ.ศ. 2542 - 2556

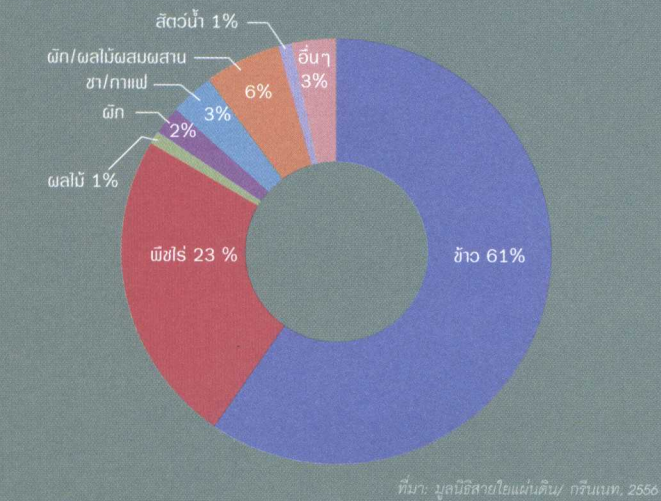

ที่มา: สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ 2558

จากรูปที่ 1.5 จะเห็นได้ว่ามูลค่าตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์โลกมีการขยายตัวมากกว่า 5 เท่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวต่อไปอย่างต่อเนื่อง

สำหรับประเทศไทย รายงานจากมูลนิธิสืบนาคะเสถียร (2556) ระบุว่าในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 48,578.5 ตัน ด้วยมูลค่าผลผลิตรวม 1,842.5 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกมากที่สุด คือ ข้าว รองลงมา คือ พืชไร่ ตามด้วยผักและผลไม้ผสมผสาน (รูปที่ 1.6)

รูปที่ 1.6 สัดส่วนผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555 แบ่งตามขนาดพื้นที่

ที่มา: มูลนิธิสืบนาคะเสถียร/ กรีนเนท, 2556

ในส่วนของความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยนั้น กลุ่มผู้บริโภคในประเทศประกอบด้วย กลุ่มผู้รักสุขภาพ กลุ่มครอบครัวผู้ป่วย ผู้สูงอายุ และชาวต่างชาติ ซึ่งผู้บริโภคเหล่านี้ มักมีรายได้ระหว่าง 30,000 - 60,000 บาท เนื่องจากการสำรวจของมูลนิธิสืบนาคะเสถียรหรือกรีนเนทพบว่า ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่วางขายในประเทศไทยเป็นสินค้าที่ผลิตเองในประเทศร้อยละ 42 และนำเข้าจากต่างประเทศอีกร้อยละ 58 จะเห็นได้ว่า แม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ แต่กำลังการผลิตของภาคเกษตรอินทรีย์ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากต่างประเทศมากถึงร้อยละ 58 ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด โดยประเภทสินค้าที่มีการจำหน่ายมากที่สุด 5 อันดับ คือ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากธัญพืช เครื่องดื่ม ผักสด เครื่องปรุงอาหาร และขนม ตามลำดับ

การส่งออกเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์มีมากกว่าอุปทานในตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะผลผลิตเกษตรอินทรีย์ไทย เช่น ข้าว ผลไม้เมืองร้อน และผัก ที่เป็นที่ต้องการอย่างมาก ซึ่งประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในด้านการผลิตผลผลิตดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยสามารถตอบสนองความต้องการในตลาดโลกได้เป็นอย่างดี โดยประเทศที่นำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก รวมถึง สหภาพยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเยอรมนี สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส อีกทั้ง ยังมีความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในประเทศญี่ปุ่นและสิงคโปร์ ทั้งนี้ ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศไทยอยู่ที่การส่งออกสินค้าในเขตร้อนที่ไม่สามารถผลิตได้ในประเทศที่พัฒนาแล้วต่างๆ

ตารางที่ 1.1 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 - 2555

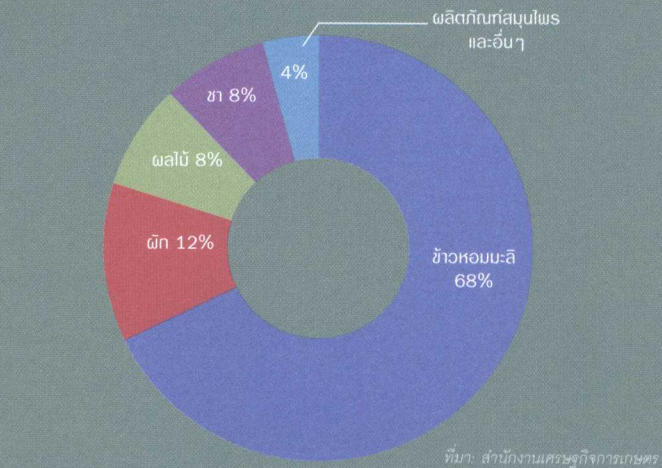
ปี (พ.ศ.)	2553	2554	2555
มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	5,000	4,239	4,416

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและมูลนิธิสืบนาคะเสถียร/ กรีนเนท

จากรายการที่ 1.1 จะเห็นได้ว่า มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ แม้ว่าจะมีการหดตัวลงในปี พ.ศ. 2554 ทั้งนี้ อาจเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจซบเซา ประกอบกับปัญหาการเมืองภายในประเทศที่มีอย่างต่อเนื่อง แต่ในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น 4,416 ล้านบาท จาก 4,239 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2554 และด้วยกระแสความนิยมเกษตรอินทรีย์โลกที่มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับผู้ผลิตที่มีจำนวนมากขึ้นในประเทศ ทำให้คาดการณ์ได้ว่าการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยจะมีการขยายตัวต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ตลาดส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์หลักของประเทศไทย ได้แก่ สหภาพยุโรป รองลงมา คือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ มีสินค้าส่งออกหลัก คือ ข้าว ผัก ผลไม้ ข้าวโพด สมุนไพร และเครื่องเทศ เป็นต้น

รูปที่ 1.7 สัดส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ในการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้น ประเทศไทยยังไม่มีกรอบการแยก
พิกัดสำหรับผลผลิตจากการเกษตรอินทรีย์ออกจากผลผลิตทางการเกษตรทั่วไป
ดังนั้น ในการจำแนกสินค้า จะต้องสังเกตจากรายละเอียดสินค้าที่นำเข้าหรือ
ส่งออกเท่านั้น ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่นำเข้าและส่งออกครอบคลุมพิกัดศุลกากร
ระบบฮาร์โมนี (Harmonized System: HS) โดยสังเขป ดังนี้

ตารางที่ 1.2 ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ตามพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนี (Harmonized System: HS)

พิกัด	รายละเอียด
1006.20.10	ข้าวหอมมะลิ (ข้าวกล้อง)
1006.30.40	ข้าวหอมมะลิ (ข้าวขาว)
07	ผัก
07.01	มันฝรั่ง
0706.10.10	แครอท
0710.40.00	ข้าวโพด, ผลไม้
0803.90.00.11	กล้วยหอม
0804.30.00.11	สับปะรด
0804.50	ฝรั่ง, มะม่วงและมังคุด
0804.50.10	มะม่วง
0810.90.30	เงาะ
0810.60.00	ทุเรียน
0810.90.20	ลิ้นจี่
0810.90.50	ขนุน
09.01	กาแฟ
09.02	ชา
3004.90.63	สมุนไพรสำหรับรักษาหรือป้องกันโรค
3004.90.72	สมุนไพรสำหรับรักษาหรือป้องกันโรค
3004.90.98	สมุนไพรสำหรับรักษาหรือป้องกันโรค
	เครื่องเทศ
	กัญกูดำ
	กัญฉนวนาโม (กัญขาว)
	ปลาสด

ที่มา: สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

02

ห่วงโซ่คุณค่า อุตสาหกรรม เกษตรอินทรีย์

ในห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์นั้น จะประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการก่อนการผลิต กระบวนการผลิต ไปจนถึงผู้ให้บริการสนับสนุนต่างๆ ซึ่งภายใต้ห่วงโซ่นี้ สามารถจำแนกได้ออกเป็นกระบวนการต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้กระบวนการดำเนินงานของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์เป็นไปได้อย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์ ดังนี้

- 1) กระบวนการเตรียมการก่อนการผลิต
- 2) กระบวนการผลิต
- 3) กระบวนการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
- 4) กระบวนการจัดจำหน่าย
- 5) กระบวนการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน

กระบวนการเหล่านี้ประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละกระบวนการ ดังนี้

กระบวนการที่ 1 : กระบวนการเตรียมการก่อนการผลิต

ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของดิน เพื่อให้เหมาะสมแก่การทำเกษตรอินทรีย์ รวมไปถึงการจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ที่มีธาตุอาหารเพียงพอต่อการปลูกพืชและผลไม้อินทรีย์ชนิดต่างๆ ด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ได้แก่

- เกษตรกรที่ทำการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้เองในแปลง/สวน หรือใช้ในกลุ่มของตน
- โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์

กระบวนการที่ 2 กระบวนการผลิต

เมื่อแปลงมีความพร้อมในการปลูกแล้ว เกษตรกรจึงจะเริ่มกระบวนการปลูกพืชหรือผลไม้อินทรีย์ต่างๆ การดูแลจัดการแปลงหรือสวน และการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยมีผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

- เกษตรกรรายย่อยอิสระ ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหกรณ์หรือกลุ่มต่างๆ
- เกษตรกรในกลุ่มสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ และเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรอินทรีย์ต่างๆ ซึ่งเกษตรกรภายใต้กลุ่มเหล่านี้ โดยมากจะจำหน่ายผลผลิตในแปลง หรือสวนของตนเองให้แก่สหกรณ์หรือกลุ่มที่ตนสังกัดเป็นส่วนใหญ่
- เกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบพันธสัญญา (Contract Farming)
- บริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่มีแปลงปลูกของตนเอง

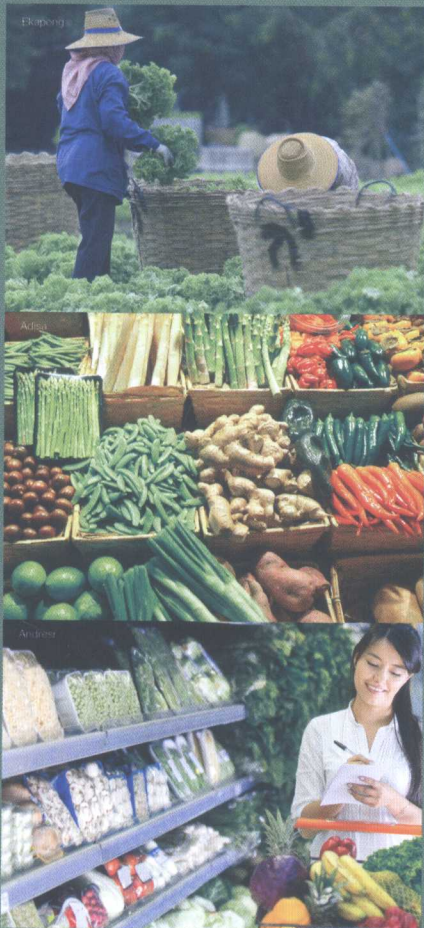
กระบวนการที่ 3 : กระบวนการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วนั้น เกษตรกรผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่อเนื่องจะนำผลผลิตเกษตรอินทรีย์ไปใช้ เช่น ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ซึ่งจะนำเอาผลผลิตดังกล่าวไปทำการแปรรูปเพื่อจัดจำหน่ายต่อไปยังช่องทางต่างๆ หรือส่งออกต่างประเทศ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ได้แก่ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรอินทรีย์

กระบวนการที่ 4 กระบวนการจัดจำหน่าย

ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จะถูกนำไปวางจำหน่ายในช่องทางต่างๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ได้แก่

- การค้าปลีกรูปแบบใหม่ รวมไปถึง ห้างสรรพสินค้า และซูเปอร์มาร์เก็ต เป็นต้น
- ร้านค้าออนไลน์
- ผู้ประกอบการค้าปลีกเฉพาะทาง/ ร้านกรีนซอป
- ผู้แทนส่งออก
- บริษัทโลจิสติกส์
- ตลาด/ตลาดนัดสีเขียว

กระบวนการที่ 5 กระบวนการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน

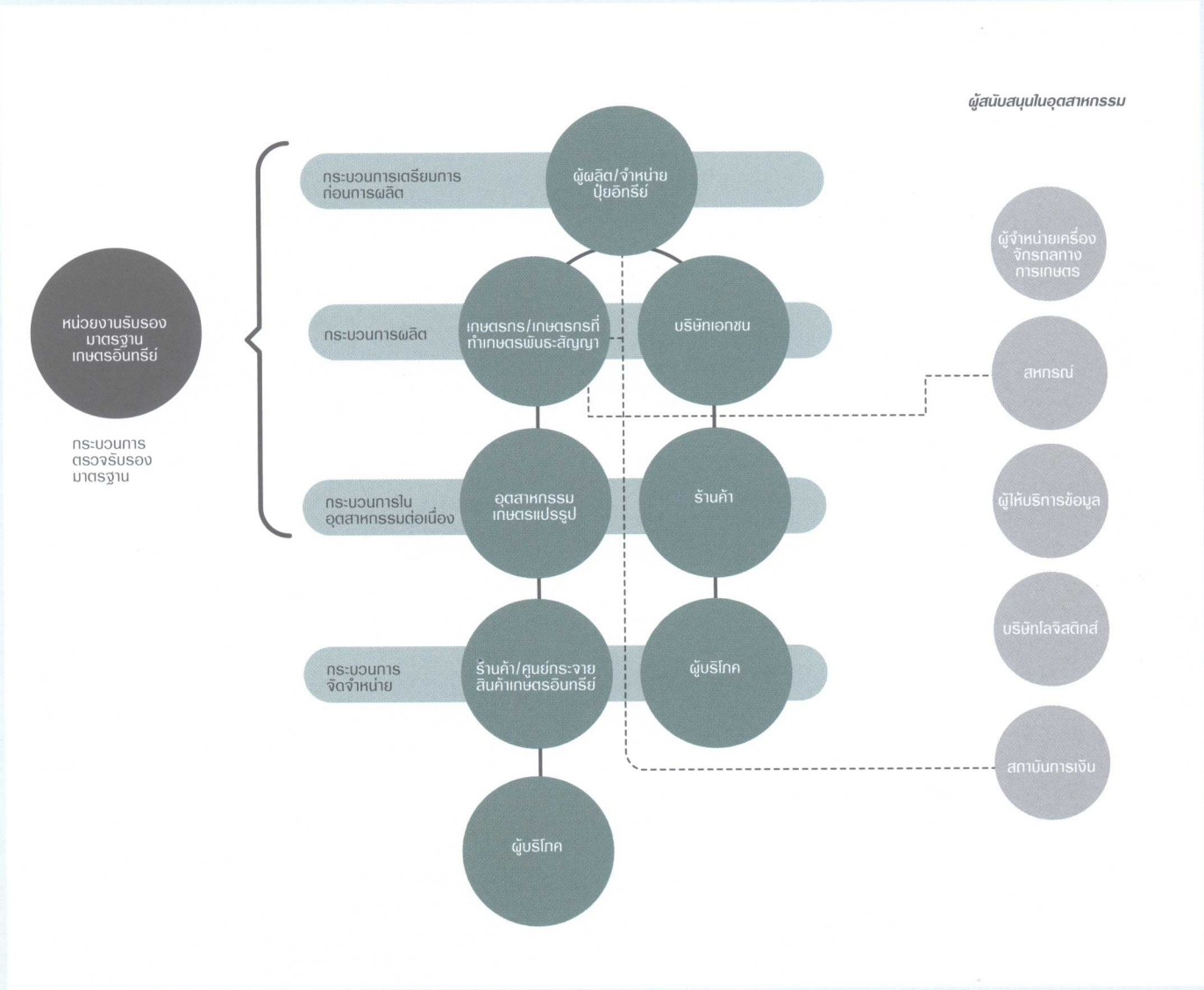
กระบวนการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมตลอดทั้งห่วงโซ่ เนื่องจากการรับรองนั้น จะทำการรับรองตั้งแต่กระบวนการเตรียมการก่อนการผลิตไปจนถึงการผลิตและแปรรูป เป็นต้น การตรวจสอบรับรองมาตรฐานนี้จะเกิดขึ้นสำหรับเกษตรกรผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่ต้องการรับรองคุณภาพผลผลิตของตนเพื่อส่งต่อไปยังกระบวนการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง หรือก่อนกระบวนการจัดจำหน่าย ซึ่งบางสถานที่ที่รับผลผลิตต่อไปนั้น อาจมีข้อกำหนดเรื่องการตรวจสอบรับรองมาตรฐานผลผลิตของผู้ส่ง โดยเฉพาะในการส่งออกไปยังต่างประเทศ การตรวจสอบรับรองมาตรฐานถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

ทั้งนี้ ในการขอรับการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการควรคำนึงถึงคุณภาพของการให้บริการ ความน่าเชื่อถือของหน่วยงานรับรอง และผลการตรวจสอบของหน่วยงานนั้นควรจะต้องเป็นที่ยอมรับจากผู้ซื้อทั้งในและต่างประเทศที่ผู้ผลิตต้องการทำการค้าด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ ได้แก่

- เกษตรกรผู้ผลิต/ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
- หน่วยงานรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานที่ให้การรับรองทางด้านเกษตรอินทรีย์อยู่ 2 หน่วยงาน คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ดำเนินงานโดยภาคเอกชน และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น สถาบันพืชอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร) ศูนย์ตรวจสอบมาตรฐานฟาร์มและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำอินทรีย์ (กรมประมง) และกรมปศุสัตว์ (สหกรณ์กรีนเนท, ม.ป.ป.)
- หน่วยงานรับรองเอกชนต่างประเทศ เช่น Ecocert และ Bioagricert เป็นต้น
- กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตที่จัดทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อใช้ในท้องถิ่นหรือกลุ่มของตนเท่านั้น เช่น สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.) เป็นต้น

ลำดับขั้นตอนเหล่านี้สามารถอธิบายได้ตามรูปที่ 2.1

รูปที่ 2.1 ห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์

ที่มา: สถาบันคีนันแห่งเอเชีย

ปัญหาในกระบวนการโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ มีประเด็นปัญหาหลักอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. ด้านการผลิต

การผลิตเกษตรอินทรีย์ยังคงเป็นการผลิตในขนาดเล็กเท่านั้น ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากวัตถุดิบเกษตรอินทรีย์ที่มีไม่มากพอที่จะตั้งเป็นโรงงานหรือทำการผลิตในระดับใหญ่ได้ และเนื่องจากการทำเกษตรอินทรีย์นั้น ไม่มีการใช้สารเคมี ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเสียหายทางผลผลิต ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาผลผลิตต่อไร่ต่ำ และสืบเนื่องไปถึงปัญหาด้านทุนการผลิตสูง ทำให้มีปริมาณสินค้าเกษตรอินทรีย์ออกสู่ตลาดน้อย

1.1. ผลผลิตต่อไร่ต่ำ

สาเหตุเกิดจากการบริหารจัดการดินที่ไม่ดี เนื่องจากการปลูกพืชอินทรีย์จะต้องพึ่งพากรณีปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งจากการสอบถามข้อมูลเชิงลึกจากกรมวิชาการเกษตรจะเห็นว่า โดยหลักการแล้ว ปุ๋ยอินทรีย์จะมีความธาตุอาหารน้อยกว่าการให้ปุ๋ยเคมี ทำให้พืชได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ

2. ด้านการตลาด

2.1. จำนวนผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ในประเทศ

กลุ่มผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย แม้จะมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ แต่เมื่อเทียบกับผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรทั่วไปแล้ว ยังนับว่ามีจำกัด ทั้งนี้ เนื่องมาจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีราคาสูง เป็นผลต่อเนื่องมาจากปัญหาทางด้านการผลิต ที่มีต้นทุนการผลิตสูง

2.2. องค์ความรู้ของเกษตรกรและผู้บริโภค

ทั้งเกษตรกรและผู้บริโภคยังขาดความตระหนักต่อความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ อีกทั้ง ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์อย่างถูกต้อง ที่ผ่านมามีทั้งเกษตรกรและผู้บริโภคยังมีความสับสนและเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษและเกษตรอินทรีย์คือสิ่งเดียวกัน แม้กระทั่งเกษตรกรผู้ที่เป็นผู้ผลิตต้นน้ำเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ส่วนมากที่ผันตัวเองมาจากการทำการเกษตรปกตินั้น สาเหตุหลักมาจากการที่เห็นเพื่อนบ้านหรือคนรู้จักทำและเห็นว่าจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงกว่า มิได้มาจากความชอบและความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเกษตรอินทรีย์

3. ด้านความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ

3.1. ขาดเอกภาพทางนโยบายและความสอดคล้องในการทำงานของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีนโยบายระดับชาติที่ชัดเจนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีนโยบายในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไปคนละทิศละทางและในช่วงกรอบเวลาที่ต่างกัน

3.2. การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีองค์กรเอกชน คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) เป็นองค์กรเดียวที่ดำเนินงานด้านมาตรฐานการตรวจสอบและรับรองเกษตรอินทรีย์ที่ดำเนินการตามแนวทางการตรวจรับรองที่ใช้ในสากล ในขณะที่ทางภาครัฐนั้น มีการประกาศใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศขึ้น เพื่อให้บริการในด้านการรับรองระบบงานด้านเกษตรอินทรีย์แก่หน่วยงานรับรองสินค้าเกษตรและอาหาร และเป็นผู้กำหนดมาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งพืช สัตว์ และประมง เป็นมาตรฐานเกษตรอินทรีย์กลางของประเทศ แต่ทั้งนี้ ภาครัฐไม่ได้มีการบังคับให้ผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยจะต้องได้รับมาตรฐานดังกล่าว (มูลนิธิชีววัน, ม.ป.ป.) อีกทั้ง ยังคงไม่ได้มีการกำหนดองค์กรใดองค์กรหนึ่งขึ้นมาเป็นเจ้าภาพในการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กับเกษตรอินทรีย์ เมื่อไม่มีเจ้าภาพ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยจึงเป็นไปอย่างคนละทิศละทาง และดำเนินไปอย่างล่าช้า นอกจากนี้ บุคลากรของภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศ ยังมีองค์ความรู้ที่ไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ประกอบการและเกษตรกรผู้ผลิตขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากทางภาครัฐ นอกจากภาคเอกชนและภาครัฐที่มีการพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้ว ยังมีองค์กรพัฒนาหรือกลุ่มเกษตรอินทรีย์ต่างๆ ที่พยายามพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อใช้สำหรับกลุ่มของตนอีกด้วย การมีมาตรฐานรับรองเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายก่อให้เกิดความสับสนสำหรับผู้บริโภค

การวิเคราะห์ปัจจัยและความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของธุรกิจต่างๆ ในห่วงโซ่อุปทาน

ปัจจัยทางโครงสร้าง (Structural Factors)

ผู้บริโภค (End User)

ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ส่วนมากจะเป็นผู้บริโภคที่ใส่ใจในเรื่องสุขภาพตรงกับกระแสสุขภาพทั่วโลกในปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้ตั้งแต่ปานกลางไปจนถึงสูง ที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ แม้ว่าการเกษตรอินทรีย์ไทยจะมีการชะลอตัว แต่ถึงกระนั้นก็ไม่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เท่าไรนัก เนื่องจากสุขภาพเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องดูแล ซึ่งผู้บริโภคจึงยินดีที่จะจ่ายในราคาสูงกว่าผลิตภัณฑ์เกษตรทั่วไป

จากการสำรวจของเอแบคโพลพบว่าเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคหันมาบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เนื่องมาจากผู้บริโภคเหล่านี้เชื่อว่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ให้คุณค่าทางอาหารที่ครบถ้วน ปลอดภัยจากสารเคมี และเป็นการบริโภคเพื่อสุขภาพของตนเองและครอบครัว ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่ได้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ด้วยเหตุผลทางด้านการรักษาสีงแวดล้อมแต่อย่างใด แต่เป็นการบริโภคเพื่อลดความกังวลในเรื่องสารพิษตกค้างในร่างกายเสียมากกว่า

ผู้บริโภคกว่าครึ่งไม่เข้าใจถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์หรือความแตกต่างระหว่างระหว่างสินค้าออร์แกนิก ปลอดสารพิษ และเกษตรอินทรีย์ ซึ่งแม้กระทั่งฉลากสินค้าเหล่านี้ก็ไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการผลิตที่แตกต่างกันของสินค้าเหล่านี้

ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์นั้น แท้จริงแล้วมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ตนเองบริโภคน้อยมาก แต่ก็ยังยอมจ่ายในราคาที่แพงกว่าผลิตภัณฑ์เกษตรทั่วไป เพราะเชื่อว่าปลอดภัยจากสารเคมีและเป็นการรักษาสุขภาพ

สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยแก่ธุรกิจ (Enabling Environment)

ในส่วนของประเทศไทย ปัจจุบัน นโยบายของภาครัฐเริ่มมีความสำคัญกับเกษตรอินทรีย์มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเริ่มต้นมาจากนโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” ซึ่งต้องการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางครัวโลก ประกอบกับกระแสสุขภาพและความต้องการผลิตภัณฑ์อินทรีย์ของโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรอินทรีย์ได้รับการขับเคลื่อนให้เป็นวาระแห่งชาติขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นการเน้นการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตให้หันมาใส่ใจการพึ่งพาตนเองในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี อีกทั้ง ยังมีนโยบายในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย ภายหลัง ได้มีการประกาศวาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์ขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2548 โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์แห่งชาติขึ้น โดยมีประธาน คือ รองนายกรัฐมนตรี (วาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ นับตั้งแต่ฉบับที่ 7 เป็นต้นมา มีการให้ความสำคัญกับการเกษตรแบบยั่งยืนมากขึ้น โดยเฉพาะในฉบับที่ 8 ที่มีการระบุพื้นที่เป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตรแบบยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงเกษตรอินทรีย์ สืบเนื่องต่อมาถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 11 ที่ยังคงเน้นส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย (เงาะภูเขา มังคุด และปราชญ์เกษตรฯ, ม.ป.ป.)

เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและสนับสนุนเกษตรกรผู้ผลิต โดยเฉพาะรายที่ต้องการส่งออกผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ไปยังต่างประเทศ ประเทศไทยมีองค์กรจากทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้บริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งรับรองโดยสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (บทที่ 2) โดยที่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของมกท. นั้น ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานรับรองคุณภาพเกษตรอินทรีย์จากหลายประเทศในยุโรปและองค์การสมพันธ์เกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศ (International Federation of Organic Agriculture Movement หรือ IFOAM) อีกด้วย

นอกเหนือไปจากภาคเอกชนและภาครัฐที่มีการพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้ว ยังมีองค์กรพัฒนาหรือกลุ่มเกษตรอินทรีย์ต่าง ๆ ที่พยายามพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อใช้สำหรับกลุ่มของตนอีกด้วย ทั้งนี้ มาตรฐานดังกล่าวโดยมากจะมีการใช้อย่างแพร่หลายภายในกลุ่มและท้องถิ่นของกลุ่มเท่านั้น

ในประเทศไทย มีการส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ ยกตัวอย่างเช่น

- การพัฒนาการผลิต ให้ความสำคัญกับการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้สอดคล้องกับการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย โดย มกท. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)
- ส่งเสริมตลาดเกษตรกร (Farmer Market) เพื่อเป็นแหล่งรองรับผลผลิตที่มีคุณภาพจากเกษตรกรที่เป็นผลจากการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร (วิศิธา ทิวะเกษม, 2557)
- ยุทธศาสตร์การค้าเกษตรอินทรีย์ โดยกระทรวงพาณิชย์
- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ โดยคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์แนวตั้ง (Inter-firm Cooperation: Vertical Linkages)

ความสัมพันธ์แนวตั้งในอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์เริ่มตั้งแต่ผู้รวบรวมและจัดจำหน่ายวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ผู้ผลิต/โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรเกษตรอินทรีย์ ผู้รวบรวมผลผลิต (สหกรณ์) โรงงานแปรรูป โลจิสติกส์ ผู้แทนจำหน่าย (ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ผู้ประกอบการค้าปลีกเฉพาะทาง/ ร้านกรีนซอป ร้านค้าออนไลน์) องค์กรรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และผู้บริโภคปลายทาง

สำหรับความสัมพันธ์ในปัจจุบัน สหกรณ์ต่างๆ มีการทำงานร่วมกับเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยการรับซื้อผลผลิตและจัดจำหน่ายภายใต้ชื่อของสหกรณ์นั้นๆ และยังช่วยเชื่อมโยงกลุ่มเกษตรกรในเครือข่ายเข้ากับกลุ่มธุรกิจชุมชนและผู้บริโภคอีกด้วย

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงระหว่างผู้รวบรวมและจัดจำหน่ายวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไปจนถึงเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ก็เป็นเรื่องสำคัญ ในบางครอบครัวที่ทำการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ในแปลงของตน จะประสบปัญหาเรื่องวัตถุดิบในการทำปุ๋ยอินทรีย์มีไม่เพียงพอหรือไม่ได้มาตรฐาน จึงจำเป็นต้องหาซื้อวัตถุดิบเพื่อมาทำการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ หากมีผู้รวบรวมและจัดจำหน่ายวัตถุดิบเหล่านี้ในราคาที่เหมาะสมได้ จะเป็นการลดต้นทุนทางการผลิตเกษตรอินทรีย์ไปได้อีกหนึ่งขั้น

ทั้งนี้ ในแง่ของการส่งออกผลผลิตไปยังต่างประเทศนั้น องค์กรรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะเข้ามามีบทบาทสำคัญ เนื่องจากในการนำเข้าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของต่างประเทศ จำเป็นจะต้องมีการรับรองมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากสากล ซึ่งจากที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้น ประเทศไทยมีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของมกท. ที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานรับรองคุณภาพเกษตรอินทรีย์สากล นับเป็นการส่งเสริมการส่งออกผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ไทยได้เป็นอย่างดี

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจ: ความสัมพันธ์แนวนอน (Inter-firm Cooperation: Horizontal Linkages)

ในอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการในหลายระดับเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และผลักดันนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ อีกทั้ง ยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มมีอำนาจในการต่อรองทางธุรกิจมากขึ้น

ในระดับประเทศ มีการรวมตัวของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ขึ้น เช่น สมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย เครือข่ายนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมการค้าเกษตรอินทรีย์ ผ่านการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการขยายผลเชิงพาณิชย์และเพื่อผลักดันนโยบายเกษตรอินทรีย์

ในระดับท้องถิ่น เกษตรกรต้นน้ำในหลายพื้นที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นของตน มีการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อใช้เฉพาะกลุ่ม เช่น สถาบันเศรษฐกิจพอเพียงเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์และองค์การมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ เป็นต้น

ตลาด (อุตสาหกรรม) สนับสนุน (Supporting Market)

ตลาดจำเพาะเจาะจง (Sector specific)

- ผู้จำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ
- ผู้รับซื้อผลผลิต ซึ่งเป็นได้ทั้งผู้บริโภคโดยตรงหรือเป็นผู้รับซื้อเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไป
- ศูนย์กระจายสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น เลมอนฟาร์ม และสหกรณ์กรีนเนทที่มีการรวบรวมและคัดสรรผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาจำหน่ายในราคาที่เป็นธรรม (Fair Trade)
- โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

ตลาดไม่เฉพาะเจาะจง (Cross-cutting)

- ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต เช่น ธาตุอาหารเสริมปุ๋ย เครื่องจักรกลทางการเกษตร
- ผู้ให้บริการขนส่ง เป็นผู้ให้บริการขนส่งผลผลิตจากเกษตรกรต้นน้ำไปยังแหล่งจำหน่ายสินค้า หรือโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
- โรงงานแปรรูป
- ผู้แทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตร

ตลาดการเงิน (Financial)

- สถาบันการเงิน เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม

ปัจจัยทางพลวัต (Dynamic Factors)

การยกระดับธุรกิจและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Firm Level Upgrading)

ผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ ควรได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้เล่น	การสนับสนุน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	- ส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อลดปริมาณการนำเข้า - ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์	- กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์
เกษตรกรเกษตรอินทรีย์	- การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ - การควบคุมการขยายพื้นที่เพาะปลูกและส่งเสริมการเพาะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสม - ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร - ส่งเสริมมาตรฐานการผลิต - เงินทุน - ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจทางด้านเกษตรอินทรีย์ - พัฒนามาตรการตรวจสอบคุณภาพ	- กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัย สถาบันการเงิน เครือข่ายนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์
โรงงานแปรรูป	- เพิ่มจำนวนผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ - พัฒนามาตรการตรวจสอบคุณภาพ - การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรอินทรีย์	- กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ เครือข่ายนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์
ผู้แทนจำหน่าย	- เพิ่มจำนวนผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ - พัฒนามาตรการตรวจสอบคุณภาพ - การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรอินทรีย์	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์
องค์กรรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	- สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการขอใบรับรอง	- ภาครัฐ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

อำนาจ (Power)

เนื่องจากเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ส่วนมากมีการรวมกลุ่มกันหรือเป็นสมาชิกสหกรณ์ทางการเกษตรอินทรีย์ต่างๆ ทำให้ลักษณะความสัมพันธ์ของผู้แทนจำหน่ายและเกษตรกรต้นน้ำเป็นในลักษณะพันธมิตรทางธุรกิจ แม้ผู้แทนจำหน่ายบางรายจะเป็นผู้เล่นหลักในอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ แต่ภายใต้กฎระเบียบของสหกรณ์ ทำให้การดำเนินธุรกิจต่างๆ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยไม่มีผู้ใดมีอำนาจเหนือผู้ใด

ในส่วนของปัจจัยทางการผลิตหรือปุ๋ยอินทรีย์นั้น เนื่องจากจำนวนผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีน้อยกว่าความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในตลาด ทำให้ผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีอำนาจในการต่อรองราคาค่อนข้างมาก

การเข้าถึงการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning)

เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์และผู้ผลิตปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์ (ปุ๋ยอินทรีย์) หรือแม้กระทั่งผู้บริโภคเอง ยังคงมีความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ถูกต้อง เกษตรกรจำนวนไม่น้อยยังพึ่งพาตนเองจากการทำการเกษตรทั่วไปมาเป็นเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเห็นเพื่อนบ้านได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่าการทำการเกษตรทั่วไป โดยมีได้เข้าใจถึงหลักการที่แท้จริงของเกษตรอินทรีย์เท่าไรนัก ส่วนผู้บริโภคกว่าครึ่งเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพราะเชื่อว่าปลอดภัยจากสารพิษและดีต่อสุขภาพ ส่วนมากจะไม่ได้คำนึงถึงการรักษาสีเขียวตลอดหรือหลักการที่แท้จริง แม้จะมีผู้ให้การสนับสนุนทางด้านความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์อยู่หลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ความรู้เหล่านี้ยังกระจายไปไม่ถึงกลุ่มเกษตรกรได้มากเท่าที่ควร

การกระจายผลประโยชน์ของผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ (Benefits)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ชี้ว่าราคาค่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มีราคาเฉลี่ยสูงกว่าผลิตภัณฑ์ทั่วไปในตลาดอยู่กว่าเท่าตัว โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป จะมีราคาเฉลี่ยสูงกว่าสินค้าทั่วไปอยู่ 2-3 เท่าตัว ผู้บริโภคส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าผู้เล่นในอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ได้รับผลตอบแทนมากเนื่องจากจากราคาขายสูง แต่หากพิจารณาจนถึงต้นทุนในการผลิตแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าต้นทุนในการผลิตนั้นสูงมาก เนื่องจากราคาปุ๋ยอินทรีย์ที่สูง เมื่อเทียบปริมาณธาตุอาหารต่อหน่วยแล้ว มีราคาสูงกว่าปุ๋ยเคมีอยู่มาก ซึ่งเมื่อคำนวณผลตอบแทนโดยรวมที่เกษตรกรได้รับ ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งในการรวมกลุ่มเกษตรกรขึ้น เพื่อลดต้นทุนในการผลิต

ในส่วนของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์หรือเครือข่ายต่างๆ นั้น จะรับซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากเกษตรกรในราคาที่ เป็นธรรมและจัดจำหน่ายต่อไปในสหกรณ์ และเครือข่ายของตน ผลกำไรที่ได้จะถูกนำมาเป็นต้นทุนในการผลิตต่อไปของเกษตรกรสมาชิกหรือมีการปันผลให้แก่เกษตรกร

สำหรับผู้ประกอบการที่ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการเหล่านี้ บ้างรับซื้อผลผลิตในราคาที่ เป็นธรรม บ้างอาจรับซื้อผลผลิตในราคาที่ต่ำกว่ารับซื้อในจำนวนที่มาก แต่ทั้งนี้ผู้ประกอบการเหล่านี้ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ทำให้สามารถเพิ่มราคาสินค้าได้มาก จึงทำให้มีส่วนต่างในการทำกำไรมากกว่าผู้เล่นในส่วนอื่นๆ ของห่วงโซ่

03

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี โอกาส และผลกระทบ ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์

3.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์ไทย

การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี หรือ Free Trade Area (FTA) หมายถึงการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อลดภาษีระหว่างประเทศสมาชิกให้เหลือน้อยที่สุด และให้อัตราภาษีที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม ทั้งนี้ การทำข้อตกลงดังกล่าวจะรวมไปถึงการเปิดการค้าและการลงทุนเสรีอีกด้วย (นพรัตน์ กลัดเจริญ, 2552)

สินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ที่ไทยต้องปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าเสรีในระดับโลกคือ องค์การการค้าโลก หรือ WTO (World Trade Organization) รวมถึง ความตกลงต่างๆ ที่ไทยได้ทำความตกลงไว้กับคู่เจรจา ดังนี้

- เขตการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ (AANZFTA)
- ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ACFTA)
- ความตกลงการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย (TAFTA)
- ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership : TNZCEP)
- ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน - ญี่ปุ่น (AJEP)
- ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - เกาหลี (AKFTA) และ
- ข้อตกลงการค้าเสรีไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA)

ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของข้อตกลงเหล่านี้มีความใกล้เคียงกัน คือ เป็นการลดอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะทางด้านภาษี

ในการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ นั้น ประเทศไทยยังไม่มี การทำข้อตกลงว่าด้วยเรื่องเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะ แต่ยังเป็นในรูปแบบของสินค้าเกษตรโดยรวม ดังนั้น ในการระบุอัตราภาษีภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่างๆ ของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ จะระบุจากพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนีของผลิตภัณฑ์เกษตรทั่วไปที่มีการนำเข้าส่งออก รวมไปถึงผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในกลุ่มผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยสังเขป ดังในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 พันธกรณีการเปิดตลาดสินค้าเกษตร ภายใต้ความตกลงต่างๆ ของไทย

สินค้า	WTO	AANZFTA	ACFTA	AIFTA	TNZCEP	AJCEP	AKFTA	JTEPA
ข้าวหอมมะลิไทย - 1006201000 - 1006301500	อัตราภาษีใน โควตาร้อยละ 30	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ ACFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AJCEP	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AKFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ JTEPA
ผัก								
มันฝรั่ง - 07019000	ยกเลิก โควตาแล้ว		อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 9 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 9 (01/01/2015 - 31/12/2015)	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AJCEP	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AKFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ JTEPA
แครอท - 0706101000 - 0706900	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ ACFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
ข้าวโพดหวาน - 0710400	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ ACFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
หน่อไม้ฝรั่ง - 0709200000	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ ACFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
ผลไม้								
กล้วย - 080300	อัตราภาษี ร้อยละ 40	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ ACFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AIFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ TNZCEP	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AJCEP	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AKFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ JTEPA
สับปะรด (HS080430) - 0804300000	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 5 (01/04/2014 - 31/03/2015) อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AKFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ JTEPA
ฝรั่ง - 0804501000	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
มังคุด - 0804503000	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)

สินค้า	WTO	AANZFTA	ACFTA	AIFTA	TNZCEP	AJCEP	AKFTA	JTEPA
มังคุด - 0804503000	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	ตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
เงาะ - 0810903000	อัตราภาษี ร้อยละ 30	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	ตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
ทุเรียน - 0810600000	อัตราภาษี ร้อยละ 30	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	ตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
ลิ้นจี่ - 0810902000	อัตราภาษี ร้อยละ 30	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	ตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
ขนุน - 0810905000	อัตราภาษี ร้อยละ 40	อัตราภาษี ร้อยละ 0	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/01/2015 - 31/12/2015)	ตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)
ขามาดี้ - 0903000000	อัตราภาษี ร้อยละ 30	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ ACFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AANZFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AIFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AKFTA	อัตราภาษี ร้อยละ 0 (01/04/2015 - 31/03/2016)	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ AKFTA	ไม่ใช่สินค้า ที่มีข้อผูกพัน ภายใต้ JTEPA

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ และกรมศุลกากร

สำหรับในส่วนของการขอลดการเปิดการค้าเสรีอาเซียนนั้น ประเทศไทยได้ยกเลิกการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีและลดภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรทุกชนิดจากประเทศอาเซียนเป็น 0 ยกเว้นสินค้าอ่อนไหว 4 ชนิด คือ เมล็ดกาแฟ มันฝรั่ง เนื้อมะพร้าว และไม้ตัดดอก ที่ยังคงเก็บอัตราภาษีนำเข้าที่ร้อยละ 5 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ม.ป.ป.)

3.2 โอกาสและผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์ไทย

การเจรจา FTA ต่างๆ ส่งผลให้ท้ายที่สุดแล้วภาษ้นำเข้าของสินค้าจะลดต่ำลงหรือเป็น 0 ในที่สุด ซึ่งในภาพรวม การเจรจาข้อตกลงต่างๆ จะส่งผลดีต่อบางกลุ่มอุตสาหกรรมและส่งผลกระทบต่อบางกลุ่ม ทั้งนี้ เมื่อข้อจำกัดทางภาษีได้ถูกทำลายลง การนำเข้าวัตถุดิบต่างๆ จะมีราคาที่ถูกลง ทำให้ต้นทุนทางการผลิตลดลง และส่งผลให้การลงทุนในประเทศมีเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งการส่งออกที่สะดวกมากขึ้น สำหรับสินค้าที่มีศักยภาพในการแข่งขันหรือมีความได้เปรียบทางการแข่งขันจะมีโอกาสในการขยายตลาดได้มาก ในทางกลับกัน ผู้ผลิตที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่ยังไม่มีความพร้อมต่อการออกไปแข่งขันในตลาดสากลจะได้รับผลกระทบ หมายความว่า ผู้ผลิตที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างชาติต่ำหรือผลิตผลผลิตได้ในต้นทุนที่สูงกว่าประเทศสมาชิกอื่น ซึ่งโดยมากจะหมายถึงอุตสาหกรรมใหม่ที่เพิ่งเริ่มต้น ที่ยังไม่มีความสามารถพอที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นๆ และยังต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการปกป้องอุตสาหกรรมนั้นๆ อยู่ (วิชญ์ บุญมาร์ตัน, 2547)

ในส่วนของการเกษตรที่เช่นเดียวกัน ผลผลิตทางการเกษตรที่ไทยสามารถผลิตได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า จะได้รับประโยชน์ในการส่งออก เช่น ทูเรียน ข้าวหอมมะลิ และกุ้ง เป็นต้น ซึ่งหลังมีการประกาศใช้ข้อบังคับต่างๆ เกษตรกรดูเหมือนจะได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะจากข้อตกลง ACFTA กับประเทศจีน เนื่องจากประเทศจีนมีต้นทุนสินค้าทางการเกษตรที่ต่ำกว่าประเทศไทย อีกทั้ง ประเทศจีนยังมีพื้นที่ในการเพาะปลูกมาก และแรงงานที่ใช้เพื่อการเก็บเกี่ยวมีค่าจ้างถูก ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศจีนมีมากจนล้นตลาด และเนื่องจากกำแพงภาษีเป็น 0 ทำให้ผลผลิตเหล่านั้น สามารถเข้ามาถึงประเทศไทยได้ในราคาที่ถูกลง เป็นส่วนทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของไทยมีราคาต่ำลง (อังคิวัติ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ การช่วยเหลือจากภาครัฐในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรยังเป็นไปได้ยากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ยากกว่าและความสามารถในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นทำได้ยาก แต่สำหรับในส่วนของการค้าคนกลาง ข้อตกลงเขตการค้าเสรีเหล่านี้ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มนี้มากนัก เนื่องจากพ่อค้าคนกลางเหล่านี้ สามารถหันไปซื้อสินค้าจากแหล่งอื่นที่ถูกลงได้เสมอ

สำหรับอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย มองว่าโอกาสยังมีมาก เนื่องจากตลาดโลกมีความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และยังมีมากกว่ากำลังการผลิตของโลก แต่ทั้งนี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งแก้ปัญหาทางด้านการผลิตที่มีต้นทุนการผลิตที่สูง ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงตามไปด้วย และปัญหาทางด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ซึ่งควรจะทำให้เป็นที่ยอมรับของสากลมากขึ้น

3.3 มาตรการรองรับผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์ไทย

เพื่อเป็นการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเขตการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์ไทยนั้น ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ควรเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน พร้อมทั้งหาจุดแข็งและด้อยของตนเอง เพื่อปรับพฤติกรรมการผลิตและรักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดอาเซียนหรือแม้กระทั่งตลาดโลกได้ ทั้งนี้ ภาครัฐได้มีการออกมาตรการเพื่อรองรับผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่อภาคการเกษตรโดยรวม ยกตัวอย่างเช่น

1. กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

กองทุนนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2547 โดยคณะรัฐมนตรี และบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปรับโครงสร้างสินค้าเกษตรและเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า เพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตัวเพื่อเข้ารับการเปิดการค้าเสรีในกรอบต่างๆ ทั้งทวิภาคีและพหุภาคี เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียนได้ โดยเป็นกองทุนที่ช่วยให้เกษตรกรผลิตสินค้าที่มีศักยภาพขึ้น เพิ่มผลผลิตต่อหน่วย เพิ่มคุณภาพและมูลค่าของสินค้า และยังเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางตลาดอีกด้วย (ทัศนีย์ ผลขานิกโก, ม.ป.ป.)

ภารกิจหลักของกองทุนรวมถึง การสนับสนุนสินเชื่อปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนา ให้ความรู้ ฝึกอบรมและดูงาน ให้การสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร และปรับเปลี่ยนอาชีพ เป็นต้น

2. มาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguard Measure)

มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น หรือ SM นี้ เป็นมาตรการที่สร้างขึ้นมากเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศไม่ให้เกิดความเสียหายจากปริมาณนำเข้าที่เพิ่มขึ้นกว่าปกติ เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้กรอบของ WTO และ FTA ต่างๆ เมื่อมีการลดภาษีตามข้อตกลง ทำให้การนำเข้าอาจมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นจนทำให้เกิดความเสียหายในอุตสาหกรรมภายในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมภายในปรับตัวเพื่อต่อสู้ต่อสภาวะการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นได้ (กลุ่มมาตรการปกป้อง สำนักบริหารการนำเข้า, 2551)

มาตรการปกป้องดังกล่าวสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ อาทิเช่น การเรียกเก็บอากรเพิ่มเติม การจำกัดปริมาณการนำเข้า หรือการจัดสรรปริมาณการนำเข้า เป็นต้น

3. มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers: NTB) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2552)

ประเทศไทยจะใช้มาตรการทางด้านภาษีเป็นมาตรการหลักในการปกป้องการนำเข้าสินค้าเกษตร แต่หลังจากการที่ไทยได้มีการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) และองค์การการค้าโลก (WTO) ทำให้ประเทศไทยได้เริ่มมีการใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีหลักๆ 2 มาตรการ คือ

- **การบริหารโควตา** เพื่อควบคุมการนำเข้าสำหรับสินค้ากลุ่มสินค้าโควตาภาษี ต่างๆ ดังนี้ 1. นำนมดิบ/ พร้อมดื่ม 2. นมผงขาดมันเนย 3. มันฝรั่ง 4. หอมหัวใหญ่ 5. เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ 6. กระเทียม 7. ลำไยแห้ง 8. ชา 9. เมล็ดกาแฟ 10. กาแฟสำเร็จรูป 11. น้ำตาลทราย 12. เส้นไหมดิบ 13. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 14. ข้าว 15. เนื้อมะพร้าวแห้ง 16. มะพร้าวผล 17. น้ำมันมะพร้าว 18. เมล็ดถั่วเหลือง 19. น้ำมันถั่วเหลือง 20. กากถั่วเหลือง 21. น้ำมันปาล์ม 22. พริกไทย 23. ใบยาสูบ
- **มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS)** ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปนเปื้อนในอาหารและเครื่องดื่ม การออกใบรับรองความปลอดภัยของอาหาร การตรวจสอบกักกันพืชและสัตว์ สารตกค้างจากยาฆ่าแมลงในอาหาร และสารปรุงแต่งอาหาร เป็นต้น มาตรการนี้ เป็นการกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีสิทธิในการใช้มาตรการใดๆ เพื่อเป็นการประกันว่าสินค้าหรืออาหารมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และเพื่อสร้างความมั่นใจว่าจะไม่มีการระบาดของเชื้อโรคในประเทศของตน

3.4 โอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์ไทย

สำหรับกรณีได้รับข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 นี้ ภาคการเกษตรของไทยน่าจะเป็นภาคที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนมากในอาเซียน ทั้งนี้ หากมองในแง่ของการรวมตัวเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว ซึ่งจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือโดยเสรีแล้วนั้น โอกาสในการขยายการค้าและบริการต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้นยังมีมาก เนื่องจากเราสามารถให้ประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน หรือวัตถุดิบจากประเทศสมาชิกอื่นๆ ได้ในราคาที่ถูกลง อีกทั้งยังสามารถสร้างอำนาจในการต่อรองร่วมกันได้ นอกจากนี้ ตลาดผู้บริโภคสินค้าและบริการจะมีการขยายตัวขึ้นจาก 65 ล้านคนภายในประเทศไทย เป็น 600 ล้านคนในอาเซียนทั้งหมด (ศูนย์ข้อมูลอาเซียน, 2558) ส่งผลให้มีช่องทางในการขยายการค้าและบริการได้อีกมาก

สำหรับภาคเกษตรกรรม เนื่องจากเกษตรกรรมเป็นรากฐานของประชากรส่วนมากในอาเซียน ดังนั้น การเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนย่อมส่งผลให้เกิดการแข่งขันในตลาดสินค้าทางการเกษตรมากขึ้น ตัวเลือกที่มีเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ราคาและต้นทุนการผลิตในตลาดอาเซียนโดยรวมลดลง ปัจจัยหลักที่จะส่งผลให้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนในครั้งนี้ มีผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง คือ ในส่วนของภาคแรงงานการเกษตร กล่าวคือ ปัจจุบัน แรงงานภาคการเกษตรของไทยเริ่มจะเต็มได้ด้วยแรงงานที่มีอายุย่างเข้าสู่ผู้สูงอายุ ในขณะที่เกษตรกรรุ่นใหม่ ๆ ที่เข้ามาทำงานในภาคการเกษตรของไทยยังมีน้อย ประกอบกับเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นทำให้แรงงานวัยหนุ่มสาวขาดจิตสำนึกรักในบ้านเกิดและย้ายออกไปทำงานนอกภาคการเกษตรมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นเหตุให้ประสิทธิภาพทางการผลิตผลผลิตการเกษตรของประเทศไทยลดลงและยังทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ในขณะที่ตลาดสินค้าการเกษตรของอาเซียนมีต้นทุนการผลิตโดยรวมลดลง และราคาสินค้าเกษตรไทยสูงขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรในตลาดอาเซียนและตลาดโลก (ดร.ยุทธนา วลัเกียรติกุล, 2555) แม้เกษตรกรจะได้รับผลกระทบในแง่ของการแข่งขันทางราคาและประสิทธิภาพในการผลิตซึ่งประเทศไทยจะต้องปรับตัวและสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรไทย ผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มและมาตรฐานการเกษตรที่มีความน่าเชื่อถือได้ แต่ผู้ประกอบการในห่วงโซ่การเกษตรทั้งกลางน้ำและปลายน้ำที่มีความพร้อม รวมถึงโรงงานแปรรูปและผู้ส่งออกจะได้รับผลประโยชน์จากการเปิดเสรีในครั้งนี้ เนื่องจากในตลาดมีการแข่งขันราคาค่อนข้างสูง ทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำ เกษตรกรกลางน้ำและปลายน้ำจะมีทางเลือกมากขึ้นในราคาที่ถูกลง และการขนส่งที่ไม่ยุ่งยาก

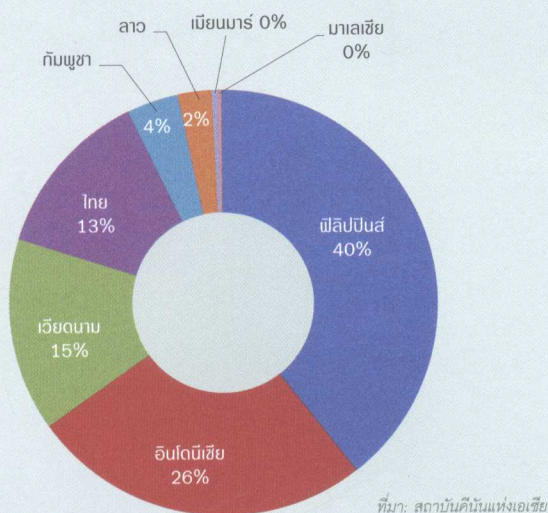
ในส่วน of เกษตรอินทรีย์นั้น การเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนส่งผลให้โลกมองประเทศในกลุ่มอาเซียนเป็นตลาดเดียวหรือ single market ซึ่งนับเป็นโอกาสของผู้เล่นในห่วงโซ่เกษตรอินทรีย์ รวมถึงเกษตรกรผู้ผลิตและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากตลาดสากลให้ความสำคัญกับสินค้าเกษตรอินทรีย์อยู่มาก ประชากรโลกหันมาดูแลสุขภาพมากขึ้น ทำให้มีความต้องการสินค้าและบริการที่ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีหรือสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น ซึ่งหากประเทศไทยยังคงทำการเกษตรแบบมีสารเคมีปนเปื้อน อาจทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสในตลาดโลก เนื่องจากปัจจุบันตลาดรองรับสินค้าปลอดสารเคมีนั้นเริ่มมีจำนวนที่น้อยลงไปเรื่อยๆ ในขณะที่ตลาดผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ขยายตัวเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.2 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเทศ	พื้นที่เกษตรอินทรีย์ (เฮกตาร์)	จำนวนผู้ผลิต (ราย)
ฟิลิปปินส์	101,278	3,800
อินโดนีเซีย	65,688	5,700
เวียดนาม	37,490	6,929 (2555)
ไทย	33,840	9,279
กัมพูชา	9,889	6,753
ลาว	6,442	1,342 (2554)
เมียนมาร์	897	15 (2555)
มาเลเซีย	603	119
สิงคโปร์	แปรงปลูกถั่ว	N/A
รวมประเทศสมาชิกอาเซียน	256,127	94,937
โลก	43,091,113	1,998,592

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูลของบรูไน
ที่มา: สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ 2558

รูปที่ 3.1 สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน

ข้อมูลในบทที่ 1 แสดงให้เห็นว่าในสถานการณ์เกษตรอินทรีย์โลกนั้น มีอัตราการขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์มากกว่าร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2556 และมีสมาชิกที่เข้าร่วมสมาคมผู้ผลิตสินค้าอินทรีย์โลกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แสดงถึงความนิยมในกระแสเกษตรอินทรีย์ที่เพิ่มมากขึ้น

สำหรับในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน แม้โดยรวมจะมีสัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ แต่ก็ยังเป็นที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก

จากตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากเป็นอันดับ 4 ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน รองมาจากฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเวียดนาม โดยแบ่งเป็นสัดส่วนร้อยละ 13 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์อาเซียน และมีอัตราการเติบโตร้อยละ 3.9 ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการบริโภคเกษตรอินทรีย์ของโลก ทั้งนี้ โอกาสของประเทศไทยจากการเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น คือการเป็นฐานผู้ผลิตหรือตั้งฐานการผลิตจากเพื่อนบ้าน ให้คำปรึกษาและการเป็นแหล่งรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะเป็นการทำให้ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางเกษตรอินทรีย์ของอาเซียน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติอีกด้วย

3.5 มาตรการรองรับผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์ไทย

สำหรับมาตรการรองรับผลกระทบจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์ไทยนั้น ในประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อรองรับผลกระทบต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์และเกษตรอินทรีย์โดยตรง แต่มีการบริหารมาตรการรองรับผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อสินค้าเกษตรโดยรวม โดยมีมาตรการบริหารการนำเข้า 10 สินค้าเกษตร ตามกรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เพื่อเป็นการดูแลให้มีการนำเข้าสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยในทั้ง 10 รายการจะมีการบริการการนำเข้าที่แตกต่างกันไป อาทิ

- การขออนุญาตนำเข้าโดยใช้ automatic licensing
- มีการกำหนดคุณสมบัติผู้นำเข้า
- มีการกำหนดให้เป็นนิติบุคคล
- จัดทะเบียนเป็นผู้นำเข้ากับกรม
- มีใบรับรองสุขอนามัย
- ป้องกันสินค้าไม่มีมาตรฐาน หรืออาจจะมีมาตรการพิเศษสำหรับสินค้าที่มีความอ่อนไหวต่างๆ เป็นต้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2552)

สินค้าเกษตร 10 รายการ ประกอบด้วย

1. มะพร้าว
2. เนื้อมะพร้าว
3. น้ำมันมะพร้าว
4. น้ำมันดิบ/นมปรุงแต่ง
5. นมผงขาดมันเนย
6. ชา
7. เมล็ดกาแฟ
8. กาแฟคั่วและผลิตภัณฑ์กาแฟ
9. เมล็ดถั่วเหลือง
10. ข้าว

นอกเหนือไปจากมาตรการดังกล่าวแล้ว ยังมีมาตรการอื่นๆ ที่เป็นการเสริมความเข้มแข็งของเกษตรกรไทยเพื่อรองรับการเปิดเขตเสรีทางการค้าอาเซียน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ม.ป.ป.) อาทิ

- ปรับปรุงกระบวนการนำเข้าวัตถุดิบแปรรูปเพื่อให้มีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น
- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ความร่วมมือในการผลิต ปรับปรุงกฎระเบียบและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน
- การเจรจาเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูง
- ปรับปรุงกฎระเบียบ/ระบบ และลดขั้นตอนการให้บริการของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ภาคเอกชน
- สนับสนุนการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อใช้สิทธิพิเศษทางการค้า (GSP)
- ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนให้รัดกุมและทันสมัย
- เตรียมความพร้อมเกษตรกรเพื่อปรับตัวในการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลทางการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานทางการเกษตร
- ส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง เช่น สินค้าเกษตรอินทรีย์ และการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า
- จัดแสดงและจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์กลุ่มเกษตรกรที่ได้มาตรฐาน พัฒนาบุคลากร ในการจัดการธุรกิจ และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อพัฒนาระบบสหกรณ์ รวมถึงความร่วมมือในการพัฒนาด้านสารสนเทศ
- ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิต โดยส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีมาตรฐานและเพิ่มขีดความสามารถในการหลังเก็บเกี่ยว
- ส่งเสริมทางเลือกอาชีพใหม่ในห่วงโซ่คุณค่าสินค้าเกษตร เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อจำหน่าย
- ปรับปรุงมาตรฐานด้านความปลอดภัยและคุณภาพสำหรับผลิตภัณฑ์พืช ปศุสัตว์ และประมง ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในอาเซียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล
- พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหารในภูมิภาค รวมถึงแจ้งเตือนมาตรการ กฎระเบียบของประเทศสมาชิกอาเซียน

04

ยุทธศาสตร์ การพัฒนา อุตสาหกรรม ปศุและ เกษตรอินทรีย์

4.1 ภัยภัยสลับสนับสนุนอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ของภาคอีสาน

ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ผ่านนโยบายการส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน รวมทั้งมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรและชุมชนเกษตรกรต่างๆ ในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตเกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคตอันใกล้

พร้อมกันนี้ ภาครัฐยังได้มีการผลักดันเกษตรอินทรีย์ให้เป็นวาระแห่งชาติในปี พ.ศ. 2548 และได้มีการสนับสนุนเงินงบประมาณเพื่อการดำเนินงานสนับสนุนดังกล่าวให้กับกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องขึ้นในปี พ.ศ. 2549 และได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน มีการจัดทำและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2554) ขึ้น ผ่านการริเริ่มของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสานต่อโครงการจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการนำผลงานวิจัย องค์ความรู้และนวัตกรรมมาเป็นส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาทางการเกษตรต่างๆ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้มีการสนับสนุนนโยบายการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตร ให้หันมาทำเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและยังเป็นการตอบสนองความต้องการที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าเกษตรอินทรีย์แห่งภูมิภาคอาเซียน

นโยบายของกระทรวงพาณิชย์มีความชัดเจนในการส่งเสริมตลาดสินค้าอินทรีย์ ด้วยการพัฒนาฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล มีการส่งเสริมการขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อเชื่อมโยงผู้ผลิตในห่วงโซ่ให้มีความเข้มแข็ง และสร้างความตระหนักแก่ทั้งเกษตรกรและผู้บริโภคในเรื่องของเกษตรอินทรีย์ (กระทรวงพาณิชย์, 2556)

ในส่วนของนโยบายเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตอาหารโลกนั้น ประเทศไทยยังมีนโยบายในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในระดับชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร ผ่านการส่งเสริมการขยายกระบวนการเรียนรู้ระบบเกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์แล้ว ภาครัฐยังได้มีการวางรากฐานในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ผ่านการออกนโยบายที่สนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี โดยการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์สูตรพระราชทาน มีการสละการทำปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และยังมีการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเน้นให้เกษตรกรนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ในชีวิตประจำวันหรือแปลงของตนเองมาฝากไว้และมาถอนเอาไปใช้เมื่อวัตถุดิบดังกล่าวได้มีการย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยแล้ว เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2558) ทั้งนี้ ในช่วงเริ่มต้นนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีการริเริ่มโครงการโดยการแนะนำให้เกษตรกรในพื้นที่ต่างๆ หันมาลองใช้ปุ๋ยทั้ง 2 ชนิด คือ ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์สลับกันไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพดินในบริเวณนั้นๆ ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินการเกษตรกรรมไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีได้เลยในทันที ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป

4.2 การวิเคราะห์ SWOT อุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์จุดแข็ง

- ประเทศไทยมีนโยบายที่ชัดเจนในการเตรียมความพร้อมเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าเกษตรอินทรีย์ของอาเซียน ประเทศไทยมีพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์มากเป็นอันดับที่ 4 ของอาเซียน (บทที่ 3) และประเทศไทยยังมีข้อได้เปรียบในการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปต่างๆ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ประกอบกับนโยบายภาครัฐที่มีการผลักดันให้ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าเกษตรอินทรีย์ของโลก ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างมาก

- มีมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของสากล ประเทศไทยมีหน่วยงานสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือ มกท. เป็นหน่วยงานที่ได้รับการรับรองระบบงานและการยอมรับมาตรฐานและการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์จากองค์กรต่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับในสากล เช่น ระบบงานเกษตรอินทรีย์ IFOAM (IFOAM Accreditation Program) จาก International Organic Accreditation Service (IOAS) เป็นต้น
- สินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยหลายชนิดได้รับการยอมรับในตลาดยุโรป เช่น ข้าวหอมมะลิอินทรีย์และหน่อไม้ฝรั่ง แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของประเทศไทยในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, บจก., 2554)

จุดอ่อน

- ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจาก วัตถุดิบในการผลิตเกษตรอินทรีย์มีจำนวนจำกัด ทำให้เกษตรกรผู้ผลิตต้องหาซื้อหรือนำเข้าจากต่างถิ่น อีกทั้ง ปัจจัยทางการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ มีราคาสูงเมื่อเทียบกับธาตุอาหารต่อหน่วยที่มีปริมาณน้อยกว่าการใช้ปุ๋ยเคมี ส่งผลให้เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในจำนวนมากเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีธาตุอาหารเพียงพอ เป็นสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนการผลิตเกษตรอินทรีย์สูง
- ราคาสินค้าสูง ทั้งนี้ เนื่องมาจากการที่ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศผู้ผลิตคือ การผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีจำนวนผู้ผลิตอยู่ไม่มากนัก ทำให้ปริมาณการผลิตมีน้อยกว่าความต้องการของตลาด ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่สูง ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มีราคาที่สูงกว่าผลิตภัณฑ์เกษตรทั่วไปอยู่มาก
- ความไม่เป็นเอกภาพในการดำเนินงานทางด้านเกษตรอินทรีย์ ในงานการกำกับดูแลเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยนั้น มีหลายภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการเหล่านี้ แต่การทำงานของภาคส่วนต่างๆ ยังขาดความเป็นเอกภาพ และการดำเนินงานไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การพัฒนาภาคเกษตรอินทรีย์เป็นไปอย่างช้าช้อนและล่าช้า การที่ไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่จะมาดูแลและกำกับงานด้านเกษตรอินทรีย์ของประเทศก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนดังกล่าว
- เกษตรกรและผู้บริโภคในประเทศไทยส่วนมากจะยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะตลาดเกษตรอินทรีย์ยังถือว่า เป็นอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย ผู้บริโภคทราบถึงคำว่าเกษตรอินทรีย์ แต่ยังไม่เข้าใจถึงแก่นแท้ของกระบวนการเพียงรับรู้ว่าเกษตรอินทรีย์ดีต่อสุขภาพและปราศจากสารเคมีเท่านั้น ในขณะที่เกษตรกรนั้น มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้ยากกว่า ทำให้บางส่วนไม่ทราบข้อมูลที่ถูกต้องในการทำการเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์และไม่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- ความไม่ต่อเนื่องของสินค้าเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากกระบวนการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์จะเน้นการปลูกพืชตามฤดูกาล ปลูกพืชแบบผสมผสาน ดังนั้น ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ได้จะเป็นผลผลิตตามฤดูกาล ที่ไม่ได้มีให้บริโภคตลอดเวลา ก่อให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ดังนั้น ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจถึงหลักการและกระบวนการของเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง จึงจะยอมรับในกระบวนการตรงนี้ได้
- รูปลักษณ์ภายนอกของพืชผักและผลไม้เกษตรอินทรีย์ไม่โดดเด่นเท่าที่พืชผักและผลไม้จากการทำการเกษตรทั่วไป ทั้งนี้ เนื่องมาจากกระบวนการปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์นั้น ปราศจากการใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลงต่างๆ ซึ่งอาจทำให้ผักและผลไม้เกษตรอินทรีย์ผ่านการถูกแมลงกัดกินไปบ้าง ส่งผลให้รูปลักษณ์ของผลไม่สวยงามเท่าไรนัก ในขณะที่ผักและผลไม้ทั่วไปที่มีการฉีดยาฆ่าแมลงเพื่อป้องกันแมลงต่างๆ ทำให้ผลมีรูปลักษณ์ที่สวยงามกว่า ผู้บริโภคที่ไม่ทราบ เมื่อเห็นผักผลไม้ที่ไม่มีรูปลักษณ์ภายนอกที่สวยงามกว่า สีสันดีกว่า ในราคาที่ย่อมเยากว่าย่อมตัดสินใจซื้อสินค้าไม่อินทรีย์มากกว่าสินค้าอินทรีย์

โอกาส

- กระแสความนิยมของผู้บริโภคที่ต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของโลกมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังมีความต้องการในผลผลิตทางเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ในขณะที่จำนวนผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ ทำให้จำนวนผู้ผลิตไม่เพียงพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันได้ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะสนองต่อความต้องการเหล่านี้
- ผู้บริโภคในตลาดเกษตรอินทรีย์อันดับต้นๆ ของโลก เช่น สหรัฐอเมริกาและยุโรป มีความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เป็นพืชผักหรือผลไม้เมืองร้อนมากขึ้น ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในสินค้าเหล่านี้ เช่น มังคุด กล้วยหอม และทุเรียน เป็นต้น
- ตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก ภาครัฐมีการให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างมาก เพื่อให้สอดคล้องไปกับกระแสนิยมของโลกที่ต้องการสินค้าที่ปราศจากสารเคมี โดยภาครัฐได้มีการวางนโยบายต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย รวมถึงการให้ความรู้แก่เกษตรกรในการหันมาทำเกษตรอินทรีย์ พร้อมปัจจัยและเงินทุนในการผลิตอีกด้วย

อุปสรรค

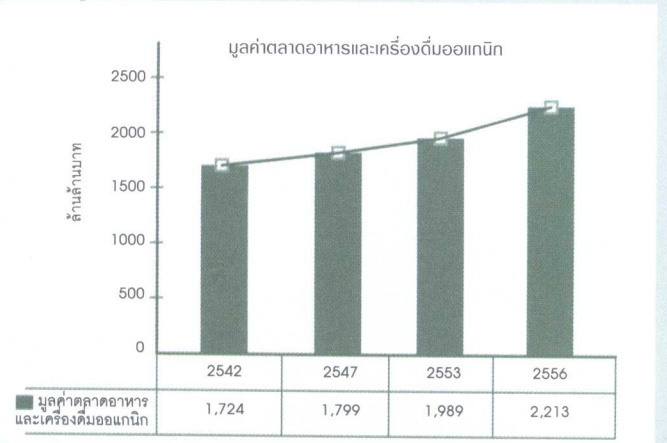
- ผลิตภัณฑ์เกษตรทั่วไปมีราคาต่ำกว่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น เนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาสูงกว่าเกษตรทั่วไปอยู่หลายเท่าตัว ทั้งนี้ เนื่องมาจากการผลิตสินค้าเกษตรทั่วไปมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า และสินค้าเกษตรทั่วไปยังมีข้อได้เปรียบทางการแข่งขันมากกว่า จึงทำให้ราคาต่ำกว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้ทำให้ผู้บริโภคอาจหันไปเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรทั่วไปมากกว่า
- กำลังการผลิตที่ยังไม่เพียงพอกับความต้องการส่งออก เนื่องจากวัตถุดิบในการผลิตเกษตรอินทรีย์มีน้อยและหาได้ยากกว่าเกษตรทั่วไป นอกจากนี้ จะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงแล้ว ยังทำให้กำลังการผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ในขณะที่ตลาดต่างประเทศมีความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้นเรื่อยๆ แต่ภาคการผลิตของไทยยังไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการในการส่งออกได้

4.3 แนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมปฏีและเกษตรอินทรีย์

แนวโน้มการเติบโตของตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยยังมีอีกมาก ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากสถานการณ์โลกที่ผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพและปราศจากสารเคมี และมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จากรูปที่ 4.1 มูลค่าตลาดอาหารและเครื่องดื่มอินทรีย์ของโลกในปี พ.ศ. 2556 มีมูลค่าสูงถึง 2,213 ล้านล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก 1,989 ล้านล้านบาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558)¹ ข้อมูลจากรูป แสดงการเติบโตของตลาดเกษตรอินทรีย์โลกที่เพิ่มสูงขึ้น และยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นต่อไปในอนาคต

รูปที่ 4.1 มูลค่าตลาดอาหารและเครื่องดื่มอินทรีย์

ที่มา: สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ

¹ อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนต่อบาทไทยปี 2556 = 30.7319 USD อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนต่อบาทไทยปี 2554 = 30.4944 USD อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนต่อบาทไทยปี 2555 = 31.8445 USD อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนต่อบาทไทยปี 2552 = 34.3351 USD
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกเหนือจากกระแสความนิยมในสถานการณ์โลกแล้ว ประเทศไทยยังเป็นที่ที่ส่งออกสินค้าอาหารที่สำคัญของโลก อีกทั้ง ภาครัฐยังให้การสนับสนุนและผลักดันให้ประเทศไทยก้าวมาเป็นฐานการผลิต และการค้าเกษตรอินทรีย์ของภูมิภาคอาเซียน สอดคล้องกับการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก ทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยมีโอกาสที่จะไปได้ไกลในตลาดโลก

4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมปฏีและเกษตรอินทรีย์

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์นั้น มีเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ให้มีความเข้มแข็งตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างจุดแข็งในอุตสาหกรรมให้พร้อมก้าวสู่การแข่งขันในระดับสากลต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายข้างต้นแล้ว ภาครัฐได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติขึ้น โดย ณ ปัจจุบัน ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ระยะที่ 2 ขึ้น มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค สร้างความมั่นคงทางอาหาร สร้างรายได้ให้เกษตรกร เปลี่ยนวิถีการผลิตทางการเกษตรให้เน้นการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบกับการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทย และสร้างการเชื่อมโยงเครือข่ายให้เข้มแข็ง

ในการบรรลุเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาตินี้ การดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีกลยุทธ์ต่างๆ ที่จะมาผลักดันให้เกิดการพัฒนาและแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จขึ้น โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลยุทธ์ คือ การเสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรม การพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้านการเสริมสร้างศักยภาพการเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ และการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ, 2551) มีรายละเอียดดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 เสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์

ปัจจัยที่ 1: ให้การสนับสนุนงานวิจัยและการพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมทางด้านเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับทั้งห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การผลิตดูแลรักษา เก็บเกี่ยว การแปรรูป บรรจุภัณฑ์การขนส่ง ไปจนถึงการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: ให้การสนับสนุนการวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งพืช ปศุสัตว์และประมง ที่มีลักษณะการต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้ง การใช้กระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภคและผู้จำหน่าย เสนอแนะแนวทางการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้และนวัตกรรมอย่างมีความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ และสร้างการยอมรับในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยใช้นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

ปัจจัยที่ 2: ส่งเสริมการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ทั้งต่อผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้บริโภคและเจ้าหน้าที่

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: ถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้องให้แก่ เกษตรกร ประชาชน เกษตรกร และผู้ประกอบการ
- กิจกรรมที่ 2: เพิ่มศักยภาพบุคลากรภาครัฐ โดยการพัฒนาเจ้าหน้าที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอดสู่เกษตรกร

ปัจจัยที่ 3: จัดทำฐานข้อมูลการวิจัยและนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ในทุกระดับ โดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อภาคเอกชน

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: พัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารมาตรฐานเพื่อสร้างการยอมรับจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- กิจกรรมที่ 2: พัฒนาเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์
- กิจกรรมที่ 3: สร้างฐานข้อมูลผู้ส่งออก ผู้ผลิต ข้อมูลตลาด และกฎระเบียบต่างๆ

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้าน

ปัจจัยที่ 1: พัฒนาการผลิตและสร้างเครือข่ายสู่การพึ่งพาตนเอง

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: สนับสนุนให้มีปัจจัยการผลิตที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ทั้งปุ๋ยและสารอินทรีย์ต่าง ๆ
- กิจกรรมที่ 2: ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายและการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อเชื่อมโยงและการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

ปัจจัยที่ 2: พัฒนาช่องทางการตลาดเพื่อรองรับผลผลิต

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: เชื่อมโยงเครือข่ายการค้า การตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ และปัจจัยการผลิต รวมทั้งสนับสนุนการค้าดำเนินงานของตลาดชุมชน ตลาดท้องถิ่น และตลาดเชิงสถาบัน ซึ่งจะรวมไปถึงระบบการติดตามตรวจสอบสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาด

กลยุทธ์ที่ 3 การเสริมสร้างศักยภาพการเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์สู่สากล

ปัจจัยที่ 1: พัฒนาการผลิตและเครือข่ายของทั้งระบบเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเกษตรอินทรีย์ไทย

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: สนับสนุนการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รวมทั้ง ความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับภาคเอกชนในลักษณะ Contract Farming และพัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งตลอดห่วงโซ่อุปทาน

ปัจจัยที่ 2: พัฒนาระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: ศึกษา ทบทวน และพัฒนาระบบมาตรฐานและการตรวจรับรองของประเทศให้เป็นระบบ รวมทั้งการพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับเพื่อสนับสนุนให้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์และปัจจัยการผลิตที่สำคัญเข้าสู่ระบบมาตรฐาน

ปัจจัยที่ 3: พัฒนาการตลาดสู่สากล

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อสนับสนุนให้มีการบริโภคและการส่งออกเพิ่มมากขึ้น

กลยุทธ์ที่ 4 การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไทย

ปัจจัยที่ 1: จัดให้มีกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ

แนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติไว้ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และมีองค์ประกอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนเกษตรกร เพื่อทำหน้าที่
 - 1) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ
 - 2) ดำเนินการบูรณาการแนวทาง มาตรการ แผนงาน และงบประมาณ กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
 - 3) จัดระบบการประสานงานและการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อกำกับดูแลและเร่งรัดการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ พร้อมทั้งกำหนดกรอบการติดตามการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ให้มีความเหมาะสม

- กิจกรรมที่ 2: จัดทำแผนงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ กำหนดกลไกเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ รวมทั้ง มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการมีกลไกหรือองค์กรถาวรในการดำเนินการผลักดันเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 2: จัดระบบการประสานความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การรวมพลังของทุกภาคส่วนแนวทางการส่งเสริม

- กิจกรรมที่ 1: จัดทำแผนงานศึกษาและติดตามประเมินผล และการเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของไทยเพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะและก่อให้เกิดการประสานและสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในอนาคต

4.5 องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์

นอกเหนือไปจากการวางแผนยุทธศาสตร์และกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยแล้ว ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ตามแผนดังกล่าวยังจำเป็นต้องกำหนดหน่วยงานหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานในส่วนต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ มีผู้รับผิดชอบซึ่งหน่วยงานหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ (กรีนเนท, ม.ป.ป.) มีดังนี้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามนโยบายของภาครัฐ ซึ่งภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์โดยตรง ได้แก่

- ศูนย์ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำอินทรีย์ (ศมสอ.) เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ในการให้บริการตรวจรับรองระบบการผลิตสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำอินทรีย์
- กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำหน้าที่ให้การรับรองการผลิตพืชอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรและผู้ผลิต จัดการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์
- นอกจากนี้ ยังมี กลุ่มควบคุมปุ๋ย สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร ที่มีหน้าที่ในการตรวจการขึ้นทะเบียนปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตหลักของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) มีหน้าที่ในการให้การรับรองระบบงานด้านเกษตรอินทรีย์แก่หน่วยงานรับรองสินค้าเกษตรและอาหาร เป็นผู้กำหนดมาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งพืช สัตว์ และประมง เป็นมาตรฐานเกษตรอินทรีย์กลางของประเทศ
- กรมพัฒนาที่ดิน เป็นหน่วยงานที่ทำการวิจัย พัฒนา และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีชีวภาพแทนการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี
- กรมส่งเสริมการเกษตร มีกลุ่มงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และสำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร นอกจากนี้ ยังมีส่วนบริหารศัตรูพืช ที่มีส่วนช่วยให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้สิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่มีประโยชน์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานสนับสนุนภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์อีก เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมชลประทาน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เครือข่ายนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

เป็นองค์กรความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และเครือข่ายมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเป็นผู้ประสานงานเครือข่าย ทำหน้าที่ส่งเสริมนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์เพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ และให้การสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ พร้อมจัดทำระบบฐานข้อมูลการวิจัยและนวัตกรรมต่างๆ อีกด้วย

สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)

เป็นองค์กรอิสระที่ให้บริการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และมีการพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของตนเองขึ้น ซึ่งได้รับการยอมรับจากองค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ ก่อตั้งขึ้นจากการสนับสนุนของเครือข่ายเกษตรทางเลือก องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ องค์กรผู้บริโภค สื่อมวลชนและเครือข่ายร้านค้าสีเขียว ที่ทำงานสนับสนุนระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

สมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย

เป็นหน่วยงานที่เกิดจากการรวมตัวของผู้ประกอบการภาคเอกชนที่ทำธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมการค้าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริโภค ประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางด้านเกษตรอินทรีย์

สหกรณ์กรีนเนท

เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ส่งเสริมและเผยแพร่แนวทางเกษตรอินทรีย์และพัฒนาการตลาด ทำหน้าที่เชื่อมระหว่างเกษตรกรในเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เข้ากับกลุ่มธุรกิจชุมชน และผู้บริโภค อีกทั้ง ยังมีการรวบรวมและคัดสรรผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายมาจำหน่ายในราคาที่เป็นธรรม

สมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย

ให้คำปรึกษาทางด้านการใช้ปุ๋ยให้เหมาะกับสภาพของดินในพื้นที่ต่างๆ

กระทรวงพาณิชย์

เป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

- ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ หรือ CIM (Commerce Intelligence of MoC) เป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงพาณิชย์ ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข่าวและข้อมูลเกี่ยวกับตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

05

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมใน อุตสาหกรรมปุ๋ยและ เกษตรอินทรีย์ไทยเพื่อเตรียม ความพร้อมในการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมและผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมปุ๋ยและเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้นมีที่มาจาก การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม จนเกิดเป็นประเด็นปัญหาหลักที่ผู้เล่นในห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ได้ประสบต่างๆ ดังนี้ ปัญหาในด้านประสิทธิภาพการผลิต ปัญหาในการตลาด และปัญหาในด้านมาตรการทางกฎหมาย จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น ทำให้ทราบว่าปัญหาเร่งด่วนที่ควรต้องมีการแก้ไขโดยเร็วที่สุด คือ ปัญหาในเรื่องการกำกับดูแลและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย รองลงมา คือ ปัญหาทางด้านการตลาด และสุดท้าย คือ ปัญหาในด้านประสิทธิภาพทางการผลิต

ทั้งนี้ ในการแก้ปัญหาต่างๆ ข้างต้นนั้น สามารถจำแนกได้เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เรียงลำดับเพื่อแก้ไขตามปัญหาเร่งด่วนได้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: ยุทธศาสตร์ในการดำเนินการกำกับดูแล และการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย

ยุทธศาสตร์ในส่วนนี้จะครอบคลุมประเด็นด้านการบูรณาการการทำงานของภาคส่วนต่างๆ การตรวจรับรองคุณภาพ ความชัดเจนและความเป็นรูปธรรมของนโยบาย และความเข้มงวดในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย

กิจกรรมที่ 1 การจัดตั้งเจ้าภาพเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายเกษตรอินทรีย์
เนื่องจากปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีเจ้าภาพที่รับผิดชอบ ดูแลในเรื่องของยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์โดยตรง เป็นการทำงานภายใต้หลายภาคส่วน ทำให้การตัดสินใจในหลายๆ เรื่อง ไม่สามารถทำได้ง่าย และทำให้ยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์แห่งชาติที่ควรจะมีผลบังคับใช้ ณ ปัจจุบัน มีความล่าช้า ซึ่งหลายรัฐบาลที่ผ่านมามีการพูดถึงการสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ แต่ยังไม่มีความชัดเจนเกิดขึ้นจริงเท่าไรนัก ดังนั้น ภาครัฐควรจะทำการส่งเสริมการแต่งตั้งเจ้าภาพเกษตรอินทรีย์หรือจัดตั้งหน่วยงานกลางที่จะสามารถผลักดันการออกนโยบายและงบประมาณสำหรับภาคเกษตรอินทรีย์ได้ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง

อุปสรรคที่จะเกิดขึ้นอาจจะเป็นส่วนในเรื่องเงินทุน ดังนั้น แนวทางในการปฏิบัติหนึ่งคือการหาแหล่งเงินทุนโดยการเก็บภาษีปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง เนื่องจากในความเป็นจริงต้นทุนเหล่านี้ควรทำให้มีราคาแพงเพราะทำให้เกิดภาระต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมที่ปลอดภัยอย่างเช่นเกษตรอินทรีย์ได้เจริญงอกงามขึ้นอีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้ ภาครัฐควรจะรีบดำเนินการในส่วนนี้ให้เร็วที่สุด โดยการจัดตั้งหน่วยงานกลางของภาครัฐขึ้น เนื่องจากปัจจุบัน หน่วยงานที่ทำงานด้านการสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ไทย โดยมากจะเป็นองค์กรเอกชนทั้งสิ้น

กิจกรรมที่ 2 การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
ปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย คือ มกอช. เป็นผู้ออกกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้ต่างๆ แต่ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรในหน่วยงานของภาครัฐที่ทำหน้าที่เหล่านี้ ยังมีความรู้ที่ไม่เพียงพอที่จะดูแลในส่วนนี้ได้ ทำให้ผู้ประกอบการและผู้ผลิตขาดความเชื่อมั่นในการกำกับดูแลของภาครัฐ ทั้งนี้ ควรจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรของภาครัฐเหล่านี้ให้มีองค์ความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ที่มากขึ้น เพื่อที่คนเหล่านี้จะสามารถออกมากำกับดูแลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ เพราะท้ายที่สุดแล้วหน่วยงานเหล่านี้ก็จะเป็นผู้ดูแลในส่วนของการคุ้มครองผู้บริโภค ออกกฎระเบียบหรือมาตรฐานต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ได้รับความคุ้มครอง

ทั้งนี้ หน่วยงานที่ควรมีส่วนในการดำเนินการในกิจกรรมนี้ คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และควรเร่งระยะเวลาให้เกิดขึ้นเร็วที่สุด

กิจกรรมที่ 3 การส่งเสริมมาตรการทางภาษีแก่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์
ผ่านการให้สิทธิพิเศษทางภาษีสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้สินค้าเกษตรอินทรีย์มีความได้เปรียบเพิ่มขึ้น เช่น การเก็บภาษีปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงเพื่อชดเชยในส่วนที่ทำให้เกิดภาระต่อสิ่งแวดล้อม หรือสินค้าที่นำวัตถุดิบจากเกษตรจากระบบเกษตรอินทรีย์มาแปรรูป หากรัฐบาลสามารถให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การลดหย่อนภาษีให้กับการผลิตสินค้า จะทำให้เกิดความสนใจในการนำสินค้าไปแปรรูปมากขึ้นและจะทำให้เกิดความต้องการในการบริโภคมากขึ้น

ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านภาษี คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) หรือ BOI

ยุทธศาสตร์ที่ 2: ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการและการตลาด

เป็นยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมประเด็นด้านองค์ความรู้ของเกษตรกรและผู้บริโภค ระบบการจัดเก็บข้อมูล การพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า และการสนับสนุนด้านการตลาด

กิจกรรมที่ 1 การขยายตลาดและสร้างความตระหนัก
เป็นการปรับนโยบายในเรื่องของการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคให้เข้าใจถึงหลักการเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริงและกระตุ้นให้เกิดเกษตรอินทรีย์ขึ้นในประเทศไทยผ่านการให้ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อให้เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างระบบการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าเกษตรเคมีให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจุบัน คนไทยประมาณร้อยละ 90 ไม่ทราบว่าเกษตรอินทรีย์คืออะไร ประเทศไทยมีการเผยแพร่ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ผ่านสื่ออยู่ในวงแคบและไม่ต่อเนื่อง เมื่อไม่ต่อเนื่อง ทำให้ผู้ฟังลืมนั่น ควรมีการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวผ่านการออกสื่อโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง เพราะเชื่อว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุด และสามารถเข้าถึงภาคประชาชนได้มากที่สุด โดยผ่านการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งในเรื่องของเนื้อหาความรู้ทางวิชาการและงบประมาณในการออกสื่อ เช่น สร้างภาพยนตร์ชุด (ซีรีส์) เกี่ยวกับการผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักว่าการผลิตสินค้าต่างๆ สามารถทำการผลิตแบบอินทรีย์ได้ ผู้ผลิตเองก็จะเกิดความมั่นใจว่าสามารถทำได้จริง เพราะแม้กระทั่งนักวิชาการเอง หลายส่วนยังไม่มีเชื่อมั่นว่าการผลิตแบบอินทรีย์จะสามารถเลี้ยงชีพได้จริง

ระยะเวลาในการดำเนินงาน คือ 1 ปีต่อเนื่อง โดยมีกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินการ

กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร
มีแนวทางในการปฏิบัติ คือ ให้ปราชญ์ชาวบ้านหรือหมอดินในพื้นที่ต่างๆ ทำงานร่วมกับเกษตรจังหวัด เพื่อหาต้นแบบของการทำเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จไปเผยแพร่สู่เกษตรกร เนื่องจากเชื่อว่าการได้เห็นหรือทราบตัวอย่างจากคนใกล้ตัวที่ประสบความสำเร็จน่าจะเป็นแรงกระตุ้นที่ดีที่สุดสำหรับเกษตรกรและจะทำให้เกษตรกรมีความอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น

ความเสี่ยงในแนวทางนี้ คือ ความล่าช้าของระบบราชการและการประสานงานที่ไม่ต่อเนื่องขององค์กรที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยการพัฒนางานนี้ จะต้องใช้ความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ต่างๆ และเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ เป็นต้น

ระยะเวลาในการดำเนินงานควรจะเป็นระยะยาว 3-5 ปี เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรที่ต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนมา

กิจกรรมที่ 3 การขยายช่องทางการจัดจำหน่ายของสินค้าเกษตรอินทรีย์/การตลาด
เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์มีพื้นที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้นเช่น การขอใช้สถานที่ราชการหรือองค์กรเอกชนในการจำหน่ายสินค้า การสนับสนุนการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ควรให้การสนับสนุน คือ หน่วยงานภาครัฐต่างๆ และองค์กรเอกชน ระยะเวลาในการดำเนินงาน 1-3 ปี

ทั้งนี้ อุปสรรคที่คาดว่าจะเผชิญ คือ ในเรื่องของการจำหน่ายสินค้าผ่านการค้าปลีกรูปแบบใหม่หรือโมเดิร์นเทรด ที่จะต้องเผชิญกับข้อจำกัดและเงื่อนไขต่างๆ ในการนำสินค้าเข้าไปขายมากมาย อีกทั้งยังมีส่วนต่างในการบริหารจัดการสูง

กิจกรรมที่ 4 การลดต้นทุนโลจิสติกส์
เนื่องจากพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีการกระจายตัวอยู่คนละพื้นที่ไม่กระจุกตัว ทำให้การบริหารจัดการการขนส่งเป็นไปได้ยากและมีต้นทุนสูง ดังนั้น ภาครัฐจึงควรเข้ามามีบทบาทในการลดต้นทุนการขนส่งสินค้าเกษตรอินทรีย์และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจให้บริการขนส่งสินค้าเกษตรอินทรีย์มีช่องทางในการจัดส่งมากขึ้น และควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์กลางรวบรวมสินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นการรวบรวมผู้ที่มีปัจจัยที่ต่างๆ กัน เช่น กลุ่มที่มีปัจจัยทางการขนส่งอยู่แล้ว อาจเสนอรับของรายอื่นมาส่งด้วย เพื่อเป็นการลดต้นทุนทางการขนส่ง ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะเวลาในการดำเนินการ 3-5 ปี

กิจกรรมที่ 5 การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์

เป็นการให้ความรู้ในการแปรรูปสินค้าแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร ไปจนถึงการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผ่านการสนับสนุนองค์ความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น หน่วยงานพัฒนาชุมชน สถาบันการศึกษา และวิทยาศาสตร์การอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องการการสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธกส. หรือธนาคารประชาชน ระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี

กิจกรรมที่ 6 การสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่

เป็นการดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้หันมาทำเกษตรอินทรีย์ผ่านการส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ และการเชื่อมโยงให้เกิดหลักสูตรท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ให้ลุล่วงได้ ผู้ประกอบการควรจะต้องเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ เนื่องจากเกษตรกรรุ่นปัจจุบันที่อยู่ในภาคการเกษตรนั้น เริ่มเข้าสู่ช่วงอายุสูงวัย ดังนั้น ในการทำการเกษตรแบบใหม่เพื่อมาเลี้ยงชีพนั้น อาจทำได้อีกเพียงไม่กี่ปี หรือแม้แต่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอาจทำได้ยาก ดังนั้น การที่จะทำให้เกษตรอินทรีย์ยั่งยืนมาในประเทศไทยนั้น เกษตรกรรุ่นใหม่จะต้องตระหนักถึงความสำคัญในส่วนนี้ หรือเราจะต้องสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เข้าไปทำงานในแปลงมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ รวมถึง หน่วยงานเอกชนที่ทำงานทางด้านเกษตรอินทรีย์ต่างๆ เช่น สหกรณ์กรีนเนท มหาวิทยาลัย และการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ต่างๆ ซึ่งตอนนี้หลายแห่งเริ่มมีการทำหลักสูตรในเรื่องเกษตรอินทรีย์แล้ว ซึ่งกศน. มีอยู่แทบทุกจังหวัดและเป็นจุดที่อยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุด หากทำได้จะช่วยส่งผลให้เกิดความสำเร็จในวงกว้างขึ้น

กิจกรรมที่ 7 การส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์

โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน คือ สนับสนุนและกระตุ้นให้อองค์กรเอกชนต่างๆ แปรปรองทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมหรือ CSR ออกมาให้เป็นการบริโภคสินค้าอินทรีย์ เช่น ชื้อกระเช้าผลิตภัณฑ์อินทรีย์แทนกระเช้าธรรมดาเพื่อแจกลูกค้าในช่วงเทศกาลต่างๆ โดยเฉพาะเทศกาลปีใหม่ เนื่องจากมูลค่าการจับจ่ายใช้สอยของผู้บริโภคในช่วงปีใหม่นั้น มีมูลค่ามหาศาล ดังนั้น หากสามารถกระตุ้นการบริโภคสินค้าอินทรีย์ในช่วงเวลาเหล่านี้ได้ จะเป็นการเพิ่มการบริโภคสินค้าอินทรีย์ในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ องค์กรเอกชนต่างๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3: ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตของอุตสาหกรรมเกษตรอินทรีย์ไทย

ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ในส่วนนี้ จะเป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมไปถึงเรื่องการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น โดยภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ จะประกอบไปด้วยกิจกรรมหลักๆ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 พัฒนาและส่งเสริมทักษะแรงงาน

ผ่านการอบรมให้องค์ความรู้แก่เกษตรกร เนื่องจากแรงงานภาคการเกษตรของไทยไม่มีทักษะในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์หรือผลผลิตทางเกษตรอินทรีย์ ซึ่งแผนการพัฒนาทักษะแรงงานนี้จะมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี อย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึง กรมส่งเสริมการเกษตร กรมแรงงาน และหน่วยงานเอกชนต่างๆ ในการสนับสนุนนั้น ภาครัฐควรให้การสนับสนุนในแง่ของเงินทุนและบุคลากรที่มีความรู้เพื่อมาเสริมสร้างองค์ความรู้ให้เกษตรกรเข้าใจถึงกระบวนการเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง ทั้งนี้ อุปสรรคสำคัญในการพัฒนาทักษะแรงงาน คือ การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง เกษตรกรเข้าไม่ถึงแหล่งข้อมูล ดังนั้น เมื่อมีการจัดอบรมให้ความรู้ต่างๆ เกษตรกรไม่ได้รับข้อมูล ทำให้พลาดโอกาสไป เพราะฉะนั้นสิ่งที่หน่วยงานต่างๆ ควรดำเนินการไปพร้อมๆ กับการพัฒนาทักษะแรงงาน คือ การพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

กิจกรรมที่ 2 การส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตในด้านแหล่งเงินทุน

ภาครัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมแหล่งเงินทุนให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตและผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้ผลิตเหล่านี้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำได้ โดยมองว่าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์น่าจะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้

และเนื่องจากการลงทุนในการเริ่มต้นมีความลำบากและจะต้องใช้เวลาในการคืนทุน ดังนั้น การดำเนินงานในส่วนนี้ควรจะมีระยะเวลาที่ยาวนานกว่า คือ 3-5 ปี

อุปสรรคหลัก คือ ขั้นตอนที่ซับซ้อนและยุ่งยากในการขออนุมัติแหล่งเงินทุนต่างๆ เช่น การใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกัน หรือการเขียนโครงการที่มีลักษณะที่จูงใจได้ ทั้งนี้ ภาครัฐควรมีบทบาทในการลดอุปสรรคเหล่านี้ให้น้อยลง

กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตและคุณภาพของสินค้า

เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาให้ผู้ผลิตสามารถผลิตปุ๋ยที่มีมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเติบโตและการขยายตัวของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาด นอกจากนี้ ภาครัฐควรจะต้องสนับสนุนให้ผู้ผลิตสามารถผลิตปุ๋ยที่ดี มีคุณภาพ ในขณะที่มีการควบคุมราคาให้เป็นธรรมได้ เน้นความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน อาทิ กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน มกอช. กรมส่งเสริมการเกษตร สถาบันการศึกษาต่างๆ ในด้านบุคลากรที่มีความรู้ โดยเป็นการพัฒนาทั้งในระยะสั้น 1 ปี และระยะยาว 5 ปี อุปสรรคในการพัฒนาองค์ความรู้เหล่านี้ จะเกี่ยวเนื่องกับระยะเวลาในการอบรม ประกอบกับวิถีชีวิตของเกษตรกรที่ไม่คุ้นชินกับการเรียนรู้เหล่านี้

กิจกรรมที่ 4 การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

โดยการกำหนดราคาปุ๋ยอินทรีย์ให้เป็นมาตรฐานและสอดคล้องไปกับคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ และการสร้างกำแพงภาษีเพื่อป้องกันการส่งออกปุ๋ยอินทรีย์ เนื่องจากหากมีการส่งออกมาก ความต้องการใช้ปุ๋ยในประเทศจะมีมากขึ้น ส่งผลให้ราคาสูงตามไปด้วย เพื่อให้มีปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพและถึงมือผู้ใช้ภายในประเทศ ในการดำเนินงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจะต้องรวมถึง กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ และสมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย โดยมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี

กิจกรรมที่ 5 การส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิตผลิตผลเกษตรอินทรีย์

ผ่านการอบรม ศึกษา ดูงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ของกลุ่มต่างๆ จากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ และให้การสนับสนุนผู้นำให้เกิดขึ้นให้ได้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด พร้อมทั้งเพิ่มจำนวนกลุ่มให้มากขึ้นเรื่อยๆ โดยผ่านความช่วยเหลือของกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมองว่าเรื่องดังกล่าวอาจต้องมีหน่วยงานจากกระทรวงสาธารณสุขเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ระยะเวลาในการดำเนินงาน คือ 1-3 ปี

1. กรมการค้าต่างประเทศ, 2553. นโยบายและมาตรการรองรับการนำเข้าสินค้าเกษตรภายใต้ AFTA. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
2. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2552. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและ AFTA (ออนไลน์). กรุงเทพฯ:

ค้นหาจาก: <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/tabid/36/cfi/Details/mid/436/ItemID/5689/Default.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล 20 พฤษภาคม 2558).
3. กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์และสหกรณ์, ม.ป.ป. การเติบโตของตลาดเกษตรอินทรีย์ในตลาดอาเซียน AEC. กรุงเทพฯ.
4. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ม.ป.ป. นโยบายด้านการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.
5. กรีนเนต, ม.ป.ป. หน่วยงานเกษตรอินทรีย์ของภาครัฐ (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: ค้นหาจาก: <http://www.greennet.or.th/article/1062> (วันที่ค้นข้อมูล 25 มิถุนายน 2558).
6. กลุ่มงานบริหารกองทุน FTA, ม.ป.ป. การเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความตกลงการค้าเสรี. กรุงเทพฯ: สำนักสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์.
7. กลุ่มมาตรการปกป้อง สำนักบริหารการนำเข้า, 2551. 12 คำถามน่ารู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. 2550 (Safeguard Measure). กรุงเทพฯ.
8. กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน, 2558. ตลาด "ออร์แกนิก" อาเซียนใกล้. กรุงเทพฯ: แนวหน้า.
9. กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน, 2553. เกษตรกรและภาคเกษตรกรรมไทยกับกระแสการค้าเสรีไทย-จีน: มาตรการผลกระทบเบื้องต้น. กรุงเทพฯ.
10. คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ, 2551. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551-2554

และแผนปฏิบัติการพัฒนากฎหมายเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551-2554. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ.
11. เจษฎา มิ่งฉาย และปารัตน์ ยศสุข, ม.ป.ป. เกษตรอินทรีย์ไทย: การวิเคราะห์บริบทและสาระเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ.
12. ชัยวัฒน์ ดุขวิทย์, ม.ป.ป. นวัตกรรมกับปัจจัยความสำเร็จในการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล.
13. ดร.จิราวรรณ แยมประยูร, 2555. การขับเคลื่อนภาคการเกษตรสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
14. ดร.ยุทธนา วลีเกียรติกุล, 2555. ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) กับผลกระทบแรงงานภาคการเกษตรไทย. วารสารวิชาการปริทัศน์: ปีที่ 20 ฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัย อ.ก.ส.
15. ดร. แสง รวยสูงเนิน, ม.ป.ป. แนวทางการพัฒนากฎหมายเกษตรอินทรีย์ของไทย. กรุงเทพฯ.
16. ทศนีย์ ผลพานิช, ม.ป.ป. กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร.
17. นพรัตน์ กลัดเจริญ, 2552. มารู้อีกกับเขตการค้าเสรี (FREE TRADE AREA: FTA). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
18. น้ำผึ้ง ทศนีย์พิทักษ์กุล, ม.ป.ป. "กลไกความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก FTA". กรุงเทพฯ: ส่วนงานสารสนเทศและเผยแพร่วิชาการ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา.
19. ผศ.ดร. พันธุ์รัตน์ สีน้อย, 2556. การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร กำแพงแสน.
20. ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2556. เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ เพิ่มโอกาสของ SMEs ไทย. กรุงเทพฯ.
21. พัชรี สุริยะ, 2556. ศึกษาการแข่งขันของภาคการเกษตรไทยหลังเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC). กรุงเทพฯ: แกนเกษตร 41 (2).
22. วิศรุต ทรัพย์เกษม, 2557. โครงการตลาดเกษตรกร (Farmers Market). กรมการค้าข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ออนไลน์),

ค้นหาจาก: http://www.ricethailand.go.th/home/index.php?option=com_content&view=article&id=2750:-q-farmers-market&catid=13:2012-01-31-06-15-48
 (วันที่ค้นข้อมูล 10 มิถุนายน 2558).
23. วิษณุ บุญมาร์ตัน, 2547. FTA: ไทยได้หรือเสีย? (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ. ค้นหาจาก: <http://www.nidambell1.net/ekonomiz/2004q2/article2004apr05p3.htm>
 (วันที่ค้นข้อมูล 2 มิถุนายน 2558).
24. ศูนย์ข้อมูลอาเซียน, 2558. จำนวนประชากรประเทศอาเซียน (ออนไลน์). กรุงเทพฯ. ค้นหาจาก: <http://flash-mini.com/asian/people> (วันที่ค้นข้อมูล 5 มิถุนายน 2558).
25. ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์, 2556. "ยุทธพงศ์" ขุนนโยบายพัฒนากฎหมายเกษตรอินทรีย์ ผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานตามความต้องการของผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
26. ศูนย์วิจัยกลไกไทย, บจก. 2554. สินค้าประเภทอาหารอินทรีย์ในตลาดได้วัน: โอกาสการส่งออกของไทยในอนาคต (ออนไลน์). กรุงเทพฯ: Positioning. ค้นหาจาก: <http://www.positioningmag.com/>
 (วันที่ค้นข้อมูล 25 พฤษภาคม 2558).
27. ศูนย์วิจัยกลไกไทย, บจก. 2554. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์. เชียงใหม่: ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่.
28. ศูนย์วิจัยกลไกไทย, บจก. 2547. สินค้าเกษตรอินทรีย์ : โอกาสของไทยในตลาดโลก. กรุงเทพฯ.
29. สันดา โสมจันทร์, 2547. ผลกระทบของ FTA ต่อตลาดสินค้าทางการเกษตรของไทย. กรุงเทพฯ: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.
30. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2552. อุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี (Non — Tariff Barriers: NTB) ต่อสินค้าเกษตร. กรุงเทพฯ.
31. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2555. FTA กับอุตสาหกรรมไทย ก้าวไกลสู่ AEC และ ตลาดโลก. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
32. สำนักบริหารกิจการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2556. บทบาทของกระทรวงพาณิชย์กับเกษตรอินทรีย์ไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
33. อังคัตติง, ม.ป.ป. 4 วิธีรับมือธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจาก FTA ไทย — จีน (ออนไลน์). กรุงเทพฯ. ค้นหาจาก: <http://incquity.com/articles/grow-your-biz/prepare-china-fta>
 (วันที่ค้นข้อมูล 5 มิถุนายน 2558).
34. Research Institute of Organic Agriculture FIBL AND IFOAM — Organics International, 2015. The world of organic agriculture: statistics & emerging trends 2015. Germany: Research Institute of Organic Agriculture FIBL AND IFOAM — Organics International.
35. Research Institute of Organic Agriculture FIBL AND IFOAM — Organics International, 2014. The world of organic agriculture: statistics & emerging trends 2015. Germany: Research Institute of Organic Agriculture FIBL AND IFOAM — Organics International.
36. Research Institute of Organic Agriculture FIBL AND IFOAM — Organics International, 2013. The world of organic agriculture: statistics & emerging trends 2015. Germany: Research Institute of Organic Agriculture FIBL AND IFOAM — Organics International.
37. Research Institute of Organic Agriculture FIBL AND IFOAM — Organics International, 2009. The world of organic agriculture: statistics & emerging trends 2015. Germany: Research Institute of Organic Agriculture FIBL AND IFOAM — Organics International.

รายชื่อโรงงานอุตสาหกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
1	(ไม่มีชื่อ) จ3-43(1)-2/43ปท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	11 ม.1 ถ.ปทุมธานี--ลาดหลุมแก้ว ต.บ้านดาง อ.เมืองปทุมธานี จ.ปทุมธานี 12000	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และผสมปุ๋ยเคมี	เครื่องจักร 82.00 HP
2	(ไม่มีชื่อ) จ3-43(1)-58/53นม ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	ม.7 ถ.โชคชัย-ครบุรี ต.ทุ่งอรุณ อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา 30190	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จากมูลไก่	เครื่องจักร 459.00 HP
3	(ไม่มีชื่อ) จ3-43(1)-62/54สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	130 ม.1 ต.นายาว อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี 18120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	เครื่องจักร 13.50 HP
4	JRMS (JAROENRUNGRUANG MOTER SUPPLY) จ3-43(1)-90/51ชบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	54/2 ม.8 ถ.ฉะเชิงเทรา-บางน้ำเปรี้ยว ต.บางขวัญ อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา 24000	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 102.52 HP
5	เขี้ยวสมอการเกษตร จ3-43(1)-22/57สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	147/4 ม.12 ต.หน้าพระลาน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.สระบุรี 18240	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 46.00 HP
6	ชัยมงคลการเกษตร จ3-43(1)-99/53สท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	37/2 ม.9 ต.ทองเอน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี 16110 โทร. 0819486195	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 12.00 HP
7	บริทิ ไบโอฟอร์ท จำกัด จ3-43(1)-17/53ขบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	77/2 ม.2 ต.หนองด้าสิ่ง อ.พานทอง จ.ชลบุรี 20160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์	เครื่องจักร 39.00 HP
8	บริษัท กบิรินทร์อินทรีย์ จำกัด จ3-43(1)-32/55ปจ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	70 ม.7 ต.ย่านรี อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี 25110	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 403.00 HP
9	บริษัท กรีน แอนด์ คลีน เทคโนโลยี จำกัด จ3-43(1)-26/50นม ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	ม.5 ต.บึงอ้อ อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา 30280	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร .00 HP
10	บริษัท กรีนเทคโซน จำกัด จ3-43(1)-58/55ขบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	387 ม.8ถ.คลองใหญ่-เขาสิงคต ต.บ่อทอง อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี 20270	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 217.50 HP
11	บริษัท เกษตรอุตสาหกรรม จำกัด จ3-43(1)-1/51สก ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	279 ม.1 ต.ห้วยโจด อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว 27160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 206.25 HP
12	บริษัท เกษตรอุตสาหกรรม จำกัด จ3-43(1)-45/51สก ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	279 ม.1 ต.ห้วยโจด อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว 27160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 439.00 HP
13	บริษัท โกรว์ เคมีคอล จำกัด จ3-43(1)-19/50นม ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	32 ม.7 ถ.บางเลน-ลาดหลุมแก้ว ต.คลองขวาง อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี 11150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสมเคมี ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมีและสารป้องกัน หรือกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์	เครื่องจักร 62.79 HP
14	บริษัท เค เค พัฒนาการเกษตร จำกัด จ3-43(1)-34/51ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	118 ม.6 ซ.27 สาย 2 ซ้าย ถ.พัฒนานิคม ต.หนองบัว อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี 15140	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพชนิดเม็ด	เครื่องจักร 395.00 HP
15	บริษัท จิตรา อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด จ3-43(1)-67/54สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	294 ม.3 ต.บ้านลำ อ.วิหารแดง จ.สระบุรี 18150 โทร. 086-3197257	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	เครื่องจักร 38.00 HP
16	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์โปรดิ๊วส จำกัด จ3-43(1)-1/44สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	294 ม.3 ต.บ้านลำ อ.วิหารแดง จ.สระบุรี 18150 โทร. 086-3197257	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 476.00 HP
17	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์โปรดิ๊วส จำกัด จ3-43(1)-99/56สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	108 ม.3 ต.คำพราน อ.วังม่วง จ.สระบุรี 18220 โทร. 02-6467400	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี และสารปรับปรุงดิน	เครื่องจักร 489.55 HP
18	บริษัท ชันเทค เนเจอร์โลเซอร์ จำกัด จ3-43(1)-1/50สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	57 ม.6 ต.หนองแก อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี 18120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และเคมี	เครื่องจักร 342.37 HP
19	บริษัท ชันนี่ เฟอติไลเซอร์ จำกัด จ3-43(1)-2/56สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	ม.3 ต.นาโสม อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี 15190	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 62.00 HP
20	บริษัท ชินฟิเยิน จำกัด จ3-43(1)-51/49ปท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	2/16-18 ม.7 ถ.กรุงเทพ-สุพรรณบุรี ต.หน้าไม้อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี 12140 โทร. 02-5991884-5	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์, จุลินทรีย์	เครื่องจักร 104.00 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
21	บริษัท ชิมสุลาลัย จำกัด จ3-43(1)-27/50ขบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	222 ม.2 ต.หนองเสือช้าง อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี 20190	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 275.00 HP
22	บริษัท ซี.วี.แอกโกรโฟรติวส์ จำกัด จ3-43(1)-9/48สก ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	258/1 ม.5 ถ.สายเขาแหลม-เขาฉกรรจ์ ต.วังใหม่ อ.วังสมบูรณ์ จ.สระแก้ว 27250	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 275.52 HP
23	บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) จ3-43(1)-16/57นม ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	0 ม.5 ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา 30340	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์	เครื่องจักร 268.00 HP
24	บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) จ3-43(1)-97/51ขบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	31 ม.2 ต.หนองอิรุณ อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี 20220	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	เครื่องจักร 224.00 HP
25	บริษัท ด็อกเตอร์กรีน จำกัด จ3-43(1)-39/53สท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	140 ม.1 ถ.สายเอเชีย ต.ชีน้ำร้าย อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี 16110	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 130.00 HP
26	บริษัท ดินดี แอนด์ โปรตีน จำกัด จ3-43(1)-1/45ฉข ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	9/1 ม.9 ต.โพธิ์อากาศ อ.บ้านนาบึงหว้า จ.ฉะเชิงเทรา 24150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 158.00 HP
27	บริษัท ทรัพย์รุ่งเรืองธุรกิจเกษตร จำกัด จ3-43(1)-1/44นม ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	270 ม.1 ต.ไชยมงคล อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา 30000	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 519.00 HP
28	บริษัท ที.เค.ฟาร์ม จำกัด จ3-43(1)-28/53สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	65 ม.8 ถ.สายเอก ต.ธารเกษม อ.พระพุทธรักษา จ.สระบุรี 18120 โทร. 036-716044	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี	เครื่องจักร 49.00 HP
29	บริษัท ทีพีโอ โพลีน ชีวอินทรีย์ จำกัด 3-43(1)-56/53สบ ประเภทโรงงาน 43(1),43(2)	299/289 ม.5 ถ.มิตรภาพ ต.ทับกวาง อ.แก่งคอย จ.สระบุรี 18260	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 5,872.00 HP
30	บริษัท ทีพีโอ โพลีน เพาเวอร์ จำกัด จ3-43(1)-54/53สบ ประเภทโรงงาน 43(1),43(2) ISIC 2012 TSIC 20121	159 ม.6 ถ.มิตรภาพ ต.มิตรภาพ อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี 18180	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 75.00 HP
31	บริษัท เทพพิศ อโกรเทรค จำกัด จ3-43(1)-55/57ปท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	โฉนดที่ดินเลขที่ 9345, 11237, 11238, 11239 ม.7 ต.หน้าไม้ อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี 12140	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ	เครื่องจักร 57.18 HP
32	บริษัท เทพมณีการเกษตร (จันทบุรี) จำกัด จ3-43(1)-17/47ขบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	68/5 ม.10 ถ.จันทบุรี-สระแก้ว ต.บึงหว้า อ.มะขาม จ.จันทบุรี 22150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยอินทรีย์เคมี	เครื่องจักร 217.12 HP
33	บริษัท แทนไท กรีนคลีน จำกัด 3-43(1)-13/52อข ประเภทโรงงาน 43(1),43(2) ISIC 2012 TSIC 20121	81/6 ม.1 ต.หนองน้ำใหญ่ อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา 13280 โทร. 035-25506	ผสมปุ๋ยเคมี, ผลิตปุ๋ยอินทรีย์, และแบ่งบรรจุ โดยไม่มีการบวนการทางเคมี	เครื่องจักร 1,869.91 HP
34	บริษัท ไทยกรีนอะโกร จำกัด จ3-43(1)-49/53อข ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	197 ม.9 ต.ร่ามสัก อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง 14120 โทร. 081-3137559 081-3137559	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ สารปรับปรุงสภาพดิน สารป้องกันกำจัดโรคศัตรูพืช และจุลินทรีย์ ป้องกันโรคและศัตรูพืช	เครื่องจักร 48.24 HP
35	บริษัท ไทยเคนเปเปอร์ จำกัด (มหาชน) จ3-43(1)-20/55ปจ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	70 ม.4 ถ.หนองสังข์-วังตะเคียน ต.บ่อทอง อ.กบินทร์บุรี	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 75.00 HP
36	บริษัท ธรรมเกษตร จำกัด จ3-43(1)-103/56ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	ม.1 ถ.หนองบัว-สุระนารายณ์ ต.เพนียด อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี 15120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 476.00 HP
37	บริษัท นาทอง เคมีเกษตร (2008) จำกัด จ3-43(1)-89/52ขบ ประเภทโรงงาน 42(1),43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	100 ม.1 ต.ไผ่พัฒนา อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท 17110	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพและผลิตปุ๋ยเคมี-ปุ๋ยน้ำ- ปุ๋ยเกล็ด-สารปรับปรุงดิน	เครื่องจักร 194.00 HP
38	บริษัท โนวา ชายน์ จำกัด จ3-43(1)-91/56สบ ประเภทโรงงาน 43(2) ISIC 2012 TSIC 20121	139 ม.7 ต.คำพราน อ.วังม่วง จ.สระบุรี 18220	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี และผสมปุ๋ยเคมี	เครื่องจักร 44.00 HP
39	บริษัท ปุ๋ยตันโพธิ์ จำกัด จ3-43(1)-1/46นบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	4 ม.6 ถ.ไทรน้อย-ลาดบัวหลวง ต.ราชบุรียนิม อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี 11150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยชีวภาพ	เครื่องจักร 169.20 HP
40	บริษัท ปุ๋ยเปี่ยมสิน จำกัด จ3-43(1)-54/55ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	โฉนดที่ดินเลขที่ 27712,27713 และ7723 ม.9 ต.เขาสมอคอน อ.ท่าเรือ จ.ลพบุรี 15180 โทร. 081-9464103	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 121.00 HP

ที่	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
41	บริษัท ปุ๋ยเปี่ยมสิน จำกัด จ3-43(1)-15/58ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	โฉนดที่ดินเลขที่ 4978 เลขที่ 83 ม.9 ต.เขาสมอคอน อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี 16000	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 145.00 HP
42	บริษัท ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพลพบุรี จำกัด จ3-43(1)-42/48ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	134 ม.2 ถ.สายท่าม่วง-บ้านเบิก ต.ท่าม่วง อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี 15150 โทร. 036-622311	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 148.25 HP
43	บริษัท ปุ๋ยเอเชีย จำกัด จ3-43(1)-22/48อย ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	9/1 ม.4 ถ.อ่างทอง-ท่าเรือ ต.บ้านร่ม อ.ท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา 13130	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผสมปุ๋ยอินทรีย์เคมี	เครื่องจักร 242.50 HP
44	บริษัท พรชัยเกษตร 1 ชีวภาพ พี.ซี. จำกัด จ3-43(1)-50/47รย ประเภทโรงงาน 43(1),106 ISIC 2012 TSIC 20121	88 ม.4 ต.บ้านนา อ.แก่ง จ.ระยอง 21110	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ สารสกัดสมุนไพร อาหารผสมลวกหน้าสำหรับสัตว์ น้ำตะกอนน้ำเลี้ยงที่มีคุณสมบัติ เป็นตะกอนอินทรีย์จากโรงงานอุตสาหกรรมมาเป็นวัตถุดิบ	เครื่องจักร 139.00 HP
45	บริษัท พลิสรุ่ ปุ๋ยไทยอินเตอร์ จำกัด จ3-43(1)-1/45นบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	57 ม.1 ถ.ไทรน้อย-ลาดบัวหลวง ต.ราษฎร์นิยม อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี 11150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยเคมีอินทรีย์	เครื่องจักร 596.00 HP
46	บริษัท พี ซี 2000 การเกษตร จำกัด จ3-43(1)-39/47สข ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	5 ม.3 ถ.สายตรี ต.ธารเกษม อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี 18120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 92.00 HP
47	บริษัท ฟู้ด ฟอว์ เดอะเวิลด์ จำกัด 3-43(1)-82/52ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	226/3 ม.8 ถ.เขาขวาง-โคกสูง ต.โคกสูง อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี 15140 โทร. 036-483336-7	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์, ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี	เครื่องจักร 741.50 HP
48	บริษัท เฟิร์ส ออร์แกนิก ฟาร์ม จำกัด จ3-43(1)-39/55ดข ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	38 ม.1 ต.คลองอุดมชลจร อ.เมืองฉะเชิงเทรา จ.ฉะเชิงเทรา 24000 โทร. 038-845828 begin_of_the_skype_highlighting	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 10.00 HP
49	บริษัท มงคลพรฟาร์ม จำกัด จ3-43(1)-1/46สท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	9/2 ม.7 ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี 16130	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 53.25 HP
50	บริษัท ยูเรกา อโกรวี จำกัด จ3-43(1)-29/56นบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	169 ม.5 ซ.วัดสามง่าม ถ.กาญจนาภิเษก ต.ลำไผ อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ	เครื่องจักร 5.36 HP
51	บริษัท รักษาสิ่งแวดล้อมและรีไซเคิล จำกัด จ3-43(1)-2/44สข ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	บริเวณพื้นที่กำจัดขยะเทศบาล ม.5 ต.พระพุทธบาท อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี 18120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 241.80 HP
52	บริษัท ริชฟีลด์ อินดัสเตรียล จำกัด จ3-43(1)-34/55ปท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	32/31 ม.4 ต.ท้ายเกาะ อ.สามโคก จ.ปทุมธานี 12160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 35.00 HP
53	บริษัท ลัมไพพร19 จำกัด จ3-43(1)-92/53ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	60 ม.1 ถ.บ้านนาจาน ต.หนองเมือง อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี 15110 โทร. 036-700599	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชนิดผง และชนิดเม็ด	เครื่องจักร 11.00 HP
54	บริษัท วัจจุพา เคมีคอล จำกัด จ3-43(1)-53/48อย ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	26 ม.4 ต.วัจจุพา อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 01-9081814, begin_of_the_skype_highlighting 01-9081814	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผสมปุ๋ยเคมี	เครื่องจักร 183.00 HP
55	บริษัท วิฒนา ปาล์ม จำกัด จ3-43(1)-8/50สก ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	253 ม.4 ต.หนองหมากฝ้าย อ.วิเศษนคร จ.สระแก้ว 27160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 20.00 HP
56	บริษัท วารี (87) จำกัด จ3-43(1)-123/52สป ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	399 ม.7 ถ.ท้ายบ้าน ต.ท้ายบ้าน อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10280	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ	เครื่องจักร 56.00 HP
57	บริษัท วี เอส พี ออแกนิกเฟิร์ส จำกัด จ3-43(1)-107/52ขน ประเภทโรงงาน 43(1),43(2),43(3) ISIC 2012 TSIC 20121	268/1 ม.6 ต.หาดอาษา อ.สรรพยา จ.ชัยนาท 17150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 80.44 HP
58	บริษัท เวสต์ โอเวน เซอร์วิส จำกัด จ3-43(2)-1/50รย ประเภทโรงงาน 43(1),43(2) ISIC 2021 TSIC 20210	105 ม.5 ต.หนองตะพาน อ.บ้านค่าย จ.ระยอง 21120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 86.00 HP
59	บริษัท ศักดิ์สยาม อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด จ3-43(1)-2/42นบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	17/2 ม.2 ถ.ลาดหลุมแก้ว ต.ขุนศรี อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี 11150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์,ปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยเคมีอินทรีย์	เครื่องจักร 90.00 HP
60	บริษัท สกายเอิร์ธ จำกัด จ3-43(1)-4/46อย ประเภทโรงงาน 43(1),106 ISIC 2012 TSIC 20121	78 ม.10 ต.บางนมโค อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา 13110	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ การนำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว จากโรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสีย ไร่บักปดน้ำเสีย เช่น กากตะกอน ต่าง ๆ ที่มีธาตุอาหารที่เป็นส่วนประกอบของธาตุอาหารพืช เช่น ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K) แคลเซียม (Ca) แมกนีเซียม (Mg) กำมะถัน (S) เหล็ก (Fe)แมงกานีส (Mn) สังกะสี(Zn) ทองแดง(Cu) โบรอน (B) โมลิบดีนัม (Mo) และคลอรีน (Cl) เป็นต้น นำกลับมาใช้ประโยชน์อีก โดยการหมักหรือผสมเป็นส่วน ประกอบของคอกับดินทั้งทางการเกษตรเพื่อทำปุ๋ย หรือสารปรับปรุงคุณภาพดิน	เครื่องจักร 450.00 HP

ร.ล.	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
61	บริษัท สกายเอิร์ธ จำกัด จ3-43(1)-41/47ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	ม.11 ซ.29 ถ.พัฒนานิคม-วังม่วง ต.หนองบัว อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี 15140	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 480.00 HP
62	บริษัท สมาพันธ์เกษตรกรรมชาติ จำกัด จ3-43(1)-29/47รย ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	68/1 ม.1 ต.บ้านแลง อ.เมืองระยอง จ.ระยอง 21000 โทร. 038-861800	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 24.00 HP
63	บริษัท สยามไบโอกรีน แพลนท์ จำกัด จ3-43(1)-46/56ปจ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	125 ม.3 ต.นาแหม อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี 25110	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 267.25 HP
64	บริษัท สระบุรีฟาร์ม จำกัด จ3-43(1)-22/54สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	92/1 ม.2 ต.ดลิ่งชัน อ.เมืองสระบุรี จ.สระบุรี 18000 โทร. 081-8466152	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 15.00 HP
65	บริษัท สหเสริมสร้างพืช จำกัด จ3-43(1)-62/52ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	11 ม.2 ต.แก่งผักกูด อ.ท่าหลวง จ.ลพบุรี 15230	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 151.12 HP
66	บริษัท ลันด์ ดินมาร์ค จำกัด จ3-43(1)-3/44สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	111/1 ม.1 ต.สร้างโคก อ.บ้านหมอ จ.สระบุรี 18130 โทร. 01-3307824 begin_of_the_skype_highlighting 01-3307824	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ขอเพิ่มเป็น ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และเคมี	เครื่องจักร 276.60 HP
67	บริษัท สาม ส. เพ็ญรัก จำกัด จ3-43(1)-13/49ขบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	89 ม.9 ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท 17000	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์-เคมี	เครื่องจักร 40.00 HP
68	บริษัท หนูนารถเกิดตั้ง จำกัด จ3-43(1)-19/48จบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	ม.13 ถ.สุขุมวิท ต.นายายอาม อ.นายายอาม จ.จันทบุรี 22160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 91.00 HP
69	บริษัท อโกรซิสเต็ม การเกษตร จำกัด จ3-43(1)-47/53ฉข ประเภทโรงงาน 43(1),43(2) ISIC 2012 TSIC 20121	272/2 ม.9 ต.เขาหินซ้อน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา 24120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี แบ่งบรรจุปุ๋ยเคมี	เครื่องจักร 472.00 HP
70	บริษัท ออแกนิกริน จำกัด จ3-43(1)-1/45สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	287 ม.7 ต.คำพราน อ.วังม่วง จ.สระบุรี 18220	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และผสมปุ๋ยเคมีเพื่อจำหน่าย	เครื่องจักร 320.90 HP
71	บริษัท ออร์ก้าเคม จำกัด จ3-43(1)-43/57นบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	88 ม.10 ต.ไทรใหญ่ อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี 11150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี ปุ๋ยอินทรีย์และสารปรับปรุงดิน	เครื่องจักร 449.50 HP
72	บริษัท อินเตอร์อากานิค จำกัด จ3-43(1)-1/40ปจ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	106 ม.7 ต.โคกไทย อ.ศรีมโหสถ จ.ปราจีนบุรี 25190	ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด, ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี	เครื่องจักร 79.00 HP
73	บริษัท อินทร์บุรีเกษตรไทย จำกัด จ3-43(1)-55/51สท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	281 ม.3 ต.ห้วยชัน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี 16110	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 39.00 HP
74	บริษัท เอเซีย แปซิฟิก เอ็คโคโลยี จำกัด จ3-43(1)-106/53อย ประเภทโรงงาน 43(1),43(2) ISIC 2012 TSIC 20121	33/3 ม.3 ต.ชะแมบ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ	เครื่องจักร 59.00 HP
75	บริษัท เอเซีย อากโร เทค จำกัด จ3-43(1)-1/46อย ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	209 ม.4 ถ.พหลโยธิน ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 035-215260-1	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 390.20 HP
76	บริษัท เอเซีย อากโร เทค จำกัด จ3-43(1)-57/48อย ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	99/4 ม.7 ต.สนับทึบ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ	เครื่องจักร 468.50 HP
77	บริษัท เอ็น.วาย.ดีเวลลอปเม้นต์ จำกัด จ3-43(1)-41/53ขบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	420 ม.5 ต.หนองใหญ่ อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี 20190	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 99.07 HP
78	ปุ๋ยฟิโจ จ3-43(1)-62/51อท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	9/3 ม.4 ถ.อยุธยา-อ่างทอง ต.บางเสด็จ อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง 14130	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยอินทรีย์เคมี	เครื่องจักร 115.60 HP
79	ปุ๋ยรุ่งอรุณวัฒนาคร จ3-43(1)-42/52สก ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	430 ม.1 ถ.วัฒนานคร-คลองหาด ต.วัฒนานคร อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว 27160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 51.16 HP
80	ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ตราอ่างทอง จ3-43(1)-54/49อท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	58 ม.4 ต.วังน้ำเย็น อ.แสวงหา จ.อ่างทอง 14150	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ	เครื่องจักร 89.00 HP

ร.ล.	ชื่อโรงงาน	ที่อยู่	ประเภท	กำลังแรงม้า
81	นุ้ยอินทรีย์บ่มเม็ดหมูบ้านเกษตรกรรม หนองหว้าจ3-43(1)-50/52ฉช ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	109 ม.3 ถ.พนมสารคาม-ปราจีนบุรี ด.บ้านซ้อง อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา 24120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ่มเม็ด	เครื่องจักร 10.42 HP
82	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บรรจุปุ๋ยใส่ถุงขนาดต่างๆ และเก็บสต็อกจ3-43(1)-61/53ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	99 ม.4 ซ.พัฒนานิคม 24 ต.มะนาวหวาน อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี 15140	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บรรจุปุ๋ยใส่ถุงขนาดต่างๆ และเก็บสต็อก	เครื่องจักร 63.25 HP
83	ภูมิ มิลเลอร์ จ3-2(6)-1/441พท ประเภทโรงงาน 2(6),43(1) ISIC 2825 TSIC 28250	117 ม.2 ต.บางชะแยง อ.เมืองปทุมธานี จ.ปทุมธานี 12000	บด ผสม เศษพืช ดิน ขี้เถ้า ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 52.00 HP
84	โรงงานปุ๋ยบ้านนา จ3-43(1)-44/54นย ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	211 ม.12 ต.พิบูลย์ อ.บ้านนา จ.นครนายก 26110 โทร. 081-7442921	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 15.00 HP
85	เลิศวิการเกษตร จ3-43(1)-96/51ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	122 ม.6 ต.ยางราก อ.โคกเจริญ จ.ลพบุรี 15250 โทร. 086-1618974	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 26.00 HP
86	สหกรณ์การเกษตรเมืองสระแก้ว จ3-43(1)-60/55สข ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	246 ม.1 ต.สระขวัญ อ.เมืองสระแก้ว จ.สระแก้ว 27000	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 68.50 HP
87	สุพจน์การเกษตร จ3-43(1)-110/52จบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	36/9 ม.5 ต.เขาวัว อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี 22120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 44.50 HP
88	ห้างหุ้นส่วนจำกัด แก่นจันทร์ตะวันออก จ3-43(1)-59/52สข ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	5/8 ม.6 ต.บ้านจำ อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี 16130	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 84.00 HP
89	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ดาวทอง การเกษตร จ3-43(1)-59/47ปท ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	25/9 ม.4 ถ.วงแหวนรอบนอกฝั่งตะวันตก ต.คูบางหลวง อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี 12140	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ,ปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยเคมีอินทรีย์	เครื่องจักร 91.50 HP
90	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต.เจริญยนต์การเกษตร จ3-43(1)-2/46ลบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	224/1 ม.2 ต.บัวชุม อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี 15130 โทร. 036-461186	ผลิตปุ๋ยชนิดเม็ด (โคโลไมท์) และผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 32.24 HP
91	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ที แอนด์ ที เกษตรภัณฑ์ จ3-43(1)-60/53สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	1 ม.1 ต.พุดจาน อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี 18120	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีภัณฑ์	เครื่องจักร 420.37 HP
92	ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี.ซี.โอโรเทค จ3-43(1)-5/51สบ ประเภทโรงงาน 43(1)	58/3 ม.1 ถ.พระพุทธบาท-หนองโดน ต.หนองแก อ.พระพุทธบาท	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมี	เครื่องจักร 41.50 HP
93	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภรภัทร การเกษตร จ3-43(1)-6/53สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	23/1 ม.4 ต.หนองโน อ.เมืองสระบุรี จ.สระบุรี 18000	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ, ผลิตปุ๋ยแบ่งบรรจุและผสม เช่น ปุ๋ยอินทรีย์-เคมี	เครื่องจักร 40.12 HP
94	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เมคคานิค จ3-43(1)-29/51สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	3/2 ม.7 ต.ม่วงงาม อ.เสาไห้ จ.สระบุรี 18160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ	เครื่องจักร 62.12 HP
95	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ราชพฤกษ์เกษตรภัณฑ์ จ3-43(1)-18/54สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	ถ.ติวานนท์ ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 โทร. 02-5837866	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสมเคมี	เครื่องจักร 48.00 HP
96	ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงเลื่อยจักรไต้แสง จ3-43(1)-28/55นบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121 11/2 ม.9	99/4 ม.7 ต.สนับทึบ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และสารปรับปรุงคุณภาพดิน	เครื่องจักร 57.75 HP
97	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.ที.ไบโอเทค จ3-43(1)-28/50สบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	87/1 ม.5 ต.หนองบัว อ.บ้านหมอ จ.สระบุรี 18130	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 71.02 HP
98	ห้างหุ้นส่วนสามัญ 3K การเกษตร จ3-43(1)-2/55จบ ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	78/5 ม.1 ต.โป่งน้ำร้อน อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี 22140	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 142.10 HP
99	อ่างทองเกษตรอินทรีย์ จ3-43(1)-16/53ทข ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	51 ม.7 ต.โพสะ อ.เมืองอ่างทอง จ.อ่างทอง 14000	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 25.68 HP
100	อาณาจักรมูลสัตว์ จ3-43(1)-125/56ฉช ประเภทโรงงาน 43(1) ISIC 2012 TSIC 20121	539 ม.19 ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา 24160	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เครื่องจักร 89.00 HP

กรมส่งเสริมการเกษตร
Ministry of Agriculture and Cooperatives

จัดทำโดย ส่วนพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป
กองพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา 2 (กพข2.กสอ.) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
อาคารสำนักงานพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน ซอยตรีมิตร ถนนพระรามที่ 4
คลองน้ำใส เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 02-367-8182, 02-367-8194 โทรสาร 02-381-1054

คณะผู้จัดทำ: นางรณนา ตรังตราจิตกุล, นางวิไลภรณ์ แซ่มประสิทธิ์
น.ส.กมลวิ จีระวงศ์สวัสดิ์, น.ส.ปภาดา เรณูเศรษฐ์

บรรณาธิการ สถาบันคีนันแห่งเอเซีย

คณะนักวิจัย: วิชัย สิมปิติกรานนท์, จีวิวัฒน์ ชุตินันท์ชยกุล, สรินพร แสงประดิษฐ์,
สกลศรี สัตติยาธิวัฒน์, พณิตนาฏ โรจนะบุญจวงศ์, กชกร อนันตตาจิต

อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ชั้น 2 โซนดี ห้อง 201/2
เลขที่ 60 ถนนรัชดาภิเษกตัดใหม่ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 02-229-3131 โทรสาร 02-229-3130